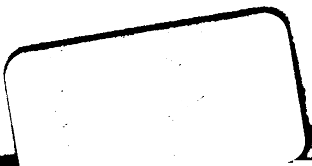

3 3433 08158501 4

ALHAMBRA.

AF

WASHINGTON IRVING.

ÖFVERSÄTTNING AF O. V. ÅLUND.

STOCKHOLM,
HJALMAR LINNSTRÖMS FÖRLAG.
1881.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1881.

Resan.

Våren 1829 gjorde denna boks författare, hvilken vetgirigheten fört till Spanien, en utflygt från Sevilla till Granada i sällskap med en vän, en medlem af den ryska beskickningen i Madrid. Händelsen hade fört oss samman från vidt skilda trakter af jorden, och likhet i tycken förmådde oss att tillsammans göra en vandring bland Andalucias romantiska berg. Skulle dessa blad komma för hans ögon, må de då, hvart han än af sin ställnings gter blifvit kastad, antingen han rör sig bland hofvens glans r tänker öfver naturens verkligare härligheter, återkalla scena från våra gemensamma äfventyr och med dem minnet af en, s hvilken hvarken tid eller afstånd skall utplåna hågkomsten af hans älskvärda personlighet och hans gedigna karakter!

Men innan jag anträder färden, skall jag tillåta mig att här göra några inledande anmärkningar om landskap och resor i Spanien. Många äro benägna att i sin fantasi för sig måla Spanien som en mild, sydländsk verldstrakt, utstyrd med alla det yppiga Italiens svällande behag. Ehuru undantag visserligen finnas i några af kustprovinserna, är det dock tvärt om till större delen ett dystert, svårmodigt land med vildt sönderslitna berg och långa, ändlösa slätter, som med sin kalhet, obeskrifliga ödslighet och tystnad ha någonting af Afrikas vilda och ensliga karakter. Denna tystnad och enslighet ökas af bristen på sångfåglar, en naturlig följd af bristen på lundar och häckar. Gamen och örnen ses kretsa omkring bergtopparna och sväfva öfver slätterna, och skaror af skygga trappar klifva med stora steg omkring på hedarna; men dessa myriader af småfåglar, som i andra land lifva hvar enda fläck, anträffas endast i några få af Spaniens landskap, och i dessa hufvudsakligen bland de trädgårdar och parker, som omgifva menniskornas boningar.

I det inre landet färdas den resande öfver stora odlade slätter, som sträcka sig så långt ögat kan nå och under en tid af året äro betäckta med böljande grönska, under en annan ligga nakna och förtorkade; men han ser sig förgäfves om efter handen, som plöjt jorden. Slutligen upptäcker han en by på en brant kulle eller en skroflig klippspets med en gammal borgruin och ett förfallet vakttorn, i forna tider ett bålverk mot inhemska fejder eller moriska ströftåg; ty vanan bland landsbefolkningen att sluta sig tillsam-

mans till gemensamt försvar fortlefver ännu i de flesta trakter af Spanien i följd af kringströfvande fribytares plundringståg.

Men oaktadt en stor del af Spanien saknar smycket af skogar och lundar och prydnadskulturens vekare behag, ligger dock i dess sceneri en viss upphöjd karakter, som ersätter bristen. Det har fått någonting med af sitt folks egenskaper, och jag tror mig bättre förstå den stolte, härdige, måttlige och återhållsamme spanioren, hans manliga trotsande af vedermödor och förakt för vekliga njutningar, sedan jag sett landet han bebor.

I det spanska landskapets allvarligt enkla drag ligger också någonting, som på själen gör ett djupt intryck. De omätliga slätterna i de båda Castilla och La Mancha, som sträcka sig så långt ögat når, få af sjelfva sin kalhet och omätlighet behag och hafva någonting af oceanens höga storhet. Då blicken sväfvar ut öfver dessa gränslösa ytor, uppfångar han här och der skymten af en betande boskapshjord, vaktad af en enslig herde som står der orörlig som en bildstod, med sin långa smala staf uppskjutande som en lans i luften, eller ser han en lång rad af mulåsnor röra sig fram öfver slätten, som en karavan af kameler genom öknen, eller en enstaka herde, väpnad med trabuco och stilett stryka fram öfver heden. Sålunda ha landskapet, folkets vanor ja, sjelfva dess utseende någonting af den arabiska karakteren. Den allmänna osäkerheten i landet ger sig tillkänna i det allmänna bruket att bära vapen. Boskapsvaktaren på slätten lika väl som fårherden på kullarna har sin bössa och sin knif. Den förmögne landsbon vågar sig sällan till staden utan sin trabuco och måhända en tjenare till fots med ett muskedunder på axeln, och man rustar sig till den obetydligaste resa med samma omständliga förberedelser som till ett krigsföretag.

Vägens faror föranleda äfven ett sätt att resa, som i liten skala erinrar om österlandets karavaner. Arrieros eller mulåsnedrifvare samlas i skaror och anträda färden i stora och väl beväpnade sällskap på bestämda dagar, medan extra resande förstärka deras antal och öka deras styrka. På detta ursprungliga sätt besörjas handeln och samfärdseln i landet. Mulåsnedrifvaren är samfärdselns allmänne förmedlare. Han färdas fritt omkring i landet, genomkorsande halfön från Pyreneerna och Asturias berg till Alpujarrabergen, till Serrania de Ronda, ja, ända till Gibraltars portar. Han lefver måttligt och härdigt: hans alforjas af grof säckväf gömmer hans magra proviantförråd, medan en vid sadelbommen hängande läderflaska innehåller vin eller vatten för färden öfver nakna berg och vattenlösa slätter. Ett på marken utbredt mulåsnetäcke är hans bädd om natten, packsadeln hans kudde. Hans korta, men välformade och muskulösa gestalt vitnar om styrka; hans hy är mörk och solbränd, hans öga beslutsamt, men lugnt i sitt uttryck,

utom då [illegible] eldas af en plötslig rörelse. Hans sätt är öppet, manligt och artigt, och han färdas aldrig förbi eder utan en ceremoniös helsning: »Dios guarde à usted!» »Va usted con Dios, caballero!» »Gud beskydde eder!» »Gud vare med eder, herre!»

Som dessa män ofta hafva hela sin förmögenhet på ryggen af sina mulåsnor, hafva de sina vapen ständigt till hands, hängande vid sadlarna och färdiga att på blinken fattas till ett förtvifladt försvar. Men deras samlade styrka gör dem trygga mot små marodörband, och den enslige bandoleron, som, väpnad till tänderna, på sin andalusiska springare kretsar omkring dem, som sjöröfvaren kring en konvoj af handelsfartyg, dristar ej anfalla dem.

Den spanske mulåsnedrifvaren har ett outtömligt förråd af sånger och visor, hvarmed han förkortar sina oupphörliga resor. Melodierna äro enkla och konstlösa och bestå endast af några få tonledningar. Dessa sjunger han med hög röst och långt, släpande tonfall, sittande vänd åt ena sidan på sin mulåsna, hvilken synes lyssna med oändligt allvar och med sina steg hålla jemn takt med melodien. De sålunda sjungna kupletterna äro ofta gamla romanser om morerna eller någon helgonlegend eller en kärleksvisa eller, hvad som är ännu vanligare, en ballad om en djerf contrabandista eller en berömd bandolero, ty smugglaren och röfvaren äro poetiska hjeltar för gemene man i Spanien. Ofta är arrierons visa komponerad för tillfället och hänför sig till något ställe eller någon händelse under resan. Denna gåfva att sjunga och improvisera är ganska allmän i Spanien och säges vara ett arf från morerna. Det är med ett alldeles egendomligt behag, man lyssnar till dessa visor bland de vilda och ensliga scener, som de besjunga, beledsagade, som de då och då äro, af pinglandet från mulåsnornas klockor.

Mötet med en sådan karavan af mulåsnedrifvare i ett bergpass ger också en högst pittoresk anblick. Först hör man pinglorna från de i spetsen gående mulåsnorna med sin enkla melodi afbryta tystnaden på dessa luftiga höjder eller måhända rösten af mulåsnedrifvaren, som manar på något trögt eller efterblifvet djur eller, så mycket hans lungor förmå, sjunger någon gammal folkvisa. Slutligen får man sigte på karavanen, som långsamt slingrar sig uppför det knaggliga passet, än nedstigande utför brådstupande klippsluttningar och derunder framstående i full relief mot den klara luften, än mödosamt arbetande sig uppför de djupa, nakna klyftorna vid eder fot. Som den närmar sig, upptäcker man de brokiga prydnader af ylletofsar och sadeltäcken, hvarmed djuren äro utstyrda, medan den bakom packorna och sadlarna hängande trabucon, som ni under förbitågandet varseblir, ger en vink om vägens osäkerhet.

Det forna konungariket Granada, i hvilket vi nu stå i begrepp

att intränga, är en af Spaniens bergigaste delar. Vidsträckta sierror eller bergkedjor utan vare sig buskar eller träd och insprängda med marmorns och granitens mångskiftande färger höja sina solbrända toppar mot en djupblå himmel. Djupt in i deras vilda gömslen ligger dock inbäddad den mest leende och bördiga dal, der öknen och trädgården kämpa om öfverväldet och sjelfva klippan så att säga nödgas gifva fikonet, orangen och citronen och kläda sig i myrten och rosor.

I de vilda passen, som leda öfver dessa berg, mötes blicken af muromkransade städer och byar, hängande som örnnästen från klipporna och omgifna af moriska fästningsverk, eller af ett förfallet vakttorn högst upp på en klippspets, förande tanken tillbaka till de kristna och muselmanska krigens ridderliga dagar och till den romantiska kampen för Granadas eröfring. Under färden öfver dessa höga sierror nödgas den resande ofta stiga af och leda sin häst upp- och utför den branta och obanade bergstigen, som liknar en trappa med söndriga steg. Än slingrar sig vägen utmed svindlande afgrunder utan stängsel, som skydda honom för bråddjupet inunder, för att derefter plötsligt stupa utför branta, mörka och farliga bergsidor. Än går han genom vilda barrancos eller raviner, utgräfda af vinterbäckarna, contrabandistans undangömda stig, medan stund efter annan det betydelsefulla korset, minnesmärket öfver ett begånget rån eller mord, upprest på ett stenkummel vid någon enslig del af vägen, erinrar den resande, att han befinner sig på vägriddarens område, kanske just i detta samma ögonblick under ögat af någon lurande bandolero. Än öfverraskas han under färden genom de trånga slingrande dalarna af ett hest råmande och ser öfver sig på någon grön afsats af bergsluttningen en hjord vilda andalusiska tjurar, ämnade för striden på arenan. Det ligger någonting hemskt i betraktandet af dessa förfärliga djur med sin väldiga styrka, der de i otamd vildhet ströfva omkring på sin hembygds betesmarker, så godt som fullkomliga främlingar för ett menskligt ansigte; de känna endast den enslige herden, som vaktar dem, och äfven han vågar vid vissa tider ej nalkas dem. Det dofva rytandet från dessa tjurar och deras hotande uppsyn, då de blicka ned från sin klipphöjd, öka det omgifvande sceneriets vildhet.

Jag har ofrivilligt låtit förleda mig till att, längre än jag ämnat, utbreda mig öfver de allmänna dragen af en resa i Spanien, men det ligger en romantik omkring alla minnena från halfön, som är kär för fantasien.

Det var den 1 maj, som min reskamrat och jag anträdde vår färd från Sevilla till Granada. Vi hade träffat alla nödiga förberedelser för den särskilda arten af vår resa, som skulle gå genom bergstrakter, der vägarna äro föga bättre än mulåsnestigar och endast allt för ofta oroade af röfvare. Den värdefullaste delen af

våra saker hade blifvit skickad förut med arrieros; vi behöllo endast hos oss så mycket kläder och förnödenheter, som behöfdes för resan, samt penningar för bestridande af våra utgifter jemte ett så stort öfverskott af de senare, som var tillräckligt att tillfredsställa röfvarnes förväntningar, för den händelse vi skulle bli öfverfallna, och rädda oss från den hårdhända behandling, som väntar den allt för försigtige och tomhände resanden. Vi hade för egen räkning hyrt ett par starkt bygda hästar och en tredje för forslingen af vår obetydliga packning samt en undersätsig biscayisk bonddräng af vid pass tjugu års ålder, som skulle visa oss vägen genom bergstigarnas labyrinter, sköta om våra hästar, vid sina tillfällen tjenstgöra som vår betjent och alltid som vår betäckning, ty han hade en fruktansvärd trabuco eller karbin att försvara oss med mot rateros eller enstaka vägriddare — ett vapen, hvarmed han ej litet stoltserade, ehuru jag måste bekänna, att det, till föga heder för hans strategiska talang, merendels hängde oladdadt bakom hans sadel. Han var dock en trogen, munter, godhjertad sälle, lika full af infall och ordspråk som detta under bland vapendragare, den ryktbare Sancho sjelf, hvars namn vi gåfvo honom; och som en äkta spanior, ehuru af oss behandlad med kamratlik förtrolighet, öfverskred han aldrig, ej ens i sin mest uppsluppna munterhet, gränserna för ett aktningsfullt lagom.

Med en sådan utrustning och betjening begåfvo vi oss ut på vår resa, i den bästa stämning för att njuta. Och med en sådan stämning hos den resande, hvilket land är ej Spanien, der det eländigaste värdshus är fullt af äfventyr som ett förtrolladt slott och hvar enda måltid är i sig sjelf ett lyckligt fynd! Må andra klaga öfver bristen på landsvägar och yppiga hotell samt alla de konstlade beqvämligheterna i ett land, som är civiliseradt ända till enformighet och hvardaglighet; för min del föredrar jag vida den mödosamma bergklättringen, det kringströfvande slumpartade sättet att färdas, de öppna, gästfria, om än halfvilda sederna, som gifva en så äkta vild smak åt det romantiska Spanien.

Redan vår första afton gaf oss en försmak af denna njutning. Vi anlände efter solnedgången till en liten stad bland bergen, efter en tröttande resa öfver en stor, öde slätt, der vi flere gånger blifvit genomdränkta af regnskurar. I värdshuset befann sig för tillfället en trupp miqueletes, som genomströfvade trakten på jagt efter röfvare. Ankomsten af främlingar sådana som vi var någonting ovanligt i denna undangömda lilla köping; vår värd jemte två eller tre gamla kunder i bruna mantlar studerade våra pass i ett hörn af posadan, medan en alguacil gjorde anteckningar vid det matta skenet från en lampa. Passen voro på främmande språk och satte dem myror i hufvudet, men vår vän Sancho bistod dem i deras studier och förstorade vår betydenhet med fras-

rikedomen hos en äkta spanior. Under tiden hade den frikostiga utdelningen af några cigarrer tillvunnit oss allas hjertan, och inom en liten stund syntes hela det lilla samhället i rörelse för att helsa oss välkomna. Corregidoren sjelf uppvaktade oss, och en stor länstol framsköts med mycken beställsamhet af vår värdinna för denna betydande personages beqvämlighet. Gendarmkaptenen superade med oss, en liflig, pratsam, munter andaluz, som gjort ett fälttåg i Sydamerika och berättade sina bedrifter i kärlek och krig med mycken ordståt samt mycket gestikulerande och hemlighetsfullt blinkande med ögonen. Han sade oss, att han hade en förteckning öfver alla röfvare i landet och tänkte knipa dem hvar enda en; han erbjöd oss derjemte några af sina soldater till eskort. »En enda är nog för att beskydda er, señors; röfvarne känna mig och mina karlar; åsynen af en enda är nog för att sprida skräck öfver en hel sierra.» Vi tackade honom för hans anbud, men försäkrade honom i hans egen stil, att vi under betäckning af vår fruktansvärde Sancho ej vore rädda för ett möte med alla Andalucias ladrones.

Medan vi som bäst superade i sällskap med vår militäriske vän, fingo vi höra tonerna af en gitarr och knäppandet med kastanjetter och strax derpå en kör af röster, som sjöngo en folkvisa. Vår värd hade nämligen samlat i hop alla sångare och musici bland amatörerna på platsen jemte dess skönheter, och då vi gingo ut på gården, hade vi framför oss scenen af en äkta spansk folkfest. Vi togo jemte vår värd och värdinna samt gendarmtruppens befälhafvare plats under gårdens porthvalf. Gitarren gick ur hand i hand, men en jovialisk skomakare var platsens Orfeus. Han var en karl med ett godt utseende och stora svarta polisonger, hans skjortärmar voro uppvikna ända till armbågarna, han behandlade gitarren med mästerlig skicklighet och sjöng små kärleksvisor med en uttrycksfull blinkning åt qvinnorna, hos hvilka han tydligen var en gunstling. Han dansade sedermera en fandango med en liten täck andalusiska till åskådarnes stora förtjusning. Men ingen af de närvarande qvinnorna kunde jemföras med vår värds vackra dotter Pepita. Hon hade smugit sig bort för att göra toalett och rörde sig nu, smyckad med rosor i håret, i en bolero med en ung ståtlig dragon. Vi hade tillsagt vår värd att låta vin och förfriskningar fritt gå laget omkring, men, oaktadt der var en brokig samling af soldater, mulåsnedrifvare och bönder, öfverskred ingen enda måttlighetens gränser. Scenen skulle varit ett studium för en målare: den pittoreska gruppen af dansande, gensdarmerna i sina halft militäriska drägter, bönderna insvepta i sina bruna mantlar, den gamle magre alguacilen ej till förglömmandes, hvilken i sin korta svarta kappa ej gaf akt på något af hvad som föregick, utan satt i en vrå flitigt skrifvande vid det svaga skenet

från en ofantlig kopparlampa, som kunde ha gjort tjenst i don Quijotes dagar.

Jag skrifver ej en regelbunden berättelse och har derför ej för afsigt att skildra de olika händelserna under flere dagars ströftåg öfver berg och dal, hedar och kullar. Vi reste i äkta contrabandistastil, tagande ledt och ljuft, besvärligheter och nöjen så, som de erbjödo sig, och kommo under detta vårt vagabondlif i beröring med nästan alla klasser och vilkor. Detta är det rätta sättet att resa i Spanien. Då vi kände det magra skick, hvari värdshusens visthus befinna sig, och de öde landsträckor, den resande ofta har att färdas igenom, hade vi före afresan ej försummat att tillse, att vår betjents alforjas eller sadelpåsar voro väl försedda med kallmat och hans bota eller läderflaska, som hade korpulenta dimensioner, ända till halsen fyld med utsökt valdepeñasvin. Som detta var en utrustning för vår resa af ännu större vigt än sjelfva hans trabuco, förmanade vi honom att ha ett vaksamt öga på det, och jag måste göra honom den rättvisan, att ej ens hans namne, den för munskänksbestyren passionerade Sancho sjelf kunnat öfverträffa honom som en omtänksam skaffare. Ehuru så alforjorna som botan under hela resan voro utsatta för oupphörliga och kraftiga anfall, tycktes de dock ha en underbar förmåga att aldrig bli tomma, ty vår vaksamme betjent glömde aldrig att taga vara på hvad som blef öfver vid våra qvällsmåltider på värdshusen för att åter taga fram det vid frukosten dagen derpå.

Hvilka yppiga måltider ha vi ej intagit på den gröna gräsmattan vid brädden af en bäck eller en källa, under ett lummigt träd! Och hvilka utsökta siestor sedan på våra i gräset utbredda kappor!

Vi rastade en middag för att intaga en måltid af detta slag. Det var på en liten inbjudande grön äng, omgifven af olivbevuxna kullar. Våra kappor voro utbredda i gräset under en alm vid brädden af en liten muntert sorlande bäck; våra hästar voro tjudrade på en fläck, der de hade frodigt bete, och Sancho tog fram sina alforjas med en triumferande min. De innehöllo de samlade bidragen från en fyra dagars resa, men hade fått en lysande tillökning genom en furagering qvällen förut i ett välförsedt värdshus i Antequera. Vår hofmästare drog fram de olikartade beståndsdelarna, den ena efter den andra, och de tycktes aldrig vilja taga slut. Först visade sig en stekt lambringa i ett synnerligt väl bibehållet skick, derefter en hel rapphöna, vidare ett stort stycke salt kabeljo, inlindadt i papper, så återstoden af en skinka, derpå en half kyckling, jemte åtskilliga brödlimpor och en hel massa apelsiner, fikon, russin och valnötter. Hans bota hade äfven blifvit nyfyld med en utsökt malaga. Han njöt af vår stumma förvåning vid hvarje ny uppenbarelse ur hans handkammare, kastande sig baklänges i gräset och kiknande af skratt. Ingenting

gladde den hederliga själen mer än att höra sig för sina kulinariska förtjenster jemföras med don Quijotes berömde vapendragare. Han var väl bevandrad i La Manchariddarens historia, och i likhet med de flesta af gemene man i Spanien, trodde han fullt och fast på dess sanning.

— Allt det der hände väl dock för länge sedan, señor? sade han en dag till mig med frågande blick.

— För mycket länge sedan, var svaret.

— Helt visst för mer än tusen år sedan? ännu seende osäker ut.

— Helt visst för icke mindre.

Nu var han belåten.

Som vi intogo vår ofvan beskrifna måltid och roade oss åt vår betjents okonstlade skämt, närmade sig oss en tiggare, som nästan såg ut som en pilgrim. Han var tydligen mycket gammal, hade ett grått skägg och stödde sig på en staf; ålderdomen hade dock ej böjt honom; gestalten var hög och upprätt, och ansigtet bar spår af ädla och vackra drag. Han bar en rund andalusisk hatt, en fårskinnsjacka, skinnbyxor, damasker och sandaler. Hans drägt, ehuru gammal och lappad, var anständig, hans hållning manlig, och han tilltalade oss med denna allvarliga höflighet, som man finner hos den simplaste spanior. Vi voro i en gynsam stämning för en sådan besökande; vi fingo det infallet att dela med oss af våra håfvor och gåfvo gubben några silfvermynt, en kaka fint hvetebröd samt en bägare af vår utsökta malaga. Han mottog dem tacksamt, men utan någon krypande yttring af sin erkänsla. Han smakade på vinet, höll upp det mot ljuset med en lätt öfverraskning i sina ögon och sväljde det derefter i ett drag. »Det är många år sedan jag smakade ett sådant vin», sade han. »Det gör en gammal mans själ godt.» Derefter betraktande den sköna hvetebullen, sade han: »Bendito sea tal pan!» »Välsignadt vare sådant bröd!» och stoppade det i sin påse. Vi bådo honom äta det på stället. »Nej, señors, svarade han, vinet måste jag dricka eller lemna qvar, men brödet måste jag taga med mig hem och dela med min familj.»

Vår vän Sancho såg på oss, och då han läste vår tillåtelse i våra ögon, gaf han gubben en del af de rikliga qvarlefvorna af vår måltid, med vilkor likväl, att han skulle sitta ned och förtära det på stället.

Han satte sig följaktligen ett litet stycke ifrån oss och började äta långsamt samt med en måttlighet och ett skick, som skulle anstått en hidalgo. Det var ett visst afmätt väsen och en lugn sjelfbeherskning hos den gamle, som kom mig att tro, att han sett bättre dagar. Hans tal, ehuru enkelt, hade stundom något pittoreskt och nästan poetiskt. Jag tog honom för någon afsigkommen caballero. Jag misstog mig; det var ingenting annat än

det medfödda artiga väsendet hos en spanior och den poetiska vändning i tankar och språk, som man ofta finner hos de lägsta klasserna af detta rikt begåfvade folk. I femtio år, sade han oss, hade han varit fårherde, men nu vore han utan syselsättning och på bar backe. »När jag var ung, sade han, kunde ingenting skada eller oroa mig; jag var alltid frisk, alltid glad; men nu är jag sjutionio år och en tiggare, och mitt mod börjar svika mig.»

Han var dock ingen vanlig tiggare. Det var först nyligen, som nöden hade drifvit honom till denna förnedring, och han gaf en rörande skildring af striden mellan hungern och stoltheten, när den ytterliga fattigdomen först träffade honom. Han befann sig på hemvägen från Malaga utan penningar. Han hade ej smakat någon föda på flere dagar och färdades öfver en af de stora slätterna i Spanien, der det endast fans några få byar. Nästan halfdöd af hunger, begärde han blott litet mat vid ingången till en venta eller bykrog. Perdon usted por Dios, hermano! (Ursäkta oss, broder, för Guds skull!) var svaret — det vanliga sättet i Spanien att afvisa en tiggare. »Jag gick min väg, sade han, med en blygsel, som var större än min hunger, ty mitt sinne var ännu allt för stolt. Jag kom till en flod med höga stränder och djup, snabb strömfåra och kände mig frestad att kasta mig uti den. Hvad skall väl jag, en gammal orkeslös, eländig man, längre lefva för? Men när jag stod i begrepp att taga språnget, tänkte jag på den heliga jungfrun och gick derifrån. Jag fortsatte min vandring, tills jag fick se ett herresäte ett litet stycke från vägen, och gick in genom porten på gården. Förstugudörren var stängd, men två unga señoras sutto vid ett af fönstren. Jag gick fram till dem och bad om litet bröd. — Perdon usted por Dios, hermano! och fönstret tillslöts. Jag släpade mig ut från gården, men hungern öfverväldigade mig, och mitt mod öfvergaf mig helt och hållet. I tanke att min sista stund var kommen, lade jag mig ned vid porten, öfverlemnade mig åt den heliga jungfrun och höljde mitt hufvud för att dö. En liten stund derefter kom husets herre hem. Seende mig ligga vid sin port, afhöljde han mitt hufvud, fattade medlidande med mina grå hår, förde mig in i sitt hus och gaf mig mat. I sen alltså, señors, att man alltid bör ha förtröstan till den heliga jungfruns beskydd.»

Den gamle var på hemväg till sin födelseort Archidona, som låg strax bredvid på toppen af en brant och skroflig bergkulle. Han pekade på ruinerna af dess gamla moriska slott och sade: »På den tid, då fejderna mot Granada pågingo, bodde i det der slottet en morisk kung. Drottning Isabella anföll det med en stor armé, men kungen skådade ned från sitt slott bland molnen och hånskrattade åt henne. Då uppenbarade sig den heliga jungfrun för drottningen och förde henne och hennes armé uppför en hem-

lighetsfull stig bland bergen, som ingen tillförne vetat af. När moren såg henne komma, blef han häpen, satte sporrarna i sin häst, tog en sats utför bråddjupet och krossades i bitar. Spåren efter hästens hofvar, sade gubben, kan man ännu i dag se på kanten af klippan. Och se der, señors, är stigen, på hvilken drottningen och hennes armé kommo upp! I sen, huru han som ett band slingrar sig uppför bergsidan; men det underbara är, att, ehuru man mycket väl kan skönja honom på afstånd, han försvinner, när man kommer närmare.»

Den förmenta vägen, på hvilken han pekade, var utan tvifvel en sandig ravin i berget, hvilken på afstånd föreföll smal och skarpt begränsad, men, då man närmade sig den, blef bred och otydlig.

Då gubbens sinne lifvades af vinet och välfägnaden, berättade han oss sägnen om en skatt, som den moriske kungen nedgräft under sitt slott. Hans egen stuga låg strax invid slottets grundmurar. Presten och notarien drömde tre gånger om skatten och började gräfva på det i deras drömmar utpekade stället. Hvad de funno, vet ingen; de blefvo plötsligt rika, men behöllo hemligheten för sig sjelfva. Sålunda hade den gamle en gång bott vägg om vägg med lyckan, men var dömd att aldrig komma under samma tak som hon.

Jag har märkt, att dessa sägner om nedgräfda moriska skatter, som man påträffar öfver allt i Spanien, äro mest gängse bland det fattigaste folket. Det är sålunda den goda modern naturen tröstar med skuggor för förlusten af verkligheten. Den törstige drömmer om källor och rinnande bäckar, den hungrige om utsökta banketter, den fattige om högar af gömdt guld; det fins säkerligen ingenting präktigare än tiggarens fantasi.

Den sista reseskissen jag skall gifva är en aftonscen i den lilla staden Loja. Denna var en namnkunnig gränspost på morernas tid och dref Fernando och Isabella tillbaka från sina murar. Det var från detta fäste, den gamle Aliatac, Boabdils svärfader, drog ut, när den käcke veteranen med sin måg gjorde det olyckliga utfall, som slutade med hans död och monarkens tillfångatagande. Loja är vildt beläget i ett bergpass på stränderna af Jenil bland klippor och lundar, ängar och trädgårdar. Folket synes ännu ha qvar den djerfva eldiga andan från fordom. Vårt värdshus stämde väl med platsen. Det hölls af en ung och vacker andalusisk enka, hvars eleganta basquiña af svart siden, kantad med fransar, röjde en vacker växt och runda, mjuka armar. Gången var fast och spänstig, det mörka ögat fullt af eld, och koketteriet i hennes rörelser och drägt visade, att hon var van att bli beundrad.

Ett fullkomligt motstycke till henne bildade hennes bror. De

voro båda nästan lika gamla och ypperliga typer för den andalusiske majon och majan. Han var lång, stark och väl växt, med en klar olivfärgad hy, ett mörkt blixtrande öga och krusiga kastanjbruna polisonger, som gingo i hop under hakan. Han var elegant klädd i en kort grön sammetsjacka, som slöt sig tätt efter hans växt och var rikt utstyrd med silfverknappar och med en hvit näsduk i hvardera fickan. Han hade byxor af samma tyg med knapprader från höfterna till knäna, en röd silkesduk om halsen, på det fint veckade skjortbröstet sammanhållen af en ring, ett skärp omkring lifvet, bottinas eller vida damasker af finaste ryssläder, elegant utsydda och öppna i vaden för att visa strumporna, slutligen skor af ryssläder, som omslöto en välformad fot.

Som han stod vid dörren, kom en ryttare inridande på gården och inlät sig med honom i ett samtal med låg röst och ifriga åtbörder. Han var klädd i samma stil och nästan lika elegant, omkring tretio år gammal, axelbred, med starkt utpräglade romerska drag, ett vackert, ehuru af kopporna lindrigt märkt ansigte, samt en öppen, käck och något djerf uppsyn. Hans starkt bygda svarta häst var utstyrd med tofsar och sadeltäcke i lysande färger, och bakom sadeln hängde ett par bredmynta studsare. Han hade utseendet af en af dessa contrabandistas, som jag sett i bergen kring La Ronda, och stod tydligen i godt förstånd med vår värdinnas bror, ja, misstar jag mig ej, var han äfven en gynnad beundrare af enkan sjelf. Hela värdshuset och dess invånare hade i sjelfva verket en viss contrabandistamin, och studsaren stod i en vrå bredvid gitarren. Ryttaren, som jag nyss skildrat, tillbragte aftonen i posadan och sjöng med uttryck och lif flere romanser från bergen. Som vi åto vår aftonmåltid, anlände två stackars asturier till värdshuset i bedröfligt skick och bådo om mat och herberge öfver natten. De hade blifvit öfverfallna af banditer, då de voro på väg från en marknad i bergstrakten, beröfvade en häst, på hvilken de förde hela sitt varulager, plundrade på sina penningar och största delen af sina kläder, slagna, då de försökte göra motstånd, och lemnade nästan nakna på landsvägen. Min reskamrat lät genast, med den frikostighet, som var honom egen, gifva dem qvällsvard och en bädd och skänkte dem en summa penningar att hjelpa sig hem med.

Längre fram på aftonen vimlade posadan af gäster. Bland dem, som kommo in för att prata en stund med vår värdinna, var en stor, ovanligt starkt bygd karl af omkring sextio år. Han var klädd i den vanliga andalusiska drägten, men hade en väldig sabel stucken under armen, stora mustascher och någonting synnerligt sjelfbelåtet och nedlåtande i blicken. Alla tycktes för honom hysa en stor respekt.

Vår betjent Sancho hviskade till oss, att det var don Ventura

Rodriguez, Lojas hjelte och försvarare, vida beryktad för sin tapperhet och styrkan i sin arm. På den franska invasionens tid hade han öfverrumplat sex dragoner, då de lågo i sin sömn; han bemäktigade sig först deras hästar, anföll dem derefter med sin sabel, dödade några och tog de öfrige till fånga. För denna bedrift har konungen åt honom anslagit en peseta (femtedelen af en duro eller dollar) om dagen och hugnat honom med titeln don.

Det roade mig att iakttaga hans pompösa språk och hållning. Han var tydligen en äkta andaluz, lika skrytsam som tapper. Hans sabel var alltid i hans hand eller under hans arm. Han bär den alltid med sig som ett barn sin docka, kallar den sin Santa Teresa och säger, att när han drar den, »tembla la tierra» — »darrar jorden».

Jag satt till långt in på natten, lyssnande till de olika samtalsämnena inom detta brokiga sällskap, som rörde sig om hvarandra på detta obesvärade sätt, som är egendomligt för en spansk posada. Vi undfägnades med contrabandistavisor, röfvarhistorier, guerillabedrifter och moriska sagor, de sist nämda af vår vackra värdinna, som gaf oss en poetisk berättelse om Los infiernos, mörka grottor i Lojabergen, der underjordiska strömmar och vattenfall framkalla hemlighetsfulla ljud. Enligt folksägnen skola falska myntare der vara instängda sedan morernas tid och de moriska kungarne ha förvarat sina skatter i dessa grottor.

Låge det inom planen för denna bok, skulle jag kunna fylla dess sidor med händelser och scener från denna vår utflygt bland bergen; men andra ämnen inbjuda mig. Resande på detta sätt, kommo vi slutligen från bergen ut på Granadas sköna vega. Här gjorde vi vår sista middagsrast i en olivlund vid brädden af en bäck, med den gamla moriska hufvudstaden och Alhambras röda torn resande sig på afstånd, medan högt öfver dem Sierra Nevadas snöbetäckta spetsar glänste som silfver. Dagen var molnfri och solhettan mildrad af svala fläktar från bergen. Efter måltiden utbredde vi våra kappor och togo vår sista siesta, vaggade af surret från bina bland blommorna och ringdufvornas kuttrande från de omgifvande olivträden. När den starkaste middagshettan var förbi, fortsatte vi vår resa och anlände, efter en färd mellan aloe- och banianhäckar samt genom en hel skog af trädgårdar, vid solnedgången till Granadas portar.

För en resande med historiskt och poetiskt sinne är Granadas Alhambra ett lika stort föremål för vördnad som Kaaba eller det heliga huset i Mekka för alla rättrogna muselmanska pilgrimer. Huru många sagor och sägner, sanna och diktade, huru många folkvisor och romanser, spanska och arabiska, om kärlek och krig och ridderliga idrotter, äro ej förenade med denna romantiska bygnad! Döm derför, läsare, om vår glädje, då kort efter vår ankomst till Granada Alhambras guvernör gaf oss tillåtelse att

bebo hans våning i det moriska palatset! Min reskamrat bortkallades snart af sina embetspligter, men jag stannade i flere månader, fjettrad liksom genom ett hexeri, i det gamla förtrollade slottet. Följande anteckningar äro frukten af mina drömmar och forskningar under denna förtjusande fångenskap. Om de förmå meddela läsarens fantasi något af ställets förtrollande behag, skall han ej ångra att med mig ha dvalts någon tid i Alhambras sagorika salar.

Alhambras styrelse.

Alhambra är ett gammalt fäste eller befäst residens för de moriska konungarne af Granada, hvarifrån de herskade öfver detta sitt beprisade jordiska paradis och kämpade sin sista strid för sitt välde i Spanien. Palatset upptager endast en del af fästningen, hvars med torn späckade murar sträcka sig i en oregelbunden krets omkring hela kammen af en hög bergkulle, som reser sig öfver staden och bildar ett utsprång från Sierra Nevada.

På morernas tid kunde fästningen inom sitt område rymma fyrtio tusen man och tjenade stundom furstarne till en tvingborg mot deras upproriska undersåtar. Sedan riket öfvergått i de kristnes händer, förblef Alhambra fortfarande en kunglig domän och beboddes stundom af de kastilliska monarkerna. Kejsar Karl V började uppföra ett praktfullt palats inom dess murar, men afskräcktes af upprepade jordbäfningar från att fullända det. Dess sista kungliga invånare voro Felipe V och hans vackra drottning Elizabetta af Parma, strax i början af det adertonde århundradet. Stora tillredelser gjordes för deras mottagande. Palatset och trädgårdarna iståndsattes, en ny sträcka af rum tillbygdes och dekorerades af konstnärer från Italien. Suveränernas vistelse här blef dock endast kort, och efter deras afresa blef palatset ännu mera öde. Det oaktadt underhölls ännu en viss militärisk ståt på platsen. Dess guvernör stod omedelbart under kronan och var oberoende af generalkaptenen öfver Granada. Hans domsrätt sträckte sig ända in i stadens förstäder. En betydlig garnison underhölls, guvernören hade sin bostad i det gamla moriska palatset och begaf sig aldrig ned till Granada utan en militärisk eskort. Fästningen var med ett ord en liten stad för sig sjelf och hade flere gator inom sina murar jemte ett fransiskankloster och en sockenkyrka.

Hofvets flykt var dock ett dödshugg för Alhambra. Dess sköna salar blefvo öde, och några af dem föllo i ruiner; trädgårdarna förstördes, och vattenkonsterna upphörde att spela. Efter hand

fyldes bostäderna med en mängd löst folk: contrabandistas, som begagnade sig af dess sjelfständiga jurisdiktion till att drifva en vidsträckt och djerf smuggling, samt tjufvar och skälmar af alla slag, som gjorde platsen till sitt stamhåll, hvarifrån de anstälde plundringståg till Granada och hela trakten deromkring. Styrelsens starka arm lade sig dock omsider emellan: hela samhället blef i grund rensadt, inga andra fingo stanna än sådana, som hade god fräjd och voro berättigade att vistas der; större delen af husen nedrefs, och det, som återstod, var blott en by med sockenkyrkan och fransiskanklostret. Under de senaste oroligheterna i Spanien, då Granada var i fransmännens händer, var Alhambra garnisonsort för deras trupper, och palatset beboddes tidtals af den franske befälhafvaren. Med denna upplysta smak, som alltid utmärkt den franska nationen i hennes eröfringar, blef detta minnesmärke af morisk förfining och storhet räddadt från den fullständiga undergång och förödelse, som hotade det. Taken blefvo iståndsatta, salongerna och gallerierna skyddade för väder och vind, trädgårdarna ansade, kanalerna återstälda, fontänerna ännu en gång satta i stånd att uppsända sina gnistrande kaskader, och Spanien har anledning att tacka sina inkräktare för räddningen af sina skönaste och intressantaste historiska minnesmärken.

Vid sitt aftåg sprängde fransmännen flere af ringmurens torn och lemnade befästningarna i ett knappast hållbart skick. Sedan den tiden är det slut på platsens militäriska vigt. Garnisonen är en handfull invalider, hvars förnämsta skyldighet är att bevaka några af de yttre tornen, som tidtals tjena till statsfängelse, och guvernören har öfvergifvit Alhambras höga kulle och residerar numera nere i Granada för att kunna så mycket beqvämligare sköta sina åligganden. Jag kan ej sluta denna korta skildring af fästningens tillstånd utan att gifva mitt vitnesbörd om de berömvärda ansträngningar, hvarmed den nu varande kommendanten, don Francisco de Serna, gör allt, som de inskränkta medel, hvaröfver han förfogar, tillåta, för att sätta palatset i stånd, och hvarigenom det äfven lyckats honom att för någon tid uppehålla dess allt för säkra förfall. Hade hans företrädare med samma trohet uppfylt sitt embetes pligter, skulle Alhambra måhända ännu funnits qvar i hela sin forna skönhet. Ville regeringen understödja honom med tillräckliga medel, skulle bygnaden ännu kunna bevaras till en prydnad för landet, som ännu i många mansåldrar skulle ditlocka de vetgirige och bildade i alla land.

Alhambras inre.

Alhambra har så ofta och så utförligt blifvit beskrifvet af resande, att en hastig skiss sannolikt skall vara tillräcklig för att uppfriska läsarens minne. Jag skall derför gifva en kort berättelse om vårt besök på stället morgonen efter vår ankomst till Granada.

Lemnande vår posada — La espada var hennes namn — gingo vi öfver den berömda platsen Vivarrambla, en gång scenen för moriska torneringar och riddarspel, nu ett lifligt handelstorg. Derifrån veko vi in på El Zacatin, hufvudgatan i det qvarter, som på morernas tid var den stora basaren, der de små butikerna och de trånga gränderna ännu bibehålla sin orientaliska karakter. Sedan vi derefter passerat en öppen plats framför generalkaptenens residens, började vi stiga uppför en smal och krokig gata, hvars namn påminde oss om Granadas ridderliga dagar. Det är Calle de Gomeres, så kallad efter en i saga och sång fräjdad morisk familj. Denna gata ledde upp till en massiv port af grekisk arkitektur, bygd af Karl V och utgörande ingången till Alhambras område.

Vid porten sutto ett par, tre trasiga gamla soldater halfsofvande på en stor bänk — zegriernas och abencerragernas efterträdare — medan en lång, mager karl, hvars rostbruna kappa tydligen var ämnad att dölja det bristfälliga skicket af hans underkläder, stod och hängde i solskenet och pratade med den gamle soldaten på post. Då vi trädde in genom porten, gick han fram till oss och erbjöd sina tjenster för att visa oss fästningen.

Jag har en resandes motvilja för beställsamma ciceroner, och sökandens drägt var mig ej alldeles i smaken.

— Ni är väl bekant med platsen, förmodar jag?

— Ninguno mas; pues, señor, soy hijo de la Alhambra (ingen är det mera, señor, ty jag är en son af Alhambra).

Den simple spanioren har obestridligen ett högst poetiskt sätt att uttrycka sig. »En son af Alhambra!» — uttrycket fångade mig genast; sjelfva den illa medfarna drägten, som bars af min nya bekantskap, antog én viss värdighet i mina ögon. Den var sinnebildlig för ställets öden och anstod ättlingen af en ruin.

Jag gjorde honom några ytterligare frågor och fann, att hans anspråk var berättigadt. Hans familj hade bott i fästningen från mansålder till mansålder allt sedan eröfringens tid. Hans namn var Mateo Jimenes.

— Då torde ni, sade jag, vara en afkomling af den store kardinal Jimenes?

— Dios sabe (Gud vet), señor. Det är nog möjligt. Vi äro den äldsta familjen i Alhambra, christianos viejos (gamla kristne) utan någon droppe judiskt eller moriskt blod. Jag vet, att vi tillhöra en eller annan stor familj, men jag har glömt hvilken. Min far vet, hur det hänger i hop med den saken; han har vapenskölden hängande i stugan der uppe i fästningen.

Det fins ingen spanior så fattig, att han ej har anspråk på gamla anor. Den trasige gynnarens första rättstitel hade dock helt och hållet vunnit mig, och jag antog derför med fägnad det anbud, som gjorts mig af »Alhambras son».

Vi befunno oss nu i en djup och trång ravin, tätt bevuxen med vackra träddungar, genom hvilken en brant väg och en mängd gångstigar slingrade sig. På ömse sidor om vägen sågos här och der fontäner och stensäten. Till venster sågo vi Alhambras torn resa sig bistert öfver oss, medan till höger, på den motsatta sidan af ravinen, andra torn blickade ned på oss från en klippspets. Dessa, sades det oss, voro Los torres vermejos eller de karmosinröda tornen, så kallade af sin färg. Ingen känner deras ålder. De äro långt äldre än Alhambra; somliga tro, att de ha blifvit bygda af romarne, andra af någon foinikisk koloni.

Stigande uppför den branta och skuggrika vägen, kommo vi till foten af ett väldigt fyrkantigt moriskt torn, utgörande ett slags murport, hvarigenom stora vägen till fästningen går. Inuti tornet var en annan grupp af gamla invalider, af hvilka en stod på post vid portalen, medan de öfriga, insvepta i sina trasiga kappor, sofvo på stenbänkarna. Denna portal kallas Rättvisans port, efter den domstol för afdömande af mindre mål, som under den muselmanska tiden här höll sina sessioner, ett i österlandet vanligt bruk, hvarpå ofta anspelas i Bibeln.

Portens stora vestibul eller portik bildas af en ofantlig arabisk hästskoformig hvalfbåge, som skjuter upp till tornets hälfva höjd. På slutstenen af denna båge är uthuggen en jättelik hand. Innanför vestibulen på portalens slutsten är likaledes uthuggen en jättelik nyckel. De, som göra anspråk på någon bekantskap med muhamedanska symboler, påstå, att handen är sinnebilden för kunskapen och nyckeln för tron. Den senare, säga de, var anbragt på muselmanernas fana, när de eröfrade Andalucia, som motsats till de kristnes sinnebild, korset. En helt annan var dock den förklaring, som gafs af »Alhambras son»; den stod också i bättre öfverensstämmelse med folkföreställningen, som vid allt moriskt fäster begreppet om någonting hemlighetsfullt och trolskt och med detta gamla muselmanska fäste förknippar alla slags vidskepelser.

Efter hvad Mateo försäkrade, var det en från dess äldsta invå-

nare fortplantad sägen, som han hört af sin far och farfar, att handen och nyckeln vore hexerier, på hvilka Alhambras öde berodde. Den moriske konung, som bygde det, var en stor trollkarl eller hade, såsom några trodde, sålt sig åt Satan och lagt hela fästningen under en förtrollning. Härigenom hade det förblifvit stående i flere hundra år trots stormar och jordbäfningar, medan nästan alla andra moriska bygnader fallit i ruiner och försvunnit. Denna förtrollning, förklarade sägnen vidare, skulle fortfara, *till* dess handen på den yttre hvalfbågen skulle sträcka sig ned och fatta uti nyckeln, då hela bygnaden skulle ramla och alla af morerna under den begrafna skatter komma i dagen.

Trots denna hemska spådom togo vi mod till oss och gingo igenom den förtrollade porten, kännande någon liten trygghet mot hexkonst och trolleri i den heliga jungfruns beskydd, hvars bild vi upptäckte ofvan portalen.

Sedan vi passerat porttornet, gingo vi uppför en smal och brant väg, som slingrade sig mellan murar, och kommo ut på en öppen esplanad inom fästningen, kallad Plaza de los algibes eller Cisternplatsen, af de stora, i klippan uthuggna vattenbehållare, som sträcka sig in under den, ett verk af morerna för att förse fästningen med dess vattenbehof. Här är äfven en brunn af omätligt djup, som ger det renaste och iskallaste vatten, ett annat minnesmärke af den fina smaken hos detta folk, som var outtröttligt i sina ansträngningar för att få detta element i dess fulla kristallklarhet.

Framför denna esplanad reser sig den af Karl V påbörjade glänsande bygnaden, ämnad, säges det, att fördunkla de moriska konungarnes palats. Med all sin prakt och alla sina arkitektoniska förtjenster föreföll den oss som ett förmätet intrång, och passerande förbi den, gingo vi in genom en enkel anspråkslös port, som förde till det moriska palatsets inre.

Öfvergången var nästan som ett trolleri: det föreföll oss, som vi blifvit med ens förflyttade till andra tider och ett annat land och trampade den arabiska historiens skådeplatser. Vi befunno oss på en stor, med hvit marmor belagd gård, i båda ändarna smyckad med lätta moriska peristyler: den kallas Patio de alberca. I midten var en ofantlig bassäng eller fiskdam, hundra tretio fot lång och tretio fot bred, vimlande af guldfiskar och infattad i en ram af rosenhäckar. Vid öfre änden af denna gård reste sig Comares' höga torn.

Från den nedre änden till höger gingo vi genom en morisk hvalfport in på den berömda Lejongården, Patio de leones. Ingen del af bygnaden ger oss en fullständigare föreställning om dess ursprungliga skönhet än denna, ty ingen har lidit så litet af tidens härjningar. I midten står den i sången och sagan fräjdade

fontänen. Alabasterbassängerna gjuta ännu sina diamantdroppar, och de tolf lejonen, som uppbära dem, utkasta ännu sina kristallströmmar som i Boabdils dagar. Gården är utlagd i blomstersängar och omgifven af lätta arabiska arkader af genombrutet arbete, uppburna af smärta pelare af hvit marmor. Liksom i palatsets alla öfriga delar, är arkitekturen mera elegant än storartad, vitnande om en fin och utsökt smak samt böjelse för sorglös njutning. När man betraktar peristylernas luftiga spetsverk och väggarnas skenbart bräckliga stalaktitsirater, har man svårt att tro, att så mycket motstått århundradens tärande tand, jordbäfningarnas stötar, krigets våld och de stilla, ehuru ej mindre förderfliga plundringarna af den konstälskande resanden; man finner det då nästan ursäktligt, att folktron anser det hela ligga skyddadt under en mäktig förtrollning.

På gårdens ena sida leder en rikt sirad portal in i en hög sal med golf af hvit marmor och kallad de Två systrarnas sal. En kupol eller lanternin insläpper uppifrån ett dämpadt ljus och en frisk luftström. Den nedre delen af väggarna är inlagd med sköna moriska tegelstenar, af hvilka några bära de moriska konungarnes vapensköldar anbragta i färger; den öfre delen är öfverdragen med det fina, i Damaskos uppfunna stuccaturverk, som består af stora gjutna plattor, så konstfullt hopfogade, att det ser ut, som väggytan blifvit för hand mödosamt utarbetad i lätta reliefer och fantastiska arabesker, blandade med språk ur Koran samt poetiska inskrifter i arabiska och kufiska bokstäfver. Dessa väggarnas och kupolernas utsiringar äro rikt förgylda och mellanrummen målade med lapis lazuli och andra glänsande och varaktiga färger. På hvardera sidan af salen äro fördjupningar för ottomaner och hvilsoffor. Ofvanpå en kolonnad inuti salen är en balkong, som stod i samband med qvinnornas våning. Man ser ännu de genombrutna jalusier, genom hvilka harems svartögda skönheter kunde osedda åse festligheterna nere i salen.

Det är omöjligt att se dessa rum, som en gång voro de österländska sedernas älsklingshem, utan att erfara något af de intryck, som den arabiska romantiken först väckte hos oss, och nästan vänta att se den hvita armen af någon dold prinsessa vinka från balkongen eller ett par svarta ögon blixtra genom gallret. Skönhetens gemak är der, som det ännu i går varit bebodt, men hvar äro dess Zoraydas och Lindarajas?

Midt emot på andra sidan Lejongården är Abencerragernas sal, så kallad efter de tappra riddare af denna lysande slägt, som här blefvo trolöst nedhuggna. Några finnas, som helt och hållet betvifla sanningen af denna sägen; men vår nitiske vägvisare Mateo utpekade sjelfva gångporten i portalen, hvarigenom de en och en i sänder blifvit insläpta, och den hvita marmorfontänen midt i sa-

len, der de halshöggos. Han visade oss äfven vissa stora rödaktiga fläckar i marmorgolfvet — spår af deras blod, som enligt folktron aldrig kunna utplånas. Finnande att vi godtroget lyssnade till honom, tillade han, att det ofta om natten i Lejongården hördes ett lågt oredigt ljud, likt sorlet af en folkhop, tillika med ett och annat svagt rasslande, likt ett aflägset skramlande af kedjor. Dessa ljud frambringas sannolikt af de sorlande och plaskande vattenströmmar, som genom rör och kanaler äro ledda under stenläggningen för att mata springbrunnarna; men enligt sägnen, som Alhambras son berättade oss, förorsakas de af de mördade abencerragernas andar, hvilka om natten besöka skådeplatsen för ogerningen och nedkalla himmelns straff öfver sina mördare.

Från Lejongården styrde vi våra steg tillbaka till Patio de alberca eller den stora fiskdammen. Vi gingo öfver den fram till Comares' torn, så kalladt efter sin arabiske byggmästare. Det är en bygnad af massiv styrka och betydlig höjd och resande sig öfver den branta sluttning, som lodrätt stupar ned till Darros stränder. Vi trädde genom en morisk hvalfport in i en stor och hög sal, som upptager tornets inre och var de muselmanska monarkernas stora audiensrum samt deraf fått namnet Ambassadörernas sal. Han bär ännu spåren af sin forna storhet. Väggarna äro rikt arbetade i stuck och sirade med arabesker. Det hvälfda taket af ceder, som genom sin höjd nästan förlorar sig i dunklet, strålar ännu i rik förgyllning och den arabiska penselns glänsande färger. På tre sidor af salen äro i de ofantligt tjocka murarna huggna djupa fönster, från hvilkas balkonger blicken skådar ned i Darros grönskande dal, Albaycins gator och kloster och förlorar sig långt ut på den aflägsna vegan.

Jag kunde fortsätta och i detalj beskrifva de andra sköna rummen i denna del af palatset: Tocadoren eller drottningens toalett, en öppen belvedere på spetsen af ett torn, der de moriska sultaninnorna njöto af de rena fläktarna från bergen och utsigten öfver det omgifvande paradiset; Lindarajas afstängda lilla patio eller trädgård med sin alabasterfontän, sina snår af rosor och myrten, af citron och orange; badrummens svala hallar och grottor, der dagens bländande ljus och hetta dämpas till en mild, hemlighetsfull dager och frisk svalka. Men jag vill ej närmare inlåta mig på dessa scener; mitt syfte är endast att gifva läsaren en allmän presentation af en bostad, der han, om honom så lyster, kan med mig uppehålla sig och ströfva omkring under återstoden af detta arbete och sålunda småningom bli förtrogen med alla dess delar.

En riklig tillgång på vatten, som ledes ned från bergen af gamla moriska aqvedukter, kretsar genom hela palatset, matande dess badrum och fiskdammar, gnistrande som springvatten i dess hallar eller sorlande i rännilar längs marmorgolfven. När det erlagt sin

tribut till konungspalatset och besökt dess trädgårdar och betesmarker, strömmar det utför den långa alleen ned till staden, sorlande i rännilar, uppspringande i fontäner och underhållande en ständig grönska i dessa lundar, som beskugga och försköna hela Alhambrakullen.

Endast de, som vistats i söderns brännheta luftstreck, kunna uppskatta behagen af en bostad, som förenar bergens sköna svalka med dalens friskhet och grönska.

Medan staden der nere flämtar i middagshettan och den förbrända vegan dallrar för ögat, spela de milda fläktarna från Sierra Nevada genom dessa höga hallar, förande med sig de kringliggande trädgårdarnas vällukt. Allt inbjuder till denna sorglösa ro, som är de södra luftstreckens härliga gåfva; och medan det halfslutna ögat skådar ut från skuggiga balkonger på det glittrande landskapet, smekes örat af lundarnas sus och sorlet af rinnande bäckar.

Comares' torn.

Läsaren har fått en hastig teckning af Alhambras inre och torde nu önska en allmän föreställning om dess omgifningar. Morgonen är klar och härlig, solen har ännu ej vunnit tillräcklig kraft att förstöra nattens friskhet, vi vilja stiga upp till spetsen af Comares' torn och taga ett fågelperspektiv af Granada och dess omgifningar.

Kom då, värde läsare och reskamrat, följ mig in uti vestibulen der, sirad med rika arabesker, som leder in i Ambassadörernas sal. Vi gå dock ej nu in i salen, utan vika af till venster bort till den der lilla dörren i muren. Akta dig! Vindeltrappan är brant och endast svagt upplyst, och likväl ha uppför denna trånga, mörka och slingrande trappa Granadas stolta monarker och deras drottningar ofta stigit upp till tornets platform för att åse de kristna härarnas framryckande eller striderna på vegan. Ändtligen äro vi uppe på det platta taket och kunna hemta anden för ett ögonblick, medan vi taga en allmän öfversigt af stadens och landskapets ståtliga panorama, af branta berg, grönskande dalar och bördiga slätter, af slott, katedraler, moriska torn och gotiska domer, fallande ruiner och blomstrande lundar.

Låt oss gå fram till bröstvärnet och kasta blicken omedelbart under oss. Se, på denna sida ha vi hela Alhambra liggande som en karta för våra fötter, och vi kunna skåda ned i dess gårdar och trädgårdar. Vid foten af tornet är Albercan med sin stora bassäng eller fiskdam, infattad i blommor; der ha vi Lejongården med sin ryktbara springbrunn och sina lätta moriska arkader, och

i midten af palatset är Lindarajas lilla lustgård, begrafven i hjertat af bygnaden med sina rosor och citroner och sitt smaragdgröna buskverk.

Detta bälte af vallar, späckade med fyrkantiga torn, som i en oregelbunden figur sträcker sig rundt omkring hela hjessan af kullen, är fästningens omgifningsmur. Några af tornen ligga, som du ser, i ruiner, med sina massiva spillror begrafna bland vinrankor, fikonträd och aloe.

Vi vilja nu kasta blicken åt norr. Det är en svindlande höjd; redan tornets grundmurar höja sig öfver träddungarna på den branta sluttningen. Och se! En lång spricka i de massiva murarna visar, att tornet remnat under någon af de jordbäfningar, som tid efter annan spridt skräck i Granada och som förr eller senare måste förvandla denna lutande bygnad till en ruinhög. Den djupa smala dalklyftan inunder oss, som småningom vidgar sig mot slätten, är Darros dal; du ser den lilla floden slingra sig fram mellan lummiga terrasser, trädgårdar och blomsterlundar. Det är en i forna tider som guldförande berömd flod, och dess sand vaskas ännu någon gång af sökare efter den ädla metallen. Några af dessa hvita paviljonger, som här och der skymta fram mellan lundar och vingårdar, voro morernas landställen, dit de drogo sig tillbaka för att njuta af sina trädgårdars svalka.

Det luftiga palatset med sina höga hvita torn och långa arkader på sluttningen af berget der öfver på andra sidan bland ståtliga lundar och hängande trädgårdar är Generalife, ett de moriska konungarnes sommarpalats, dit de drogo sig tillbaka under de heta månaderna för att andas en ännu svalare luft än Alhambras. Den nakna toppen på höjden ofvanför det, der du ser några formlösa ruiner, är Silla del moro eller Morens stol, så kallad, emedan den olycklige Boabdil under ett uppror dragit sig undan hit upp och sittande på en sten härifrån sorgset blickat ned på sin upproriska stad.

Ett sorl af rinnande vatten uppstiger då och då från dalen. Det kommer från rännan till den moriska qvarnen der nära intill kullens fot. Promenadplatsen längre bort utmed stranden af Darro är Alamedan, ett älsklingstillhåll om aftnarna och en mötesplats för älskande om sommarnätterna, då gitarren kan höras långt in på natten från bänkarna i dess alleer. Nu synas der endast några promenerande munkar och en grupp af vattenbärare från Avellanoskällan.

Du studsar till! Det är bara en hök, som vi skrämt upp från hans näste. Det gamla tornet är en ordentlig häckningsplats för flyttfåglar. Svalan, både den vanliga och tornsvalan, har bygt bo i hvar enda springa och remna och kretsar omkring det hela dagen i ända, medan om natten, när alla andra fåglar gått till hvila,

den djupsinniga ugglan kommer fram från sitt gömställe och från platformen utstöter sitt olycksbådande skri. Se, hur höken, som vi oroat, sträcker af ned mot skogstopparna, sväfvar öfver dem och slutligen höjer sig upp till ruinerna ofvanför Generalife!

Men låt oss lemna denna sida af tornet och vända ögat mot vester. Här ser du i fjerran en bergkedja, som begränsar vegan, den gamla skiljemuren mellan det moslemitiska Granada och de kristnes land. Bland dess höjder kan du ännu urskilja krigarstäder, hvilkas grå vallar och torn synas vara af ett stycke med klipporna, på hvilka de äro bygda, medan här och der reser sig en enstaka atalaya eller vakttorn, beläget på någon hög punkt, hvarifrån det, liksom från skyarna, skådar ned i dalarna på ömse sidor. Det var från defileerna i dessa berg, genom Lopepasset, som de kristna härarna nedstego på vegan. Det var, när de svängde omkring foten af det grå och höga berget der, som uppstiger nästan isoleradt från de öfriga och framskjuter sin djerfva klippudde långt ut på slätten, som de fiendtliga skarorna med flygande fanor och under trumslag och trumpetskall brukade plötsligt komma i sigte. Huru förändrad är ej scenen! I stället för de stålklädda riddarnes glittrande linie se vi den långa raden af mulåsnedrifvarens tåliga lastdjur röra sig långsamt längs bergsluttningarna. Bakom udden der är den händelserika bron vid Pinos, namnkunnig för mången blodig strid mellan morer och kristne, men ännu namnkunnigare, såsom stället, der Colombo upphans och återkallades af drottning Isabellas budbärare, just som han i förtviflan drog bort för att framlägga sin upptäcktsplan för det franska hofvet.

Der borta ser du ännu en plats namnkunnig i upptäckarens historia. Den der linien af vallar och torn, som gnistrar i morgonsolen midt ute på vegan, är staden Santa Fé, bygd af de katolska suveränerna under Granadas belägring, sedan en eldsvåda förstört deras läger. Det var till dessa vallar Colombo kallades tillbaka af den hjeltemodiga drottningen, och inom dem afslöts det fördrag, som ledde till den vestra kontinentens upptäckande.

Här, mot söder, fråssar ögat af vegans yppiga skönheter, en blomstrande vildmark af dungar och trädgårdar, med Jenil som ett silfverband slingrande sig igenom den och matande otaliga rännilar, ledda genom gamla moriska kanaler, hvilka hålla landskapet vid en ständig grönska. Här äro de älskade sommarhus, lustgårdar och landställen, för hvilka morerna kämpade med en så förtviflad tapperhet. Sjelfva förpaktargårdarna och de kojor, som nu äro bebodda af bönderna, bevara spår af arabesker och andra smakfulla utsiringar, som visa, att de på den muselmanska tiden varit prydliga herresäten.

På andra sidan vegans lundar och trädgårdar ser du i söder en

linie af förbrända kullar, utför hvilka en lång rad af mulåsnor långsamt rör sig. Det var från spetsen af en af dessa kullar, som den olycklige Boabdil kastade den sista blicken tillbaka på Granada och gaf luft åt sin själs förtviflan. Det är den i sången och sagan namnkunniga fläck, som fått namnet »Morens sista suck».

Lyft nu dina ögon upp till den snöklädda toppen af bergkedjan der borta, som skiner som ett hvitt sommarmoln på den blå himmeln. Det är Sierra Nevada, Granadas stolthet och fröjd, källan till dess svala fläktar och ständiga grönska, till dess sorlande källor och aldrig sinande bäckar. Det är denna härliga bergkedja, som ger Granada denna förening af behag, som är så sällsynt i en sydländsk stad: ett nordligt luftstrecks friska grönska och tempererade luft, förbundna med en tropisk sols lifvande värme och en sydländsk himmels molnfria asur. Det är detta luftiga snömagasin, som, smältande med den tilltagande sommarhettan, sänder ned bäckar och åar genom hvar enda af Alpujarrabergens dälder och klyftor, spridande en yppig grönska och fruktbarhet genom en hel kedja af sköna och undangömda dalar.

Dessa berg må väl kallas Granadas stolthet. De beherska Andalucia i hela dess utsträckning och kunna ses från dess mest aflägsna delar. Mulåsnedrifvaren helsar dem, då han från den solheta slätten upptäcker deras isklädda toppar, och den spanske sjömannen på däcket af sitt fartyg långt, långt ut på det blå Medelhafvet betraktar dem med ett tankfullt öga, tänker på det tjusande Granada och sjunger sakta någon gammal visa om morerna.

Men nog nu — solen är redan högt öfver bergen och gjuter sin fulla hetta öfver våra hufvuden. Redan bränner tornets plåttak under våra fötter: låtom oss stiga ned igen och svalka oss under arkaderna vid Lejonfontänen.

Tankar om det muselmanska väldet i Spanien.

En af mina älsklingsplatser är balkongen till midtfönstret i Ambassadörernas sal i Comares' torn. Jag har alldeles nyss suttit der och njutit af slutet på en lång härlig dag. Då solen sjönk ned bakom Alhamas purpurfärgade berg, sände hon en ljusström uppför Darros dal, som spred en vemodig glans öfver Alhambras ljusröda torn, medan vegan, öfverdragen med en lätt dunstslöja, som uppfångade den nedgående strålprakten, på afstånd såg ut som ett gyllene haf. Ej en fläkt störde aftonens stillhet, och ehuru det svaga ljudet af musik och munter sång då och då uppsteg från trädgårdarna vid Darro, gjorde det endast intrycket af tyst-

naden, som hvilade öfver bygnaden, der jag satt, så mycket djupare. Det var en af dessa stunder och scener, då minnet nästan får en trollmakt och, liksom den på dessa gamla torn skimrande aftonsolen, sänder sina strålar tillbaka för att belysa det förflutnas prakt och härlighet.

Som jag satt och betraktade det aftagande dagsljusets verkan på denna moriska bygnad, fästes mina tankar på den lätta, eleganta och yppiga karakter, som är rådande i hela dess inre arkitektur, och föranleddes jag att jemföra den med de af de spanska eröfrarne uppförda gotiska bygnadernas storartade, men dystra högtidlighet. Sjelfva arkitekturen vitnar sålunda om de motsatta och oförenliga skaplynnena hos de båda krigiska folk, som här så länge kämpade om väldet öfver halfön. Småningom försjönk jag i tankar öfver det egendomliga öde, som träffat dessa arabiska eller moriska spaniorer, hvilkas hela tillvaro är som en slutad saga och säkerligen utgör en af historiens mest sällsamma, men tillika mest glänsande episoder. Så mäktigt och långvarigt deras välde än var, veta vi knappast, hvad vi skola kalla dem. De äro, så att säga, en nation utan både land och namn, som de kunna kalla sitt eget. En fjerran ifrån kommen våg af den stora arabiska öfversvämningen, uppkastad på Europas stränder, tycktes de hafva hela kraften af bergbäckens första häftiga fart. Deras eröfringsbana, från Gibraltars klippa till Pyreneernas bergmur, var lika snabb och lysande som de moslemitiska segrarna i Syrien och Egypten. Ja, hade de ej blifvit hejdade på Tours' slätter, hade hela Frankrike kunnat bli öfversvämmadt med samma lätthet som österlandets välden och halfmånen den dag i dag är kunnat glittra på Paris' och Londons tempel.

Tillbakadrifna inom Pyreneernas gränser, uppgåfvo de blandade asiatiska och afrikanska horder, som utgjorde denna stora krigarstam, den muselmanska eröfringsandan och sökte i Spanien grunda ett fredligt och varaktigt välde. Såsom eröfrare utmärktes de af lika mycken hofsamhet som tapperhet, och i båda öfverträffade de en tid de folk, med hvilka de stredo. Skilda från sina fädernehem, älskade de det land, som i deras tankar blifvit dem gifvet af Allah, och sökte försköna det med allt, som kan främja menniskolycka. Grundande sitt välde på ett system af kloka och rättvisa lagar, sorgfälligt odlande vetenskaper och konster samt främjande jordbruk, slöjder och handel, uppbygde de småningom ett välde, som i välstånd och blomstring ej uppnåddes af något bland kristenhetens riken. De sökte på samma gång ifrigt omgifva sig med all den smak och förfining, som utmärkte det arabiska väldet i östern under dess högsta civilisation, och spridde det orientaliska vetandets ljus i de vestra delarna af det natthöljda Europa.

Det arabiska Spaniens städer blefvo de skolor, dit de kristna arbetarne begåfvo sig för att lära konstslöjd. Högskolorna i Toledo, Cordova, Sevilla och Granada uppsöktes af den bleke studenten från andra land, som ville göra sig bekant med den arabiska vetenskapen och forntidens vishetsskatt; älskarne af de glada vetenskaperna strömmade till Cordova och Granada för att göra sig förtrogna med orientens poesi och musik, och nordens stålklädda krigare hastade dit för att fullända sig i chevaleriets lysande öfningar och höfviska bruk.

Om de muselmanska minnesmärkena i Spanien, om Cordovas moske, Sevillas alcazar och Granadas Alhambra ännu bära inskrifter, som med stolta ord tala om deras väldes makt och beständighet, kan väl denna fåfänga förlöjligas såsom inbilsk och öfvermodig? Mansålder efter mansålder, århundrade efter århundrade hade gått förbi, och de voro ännu i besittning af landet. En tidrymd hade förgått, längre än den, som förflutit sedan England underkufvades af den normandiske eröfraren, och Musas och Tariks ättlingar kunde lika litet ana, att de skulle blifva drifna i landsflykt öfver samma sund, som öfvergåtts af deras segerrika förfäder, som ättlingarne af Rollo och William och deras gamla vapenbröder kunna drömma om att bli drifna tillbaka till Normandies kuster.

Med allt detta var dock det muselmanska väldet i Spanien endast en praktfull drifhusväxt, som aldrig slog någon varaktig rot i den jord hon förskönade. Afspärrade från alla sina grannar i vesterlandet af trons och sedernas oöfverstigliga skrankor och skilda af haf och öknar från sina stamförvandter i östern, voro de ett isoleradt folk. Hela deras tillvaro var en utdragen, ehuru hjeltemodig och ridderlig kamp för fotfäste i ett inkräktadt land.

De voro islams utposter och gränser. Halfön var det stora slagfält, der de gotiska eröfrarne från norden och de moslemitiska eröfrarne från östern möttes och stredo om öfverväldet, och arabens eldiga mod blef till slut kufvadt af gotens hårdnackade och ihållande tapperhet.

Aldrig var ett folks tillintetgörelse större än de spanska moriskernas. Hvar äro de? Fråga Berberiets kuster och öde platser! Den landsflyktiga återstoden af deras en gång mäktiga folk försvann bland Afrikas barbarer och upphörde att vara en nation. De ha ej ens lemnat ett särskildt namn efter sig, ehuru de i nära åtta århundraden voro ett särskildt folk. Deras adopterade fädernesland, det land, som de i århundraden innehade, vägrar att erkänna dem annat än som inkräktare och usurpatörer. Några lutande minnesmärken äro allt, som finnes qvar att vitna om deras makt och välde, liksom enstaka klippblock, qvarlemnade långt ut på slätten, vitna om utsträckningen af någon väldig glacier. Ett

sådant är Alhambra: ett muselmanskt bygnadsmonument midt i ett kristet land, ett österländskt palats midt ibland vesterlandets gotiska bygnader, ett skönt minne af ett tappert och rikt begåfvadt folk med odlad smak, som eröfrade, herskade och försvann.

Familjen.

Det är tid, att jag ger läsaren någon föreställning om det sätt, hvarpå jag inrättat mig i denna egendomliga bostad. Vården om kungliga palatset i Alhambra är anförtrodd åt ett förträffligt, ogift äldre fruntimmer, vid namn doña Antonia Molina, men som, enligt det spanska bruket, går under det mera förtroliga namnet Tia Antonia (tant Antonia). Hon håller de moriska salarna i ordning och visar dem för främlingar; härför eger hon uppbära alla de afgifter, som erläggas af besökande, äfvensom hela afkastningen af trädgårdarna, med undantag af en skatt af blommor och frukter, som man väntar, att hon vid sina tillfällen skall utgöra till guvernören. Hennes bostad ligger i ett hörn af palatset, och hennes familj består af en brorson och en brorsdotter, barn af två särskilda bröder. Brorsonen, Manuel Molina, är en ung man af gedigen karakter och spanskt allvar. Han har tjenat i armeen både i Spanien och Vestindien, men studerar nu medicin, i hopp att en dag kunna bli läkare i fästningen, en post, som inbringar minst sina ett hundra fyrtio dollar om året. Hvad brorsdottern beträffar, är hon en liten fyllig svartögd andalusiska, vid namn Dolores, men förtjente genom sina skälmska ögon och sitt muntra väsen ett gladare namn. Hon är förklarad arftagerska till alla sin fasters egodelar, bestående af vissa förfallna kojor i fästningen, som gifva en inkomst af omkring ett hundra femtio dollar. Jag hade ej varit länge i Alhambra, förrän jag upptäckte, att ett ömt förhållande rådde emellan den tystlåtne Manuel och hans vackra kusin och att ingenting mer fattades för att sätta dem i tillfälle att förena sina öden och förhoppningar, än att han skulle få sitt doktorsdiplom och lösa en dispens från påfven på grund af deras nära slägtskap.

Jag har med den goda Tia Antonia träffat en öfverenskommelse, på grund hvaraf hon förser mig med mat och husrum, medan den lilla gladhjertade Dolores håller mina rum i ordning och passar upp vid måltiderna. Jag har äfven till mitt förfogande en lång, stammande, linhårig dränggosse vid namn Pepe, som arbetar i trädgårdarna och gerna skulle ha låtit anställa sig som betjent, om han ej häri blifvit förekommen af Mateo Jimenes, »Alham-

bras son». Denne påpasslige och beställsamme yngling har på ett eller annat sätt lyckats haka sig fast vid mig, allt sedan jag första gången mötte honom vid fästningens yttre port, och inväfva sig i alla mina planer, tills han formligen utnämt sig sjelf till min betjent, ciceron, betäckning och historiografiske vägvisare och installerat sig hos mig. Jag har blifvit nödsakad att förbättra hans garderob för att ej behöfva skämmas för honom; han har följaktligen aflagt sin gamla bruna mantel, som en orm sitt skinn, och visar sig nu i fästningen i en sprättig andalusisk hatt och jacka till sin egen oändliga belåtenhet och sina kamraters synnerliga förvåning. Den hederlige Mateos hufvudfel är en allt för stor ifver att vara nyttig. Vetande med sig, att han trängt sig in i min tjenst och att mina enkla och stilla vanor göra hans plats till en sinekur, anstränger han sin hjerna till det yttersta för att utfinna sätt, hvarpå han kan göra sig vigtig för mitt välbefinnande. Jag är på sätt och vis ett offer för hans tjenstaktighet; jag kan ej sätta foten utom palatsets tröskel för att göra en tur omkring i fästningen, utan att han är vid min sida för att förklara allt hvad jag ser, och om jag vågar göra en utflygt till de angränsande bergen, yrkar han på att få följa mig som betäckning, ehuru jag högligen misstänker, att han i händelse af ett anfall skulle vara mera benägen att lita på längden af sina ben än på styrkan af sina armar. Med allt detta är dock den hedersmannen understundom ganska rolig att ha med sig; han är en oförarglig natur med ett aldrig trytande godt lynne och förenar med en bybarberares munvighet och pratsjuka en förtrolig kännedom om sqvallret på platsen och dess omgifningar; men hvad han i synnerhet berömmer sig af är sitt förråd af vetande i fråga om lokala märkvärdigheter; han har de mest underbara historier att förtälja om hvart enda torn och hvalf och hvar enda port i fästningen och tror blindt på dem alla.

De flesta af dem har han efter sitt eget påstående hört af sin farfar, en liten i ställets krönika berömd skräddare, som lefde, tills han var nära hundra år, under hvilken tid han endast två gånger flyttat utom fästningens gränser. Hans verkstad var under större delen af ett århundrade samlingsplatsen för en krets af gamla kunder, som kunde sitta der halfva natten och språka om gamla tider och platsens underbara händelser och förborgade hemligheter. Denne historiske lille skräddares hela lif, åskådningssätt och verksamhet hade rört sig inom Alhambras murar; inom dem hade han blifvit född, inom dem lefde han, andades och hade sin varelse; inom dem dog han äfven och blef begrafven. Lyckligtvis för efterverlden dog ej hans sagoskatt med honom. När sagde Mateo var en liten parvel, brukade han vara en uppmärksam lyssnare till farfaderns och den kring skräddarbordet samlade kretsens berättelser och är sålunda i besittning af ett förråd värde-

fullt vetande rörande Alhambra, som ej står att finna i böcker och är väl förtjent af hvarje vetgirig resandes uppmärksamhet.

Sådana äro de personligheter, som bidraga till min husliga trefnad i Alhambra, och jag betviflar starkt, att någon af de potentater, vare sig muselmanska eller kristna, som före mig bebott palatset, varit uppvaktade med större trohet och nit eller fört ett lugnare och angenämare regemente.

När jag stiger upp om morgonen, infinner sig Pepe, den stammande trädgårdsdrängen, med en tribut af nyplockade blommor, hvilka sedermera ordnas i vaser af Dolores' skickliga hand, hvilken sätter en qvinlig stolthet uti att pryda mitt rum med friska blommor. Mina måltider intagas hvar det faller mig in, än i en af de moriska salarna, än under Lejongårdens arkader bland fontäner och blommor, och när jag tar mig en promenad, för mig den nitiske Mateo till bergens mest romantiska gömslen och de angränsande dalarnas täckaste platser, alltsammans scener för någon underbar sägen.

Ehuru jag helst tillbringar större delen af min dag allena, beger jag mig dock någon gång om aftnarna ned i doña Antonias lilla familjcirkel. Den är vanligen samlad i ett gammalt moriskt rum, som tjenar på en gång till kök och sal, sedan man i ena hörnet uppfört en klumpig eldstad, hvars rök svärtat ned väggarna och nästan gjort de gamla arabeskerna osynliga. Ett fönster med en balkong, som skjuter ut öfver Darros dal, släpper in den svala aftonbrisen, och här intar jag min enkla aftonmåltid af frukt och mjölk och deltar i familjens samtal. Det fins hos spanioren en viss medfödd gåfva, en »mutterwitz», som det kallas, som gör dem intelligenta och angenäma i umgänget, hvilken än deras ställning i lifvet och hur ofullkomlig än deras bildning må vara; lägg härtill, att de aldrig äro råa: naturen har begåfvat dem med en medfödd karakterens värdighet. Den goda Tia Antonia är en qvinna med ett kraftigt och lifligt, ehuru ouppodladt förstånd, och den skalkaktiga Dolores har, oaktadt hon på sin höjd läst tre eller fyra böcker i hela sitt lif, en intagande blandning af naiveté och godt förstånd och öfverraskar mig ofta genom det träffande i sina konstlösa anmärkningar. Stundom läser brorsonen högt för oss ur någon af Calderons eller Lope de Vegas dramer, tydligen lika mycket för att bilda som roa sin kusin Dolores, ehuru, till hans stora missräkning, den lilla damen vanligen faller i sömn före första aktens slut. Stundom har Tia Antonia en liten bjudning för anspråkslösa vänner eller underhafvande i den närgränsande byn eller invalidernas hustrur. Dessa se upp till henne, såsom palatsets åldtfru, med stor respekt och uppvakta henne med nyheterna på platsen eller de rykten, som kunnat leta sig upp från Granada. Under lyssnandet till samtalen i dessa aftoncirklar har jag samlat

många egendomliga drag, utmärkande för folkets seder och förhållandena på platsen.

Det är en enkel skildring af enkla nöjen jag här lemnar; det är platsens egendomlighet allena, som ger henne intresse och vigt. Jag trampar förtrollad mark och är omgifven af romantiska minnen. Från mina tidigaste gossår, från den tid, då jag på Hudsons stränder först fördjupade mig i läsningen af en gammal historiebok om krigen vid Granada, har denna stad ständigt varit ett föremål för mina vakna drömmar, och ofta har jag i fantasien trampat marmorgolfven i Alhambras romantiska salar. För en gång har nu en sådan dröm blifvit förverkligad, och likväl kan jag knappast tro mina sinnen eller tro, att jag verkligen bebor Boabdils palats och från dess balkonger skådar ned på det ridderliga Granada. Då jag ströfvar genom dessa österländska rum och hör källornas sorl och näktergalens sång, då jag inandas rosens doft och känner det härliga luftstreckets inverkan, är jag nästan frestad att tro mig förflyttad till Muhameds paradis, och att den lilla täcka Dolores är en af dessa svartögda hurier, som skola förljufva de rättrognes lif efter döden.

Rymmaren.

Sedan jag nedskref de föregående bladen, ha vi haft en dag af oro och uppståndelse i Alhambra, som spridt ett moln öfver Dolores' soliga ansigte. Den lilla damen har en verklig passion, ej sällsynt hos qvinnorna, för småkräk af alla slag, och i följd af den ytterliga hjertegodheten i hennes natur är en af de förfallna gårdarna i Alhambra uppfyld af hennes favoriter. En ståtlig påfågel och hans höna tycktes här herska som kung och drottning öfver pösande kalkoner, grällystna fasaner och en hel svärm af simpla tuppar och höns. Dolores' stora förtjusning har dock på den senaste tiden varit ett ungt dufpar, som nyligen ingått i det heliga äkta ståndet och efterträdt en sköldpaddfärgad katt med ungar i hennes tillgifvenhet.

Till bostad för de nygifta hade hon inredt ett litet till köket stötande rum, hvars fönster vette utåt en af de tysta moriska gårdarna. Här lefde de i lycklig okunnighet om att det fans någon verld bortom gården och dess soliga tak. Aldrig hade de känt någon lystnad att flyga utom murarna eller höja sig till tornspetsarna. Deras ärbara förening välsignades slutligen, till deras lilla vårdarinnas stora förtjusning, med två fläckfria och mjölkhvita ägg. Ingenting kunde vara aktningsvärdare än det unga pa-

rets uppförande vid detta intressanta tillfälle. De turade om att ligga på äggen, tills de voro utkläckta och så länge deras ofjädrade afkomma fordrade värme och skydd; medan den ena sålunda stannade hemma, ströfvade den andra omkring för att söka föda och hemföra rikligt med munförråd.

Detta skådespel af äktenskaplig lycka har nu plötsligt undergått ett omslag. I dag på morgonen, då Dolores matade hanen, fick hon det infallet att låta honom taga sig en titt ut i stora verlden. Hon öppnade derför ett fönster, som vetter utåt Darrodal, tog honom med båda händerna och släpte upp honom i luften och gaf honom fart, så att han genast sträckte ut på andra sidan Alhambras murar. För första gången i sitt lif måste den häpna fågeln pröfva sina vingars fulla kraft. Han dykte ned i dalen, svingade sig derefter åter uppåt och steg nästan ända upp till molnen. Aldrig förr hade han uppstigit till en sådan höjd eller funnit det så härligt att flyga; liksom en ung slösare, som nyss blifvit myndig, tycktes han berusad af detta öfvermått af frihet och den gränslösa utsigt, som plötsligt öppnade sig för honom. Hela dagen i ända hade han ej gjort något annat än kretsat i nyckfulla banor från torn till torn och från träd till träd. Hvart enda försök att genom utströende af ärter på taken locka hem honom hade varit fruktlöst; han tyckes ha förlorat allt minne af hem, maka och sina ofjädrade små. Till råga på Dolores' oro har han kommit i slang med två palomas ladrones eller röfvardufvor, i hvilkas instinkt det ligger att locka vilsekomna dufvor till sina egna dufslag. I likhet med många andra tanklösa ungdomar vid deras första utflygt ur boet synes rymmaren alldeles betagen i dessa listiga, men utsväfvande sällar, som erbjudit sig att göra honom bekant med lifvet och införa honom i stora verlden. Han har i deras sällskap sväfvat högt öfver alla Granadas tak och klocktorn. Ett åskväder har gått fram öfver staden, men han har ej uppsökt sitt hem; natten har inbrutit, men han har ännu ej låtit höra af sig. För att öka det patetiska i saken har honan, sedan hon i flere timmar stannat i boet utan att blifva aflöst, slutligen begifvit sig ut att söka sin pligtförgätne make, men blifvit borta så länge, att ungarna dött i saknad af föräldrabröstets värme och skydd.

Sent på aftonen fick Dolores underrättelse, att rymmaren blifvit sedd på Generalifes torn. Nu är händelsen den, att administradoren af detta gamla palats likaledes har ett dufslag, bland hvars invånare skola vara två eller tre af dessa ungdomsförförare, röfvardufvorna, som utgöra en verklig skräck för alla dufegare i granskapet. Dolores fick genast klart för sig, att de båda befjädrade gynnarne, som blifvit sedda i sällskap med hennes rymmare, måste vara dessa förderfvade varelser från Generalife. Ett krigs-

råd hölls genast i Tia Antonias rum. Generalife är ett af Alhambra oberoende område, och följaktligen råder ett visst afmätt, om ej precis spändt förhållande mellan deras vårdare. Det beslöts derför, att Pepe, den stammande trädgårdsdrängen, skulle skickas som utomordentligt sändebud till administradoren med begäran, att, om rymmaren funnes på hans område, han måtte utlemnas såsom en Alhambras undersåte. Pepe afgick följaktligen på sin diplomatiska beskickning på månbelysta stigar, men kom tillbaka om en timme med den nedslående underrättelsen, att ingen sådan fågel fans i Generalifes dufslag. Administradoren gaf dock sitt herskarord på, att, om en sådan landstrykare skulle visa sig der, vore det än midt i natten, han genast skulle bli gripen och hemförpassad till sin lilla svartögda egarinna.

På denna punkt befinner sig nu denna melankoliska affär, som väckt mycken sorg i hela palatset och vållat den otröstliga Dolores en sömnlös natt.

»Sorgen räcker en natt, säger ordspråket, men glädjen kommer om morgonen.» Det första, som mötte mina ögon, när jag i dag på morgonen lemnade mitt rum, var Dolores med rymmaren i sin hand och ögonen strålande af glädje. Han hade tidigt på morgonen visat sig på murarna, flugit skygg omkring från tak till tak, men slutligen gått in genom fönstret och gifvit sig sjelf fången. Han vann dock föga ära på sin återkomst, ty det glupska sätt, hvarpå han slukade födan, som sattes fram för honom, visade att han, lik den förlorade sonen, drifvits hem af hungern. Dolores förebrådde honom hans trolösa uppförande, gifvande honom alla namn, som kunna användas på en vagabond (ehuru hon, som en äkta qvinna, på samma gång ömt tryckte honom till sitt bröst och höljde honom med kyssar). Jag märkte dock, att hon haft den försigtigheten att klippa hans vingar för att hindra alla framtida ströftåg i rymderna, ett försigtighetsmått, som jag här omnämner till allas deras tjenst, som hafva trolösa älskare eller vilsekomna äkta män. Mer än en värdefull moral skulle kunna hemtas från historien om Dolores och hennes dufhane.

Författarens rum.

Då jag tog min bostad i Alhambra, blef den ena änden af en rad tomma rum af modern arkitektur, som ursprungligen varit ämnade för guvernören, iordningstäld för min räkning. De lågo på palatsets framsida och hade utsigt åt esplanaden. De stodo i ena änden i samband med ett antal små rum af dels morisk, dels

modern stil, bebodda af Tia Antonia och hennes familj samt slu- tande med ett stort rum, som tjenar den gamla förträffliga dame på en gång till förmak, kök och mottagningsrum. Det hade p morernas tid kunnat berömma sig af någon prakt, men en eldsta hade blifvit bygd i ena hörnet, och röken derifrån hade beröfva väggarna deras färg, nästan utplånat ornamenten och utbredt e dyster färgton öfver det hela. Från dessa mörka rum ledde e trång fönsterlös korridor och en mörk vindeltrappa ned genom et hörn af Comares' torn. Trefvade man sig utför denna och öpp nade en liten dörr längst ned, befann man sig plötsligt som ge nom ett trollslag i den glänsande förhallen till Ambassadörerna sal med springbrunnen på Patio de alberca gnistrande framför si

Jag var ej belåten med, att man inhyste mig i en modern d af palatset och på dess framsida, och längtade efter att få fö djupa mig i sjelfva hjertat af bygnaden. Då jag en dag ströfvad omkring i de moriska salarna, stötte jag i ett afsides galleri på e dörr, som jag förut ej märkt och som tydligen ledde till en sto för allmänheten stängd våning. Här var således en hemlighet, hä var slottets spökflygel. Jag skaffade mig nyckeln, dock utan de minsta svårighet. Dörren ledde till en rad tomma rum af eur peisk arkitektur, ehuru bygda öfver en morisk arkad längs Li darajas lilla trädgård. Der voro två höga rum, hvilkas tak utgjor ett fördjupadt panelverk af ceder, rikt och konstfärdigt utskur med blommor och frukter, blandade med groteska masker elle ansigten, men på många ställen sönderbrutna. Väggarna hade tyd ligen en gång varit behängda med damasttapeter, men voro nu nakna och fullklottrade med obetydliga namn på ärelystna resande; fönstren, utan bågar och öppna för väder och vind, vette ut Lindarajas trädgård, och orange- och citronträden sköto in si grenar i rummet.

På andra sidan om dessa rum voro två mindre höga salong äfven med utsigt åt trädgården. I det panelade takets fördju ningar sågos korgar med frukt och blomstergirlander, målade ingen obetydlig hand och temligen väl bevarade. Väggarna ha äfven varit målade al fresco i den italienska stilen, men måln garna voro nästan utplånade; fönstren voro i samma förstör skick som i de andra rummen. Denna täcka följd af rum sluta med ett öppet galleri med balustrader, som gick i rät vinkel m dem längs en annan sida af trädgården. Hela våningen ha en smak och elegans i sin utsiring, och det var någonting så sökt och ensligt i dess läge utmed denna undangömda lilla trä gård, att det väckte ett lifligt intresse för dess historia. Jag erfor efterfrågan, att det var en våning, som i början af förra årh dradet, vid den tid, då Felipe IV och den sköna Elizabetta af Par väntades till Alhambra, blifvit inredd af italienska konstnärer o

var ämnad för drottningen och hennes hofdamer. Ett af de högsta rummen hade varit hennes sängkammare, och en smal trappa, numera igenmurad, hade ledt derifrån upp till den förtjusande belvederen, ursprungligen en de moriska sultanornas mirador, men som nu inreddes till en budoar för den sköna Elizabetta och ännu bär namnet drottningens tocador eller toalett. Den nyss nämda sängkammaren erbjöd från ett af fönstren en utsigt öfver Generalife och dess lummiga terrasser, medan under ett annat fönster alabasterfontänen i Lindarajas trädgård uppkastade sina vattenstrålar. Denna trädgård förde mina tankar ännu längre tillbaka till ett annat skönhetens välde, till de moriska sultanornas dagar.

»Huru skön, säger en arabisk inskrift, är ej denna trädgård, der jordens blommor täfla med himmelns stjernor! Hvad kan jemföras med urnan i denna alabasterfontän, fyld med kristallklart vatten? Ingenting annat än fullmånen, skinande från en molnfri himmel!»

Århundraden hade förgått, och likväl, huru mycket fans ej qvar af denna scen af en skenbart bräcklig skönhet! Lindarajas trädgård var ännu prydd med blommor; springbrunnen visade ännu sin kristallspegel; alabastern hade väl förlorat sin hvithet, och den med ogräs öfvervuxna bassängen vid dess fot hade blifvit ödlans tillhåll; men det var någonting i sjelfva förfallet, som förhöjde scenens intresse, talande, som det gjorde, om denna föränderlighet, som är menniskans och alla hennes verks oåterkalleliga lott. Sjelfva förödelsen i dessa rum, en gång den stolta och konstälskande Elizabettas bostad, hade för mig ett mera rörande behag, än om jag sett dem i deras forna glans, strålande af prakten vid ett furstehof. Jag beslöt genast att inqvartera mig i denna våning.

Mitt beslut väckte stor öfverraskning hos familjen, som ej kunde tänka sig någon förnuftig grund till valet af en så ödslig, förfallen och afsides belägen bostad. Den goda Tia Antonia ansåg den till och med i hög grad farlig; trakten, sade hon, vore hemsökt af en mängd löst folk, hålorna i de angränsande bergsluttningarna vimlade af zigenare, palatset vore i ett förfallet skick och på många ställen lätt att tränga in uti, och ryktet att en främling bodde allena i en af de öde våningarna, derifrån intet rop om hjelp kunde framtränga till palatsets öfriga invånare, kunde locka ovälkomna nattgäster, i synnerhet som främlingar alltid anses vara väl försedda med penningar. Dolores förestälde mig ställets förfärliga ensamhet, der endast läderlappar och ugglor hade sitt tillhåll jemte en räf och en vild katt, som om dagarna gömde sig i hvalfven, men om natten ströfvade omkring i salarna och korridorerna.

Jag kunde dock ej förmås att afstå från mitt infall, och med tillhjelp af en snickare och den ständigt tjenstaktige Mateo Jimenes blefvo äfven dörrar och fönster snart försatta i ett någorlunda

säkert skick. Sanningen till heder måste jag dock tillstå, att, oaktadt alla dessa försigtighetsmått, den första natten, jag tillbragte i min nya bostad, var obeskrifligt hemsk. Hela familjen följde mig till mitt rum, och deras godnatt och ljudet af deras steg, då de gingo tillbaka genom de öde försalarna och gallerierna, påminde mig lifligt om dessa spökhistorier, der hjelten lemnas att bestå sitt äfventyr i ett af gastar hemsökt hus.

Till och med tankarna på den vackra Elizabetta och skönheterna vid hennes hof, som en gång prydt dessa rum, bidrogo nu genom en fantasiens sjukliga nyck att öka det hemska i omgifningen. Här var scenen för deras korta fröjd och blomstring, här voro spåren af deras förfinade smak och njutningar, men hvad och hvar voro de? Stoft och aska! Grafvens invånare! Minnets fantom!

En obestämd och obeskrifligt hemsk känsla började få makt med mig. Jag skulle gerna velat skrifva den på räkningen af tanken på röfvare, som genom aftonens samtal väckts hos mig; men jag kände, att det var någonting mindre handgripligt och mera orimligt. Med ett ord, barnkammarens länge begrafna intryck började lefva upp igen och återtaga sin makt öfver min fantasi. Allting indrogs i kretsen af min sjuka hjernas verksamhet. Vindens hviskningar bland citronträden under mitt fönster hade någonting olycksbådande. Jag kastade ögonen ned i Lindarajas blomstergård: buskagen företedde en svart afgrund af skuggor, busksnåren obestämda och spöklika skepnader. Jag var glad att få stänga fönstret, men rummet sjelft blef nu angripet. En läderlapp hade praktiserat sig in och flaxade omkring mitt hufvud och min ensliga lampa; de groteska ansigtena i cedertaket tycktes stirra och glo på mig.

Bemannande mig och halft leende öfver denna öfvergående svaghet, beslöt jag att trotsa den, och tagande lampan i handen, begaf jag mig ut på en vandring kring det gamla palatset. Oaktadt jag uppbjöd hela min själskraft, var dock profvet mycket svårt. Skenet från min lampa föll blott i en liten krets rundt omkring mig; jag gick som i en mångård af ljus, men allt der bortom var tjockt mörker. De hvälfda korridorerna voro som underjordiska hålor, salarnas hvalf förlorade sig i mörkret; hvilken osedd fiende kunde ej gömma sig bakom eller framom mig! Min egen på väggarna lekande skugga och ekot af mina egna steg skrämde mig.

Då jag i detta öfverretade tillstånd gick igenom den stora Ambassadörernas sal, kommo verkliga ljud till dessa inbillningens foster. Halfhöga qvidanden och otydliga jämmerrop tycktes uppstiga alldeles under mina fötter. Jag stannade och lyddes. De tycktes nu komma utifrån. Ett ögonblick liknade de ett djurs tjut, ett annat voro de qväfda skrik, blandade med artikulerade

vilda utrop. Det hemska intrycket af dessa läten vid denna tysta timme och på detta egendomliga ställe tillintetgjorde all lust att fortsätta min vandring. Jag återvände till mitt rum hastigare, än jag kommit, och andades lättare, då jag ännu en gång befann mig inom dess väggar och väl reglat dörren efter mig. När jag vaknade på morgonen med solen skinande in genom mitt fönster och upplysande hvar enda del af bygnaden med sina muntrande och sanningstalande strålar, kunde jag knappast erinra mig de skuggor och fantasier, som uppbesvurits af den föregående nattens mörker, eller tro, att scenerna omkring mig, så klara och tydliga, kunnat vara höljda i sådana inbillade fasor.

De hemska tjut och skrik, som jag hört, voro dock inga andeväsens, men jag fick snart förklaring på dem af Dolores. De kommo från en stackars vansinnig bror till hennes tant, som vid vissa tider fick våldsamma anfall, under hvilka han inspärrades i ett hvälfdt rum under Ambassadörernas sal.

Alhambra i månsken.

Jag har gifvit en skildring af mitt rum, då jag först tog det i besittning; några aftnar ha frambragt en fullständig förändring i scenen och mina känslor. Månen, som då var osynlig, har småningom vunnit på natten och seglar nu i full glans öfver tornen, gjutande floder af dämpadt ljus ned i hvar enda gård och hall. Trädgården utanför mitt fönster badar i ett mildt sken; orange- och citronträden äro bestänkta med silfver, springbrunnarna gnistra i månstrålarna, och sjelfva rosens rodnad låter svagt urskilja sig.

Jag har i hela timmar suttit vid mitt fönster och inandats trädgårdens vällukt, tänkande öfver de skiftande öden, som upplefvats af dem, hvilkas historia i matta drag står att läsa i de sköna minnesmärkena omkring mig. Stundom har jag midt i natten, när allting var tyst och stilla, lemnat mitt rum och genomströfvat hela bygnaden. Hvem kan fullt skildra en månskensnatt i ett sådant luftstreck och på ett sådant ställe! Temperaturen i en andalusisk midnatt om sommarn är någonting verkligt öfverjordiskt. Man tycker sig upplyft i en renare atmosfer, man erfar ett själens lugn, en sinnets och kroppens spänstighet, som gör blotta tillvaron till en njutning. Månskenet har äfven på Alhambra en verkan snarlik en förtrollning. Hvar enda af tiden gjord remna och springa, hvar enda af solen eller regnet blekt fläck försvinner, marmorn återfår sin ursprungliga hvithet, de långa kolonnaderna glänsa i månljuset, salarna äro upplysta af en mild strålglans, tills

hela bygnaden påminner en om det förtrollade palatset i en arabisk saga.

I en sådan stund har jag stigit upp till den lilla paviljongen, som kallas Drottningens toalett — El tocador de la reyna — för att njuta af dess skiftande och vidsträckta utsigt. Till höger glänste Sierra Nevadas snötäckta toppar som silfvermoln mot det mörkare firmamentet, och alla bergens konturer framstodo i mjuka, men fullt tydliga linier. Min förtjusning brukade dock vara att luta mig öfver tocadorens bröstvärn och skåda ned på Granada, der det låg som en karta under mig, begrafvet i djup ro, med sina hvita palats och kloster slumrande i månskénet.

Stundom kunde jag då få höra de svaga knäppande ljuden af kastanjetter från något dansande sällskap, som dröjt sig qvar på alamedan, en annan gång de bortdöende tonerna från en gitarr eller en solosång, kommande från någon enslig gata, och kunde i min fantasi se en ung kavaljer sjunga en serenad utanför sin dams fönster, en ridderlig sed från forna dagar, men som nu råkat i sorglig förgätenhet utom i Spaniens afsides belägna byar och städer. Sådana voro de scener, som mången timme fjettrat mig qvar under mina nattliga ströftåg kring slottets gårdar och balkonger, i njutningen af denna blandning af dröm och verklighet, som i sydländska luftstreck så att säga stjäl bort tillvaron, och det har nästan varit morgon, innan jag uppsökt min bädd och vaggats till sömn af det plaskande ljudet från Lindarajas springbrunn.

Invånare i Alhambra.

Jag har ofta iakttagit, att ju högre och förnämare ett ställes invånare varit under dess välmakts dagar, dess anspråkslösare äro de under dess förfall, och att konungens palats till slut vanligen blir tiggarens näste.

Alhambra undergår med snabba steg en dylik förvandling. Så snart ett torn börjar falla i ruiner, tages det genast i besittning af någon trashanks familj, som jemte ugglorna och läderlapparna blir dess gyllene salars invånare och uthänger sina trasor, dessa fattigdomens standar, genom dess fönster och skottgluggar.

Det har roat mig att närmare iakttaga några af den brokiga skara, som sålunda inkräktat kunglighetens gamla palats och nästan tyckes med afsigt här anbragt för att gifva den menskliga stolthetens drama en farsartad afslutning. Ja, en af dem bär till och med, för att göra farsen fullständig, kunglig titel. Det är en liten gammal qvinna vid namn Maria Antonia Sabonea, men som van-

ligen går under namnet La reyna coquina eller purpurdrottningen. Hon är tillräckligt liten för att vara en fe, och en fe kan hon också mycket väl vara, ty ingen synes känna till hennes härkomst. Hennes bostad är ett slags skrubb under palatsets gårdstrappa, och hon sitter i den svala stenkorridoren, flitigt syende och sjungande från morgon till afton med ett gladt skämtord åt hvarje förbigående, ty ehuru en af de fattigaste, är hon tillika en af de muntraste och gladaste små qvinnor i verlden. Hennes hufvudförtjenst är dock hennes talang att berätta sagor, af hvilka hon, skulle jag tro, har ett lika stort förråd, som den outtömliga Sjeherezade i Tusen och en natt. Några af dessa har jag hört henne berätta i Tia Antonias aftontertullias, till hvilka hon då och då är inbjuden.

Att det måste vara någonting feartadt med denna hemlighetsfulla lilla qvinna, skulle man vara benägen att sluta äfven af hennes utomordentliga tur, då hon, oaktadt hon är mycket liten, mycket ful och mycket fattig, efter sin egen berättelse haft fem och en half män, när hon som en halfva räknar en ung dragon, som dog under fästmanstiden.

En rival till denna lilla fedrottning är en gammal välbehållen karl med purpurnäsa, som går omkring i en luggsliten rock och en trekantig hatt af vaxduk med röd kokard. Han är en af Alhambras söner och har lefvat här hela sitt lif samt derunder beklädt åtskilliga poster, såsom vice alguacil, kyrkvaktare i församlingen och markör vid en kägelbana utanför ett af tornen. Han är fattig som en skåpråtta, men lika stolt som trasig; han berömmer sig nämligen af att härstamma från det lysande huset Aguilar, från hvilket Gonzalvo de Cordova, den store härföraren, ledde sitt ursprung. Ja, han bär verkligen äfven namnet Alonzo de Aguilar, så fräjdadt i eröfringens historia, ehuru fästningens oförsynta qvickhufvuden gifvit honom titeln el padre santo, den helige fadern, hvilket namn jag skulle trott vara allt för heligt i rättrogna katolikers ögon för att på ett sådant gycklande sätt användas. Det är säkerligen en bisarr nyck af ödet att framställa en namne och ättling af den stolte Alonzo de Aguilar, det andalusiska riddarskapets spegel, i den groteska skepnaden af denne trashank, som nästan för en tiggares lif i detta en gång så ståtliga fäste, hvilket hans stamfader bidrog att eröfra; och likväl hade samma lott äfven kunnat träffa ättlingarne af Agamemnon och Akilleus, om de stannat qvar i trakten kring Trojas ruiner.

I detta brokiga samhälle finner jag min pratsamme följesven Mateo Jimenes' familj utgöra en åtminstone till sitt antal mycket vigtig del. Det är ej ett tomt skryt, när han påstår sig vara en son af Alhambra. Hans familj har bott i fästningen allt sedan eröfringens tid; fattigdomen har gått i arf bland dem från far till

son, och ingen af dem har någonsin varit känd för att ega en maravedis värde. Hans far, som till yrket är bandväfvare och i egenskap af familjens öfverhufvud efterträdde den historiske skräddaren, är nu nära sjutio år gammal och bor i en liten stuga af rör och murbruk, bygd af hans egna händer strax innanför jerngrindarna. Möblemanget består af en rankig säng, ett bord och två eller tre stolar samt en träkista, innehållande hans kläder och familjarkivet, det vill säga några gamla rättegångshandlingar, som han ej kan läsa; men stugans största stolthet är en tafla i granna färger med familjens vapen, hängande i en ram på väggen och med sina fält tydligt angifvande de ädla hus, med hvilka den utfattiga familjen räknar slägtskap.

Hvad Mateo sjelf angår, har han gjort sitt bästa att hindra ättens utslocknande; han har hustru och en massa barn, som bo i en af byns mest förfallna kojor. Huru de bära sig åt för att lifnära sig, vet endast han, som genomskådar alla hemligheter; sättet, hvarpå en spansk familj af det slaget lifnär sig, har för mig alltid varit en gåta; de existera dock och, hvad mera är, tyckas njuta af sin tillvaro. Hustrun tar sin helgdagspromenad på Granadas paseo med ett barn på armen och de andra i hack och häl efter sig, och den äldsta dottern, som nu står på gränsen att bli ungmö, flätar blommor i håret och dansar muntert efter kastanjetternas musik.

Här äro två klasser af menniskor, för hvilka lifvet synes vara en enda lång lofdag: de mycket rika och de mycket fattiga, de förra, emedan de ej behöfva göra något, och de senare, emedan de ej ha någonting att göra; men det fins ingen, som bättre förstår konsten att göra intet och lefva på intet än de fattiga klasserna i Spanien. Luftstrecket gör ena hälften och skaplynnet den andra. Gif spanioren skugga om sommarn och sol om vintern, litet bröd, lök, olja och salad, en gammal brun mantel och en gitarr och verlden får för honom gå bäst den gitter. Att tala om fattigdomen med honom vore visst värdt; den har för honom ingenting förödmjukande. Den sitter på honom i samma storartade stil som hans trasiga kappa. Han är en hidalgo äfven i trasor.

Alhambras söner äro ypperliga representanter af denna praktiska filosofi. Liksom morerna förestälde sig, att det himmelska paradiset sväfvade öfver denna gynnade fläck, är jag stundom benägen att tro, att ett skimmer af den gyllene åldern ännu dröjer qvar omkring det trasiga samhället. De ega ingenting, de göra ingenting, de sköta om ingenting. Och likväl, ehuru synbart sysslolösa hela veckan igenom, iakttaga de hvar enda högtidsdag och helgdag lika samvetsgrant som trots den sträfsammaste arbetare. De besöka alla fester och dansnöjen i Granada och dess grannskap, tända midsommaraftonen eldar på höjderna och ha nyss dansat

de senaste månskensnätterna i ända till firande af skördens inbergande på en liten åkerlapp inom fästningen, som i afkastning ger några tunnor hvete.

Innan jag slutar denna teckning, måste jag nämna ett af tidsfördrifven på platsen, som särskildt tilldragit sig min uppmärksamhet. Jag hade flere gånger sett en lång mager figur stå högst upp på ett af tornen och manövrera med två eller tre metspön, som om han fiskade efter stjernorna. Jag kunde länge omöjligt förklara för mig, hvad denne luftfiskare hade för sig, och min förundran ökades, då jag såg andra upptagna af samma syselsättning på olika delar af murarna och bastionerna; och det var ej förr, än jag begärde upplysning af Mateo Jimenes, som jag lyckades lösa gåtan.

Fästningens höga och luftiga belägenhet synes ha gjort den liksom Macbeths slott till en omtyckt häckningsplats för tornsvalor, hvilka i myriader kretsa omkring dess torn med ysterheten hos skolpojkar, som nyss fått skollof. Att fånga dessa fåglar under deras svindlande luftfärd på krok med flugbete är ett af älsklingsnöjena för Alhambras trasiga söner, hvilka med den ofruktbara fyndigheten hos dagdrifvare af prima sort sålunda uppfunnit konsten att fiska i luften.

Lejongården.

Den egendomliga tjusningskraften hos detta gamla drömmarnas palats är dess förmåga att uppkalla dunkla bilder och minnen af det förflutna och sålunda omkläda den nakna verkligheten med minnets och fantasiens synvillor. Som jag älskar att vandra i dessa »tomma skuggor», är jag benägen att uppsöka de delar af Alhambra, som äro gynsammast för denna själens fantasmagori, och ingen mera än Lejongården och de intill honom stötande salarna. Här har tidens hand fallit lättast, och spåren af morisk prakt och smak ha här bibehållit nästan hela sin ursprungliga glans. Jordbäfningar ha skakat palatsets grundvalar och kommit dess tjockaste tornmurar att remna; men se, ingen enda af dessa smärta kolonner har rubbats ur sitt läge, ingen båge i denna lätta och bräckliga kolonnad har gifvit vika, och hela det fina och luftiga stalaktitverket i dessa domer, som synas lika sköra som rimfrostens kristallbygnader en solklar vintermorgon, är ännu efter århundradens förlopp nästan lika friskt, som när det kom från den moslemske konstnärens hand. Jag skrifver midt ibland dessa minnen från det förflutna, i den tidiga morgonstundens friskhet i Abencerragernas ödesdigra sal. Den blodfläckade springbrunnen, det af sägnen

omtalade minnesmärket efter den på dem föröfvade massakern, är framför mig, den höga kaskaden stänker nästan sin dagg på mitt papper. Huru svårt är det ej att förlika den gamla sagan om våld och blod med den stilla och fridfulla scenen omkring mig! Allting här synes egnadt att ingifva en blid och angenäm stämning, ty allting är behagligt och skönt. Sjelfva dagern faller mild och dämpad in genom lanterninen i en kupol, som är målad och utarbetad liksom af fehänder. Genom den stora, med stalaktitornament sirade portalen ser jag Lejongården med ett strålande solsken skimrande längs dess kolonnader och gnistrande i dess springbrunnar. Den lifliga svalan dyker ned i gården, svingar sig derefter upp igen och skjuter qvittrande pilsnabbt bort öfver taken; det ifrigt sökande biet arbetar surrande i blomstersängarna, och granna fjärilar fladdra från blomma till blomma, flyga upp och leka med hvarandra i den soliga luften. Det behöfs blott en ringa ansträngning af fantasien för att tänka sig någon harems skönhet tankfull vandra omkring i dessa den österländska förfiningens ensliga tillhåll.

Men den som vill se denna scen i en belysning, som bättre harmonierar med dess öden, må han komma, när aftonens skuggor mildra solljuset på gården och breda sitt dunkel öfver de omgifvande salarna. Ingenting kan då mera bära prägeln af en stilla melankoli eller bättre stämma med sagan om försvunnen storhet.

Vid en sådan tid på dagen uppsöker jag gerna Rättvisans sal, hvars djupa skuggrika arkader sträcka sig tvärs öfver gårdens öfre ände. Här förrättades i närvaro af Fernando och Isabella och deras glänsande hof den praktfulla mässan med anledning af Alhambras tagande i besittning. Korset ses ännu på väggen, der altaret stod, vid hvilket storkardinalen af Spanien samt andra af landets högsta kyrkofurstar officierade. Jag föreställer mig scenen, när denna plats var uppfyld af den segrande hären, denna blandning af prelater i mitra och rakade munkar, af stålklädda riddare och hofmän i silke och sammet, när kors, biskopsstafvar och kyrkobaner voro blandade med de stolta spanska grandernas sköldemärken och standar, fladdrande i triumf genom dessa moslemska salar. Jag föreställer mig Colombo, den blifvande upptäckaren af en verld, intaga sin anspråkslösa plats i ett afsides hörn, en ringa och förbisedd åskådare af ståten. Jag ser i fantasien de katolska suveränerna kasta sig ned framför altaret och uppsända brinnande tacksägelser för segern, medan hvalfven återskalla af fromma sånger och ett väldigt tedeum.

Den flyktiga synvillan är gången, ståten bleknar allt mera bort ur fantasien, monark, prest och krigare sjunka tillbaka i glömskan med de stackars moslem, öfver hvilka de triumferade. Salen,

der de firade sin triumf, är tom och öde. Läderlappen flaxar i skumrasket omkring i hvalfven, och ugglan skriker från Comares' torn.

Då jag för några aftnar sedan trädde in på Lejongården, studsade jag vid anblicken af en turbanklädd mor, som satt orörlig bredvid springbrunnen. Det såg för ett ögonblick ut, som om någon af platsens vidskepelser blifvit förverkligad och någon af Alhambras gamla invånare brutit århundradens förtrollning och blifvit synlig. Han befans dock endast vara en vanlig dödlig, en mor från Tetuan i Marokko, som hade en butik i Granadas Zacatin, der han sålde rabarber, leksaker och parfymer. Som han talade spanska flytande, kunde jag underhålla ett samtal med honom och fann honom vara en klok och tänkande man. Han berättade mig, att han en och annan gång om sommarn gick hit upp för att tillbringa en del af dagen i Alhambra, som påminde honom om de gamla palatsen i Marokko, hvilka voro bygda och sirade i liknande stil, ehuru med mindre prakt.

Medan vi vandrade omkring i palatset, utpekade han för mig flere af de arabiska inskrifterna, såsom egande mycken poetisk skönhet.

— Ah, señor, sade han, när morerna innehade Granada, voro de ett gladare folk, än de äro nu för tiden. De tänkte endast på kärlek, musik och poesi. De diktade stanser vid alla tillfällen och satte dem alla i musik. Den man, som kunde hopsätta de bästa verserna, och den qvinna, som hade den mest melodiska rösten, kunde vara säkra på gunst och befordran. När någon den tiden begärde bröd, lydde svaret: gör mig en kuplett! och den fattigaste tiggare kunde ofta, om han begärde på vers, bli belönad med ett guldstycke.

— Är då, sade jag, det allmänna sinnet för poesi helt och hållet utdödt ibland eder?

— Visst icke, señor; Marokkos folk, äfven af de lägre klasserna, diktar ännu kupletter, och det ganska goda till, såsom i den gamla tiden; men talangen belönas ej, såsom den då belönades; de rike föredraga klangen af sitt guld framför poesiens eller musikens toner.

Som han talade, uppfångade hans öga en af de inskrifter, som profeterade en evig varaktighet åt Alhambras herskares, de moslemska monarkernas, makt och glans. Han skakade på hufvudet och höjde på axlarna, då han öfversatte den.

— Så kunde det ännu ha varit, sade han; moslem kunde ännu ha herskat i Alhambra, hade Boabdil ej varit en förrädare och uppgifvit sin hufvudstad åt de kristne. De spanska monarkerna skulle aldrig varit i stånd att eröfra det med härsmakt.

Jag sökte försvara den olycklige Boabdils minne för denna beskyllning och visa, att de misshälligheter, som ledde till den mo-

riska tronens störtande, hade sin grund i hans tigerhjertade faders grymhet; men moren ville ej godkänna någon ursäkt.

— Aben Hassan, sade han, må ha varit grym, men han var tapper, vaksam och patriotisk. Hade han blifvit understödd som sig bort, skulle Granada ännu ha varit vårt; men hans son Boabdil motarbetade hans planer, förlamade hans makt och sådde förräderi i hans palats och tvedrägt i hans läger. Må Guds förbannelse drabba honom för hans förräderi!

Med dessa ord lemnade moren Alhambra.

Min turbanklädde följeslagares förbittring öfverensstämmer med hvad som en gång berättades mig af en vän, hvilken under en resa i Berberiet hade ett samtal med pasjan af Tetuan. Den moriske guvernören gjorde sig noga underrättad om Andalucias jordmån och särskildt om dess fruktbaraste nejder, om Granadas härligheter och lemningarna af dess gamla konungapalats. Svaren väckte alla dessa kära minnen, om makten och glansen af deras gamla välde i Spanien, vid hvilka morerna så djupt fasthänga. Pasjan strök sitt skägg, vände sig till sin moslemska omgifning och utbröt i en passionerad klagan öfver, att en sådan spira skulle ha fallit ur de rättrognes händer. Han tröstade sig dock med den öfvertygelsen, att den spanska nationens makt och välstånd vore i aftagande, att en tid skulle komma, då morerna skulle återtaga sin rättmätiga egendom, och att den dag måhända ej vore långt aflägsen, då muhamedansk gudstjenst å nyo skulle firas i Cordovas moske och en muhamedansk furste sitta på sin tron i Alhambra.

Sådan är den allmänna förhoppningen och föreställningen bland Berberiets morer, hvilka anse Spanien och särskildt Andalucia som sitt rättmätiga arf, hvilket blifvit genom förräderi och våld beröfvadt dem. Dessa föreställningar näras och fortplantas genom ättlingarne af de landsflyktiga morerna från Granada, som äro kringspridda i Berberiets städer. Flere af dessa bo i Tetuan under sina gamla namn, såsom Paez och Medina, och gifta sig icke inom familjer, som ej kunna göra anspråk på samma höga ursprung. Denna med stolthet åberopade ättledning är från folkets sida föremål för en vördnad, som i muhamedanska land sällan visas något ärftligt företräde annat än inom furstehuset.

Dessa familjer, säges det, sucka fortfarande efter sina förfäders jordiska paradis och uppsända alla söndagar i sina moskeer böner, hvari de anropa Allah, att han måtte påskynda ankomsten af den tid, då Granada skall återställas åt de rättrogne, en händelse, om hvars inträffande de äro lika fast och innerligt öfvertygade som korsfararne om återeröfringen af den heliga grafven. Ja, det säges till och med, att några af dem ha qvar ej blott de gamla kartorna och åtkomsthandlingarna till sina förfäders egendomar

och trädgårdar i Granada, utan äfven sjelfva nycklarna till husen, gömmande dem som bevis på sina arfsanspråk, att framtagas på återkomstens med visshet förutsedda dag.

Lejongården har äfven sin del af öfvernaturliga sägner. Jag har redan nämt tron på sorlet af röster och rasslandet af kedjor, som om natten kommer från de mördade abencerragernas andar. Mateo Jimenes berättade för några aftnar sedan i ett af de små förtroliga samqvämen i Tia Antonias rum en händelse, som tilldragit sig på hans farfars, den i ortskrönikan berömde skräddarens, tid.

Det var en gammal invalid, som hade tillsyn öfver Alhambra och till hvars tjenst det hörde att visa det för främlingar. Då han en afton i skymningen passerade Lejongården, fick han höra ljudet af fotsteg från Abencerragernas sal. I den tron, att några besökande ännu voro qvar der, gick han in för att erbjuda dem sina tjenster, då han till sin förvåning fick se fyra dyrbart klädda morer med gyllene kyrasser och scimetarer och dolkar, glittrande af ädla stenar. De gingo med högtidliga steg af och an, men stannade emellanåt och vinkade åt honom. Den gamle soldaten tog dock till flykten och kunde sedermera aldrig förmås att sätta foten inom Alhambra. Det är på det viset, folk stundom vänder ryggen åt lyckan, ty det är Mateos fulla och fasta öfvertygelse, att morerna ämnade visa honom stället, der deras skatter lågo begrafna. Klokare var då en efterträdare till invaliden; han kom fattig till Alhambra, men begaf sig vid årets slut till Malaga, köpte hus, lade sig till kusk och ekipage och lefver der ännu som en af de rikaste så väl som en af de äldsta på platsen, allt, tror Mateo, i följd deraf, att han kommit öfver dessa spökmorers gyllene hemlighet.

Boabdil el chico.

Mitt samtal med mannen på Lejongården kom mig att tänka öfver Boabdils egendomliga öde. Hans undersåtar kallade honom el zogoybi eller den olycklige, och aldrig var ett tillnamn mera passande. Hans olyckor började nästan i hans vagga. I sina späda år blef han inspärrad och hotad med döden af en omensklig fader och kom endast undan genom en moders list; under senare åren förbittrades och sattes hans lif i fara genom fiendtligheterna från en upprorisk farbroder. Hans regering oroades genom yttre anfall och inre fejder; han var vexelvis fiende, fånge och vän till Fernando, alltid hans gäck, tills han besegrades och störtades genom den förenade listen och öfvermakten hos denne trolöse monark. Fördrifven från sitt fädernesland, tog han sin tillflykt till

en af Afrikas furstar och föll glanslöst i striden för en främlin sak. Hans olyckor slutade ej med hans död. Om Boabdil hys en önskan att lemna efter sig ett aktadt namn på historiens bla huru grymt har han ej blifvit sviken i denna sin förhoppnin Hvem är väl, som egnat den minsta uppmärksamhet åt den r mantiska historien om det moriska väldet i Spanien och ej låg af harm öfver Boabdils förmenta grymheter! Hvem har ej kän sig rörd af hans älskvärda och milda drottnings lidanden, hvilke på en falsk anklagelse för otrohet måste genomgå ett prof på l eller död för att styrka sin oskuld! Hvem har ej intagits af fas öfver hans förmenta mord på sin syster och hennes två barn i et anfall af vrede! Hvem har ej känt sitt blod koka vid berättelse om den omenskliga massakern på de ridderliga abencerragern af hvilka tretiosex skola blifvit på hans befallning halshuggna p Lejongården! Alla dessa beskyllningar ha blifvit i olika form upprepade; de ha öfvergått i ballader, tragedier och romanser, til de slagit för djupa rötter i den allmänna föreställningen för a kunna bortrensas. Det fins ingen bildad främling, som besök Alhambra, hvilken ej frågar efter springbrunnen, der abencerragern halshöggos, och med fasa betraktar det galleri med jerngaller f fönstren, der drottningen skall ha blifvit inspärrad, ingen bon på vegan eller i sierran, som ej till sin gitarr sjunger berättels i konstlösa kupletter, medan hans åhörare lära sig att förbann blotta namnet Boabdil.

Aldrig blef dock ett namn mera skamligt och orättvist förtalad Jag har genomgått alla de trovärdiga krönikorna och brefven a samtida spanska författare, af hvilka flere åtnjöto de katolsk suveränernas förtroende och under hela kriget uppehöllo sig lägret; jag har granskat alla de arabiska källor, jag i öfversättnin kunnat komma öfver, men ej kunnat finna någonting, som ge stöd åt dessa mörka och förhatliga anklagelser. Det låter uppvis sig, att alla dessa berättelser leda sitt ursprung från ett arbete som vanligen kallas »De inhemska krigen i Granada» och inne håller en förment historia om fejderna mellan zegrierna och aben cerragerna under det moriska väldets sista kamp. Boken utkon ursprungligen på spanska och gaf sig ut för att vara en öfver sättning från ett arabiskt originalverk, verkstäld af en viss Gine Perez de Hila från Murcia. Den har sedermera öfverflyttats p flere språk, och Florian har derifrån hemtat mycket af upprän ningen till sin Gonzalvo de Cordova. Den har i hög grad lyckat tillvälla sig auktoriteten af verklig historia, och folket, i synne het bönderna i Granadatrakten, tro blindt derpå. Det hela ä dock en massa af ren dikt, blandad med en liten tillsats af var stäld sanning, som gifver det ett utseende af trovärdighet. Boke bär uti sig inre bevis på sin falskhet. Morernas seder och bru

äro nämligen der i ytterlig grad oriktigt framstälda och scener skildrade, som stå i den mest afgjorda strid med deras sedvanor och troslära och aldrig skulle kunnat nedskrifvas af en muhamedansk författare.

Jag bekänner uppriktigt, att de afsigtliga förvrängningarna i denna bok förefalla mig nästan som ett brott. Den romantiska dikten bör otvifvelaktigt gifvas ett stort spelrum, men det fins gränser, som hon ej får öfverskrida, och namnen på de ryktbara döde, som tillhöra historien, få ej mera skymfas än de berömda lefvandes. Man skulle också ha trott, att den olycklige Boabdil genom förlusten af sitt rike lidit nog för sin berättigade fiendskap mot spaniorerna utan att dertill få sitt namn på detta lättfärdiga sätt svärtadt och brännmärkt med vanära i sitt fädernesland och i sjelfva sina fäders palats.

Det är ej min mening att härmed vilja påstå, att de handlingar, som tillskrifvas Boabdil, äro helt och hållet utan historisk grund; men så vidt nu kan utrönas, synas de ha begåtts af hans fader, Aben Hassan, hvilken både af kristna och arabiska kronister skildras som grym och vildsint. Det var han, som, på misstanken att de voro invecklade i en sammansvärjning med syfte att störta honom från tronen, lät döda riddarne af abencerragernas lysande slägt.

Historien om anklagelsen mot Boabdils drottning och hennes inspärrande i ett af tornen kan äfven spåras till en händelse i hans tigerhjertade faders lif. Aben Hassan gifte sig på gamla dagar med en vacker kristen slafvinna af ädel börd, som antog namnet Zorayda och med hvilken han hade två söner. Hon var af ett ärelystet sinne och angelägen, att hennes egna barn skulle ärfva kronan. För detta ändamål uppeggade hon konungens misstänksamma lynne, ingifvande honom misstro till hans barn med andra gemåler och frillor, dem hon anklagade för att stämpla mot hans tron och lif. Några af dem nedhöggos af den vildsinte fadern. Ayja la Horra, Boabdils ädla moder, hvilken en gång varit hans mest älskade gemål, blef likaledes föremål för hans misstankar. Han inspärrade henne och hennes son i Comares' torn och skulle hafva låtit Boabdil falla ett offer för sitt raseri, om ej hans mor under natten med sina och sina tärnors skärp hissat ned honom från tornet och sålunda satt honom i tillfälle att fly till Guadix.

Detta är den enda tillstymmelse jag kunnat finna till en grund för historien om den anklagade och fångna drottningen, och den visar, att Boabdil i stället för förföljaren var den förföljde.

Under hela sin korta, oroliga och olyckliga regering ger Boabdil prof på en mild och älskvärd karakter. Han tillvann sig folkets hjertan genom sitt vänliga och förbindliga väsen; han var alltid försonlig och straffade aldrig strängt dem, som en gång gjorde

uppror emot honom. Han var personligen tapper, men saknade moraliskt mod och var i svåra och farliga tider vankelmodig och obeslutsam. Hans karakterssvaghet påskyndade hans fall, på samma gång den beröfvade honom denna heroiska lyftning, som skulle gifvit storhet och värdighet åt hans öde och gjort honom förtjent att afsluta det spanska moslemväldets glänsande drama.

Minnen af Boabdil.

Medan Boabdils sorgliga öde ännu stod lefvande för mig, begaf jag mig ut på en upptäcktsresa för att söka uppspåra de med hans historia förbundna minnen, som ännu finnas qvar på denna skådeplats för hans herskarvälde och hans olyckor. I Generalifes målningsgalleri hänger hans porträtt. Ansigtet är mildt, vackert och något svårmodigt, med ljus hy och gult hår; om det är en trogen bild af mannen, kan han väl ha varit vankelmodig och obeslutsam, men det fins ingenting af grymhet eller hårdhet i hans utseende.

Jag besökte derefter fängelset, der han i sina gossår var inspärrad, när hans grymme fader tänkte taga sonen af daga. Det är ett hvälfdt rum i Comares' torn under Ambassadörernas sal; ett liknande rum, endast af en smal gång skildt derifrån, var hans moder Ayja la Horras fängelse. Murarna äro ofantligt tjocka och de små fönstren försedda med jerngaller. Ett smalt stengalleri med ett lågt bröstvärn löper på tre sidor omkring tornet alldeles under fönstren, men på en betydlig höjd från marken. Det tros att det var från detta galleri, som drottningen under nattens mörker med sitt eget och sina tärnors skärp hissade ned sin son till sluttningen af kullen, vid hvars fot en tjenare väntade med en häst, som skulle föra prinsen till bergen.

Då jag gick af och an på detta galleri, visade mig min fantasi den ångestfulla drottningen lutande sig fram öfver bröstvärnet och med ett våldsamt klappande modershjerta lyssnande till de sista bortdöende ljuden af hästens hofvar, som i galopp bar hennes son uppför Darros trånga dal.

Min nästa upptäcktsfärd gälde porten, genom hvilken Boabdil red ut från Alhambra, då han stod i begrepp att uppgifva sin hufvudstad. Med den svårmodiga nycken hos ett af olyckan nedböjdt sinne anhöll han hos de katolska monarkerna, att ingen hädanefter måtte få passera igenom denna port. Hans begäran blef, enligt de gamla krönikorna, uppfyld, i följd af drottning Isabellas deltagande, och porten igenmurades. Jag forskade en tid förgäfves

efter en sådan port, tills slutligen min betjent Mateo af de äldsta invånarne på platsen fick veta, att det ännu fans en förfallen port, genom hvilken, enligt en gammal sägen, den moriske konungen hade lemnat fästningen, men som aldrig, så långt någon kunde minnas tillbaka, varit öppnad.

Han förde mig till stället. Porten befinner sig i midten af hvad som en gång var ett torn af en ofantlig höjd, kalladt La torre de los siete suelos eller Tornet med de sju våningarna. Det är en i traktens spökhistorier namnkunnig plats, såsom scenen för sällsamma andesyner och moriska förtrollningar.

Detta en gång fruktansvärda torn är nu endast en ruin, sedan fransmännen vid sitt aftåg sprängt det i luften. Stora massor af muren ligga kringströdda i det frodiga gräset eller höljda af vinrankor och fikonträd. Portens hvalfbåge, ehuru remnad af explosionen, står ännu upprätt, men den stackars Boabdils sista önskan har ännu en gång, ehuru oafsigtligt, blifvit uppfyld, ty portalen har blifvit igenfyld med lös sten, hemtad från ruinerna, och är fortfarande omöjlig att passera.

Följande den moslemitiske monarkens väg, såsom den angifves af folksägnen, red jag öfver kullen Los martyros, hållande mig tätt intill trädgårdsmuren till klostret af samma namn, och derifrån utför en skroflig ravin, bevuxen med aloe- och baniansnår och omgifven af grottor och hybblen, som vimlade af zigenare. Det var vägen, som Boabdil tog för att slippa passera genom staden. Sluttningen var så brant och ojemn, att jag måste stiga af och leda min häst.

Sedan jag lemnat ravinen och ridit förbi Puerta de los molinos (Qvarnporten), kom jag ut på den offentliga promenadplatsen eller pradon; följande Jenils lopp, kom jag slutligen till en liten morisk moske, nu förvandlad till kapellet eller eremitaget San Sebastian. En tafla på väggen tillkännagifver, att det var på detta ställe, Boabdil öfverlemnade Granadas nycklar åt de kastilliska monarkerna. Derifrån red jag långsamt öfver vegan till en by, der den olycklige konungens familj och hoffolk väntade honom, ty han hade den föregående natten skickat dem förut från Alhambra, på det att hans mor och gemål ej skulle behöfva dela hans förödmjukelse eller bli utsatta för segervinnarnes nyfikna blickar. Följande samma riktning, som de kungliga flyktingarne tagit, kom jag till foten af en kedja kala och förtorkade höjder, som bilda ett utsprång från Alpujarrabergen. Från toppen af en bland dessa höjder kastade den olycklige Boabdil sin sista blick ... Granada; den bär ännu det betecknande namnet Cuesta de ..s lagrimas (Tårarnas kulle). Bortom den slingrar sig en san..g väg öfver en bruten ödslig högslätt, för den olycklige monarken ..ubbelt dyster, då den ledde till landsflykten.

Jag gaf hästen sporrarna och satte af upp till spetsen af en klippa, der Boabdil utstötte sitt sista klagorop, då han vände sig bort, sedan han sändt Granada den sista afskedsblicken: den kallas ännu El ultimo suspiro del moro (Morens sista suck). Hvem kan undra öfver hans förtviflan öfver att nödgas skiljas från ett sådant rike och ett sådant hem? Med Alhambra tyckte han sig uppgifva all sin ätts storhet, all lifvets glans och härlighet.

Det var här också, som hans sorg förbittrades af förebråelserna från hans moder Ayja, hvilken i tider af fara så ofta stått honom bi och förgäfves sökt ingifva honom sin egen beslutsamma ande. »Du gör rätt, sade hon, att gråta som en qvinna öfver hvad du ej kunde försvara som en man» — ord, som mera smaka af furstinnans stolthet än af moderns ömhet.

När detta yttrande berättades för Karl V af biskop Guevara, fann kejsaren det hårda klandret af Boabdils vankelmod välförtjent. »Hade jag varit han, eller han varit jag, sade den stolte herskaren, skulle jag hellre ha gjort Alhambra till min graf än lefvat utan rike i Alpujarras klyftor.

Huru lätt är det ej för de mäktiga och lyckliga att predika heroism för de besegrade! Huru svårt ha de ej att fatta, att lifvet sjelft kan stiga i värde för de olyckliga, när ingenting annat än lifvet återstår!

Balkongen.

I Ambassadörernas sal är vid mellersta fönstret en balkong, om hvilken jag redan talat. Den skjuter som en bur ut från tornets fasad högt öfver topparna af träden, som växa på den branta sluttningen inunder. Den tjenar mig till ett slags observatorium, der jag ofta slår mig ned för att betrakta ej endast himmeln ofvanom, utan äfven jorden inunder mig. Utom den ståtliga utsigt, den erbjuder öfver berg och dal, stad och vega, utbreder sig äfven omedelbart derunder en liten rörlig tafla af menniskolif. Vid foten af kullen är en alameda eller offentlig promenad, som, ehuru ej så fashionabel som den modernare och präktigare paseon vid Jenil, dock har att uppvisa en brokig och pittoresk samling af promenerande. Hit sammanströmma förstädernas småborgare jemte prester och munkar, som taga sig en promenad före och på maten, majos och majas, de lägre klassernas sprättar och koketter i sina andalusiska drägter, barska contrabandistas, stundom äfven en och annan hemlighetsfull flanör af de högre klasserna, med ansigtet till hälften inhöljdt i kappan, tydligen stadd på äfventyr.

Det är en liflig och brokig tafla af spanskt folklif, som det är ıitt stora nöje att studera, och liksom naturforskaren har sitt ıikroskop, som understödjer honom i hans iakttagelser, har jag fven ett litet fickteleskop, som bringar de brokiga gruppernas nsigten så nära mig, att jag stundom till och med tycker mig unna gissa till deras samtal af minspelet och uttrycken i deras nsigten. Jag är sålunda på sätt och vis en osynlig iakttagare ch kan utan att lemna min enslighet på ett ögonblick kasta mig ıidt in i sällskapslifvet — en ovärderlig sak för en person med ågot skygga och tillbakadragna lefnadsvanor och som, i likhet ıed mig sjelf, tycker om att iakttaga lifvets drama utan att behöfva vara medspelande deruti.

Strax nedanför Alhambra ligger en stor förstad, som fyller den rånga dalklyftan och sträcker sig uppför sluttningen af den midt mot liggande Albaycinkullen. Många af husen äro i morisk stil ppförda rundt omkring öppna patios eller gårdar, svalkade af springrunnar, och som invånarne under sommarmånaderna tillbringa en od del af sin tid på dessa gårdar och på de platta taken, följer eraf, att en upphöjd åskådare, som i likhet med mig sjelf kan kåda ned på dem från molnen, kan få mången inblick i deras usliga lif.

Jag åtnjuter i viss grad samma fördelar som studenten i den ekanta gamla spanska sagan, som såg hela Madrid med aflyfta ık under sina fötter, och min pratsamme följesven Mateo Jimenes enstgör emellanåt som min Asmodeus och förser mig med anekoter om de särskilda husen och deras invånare.

Jag föredrar dock att sjelf i min fantasi hopsätta texten till ıflorna och kan på detta sätt i hela timmar sitta och af tillilliga händelser och antydningar, som tilldraga sig under mina gon, virka i hop en hel väf af planer, intriger och förehafvanden, ɔm upptaga somliga af de lifliga figurerna der nere. Det är napt ett vackert ansigte eller en uttrycksfull fysionomi, som jag ır dagligen, om hvilken jag ej sålunda småningom gjort i hop uppinningen till ett helt dramatiskt stycke, ehuru några af mina karakırer ha en benägenhet att stundom handla i rak strid med den ɔl jag tilldelat dem och sålunda bringa hela stycket i förvirring.

För några dagar sedan, då jag med min kikare rekognoscerade lbaycins gator, fick jag se en procession med en novis, som stod begrepp att taga slöjan, och lade märke till flere omständigheter, m hos mig väckte det lifligaste deltagande för den unga varelse, m sålunda skulle lefvande begrafvas. Jag förvissade mig till in tillfredsställelse om, att hon var vacker, och slöt af blekheten ı hennes kinder, att hon var ett offer och icke någon hänryckt bende. Hon var klädd i bruddrägt, med en krans af hvita blomor på hufvudet, men hennes hjerta gjorde tydligen uppror mot

detta gyckelspel af en andlig förening och längtade efter sin jordiska kärlek. En lång man med strängt ansigte gick bredvid henne i processionen; det var tydligen den tyranniske fadern, som af någon fanatisk eller egennyttig bevekelsegrund hade tvungit henne till detta offer. Midt i skaran var en mörk, vacker yngling i andalusisk drägt, som tycktes på henne rikta en förtviflans blick. Det var utom allt tvifvel den hemlige älskaren, från hvilken hon skulle för alltid skiljas. Min förtrytelse växte, då jag såg det triumferande uttryck, som stod att läsa i munkarnes ansigten. Processionen anlände till klostrets kapell; solen glimmade för sista gången på den stackars novisens brudkrans, då hon trädde öfver den ödesdigra tröskeln och försvann i det inre af bygnaden. Folkhopen strömmade in jemte kåpa, kors och musik; älskaren stannade ett ögonblick vid dörren. Jag kunde ana hans känslors uppror, men han bemästrade dem och trädde in. En lång stund förflöt; jag förestälde mig scenen, som pågick derinne: den stackars novisen afklädd sin flyktiga ståt och iförd klosterdrägten, brudkransen tagen från hennes panna, hennes vackra hufvud beröfvadt sina långa, silkeslena lockar — jag hörde henne frammumla det oåterkalleliga löftet. Jag såg henne utsträckt i kistan med bårtäcket utbredt öfver henne; jordfästningen var fulländad; jag hörde orgelns djupa toner och det af nunnorna sjungna requiem, medan faderns ansigte bibehöll samma hårda, känslolösa uttryck. Älskaren — men nej, min fantasi vägrade att måla för mig älskaren; der förblef duken outfyld.

Efter en stund strömmade folkmassan åter ut och spridde sig åt olika håll att njuta af solljuset och blanda sig i lifvets rörliga scener; offret stannade dock qvar. Nästan de sista, som kommo ut, voro fadern och älskaren; de voro inbegripna i ett allvarsamt samtal. Den senare var häftig i sina åtbörder; jag väntade något våldsamt slut på mitt drama; men de veko i det samma om ett hörn, och jag kunde ej längre följa dem. Mina ögon ha sedermera ofta varit riktade på detta kloster med ett sorgset intresse. Jag såg sent på natten ett ljus brinna i ett undangömdt fönster i ett af dess torn. »Der, tänkte jag, sitter den olyckliga nunnan och gråter i sin cell, medan hennes älskare måhända går af och an på gatan der inunder i obeskrifliga qval.»

Den beställsamme Mateo afbröt mina betraktelser och sönderslet i ett ögonblick min fantasis spindelväf. Med vanligt nit hade han om allt, som rörde scenen, samlat underrättelser, som obarmhertigt drefvo alla mina drömmar på flykten. Hjeltinnan i min roman var hvarken ung eller vacker, hon hade ingen älskare; hon hade af egen fri vilja ingått i klostret, såsom en ansedd fristad, och var i sjelfva verket en af de gladaste invånarne på stället.

Det dröjde en tid, innan jag kunde förlåta nunnan, att hon så-

lunda svikit min förväntan genom att vara lycklig emot alla romantikens regler; jag sökte dock skingra mitt dåliga humör genom att under en eller ett par dagar observera de små koketterierna af en svartögd brunett, som från en af blomsterrankor och sidendraperier beskuggad balkong underhöll en hemlighetsfull korrespondens med en mörk vacker kavaljer med ståtliga polisonger, som ofta sågs på gatan under hennes fönster. Stundom såg jag honom tidigt om morgnarna smyga sig ut, insvept ända till ögonen i en kappa. Stundom stod han, i olika förklädningar, i ett närliggande gathörn, tydligen väntande på en signal för att smyga sig in i huset. Om nätterna hördes stundom derifrån knäppandet på en gitarr, och en lykta flyttades från det ena stället till det andra på balkongen. Jag gjorde upp för mig en ny intrig, liknande Almavivas, men blef åter på ett omildt sätt störd i mina fantasier genom underrättelsen, att den förmente älskaren var den unga damens man och en beryktad contrabandista och att alla hans hemlighetsfulla tecken och rörelser säkerligen endast afsågo någon smugglarplan.

Jag roade mig stundom med att från denna balkong iakttaga de vexlingar, som scenerna nedanför mig undergingo, allt efter de olika tiderna på dagen.

Knapt hade gryningens första strimma visat sig på himmeln och den tidigaste hanen galit från kojorna på höjdsluttningen, förrän förstäderna redan gåfvo tecken till återvaknande lif; ty de svala morgontimmarna äro dyrbara om sommarn i ett hett luftstreck. Alla äro ifriga att komma upp före solen och börja dagens bestyr. Mulåsnedrifvaren beger sig ut på resan med sitt tåg af lastdjur, den resande hänger sin karbin bakom sadeln och stiger till häst vid värdshusporten; den solbrynte bonden manar på sina tröga djur, lastade med korgar med gyllene frukter och friska daggstänkta grönsaker, ty redan äro de outtröttliga husmödrarna på väg till torget.

Solen är uppe och kastar sina strålar längs dalen, stänkande sitt guld öfver lundarnas genomskinliga löfverk. Morgonklockorna ljuda melodiskt genom den rena klara luften, tillkännagifvande morgonbönens timme. Mulåsnedrifvaren stannar med sina lastdjur utanför kapellet, sticker stafven baktill i bältet och klifver in med hatten i hand och slätande sitt kolsvarta hår, för att höra mässan och bedja ett Pater noster för en lycklig resa öfver sierran. Trippande på lätt och luftig fot kommer nu också den ljufva señoran i kokett basquiña med aldrig hvilande solfjäder i hand och ett par svarta ögon blixtrande fram under den i gratiösa veck fallande mantillan. Hon uppsöker någon talrikt besökt kyrka för att uppsända sina morgonböner; men den omsorgsfulla toaletten, den lilla täcka skon och spindelväfsstrumpan, de granna korpsvarta hår-

flätorna, den nyss plockade rosen, hvilken som en ädelsten glänser ibland dem, visa, att jorden delar med himmeln väldet öfver hennes tankar. Håll ögat på henne, ömma moder, ogifta tant eller vaksamma dueña, hvilken du än är, som går bakom henne!

Ju längre morgonen framskrider, växer sorlet af arbetet på alla sidor. Gatorna vimla af menniskor och hästar och lastdjur, och det är är ett sorlande och ett brusande som oceanens svall. Då solen närmar sig sin middagshöjd, taga stimmet och stojet småningom af; midt i middagsstunden inträder en paus. Den flämtande staden sjunker ned af trötthet, och i flere timmar är det en allmän hvila. Fönstren äro tillslutna, gardinerna fördragna, och husens invånare ha dragit sig tillbaka till deras svalaste gömslen. Den välfödde munken snarkar i sitt dormitorium, den solstekte bäraren ligger utsträckt på stenläggningen med sin börda bredvid sig; bonden och arbetaren sofva under träden i alamedan, vaggade af gräshoppans sömngifvande toner. Gatorna äro öfvergifna utom af vattenbäraren, som vederqvicker örat genom att utbasuna förtjensterna af sin gnistrande dryck, »friskare än bergens snö».

Då solen börjar sjunka, vaknar lifvet småningom åter upp, och när vesperklockan låter höra sin ringning, synes hela naturen fröjdas öfver, att dagens tyrann fallit. Nu börjar njutningens tid på dygnet, då stadsborna strömma ut för att inandas aftonluften och fördrifva den korta skymningen i promenaderna och trädgårdarna vid Darro och Jenil.

Då natten inbryter, antager den nyckfulla scenen nya drag. Det ena ljusskenet tindrar fram efter det andra: här ett vaxljus från en balkong, der en votivlampa framför en helgonbild. Staden träder på detta sätt småningom ut ur aftondunklet och gnistrar som det stjernbeströdda himlahvalfvet med tusentals lågor. Nu höras från gård och trädgård, från gata och gränd de klingande och knäppande ljuden från otaliga gitarrer och kastanjetter, på denna luftiga höjd sammansmältande till en svag, men allmän konsert. Att njuta ögonblicket är den glade och kärleksglödande andaluzens troslära, och han öfvar den aldrig med mera brinnande ifver än under dessa ljumma, doftande sommarnätter, då han med dansen, kärleksvisan och den glödande serenaden söker vinna sin herskarinnas ynnest.

Jag satt en afton på balkongen, njutande af den lätta bris, som kom fläktande öfver sluttningen och satte trädtopparna i en sakta susande rörelse, då min anspråkslöse historiograf Mateo, som stod bredvid mig, pekade på ett långsträckt hus i en af Albaycins mera afsides belägna gator och derom förtäljde följande berättelse, hvilken jag, så troget jag kunnat, upptecknat ur minnet.

Murarens äfventyr.

Det var en gång en fattig murare i Granada, som noga iakttog alla helg- och högtidsdagar och S:t Måndag till på köpet, men det oaktadt med all sin gudaktighet blef allt fattigare och fattigare och knappast kunde skaffa bröd för dagen åt sin talrika familj. En natt väcktes han, strax sedan han insomnat, af en knackning på dörren. Han öppnade den och såg framför sig en lång, mager och likblek prest.

— Hör på, min hederlige man, sade främlingen, jag har märkt, att ni är en god kristen och en person, på hvilken man kan lita; vill ni nu i natt åtaga er ett arbete?

— Mycket gerna, señor padre, om jag blir betalad derefter.

— Det skall ni bli; men ni måste låta binda för edra ögon.

Häremot hade muraren ingenting att invända. Presten band alltså för hans ögon och ledde honom derefter genom en mängd illa stenlagda gränder och krokiga passager, tills de stannade framför porten till ett hus. Presten tog upp en nyckel, läste dermed upp ett gnisslande lås och öppnade, som det på ljudet tycktes, en tung dörr. De trädde in, dörren lästes igen och tillbommades, och muraren fördes genom en korridor, der deras fotsteg gåfvo eko, och en stor hall till en inre del af bygnaden. Här togs bindeln från hans ögon, och han befann sig i en patio eller gård, svagt upplyst af en enda lampa. I midten sågs den torra bassängen till en gammal morisk springbrunn. Presten tillsade honom nu att under denna brunn anbringa ett litet hvalf; tegel och murbruk funnos redan i beredskap. Han arbetade följaktligen hela natten, men hann ej få arbetet färdigt. Strax före dagningen lade presten ett guldstycke i hans hand, förband å nyo hans ögon och ledde honom hem till hans bostad.

— Är ni villig, sade han, då de skildes, att komma tillbaka och afsluta ert arbete?

— Gerna, señor padre, om jag blir lika hederligt betalad.

— Nåväl, då kommer jag i morgon natt och hemtar er igen.

Han gjorde så, och hvalfvet blef färdigt.

— Nu, sade presten, måste ni hjelpa mig med att bära ut liken, som skola begrafvas i hvalfvet här.

Håret reste sig vid dessa ord på den stackars murarens hufvud; han följde med darrande steg presten till en aflägsen del af bygnaden, väntande att få se något rysligt skådespel, men kände sig betydligt lättare om hjertat, då han såg, att det endast var tre eller fyra stora krukor, som stodo i ett hörn. De voro tydligen fulla af penningar, och det var med stor ansträngning, som han

och presten buro ut dem och sänkte ned dem i deras graf. Hvalfvet blef derefter tillslutet, stenplattorna lagda på sitt ställe igen och alla spår af arbetet undanröjda. Murarens ögon förbundos åter, och han leddes hem, men denna gång på en annan väg än den han kommit. Sedan de en lång stund gått genom en labyrint af gränder och trånga passager, stannade de. Presten lade nu två guldstycken i hans hand och sade:

— Stanna här, tills ni hör domkyrkklockan ringa till morgonbön! Om ni vågar dessförinnan taga af bindeln, skall en olycka drabba er.

Med dessa ord gick han sin väg. Muraren väntade troget, roande sig under tiden med att väga guldstyckena i sin hand och slå dem emot hvarandra. I samma ögonblick domkyrkklockan lät höra sitt första slag, tog han af sig bindeln och fann sig vara på stranden af Jenil. Han letade sig härifrån med någon svårighet hem och kalasade med sin familj under hela fjorton dagarna på inkomsten af två nätters arbete och var derefter lika fattig som förut.

Han fortfor år ut och år in att arbeta litet och bedja mycket och hålla alla helg- och högtidsdagar, medan hans barn växte upp magra och trasiga som ett zigenarband. Som han en afton satt utanför dörren till sitt hybble, tilltalades han af en gammal rik smulgråt, som var känd för att ega många hus och vara en obeveklig hyresvärd. Penningkarlen betraktade honom några sekunder under ett par oroliga buskiga ögonbryn.

— Man har sagt mig, min vän, att ni är mycket fattig.

— Den saken kan nog inte förnekas, señor; den talar för sig sjelf.

— Jag förmodar då, att ni inte skulle ha något emot en liten arbetsförtjenst och arbeta billigt.

— Lika billigt, señor, som någon murare i Granada.

— Det är just hvad jag söker. Jag har ett gammalt förfallet hus, som kostar mig mera att underhålla, än det är värdt, ty ingen vill bo der; jag måste derför söka lappa i hop det och hindra det att ramla, med så liten kostnad som möjligt.

Muraren fördes alltså till ett stort öde hus, som tycktes vara nära att falla i ruiner. Sedan han passerat flere tomma salar och kammare, kom han ut på en gård, der en gammal morisk springbrunn fäste hans uppmärksamhet. Han stannade ett ögonblick, ty ett dunkelt minne af platsen kom för honom.

— Ursäkta, att jag frågar, sade han, men hvem rådde om det här huset förut?

— Förbannelse öfver honom! utropade husets egare; det var en gammal girigbuk till prest, som ej frågade efter någon annan än sig sjelf. Han sades vara ofantligt rik, och då han ej hade

några slägtingar, troddes det, att han skulle testamentera allt, hvad han hade, till kyrkan. Han dog plötsligt, och presterna och munkarne strömmade till för att taga hans rikedomar i besittning, men de kunde ej finna någonting mer än några dukater i en skinnpung. Värst har det dock gått mig, ty efter sin död fortfar den gamle girigbuken att bebo mitt hus utan att betala hyra, och det är omöjligt att lagsöka en död. Folk påstår sig höra klangen af guld hela natten igenom i den gamle prestens sofrum, liksom han hölle på och räknade sina penningar; stundom skall äfven höras ett jämrande och klagande läte från gården. Vare sig sanna eller falska, ha dessa historier bragt mitt hus i dåligt rykte, och ingen hyresgäst vill stanna der.

— Hör på, sade muraren käckt, jag vill göra er ett förslag! Låt mig bebo ert hus hyresfritt, tills någon bättre hyresgäst anmäler sig, och jag lofvar att sätta det i stånd och lugna den orolige gasten, som här drifver sitt spel. Jag är en god kristen och en fattig man och låter ej skrämma mig af den lede sjelf, äfven om han skulle komma i skepnaden af en diger penningpåse.

Den ärlige murarens anbud blef med nöje antaget; han flyttade med sin familj in i huset och uppfylde alla sina förbindelser. Efter hand återstälde han det i dess förra skick; guldklangen hördes ej mer om natten i den döde prestens sängkammare, men började i stället höras om dagen i den lefvande murarens ficka. Med ett ord, hans välmåga ökades hastigt till alla hans grannars förvåning, och han blef en af de rikaste i Granada. Han gaf stora summor till kyrkan, utan tvifvel för att lugna sitt samvete, och uppenbarade aldrig hemligheten med hvalfvet förr än på sin dödsbädd för sin son och arfving.

En utflygt till bergen.

Det är ofta mitt nöje mot slutet af dagen, när hettan lagt sig, att taga mig en lång promenad till de närmaste bergshöjderna och de djupa, skuggrika dalarna, åtföljd af min historiograf Mateo, åt hvars passion för att berätta historier jag vid sådana tillfällen ger de friaste tyglar. Det fins också knappast en klippa, en ruin, en förfallen springbrunn eller enslig däld, om hvilken han ej har någon underbar historia att berätta eller, framför allt, någon guldsaga, ty aldrig var en fattig fan så frikostig i utdelandet af gömda skatter.

För ett par aftnar sedan gjorde vi tillsammans ett ströftåg af detta slag, hvarunder Mateo var mer än vanligt språksam. Det

var mot solnedgången, som vi gingo ut genom Rättvisans stora port och togo vägen uppför en med träddungar beströdd sluttning. Mateo stannade under en grupp af fikon- och granatäpleträd vid foten af ett väldigt, i ruiner fallet torn, kalladt Tornet med de sju våningarna (El torre de los siete suelos). Pekande på ett lågt hvalf i tornets grundmur, berättade han mig om ett stygt troll, som allt sedan morernas tid sades ha sitt tillhåll i detta torn och bevaka en moslemitisk konungs skatter. Stundom kommer det fram midt i natten och jagar fram på vägarna vid Alhambra och på Granadas gator, i skepnaden af en hufvudlös häst, som under förfärligt skällande och tjutande förföljes af sex hundar.

— Men har ni någonsin sjelf, Mateo, under något af edra ströftåg stött på trollet?

— Nej, Gud vare lof, señor, men min farfar, skräddaren, kände flere personer, som hade sett det, ty det visade sig mycket oftare då än nu, än i en, än i en annan skepnad. Hvar enda menniska i Granada har hört talas om Belludo, ty de gamla käringarna och ammorna skrämma barnen med honom, när de skrika. Några säga, att det är vålnaden af en grym morisk kung, som dödade sina sex söner och begrof dem i de här hvalfven, och att de för att hämnas jaga honom på det viset om natten.

Jag skall ej inlåta mig på de enskildheter, som den hederlige Mateo berättade mig om detta fruktansvärda vidunder, som i sjelfva verket sedan urminnes tider varit ett älsklingstema för ammsagorna och folksägnerna i Granada och som till och med åtnjutit den hedern att bli omnämdt af en gammal historiker och topograf i ett lärdt arbete öfver platsen. Jag erinrar blott, att det var genom hvalfporten i detta torn, som den olycklige Boabdil tog vägen, då han red ut för att uppgifva sin hufvudstad.

Lemnande denna minnesrika ruin bakom oss, fortsatte vi vår väg tätt förbi Generalifes yppiga trädgårdar, från hvilka två eller tre näktergalar just nu läto höra sina melodiska toner. Bakom dessa trädgårdar passerade vi en mängd moriska bassänger med en i klippväggen huggen dörr, som dock nu var igenstängd. Dessa dammar, sade mig Mateo, hade under gossåren varit hans och hans kamraters badställe, tills de skrämdes derifrån af historien om en vederstygglig mor, som brukade rusa ut genom dörren i klippväggen och fånga ovarsamma badande.

Dammarna med sin gast lågo snart bakom oss, och vi fortsatte vår vandring uppför en enslig mulåsnestig, som slingrade sig mellan höjderna, och befunno oss snart bland vilda och ödsliga berg utan all trädväxt, endast här och der färgade med en mager grönska. Allting inom synhåll var dystert och ofruktbart, och det föreföll knappast möjligt, att endast ett litet stycke bakom oss låg Generalife med sina blommande trädgårdar och terrasser, och att vi

befunno oss i närheten af det härliga Granada, lundarnas och springbrunnarnas stad. Men sådan är naturen i Spanien: vild och dyster i samma ögonblick hon slipper lös från odlingens händer; öknen och trädgården ligga der alltid sida vid sida.

Den trånga defilé, uppför hvilken vi färdades, kallas, enligt Mateo, El barranco de la tinaja eller Vasravinen, emedan man i forna tider här funnit en vas full med moriskt guld. Den stackars Mateos hjerna rufvar ständigt öfver dessa gyllene sägner.

— Men hvad är meningen med korset på stenkumlet der borta i den smalaste delen af ravinen?

— Åh, det är ingenting — en mulåsnedrifvare blef mördad der för några år sedan.

— Såå, Mateo, I han alltså röfvare och mördare alldeles invid portarna af Alhambra?

— Inte numera, señor; det var förr, då det brukade finnas mycket löst folk i fästningen; men de ha nu allesammans blifvit körda på porten. Jag vill visst inte svära på, att inte en hel hop af zigenarföljet, som bor i grottorna strax utanför fästningen, är i stånd till hvad som helst; men vi ha inte haft något mord här i trakten på länge. Karlen, som mördade mulåsnedrifvaren, hängdes i fästningen.

Vår väg gick fortfarande uppför barrancon med en brant skroflig klippspets till venster om oss, kallad Silla del moro eller Morens stol, efter den redan omförmälda traditionen, att den olycklige Boabdil under en folkresning flytt dit och hela dagen suttit på klippan, under sorgsna tankar betraktande sin upproriska stad.

Vi hunno slutligen den högsta delen af bergshöjden ofvanför Granada, det så kallade Solberget. Aftonen var i antågande, den nedgående solen förgylde just nu de högsta bergtopparna. Här och der sågs ännu en enslig herde drifva sin hjord utför sluttningarna, för att instängas öfver natten, eller en mulåsnedrifvare och hans lastdjur påskynda sin marsch för att hinna stadsportarna före nattens inbrott.

I detta ögonblick kommo katedralklockans djupa toner brusande uppför ravinerna, förkunnande oracionens — bönens — timme. Ljudet besvarades från hvart enda kyrktorn och från de melodiska klockorna i klostren uppe i bergen. Herden stannade i fårfållan på kullen, mulåsnedrifvaren midt på vägen; båda togo af sig hatten och stodo orörliga några ögonblick, frammumlande sin aftonbön. Det är alltid något angenämt högtidligt i detta bruk, som, vill att på en melodisk signal alla menskliga väsen i hela landet i samma ögonblick förena sig i en gärd af tacksamhet till Gud för dagens goda. Det sprider för ett ögonblick ett heligt skimmer öfver landet, och anblicken af den i all sin prakt nedgående solen ökar ej litet det högtidliga i scenen.

I närvarande fall förhöjdes intrycket af ställets vilda och ensliga natur. Vi befunno oss på den kala och förvittrade spetsen af det förhexade Solberget, der förstörda dammar och cisterner samt de ramlande grundmurarna till vidsträckta bygnader talade om platsens folkrikhet i forna dagar, men der allt nu var tyst och öde.

Då vi vandrade omkring bland dessa spår från gamla tider, visade Mateo mig på ett cirkelrundt schakt, som tycktes sträcka sig djupt ned i berget. Det var tydligen en djup brunn, gräfd af de outtröttliga morerna för att erhålla deras älsklingselement i dess största renhet. Mateo hade dock en annan förklaring, som var långt mera efter hans hufvud. Schaktet var enligt sägnen en ingång till bergets underjordiska hålor, i hvilka Boabdil och hans hof lågo bundna af förtrollning och hvarifrån de om natten på vissa bestämda tider tågade ut för att besöka sina gamla hem.

Den tilltagande skymningen, som i detta luftstreck är så kort, påminde oss om nödvändigheten att lemna denna förhexade plats.

Då vi gingo utför ravinerna på bergsluttningen, syntes ej mera hvarken mulåsnedrifvare eller herde, eller hördes något annat än ljudet af våra egna fotsteg och syrsans ensliga knarrande. Dalarnas skuggor blefvo allt djupare, tills allt omkring oss var inhöljdt i mörker. Endast på Sierra Nevadas höga kam dröjde ett skimmer af dagsljuset; dess snötoppar glittrade mot det mörkblå firmamentet och syntes i följd af luftens utomordentliga renhet helt nära oss.

— Hur nära ser ej sierran ut att vara i afton! sade Mateo; det tycks nästan, som man kunde röra vid henne med handen, och likväl är hon många mil bort.

Medan han talade, visade sig öfver bergets snötopp en stjerna, den enda, som ännu syntes på hvalfvet, så ren, så stor, så glänsande och klar, att hon aflockade den hederlige Mateo ett utrop af förtjusning.

— Que estrella hermosa! Que clara y limpia es! — No puede ser estrella mas brillante. (Hvilken vacker stjerna! Så klar och ren hon är! Ingen stjerna kan vara mera glänsande).

Jag har ofta haft tillfälle att iakttaga denna känslighet för naturens skönhet hos gemene man i Spanien. En stjernas glans, en blommas fägring eller vällukt, en källas kristallklara renhet väcker hos dem ett slags poetisk förtjusning, och sedan, hvilka välljudande ord erbjuder dem ej deras språk för att gifva uttryck åt deras förtjusning!

— Men hvad är det der för ljussken, Mateo, som jag ser tindra längs Sierra Nevada strax under snöregionen och som man skulle kunna taga för stjernor, om de vore mindre mörkröda och ej visade sig mot den mörka bergväggen?

— Det är eldar, señor, uppgjorda af folket, som hemtar snö och is för Granadas behof. De begifva sig dit upp hvar eftermiddag med sina mulåsnor och tura om med arbetet; medan en del fyller korgarna med is, hvila och värma sig de andra vid eldarna. De begifva sig derefter ned igen i så god tid, att de kunna hinna Granadas portar före soluppgången. Sierra Nevada der, señor, är en isklump midt i Andalucia, som håller det svalt hela sommarn.

Det var nu nedmörkt; vi färdades just som bäst genom barrancon, der korset öfver den mördade mulåsnedrifvaren stod, då jag fick se en myckenhet ljuslågor röra sig på afstånd och tydligen komma ravinen uppför. Då de kommo närmare, visade de sig vara facklor, burna af en rad groteska svartklädda gestalter. Det skulle vid hvilken tid på dygnet som helst varit en tillräckligt dyster procession, men var det särskildt på detta vilda och ensliga ställe.

Mateo slöt sig närmare intill mig och underrättade mig med låg röst, att det var ett liktåg på väg till begrafningsplatsen bland bergen.

Då processionen tågade förbi, gjorde det dystra fackelskenet, när det föll på bärarnes skarpt markerade drag och sorgdrägt, ett ytterst fantastiskt intryck, men blef ordentligt hemskt, då det belyste ansigtet på liket, hvilket efter bruket i Spanien bars obetäckt på en öppen bår. Jag stannade några minuter och såg efter det dystra tåget, der det slingrade sig uppför det mörka bergpasset. Det erinrade mig om den gamla sagan om en procession af demoner, som bar en syndares kropp upp till kratern af Stromboli.

— Ah, señor, utropade Mateo, jag skulle kunna berätta er en historia om en procession, som en gång sågs bland dessa berg, men ni skulle bara skratta åt mig och säga, att det var ett af min farfars, skräddarens, testamenten.

— Visst icke, Mateo; det är ingenting, jag tycker så mycket om, som en underbar berättelse.

— Nå väl, señor, historien handlar just om en af dessa karlar, vi nyss talade om, som hemta is på Sierra Nevada. Ni bör då veta, señor, att för många, många år sedan i min farfars tid var det en gammal sälle vid namn Tio Nicolo, som fylt sin mulåsnas korgar med snö och is och var stadd på återvägen utför berget. Som han var mycket sömnig, satte han sig upp på mulåsnan och nickade snart med hufvudet, än åt höger, än åt venster, medan hans gamla säkra mulåsna i sakta mak fortsatte färden utmed kanten af afgrunder och utför branta och ojemna barrancos, lika trygt och stadigt, som om hon gått på släta marken. Slutligen vaknade Tio Nicolo och såg sig omkring; han gnuggade sig i ögonen, och väl måtte han det. Månen sken, så det var nästan lika ljust som på dagen, och han såg staden under sig lika tyd-

ligt, som jag ser er hand der, och blänkande med sina hvita hus som en silfverbricka i månskenet; men, señor, staden, som han såg, var ej det minsta lik den, som han lemnat några timmar förut. I stället för domkyrkan med sin stora dom och sina torn och de andra kyrkorna med sina spiror och klostren med sina småtorn, alla krönta med det välsignade korset, såg han ingenting annat än moriska moskeer och minareter och kupoler, alla bärande öfverst glittrande halfmånar, sådana man ser på barbareskflaggorna. Ni kan nog tänka er, señor, att Tio Nicolo skulle bli mäkta häpen öfver allt detta; men medan han satt som bäst och stirrade ned på staden, kom en stor armé marscherande uppför berget, slingrande sig längs ravinerna, än i månskenet, än i skuggan. Som den närmade sig, såg han, att det var både fotfolk och ryttare, alla i morisk rustning. Tio Nicolo försökte krafla sig åt sidan för att komma ur vägen för dem, men hans gamla mulåsna stod stock stilla och vägrade envist röra sig ur stället, på samma gång skälfvande som ett löf, ty de oskäliga djuren, señor, äro fullt ut lika förskräckta för dylika saker som menniskorna. Nå väl, señor, spökarmeen kom marscherande förbi; der voro karlar, som tycktes blåsa i trumpeter, andra, som slogo på trummor och pukor, men ej ett ljud hördes ändå; de rörde sig alla framåt utan det minsta buller, alldeles som jag sett målade armeer marschera öfver scenen på teatern i Granada, och alla voro de bleka som döden. Sist i eftertruppen red mellan två svarta moriska ryttare storinqvisitorn af Granada på en snöhvit mulåsna. Tio Nicolo förvånades öfver att se honom i ett sådant sällskap, ty inqvisitorn var känd för sitt hat till morerna, liksom till alla slags otrogne, judar och kättare, och brukade jaga ut dem med eld och gissel. Då en prest med en sådan helighet fans till hands, kände Tio Nicolo sig åter trygg. Han gjorde alltså korstecknet och anropade honom med hög stämma om hans välsignelse, då, hombre! han i det samma erhöll ett slag, som sände honom och hans gamla mulåsna hals öfver hufvud öfver kanten af en brant sluttning, utför hvilken de rullade ända ned till bottnen. Tio Nicolo återfick ej sansen förr än långt efter soluppgången, då han fann sig på bottnen af en djup ravin, sin mulåsna betande strax bredvid sig och sina snökorgar alldeles smälta. Han släpade sig tillbaka till Granada, illa mörbultad och tilltygad, men var glad att finna staden ega sitt gamla utseende med kristna kyrkor och kors. När han berättade sitt nattliga äfventyr, skrattade alla åt honom; somliga sade, att han hade drömt allt i hop, då han satt och sof på sin mulåsna; andra trodde, att han sjelf gjort i hop hela historien, men hvad som var märkvärdigt, señor, och sedermera kom personer att tänka allvarsammare om saken var, att storinqvisitorn dog, innan året var slut. Jag har ofta hört min farfar, skräddaren, säga,

ıtt den der spökarmeen, som förde bort prestens vålnad, betydde nera, än folk vågade säga ut.

— Ni vill väl inte påstå, vän Mateo, att det inuti de här bergen ins ett slags moriskt limbo eller purgatorio, dit de släpade bort padre storinqvisitorn?

— Gud bevare mig för det, señor! Jag vet ingenting alls om saken; jag bara berättar, hvad jag hört af farfar min.

Just som Mateo slutade sin berättelse, hvilken jag ej obetydligt förkortat och som var späckad med en massa kommentarier och utspunnen i en oändlighet af enskildheter, hunno vi Alhambras port.

Ortsägner.

Gemene man i Spanien har österländingens hela passion för att berätta och är ordentligt betagen i det underbara. De kunna om sommaraftnarna skocka sig tillhopa utanför sina stugdörrar eller på en vinterqväll i den stora grottlika spiselvrån i ventan och med omättlig förtjusning lyssna till underbara helgonlegender, farliga reseäfventyr och djerfva bedrifter af röfvare och contrabandistas. Landets vilda och ensliga karakter, bildningens ofullkomliga spridning, bristen på vanliga samtalsämnen och det romantiska äfventyrliga lif, som är allmänt i ett land, der resor ännu befinna sig i ett ursprungligt skick — allt bidrager att underhålla denna böjelse för muntligt berättande och att föranleda en stark inmängning af det utomordentliga och otroliga. Bland alla ämnen för dessa berättelser är dock intet allmännare och omtycktare än det, som rör sig omkring gömda moriska skatter; det genomgår hela landet. Under färden öfver de vilda sierrorna, scenerna för forntida strider och bedrifter, kan den resandes öga ej falla på ett moriskt vakttorn (atalaya), hängande som ett fågelbo på en klippspets eller bistert skådande ned på byn vid dess fot, utan att hans mulåsnedrifvare på tillfrågan tar cigarrillon ur munnen och berättar en saga om moslemitiskt guld, gömdt under dess grundvalar. Lika litet fins det i en stad någon i ruiner fallen alcazar, som ej har sin guldsägen, hvilken gått i arf från slägte till slägte bland det fattiga folket i trakten.

I likhet med de flesta folksagokretsar har äfven denna ett litet verkligt underlag. Under de krig mellan morerna och de kristne, som i århundraden söndersleto detta land, var det ingenting ovanligt, att städer och slott ofta och plötsligt bytte om egare, och invånarne måste under belägringar och stormningar nedgräfva sina penningar och dyrbarheter eller gömma dem i hvalf och brunnar,

såsom ännu i dag ofta sker i orientens despotiskt styrda och af kriget härjade land. På den tid då morerna utdrefvos, gömde äfven många af dem sina dyrbaraste egodelar, i hopp att deras landsflykt endast skulle bli af kort varaktighet och att de framdeles skulle bli i stånd att komma tillbaka och återtaga sina skatter. Visst är att tid efter annan hela högar af guld- och silfvermynt blifvit efter århundradens förlopp händelsevis uppgräfda i ruinerna efter moriska fästen och bostäder, och det behöfdes blott några få verkliga fynd af detta slag för att gifva upphof åt tusentals dikter.

Berättelserna af detta ursprung ha vanligen en österländsk anstrykning och äro utmärkta af denna blandning af arabiskt och gotiskt, som synes egendomlig för allt i Spanien, i synnerhet i dess södra landskap. Den gömda skatten är alltid lagd under förtrollning och skyddad af något mäktigt trollmedel eller en talisman. Än bevakas han af ett vidunder eller en eldsprutande drake, än af förtrollade morer, som sitta bredvid honom, klädda i harnesk och med dragna svärd, men orörliga som stoder och hållande en sömnlös vakt i århundraden.

Alhambra är naturligtvis, i följd af de egendomliga omständigheterna i sin historia, en ordentlig härd för folksagor af detta slag, och många tid efter annan uppgräfda fornlemningar ha bidragit att stärka dem. En gång hittades sålunda en stenkruka, innehållande moriska mynt och skelettet af en tupp, som enligt vissa skarpsinniga personers utsago måste ha blifvit begrafven lefvande. En annan gång uppgräfdes en skål med en scarabæus af bränd lera betäckt med arabiska inskrifter, som förklarades för en ytterst märkvärdig amulett med fördolda egenskaper. På detta sätt ha de skarpa hufvudena bland det trasiga slägte, som bebor Alhambra, hållit på och spunnit och väft sina hjernfoster, tills det ej finnes en dal, en gård eller ett torn i den gamla fästningen, som ej blifvit gjord till scen för någon underbar sägen. Sedan jag, som jag hoppas, i de föregående kapitlen gjort läsaren någorlunda förtrogen med Alhambras topografi, skall jag nu gripa mig an med en utförligare redogörelse för de underbara sägner, som stå i samband dermed och som jag sökt gifva en liten smula fason och form med tillhjelp af en mängd legendariska bitar och antydningar, som jag uppsamlat under loppet af mina kringvandringar, på samma sätt som en antiqvarie af några strödda bokstäfver i en nästan utplånad inskrift utarbetar en ordentlig historisk urkund.

Om någonting i dessa sägner skulle stöta den allt för nogräknade läsaren för hufvudet, bör han ihågkomma platsens egendomliga art och fästa tillbörligt afseende dervid. Han får ej här vänta samma lagar för det sannolika, som styra det vanliga lifvets a

agliga förhållanden; han måste komma i håg, att det är salarna i tt förtrolladt palats, hvilkas golf han trampar, och att allt här är förhexad mark».

Huset med vindflöjeln.

På toppen af den höga Albaycinkullen, den högsta delen af staden Granada, stå lemningarna af hvad som en gång var ett kungigt palats, uppfördt kort efter Spaniens eröfring af araberna. Det ir nu förvandladt till en fabrik och hade fallit i en sådan förätenhet, att det kostade mig mycket besvär att få reda på det, aktadt jag hade den skarpsinnige och om allt underkunnige Mateo imenes till min hjelp. Denna bygnad bär ännu samma namn, nder hvilket den varit känd i århundraden, nämligen La casa el gallo de viento, det vill säga Huset med vindflöjeln. Den allades så af en bronsfigur, föreställande en krigare till häst och eväpnad med sköld och lans, som blifvit uppsatt på ett af dess orn och vred sig med hvarje förändring i vinden samt bar en rabisk inskrift, hvilken, öfversatt på spanska, lydde:

»Dice el sabio Aben Habuz:
Que así se defiende el andaluz!»

(»Säger den vise Aben Habuz:
Så sig värje hvar andaluz!»)

Denne Aben Habuz var enligt de moriska krönikorna en höfling i Tariks invasionsarmé och blef af honom insatt till alcalde Granada. Han tros hafva ämnat denna krigarbild till en ständig erinran åt morerna, att, omgifna, som de voro, af fiender, deas säkerhet berodde på, att de alltid vore på sin vakt och färiga till strid.

Helt annat är dock hvad sägnen har att förtälja om denne Aben Iabuz och hans palats. Enligt henne har bronsryttaren ursprungigen varit en talisman af underbar kraft, ehuru han på en senare id förlorat sina magiska egenskaper och urartat till en vanlig indflöjel.

Följande är innehållet af denna sägen.

Sagan om den arabiske astrologen.

I gamla tider, för många hundra år sedan, var det en morisk ung vid namn Aben Habuz, som regerade öfver konungariket

Granada. Han var en eröfrare, som slagit sig i ro, det vill säga en, som, efter att i sina yngre dagar ha fört ett lif af oupphörliga härjnings- och plundringståg, nu, då han blifvit gammal och skröplig, längtade efter lugn och ej önskade någonting högre än att få lefva i fred med hela verlden, hushålla med sina lagrar och i stillhet och ro njuta af de egodelar, han tagit från sina grannar.

Det ville sig dock, att denne högst resonlige och fredlige gamle monark hade unga rivaler att göra med, furstar uppfylda af hans egen forna passion för att fäkta och slås och med stor lust att ställa honom till räkenskap för de affärer, han haft med deras fäder. Vissa aflägsnare delar af hans eget rike, som han under sin krafts dagar styrt med strama tyglar, visade äfven nu då han längtade efter lugn, benägenhet att göra uppror och hotade belägra honom i hans hufvudstad. Sålunda hade han fiender på alla sidor, och som Granada är omgifvet af vilda och sönderslitna berg, som dölja en anryckande fiende, hölls den olycklige Aben Habuz i ett tillstånd af ständig oro, utan att veta, från hvilket håll fiendtligheter kunde utbryta.

Förgäfves bygde han vakttorn på bergen och utsatte poster i hvart enda pass för att vid en fiendes annalkande gifva signaler medelst vårdkasar om natten och rökpelare om dagen. Hans raska och rörliga fiender gjorde alla hans försigtighetsmått om intet, bröto fram ur något pass, som ingen tänkt på, härjade hans land midt för hans näsa och begåfvo sig derefter med fångar och byte undan till bergen. Var väl någonsin en eröfrare, som älskade fred och ro, i en obehagligare belägenhet?

Medan Aben Habuz var utsatt för dessa brydsamma oupphörliga angrepp, anlände en gammal arabisk läkare till hans hof. Hans gråa skägg nedföll ända till hans gördel, och hela hans utseende antydde en mycket hög ålder; och likväl hade han färdats nästan hela vägen från Egypten till fots, stödd på en med hieroglyfer ristad staf. Hans rykte hade föregått honom. Hans namn var Ibrahim Ebn Abu Ajib; han sades hafva lefvat nära nog sedan Muhameds dagar och vara son till Abu Ajib, den siste af profetens följeslagare. Han hade som barn följt Amrus segerrika här till Egypten, der han qvarstannat i många år och hos de egyptiska presterna studerat de hemliga vetenskaperna, i synnerhet magien.

Det berättades dessutom, att han upptäckt konsten att förlänga lifvet och med dess tillhjelp hunnit en ålder af inemot två århundraden, churu han, då han ej gjort upptäckten förr än vid framskriden ålder, endast kunde föreviga sina grå hår och skrynklor.

Den underbare gubben bemöttes med den största uppmärksamhet af konungen, hvilken, i likhet med de flesta till hög ålder komna monarker, började visa stor ynnest mot läkare. Han skulle

ha anvisat honom en våning i sitt eget palats, om ej astrologen föredragit en grotta i sluttningen af den bergkulle, som reser sig öfver staden Granada, den samma, på hvilken Alhambra sedan blifvit bygdt. Han lät utvidga grottan, så att hon bildade en rymlig och hög sal, med ett cirkelrundt hål i taket, genom hvilket, som genom en brunn, han kunde se himmeln och observera stjernorna äfven midt på dagen. Väggarna i denna sal voro betäckta med egyptiska hieroglyfer, kabbalistiska symboler och stjernbilderna i deras tecken. Han försåg den tillika med en mängd tillställningar, förfärdigade under hans ledning af skickliga handtverkare i Granada, men hvilkas hemliga egenskaper endast voro kända af honom sjelf.

Inom kort blef den vise Ibrahim konungens förtrognaste rådgifvare, till hvilken han vid alla vigtiga tillfällen vände sig. Aben Habuz utfor en gång mot sina grannars orättvisa och beklagade sig öfver den oupphörliga, aldrig hvilande vaksamhet, som han måste iakttaga för att skydda sig mot deras infall. Då han slutat, satt astrologen först tyst några ögonblick; derefter svarade han:

— Vet, o konung, att när jag var i Egypten, såg jag ett stort under, uttänkt af en hednisk prestinna i forntiden. På ett berg ofvanför staden Borsa och med den stora Nildalen vid sina fötter sågs bilden af en gumse och öfver den bilden af en tupp, båda gjutna af brons och vridande sig på en rost. Så snart landet hotades af ett fiendtligt anfall, vände sig gumsen genast åt det håll, hvarifrån fienden kom, medan tuppen på samma gång gol. Stadens invånare visste då strax, både att fara var å färde och hvarifrån hon hotade, samt kunde i tid taga sina försigtighetsmått.

— Gud är stor! utropade den fredälskande Aben Habuz; hvilken härlig sak skulle det ej vara att ega en sådan gumse, som kunde hålla ett öga på bergen här rundt omkring mig, och en sådan tupp till, som kunde gala i farans stund! Allah akbar! Huru trygg skulle jag ej kunna sofva i mitt palats med sådana skildtvakter på taket!

Astrologen väntade, tills konungens hänryckning lagt sig, och fortfor derefter:

— Sedan den segerrike Amru — hvile han i frid! — slutat sin eröfring af Egypten, stannade jag qvar bland de gamla presterna i landet, studerade deras afgudiska religions bruk och ceremonier och sökte sätta mig i besittning af den hemliga kunskap, för hvilken de äro så berömda. Jag satt en dag på Nils stränder samtalande med en gammal prest, då han pekade på de väldiga pyramiderna, hvilka som berg resa sig öfver den angränsande öknen. — »Allt, hvad vi kunna lära dig, sade han, är ingenting i jemförelse med den kunskap, som ligger innesluten i dessa väldiga bygnader. Midt inuti den mellersta pyramiden är en graf-

kammare, i hvilken förvaras mumien af den öfversteprest, som hjelpte till att uppföra denna häpnadsväckande bygnad, och med honom är begrafven en underbar kunskapens bok, som innehåller alla magiens och konstens hemligheter. Denna bok gafs Adam efter hans fall och gick sedan i arf från mansålder till mansålder, tills hon slutligen kom till konung Salomo den vise, och med hennes tillhjelp bygde han Jerusalems tempel. Huru hon kom i händerna på pyramidernas uppbyggare är endast kändt af honom, som känner allt.» — När jag hörde dessa den egyptiske prestens ord, intogs mitt hjerta af en brinnande längtan att komma i besittning af denna bok. Jag hade till mitt förfogande ett stort antal soldater i vår segerrika här samt en mängd infödda egypter. Med deras tillhjelp grep jag mig verket an och arbetade mig igenom pyramidens fasta massa, tills jag efter stora ansträngningar träffade på en af de hemliga gångarna i dess inre. Följande denna gångs labyrintiska krokar, lyckades jag intränga i sjelfva hjertat af pyramiden, i grafkammaren, der öfversteprestens mumie hade legat i århundraden. Jag bröt upp mumiens yttre fodral, uppvecklade dess många bindlar och bandage och fann slutligen den dyrbara boken på dess bröst. Jag grep den med darrande hand och trefvade mig ut ur pyramiden, lemnande mumien i sin mörka och tysta graf, att der afvakta uppståndelsens och domens dag.

— Son af Abu Ajib, utropade Aben Habuz, du har i sanning rest vida och sett underbara saker; men hvad gagn har väl jag af pyramidens hemlighet och boken med den vise Salomos lärdom?

— Detta, o konung: genom studiet af denna bok är jag invigd i alla magiska konster och kan bjuda öfver andarnes hjelp för genomförandet af mina planer. Hemligheten af talismanen i Borsa är derför väl känd af mig, och en sådan talisman kan jag göra, ja, till och med en ännu mäktigare.

— O vise son af Abu Ajib, utbrast Aben Habuz, bättre vore en sådan talisman än alla vakttornen på bergshöjderna och posterna på gränserna! Gif mig en sådan skyddsvakt, och min skattkammares rikedomar stå till ditt förfogande!

Astrologen skred genast till verket för att tillfredsställa monarkens önskningar. Han lät uppföra ett högt torn på taket af det kungliga palatset, som reste sig på toppen af Albaycins kulle. Tornet var uppfördt af sten från Egypten och der tagen, som det sades, från en af pyramiderna. I öfre delen af tornet var en cirkelrund sal, med fönster åt alla kompassens streck, och framför hvarje fönster stod ett bord, på hvilket, alldeles som på en schackbricka, var anordnad en armé af figurer till häst och fot, med bilden af den furste, hvars rike låg åt det hållet, alla skurna af trä. På hvart och ett af borden låg en liten lans ej större än en hårnål, på hvilken vissa kaldeiska bokstäfver voro inristade.

Till denna sal ledde en bronsdörr, som alltid hölls stängd med ett lås af stål, till hvilket konungen sjelf hade nyckeln. På tornets tak var på en rost anbragt en bronsfigur, föreställande en morisk ryttare med skölden i den ena handen och lansen rätt upp och ned i den andra. Ryttarens ansigte var vändt mot staden, som om han hölle vakt öfver den; men om någon fiende var i antågande, vände sig figuren åt detta håll och sänkte lansen, liksom till strid.

När denna talisman var färdig, var Aben Habuz idel otålighet att pröfva hans egenskaper och längtade lika ifrigt efter ett infall, som han förut suckat efter lugn. Hans önskan blef snart uppfyld. Underrättelse bragtes tidigt en morgon af posten, som var utsatt att bevaka tornet, att bronsryttarens ansigte var vändt mot bergen vid Elvira och att hans lans pekade rakt mot Lopepasset.

— Må trummorna och trumpeterna gifva signal till strid och hela Granada kallas till vapen!

— O konung, sade astrologen, oroa ej din stad och kalla ej dina krigare under vapen! Vi behöfva ingen sådan hjelp för att befria dig från dina fiender. Skicka bort din uppvaktning och låt oss ensamma begifva oss upp i den hemliga salen i tornet!

Den gamle Aben Habuz steg uppför torntrappan, stödd på den ännu äldre Ibrahim Ebn Abu Ajibs arm. De läste upp bronsdörren och inträdde. Fönstret, som vette mot Lopepasset, var öppet.

— Åt detta håll, sade astrologen, ligger faran. Kom närmare, o konung, och skåda bordets hemlighet!

Kung Aben Habuz närmade sig det skenbara schackbordet, på hvilket de små träfigurerna voro uppstälda, och märkte till sin öfverraskning, att de alla voro i rörelse. Hästarna stegrade sig och kurbetterade, krigarne svängde sina vapen, och det hördes ett svagt gny af trummor och trumpeter, vapens klang och hästars gnäggande, men alltsammans ej högre eller tydligare än biets eller flugans surrande i örat på vandraren, som under middagshettan ligger halfslumrande i skuggan.

— Se här, o konung, beviset, att dina fiender i detta ögonblick äro i antågande. De måste komma öfver bergen der borta genom Lopepasset. Vill du framkalla en panik ibland dem och förmå dem att vända om utan förlust af menniskolif, så gif figurerna der en stöt med bakänden af den här förtrollade lansen; men vill du deremot ställa till en mördande strid och ett blodbad ibland dem, så stöt till med spetsen!

En blixt af skadeglädje sköt ut ur den fredälskande Aben Habuz' öga; han fattade med en af ifver darrande hand den förtrollade lansen, staplade fram till bordet, medan det gråa skägget vaggade af och an af hans sinnesrörelse, och utropade småskrattande af förnöjelse:

— Son af Abu Ajib, jag tänker vi skola ha oss litet blod.

Med dessa ord stötte han den förtrollade lansen i några af pygmefigurerna och bearbetade andra med bakänden, hvarpå de förra föllo ned som döda på bordet, medan de öfriga vände sig emot hvarandra och började ett blindt handgemäng.

Det var med svårighet, astrologen kunde hejda handen på den fredligaste af monarker och hindra honom från att helt och hållet utrota sina fiender; slutligen lyckades han dock förmå honom lemna tornet och skicka ut spejare till bergen vid Lopepasset.

De kommo tillbaka med underrättelse, att en kristen här ryckt fram midt igenom sierran nästan inom synhåll från Granada, då oenighet utbrutit ibland dem; de hade vändt sina vapen emot hvarandra och efter en mördande strid gått tillbaka öfver gränsen.

Aben Habuz var utom sig af förtjusning öfver detta bevis på talismanens kraft.

— Ändtligen, sade han, skall jag då få lefva i lugn och ro och ha alla mina fiender i min makt. Vise son af Abu Ajib, hvad kan jag gifva dig till lön för en sådan välgerning?

— En gubbes och en filosofs behof, o konung, äro få och enkla; gif mig blott hvad jag behöfver för att inreda min grotta till ett passande eremitage, och jag är nöjd.

— Huru vacker och ädel är ej den sant vises anspråkslöshet! utropade Aben Habuz, inom sig glad öfver belöningens billighet. Han skickade efter sin skattmästare och befalde honom utbetala de summor, de måtte vara hur stora som helst, som Ibrahim kunde begära för att fullända och inreda sitt eremitage.

Astrologen lät nu uthugga en mängd kammare i berget, så att de bildade hela rader af rum, som alla stodo i samband med hans astrologiska sal; dessa rum lät han vidare möblera med yppiga ottomaner och divaner och behänga väggarna med tapeter af det dyrbaraste damastsiden.

— Jag är en gammal man, sade han, och kan ej längre hvila mina ben på stenbänkar, och dessa fuktiga väggar behöfva betäckning.

Han lät äfven inrätta sig badrum, försedda med alla slags parfymer och aromatiska oljor; ty ett bad, sade han, vore nödvändigt för att motverka ålderdomens styfhet i lederna och återgifva den af studier vissnade kroppen dess friskhet och böjlighet.

Han lät i rummen upphänga otaliga silfver- och kristallampor, hvilka han fylde med en välluktande olja, tillredd efter ett recept, som han upptäckt i Egyptens grafvar. Denna olja var till sin natur oförbrännelig och spridde ett mildt sken, likt det dämpade dagsljuset. Solljuset, sade han, är för starkt och skimrande för en gammal mans ögon, och lampskenet passar bättre för en filosofs studier.

Konung Aben Habuz' skattmästare jämrade sig öfver de summor,

som dagligen begärdes för inredningen af detta eremitage, och han frambar sin klagan för konungen. Det kungliga ordet var dock gifvet; Aben Habuz svarade med en axelryckning:

— Vi måste ha tålamod; den här gubben har lånat sitt mönster för en filosofs fristad från pyramiderna och Egyptens väldiga ruiner; men allting har ett slut, och så skall det äfven bli med inredningen af hans grotta.

Konungen hade rätt; eremitaget var omsider färdigt och utgjorde ett praktfullt underjordiskt palats.

— Jag är nöjd nu, sade Ibrahim Ebn Abu Ajib till skattmästaren; jag tänker nu innesluta mig i min cell och egna min tid åt studier. Jag önskar ingenting mer, ingenting utom en liten bagatell att roa mig med under hvilan från mitt tankearbete.

— Ack, vise Ibrahim, säg blott hvad du vill, och det är min pligt att förse dig med allt, som är nödigt för din enslighet.

— Jag skulle då gerna vilja ha mig några danserskor, sade filosofen.

— Danserskor! upprepade skattmästaren, som fallen från skyarna.

— Ja, danserskor, svarade den vise lugnt; några få äro tillräckliga, ty jag är en gammal man och en filosof med enkla vanor och lätt tillfredsställd. De måste dock vara unga och fagra att se uppå, ty anblicken af ungdom och skönhet är uppfriskande för ålderdomen.

Medan filosofen Ibrahim Ebn Abu Ajib på detta visa sätt tillbragte sin tid i sitt eremitage, förde den fredlige Aben Habuz i sitt torn ursinniga krig in effigie. Det var en härlig sak för en gammal man sådan som han och med hans fredliga vanor att kunna sålunda i allsköns ro kriga hemma på sitt rum och roa sig med att bortsopa hela armeer som lika många flugsvärmar.

För en tid fråssade han ordentligt i tillfredsställandet af sina krigiska lystnader, ja, han hånade och skymfade till och med sina grannar för att locka dem att göra infall; men de blefvo småningom af upprepade nederlag varsamma, tills slutligen ingen enda mer vågade anfalla honom. I många månader förblef bronsryttaren på detta sätt stående på fredsfot med lansen upprätt i vädret, och den gamle monarken började, i saknad af sin vanliga förlustelse, finna tiden odrägligt lång, och humöret blef ytterst retligt i följd af det enformiga lugnet.

Ändtligen en dag vred sig den underbare ryttaren plötsligt rundt om, sänkte lansen och sträckte ut den mot Guadixbergen. Aben Habuz skyndade upp i sitt torn, men på det magiska bordet åt det hållet var allt stilla; ej en enda figur rörde sig. Förbryllad öfver den kuriösa händelsen, skickade han ut en trupp ryttare att genomströfva bergen och kunskapa. De återvände efter tre dagars frånvaro.

Vi ha genomsökt hvart enda bergpass, sade de, men ej kunnat upptäcka en hjelm eller en lans. Allt, hvad vi funnit under vår expedition, är en kristen flicka af oförliknelig skönhet, som vi anträffade sofvande vid en källa och som vi fört med oss hem som fånge.

— En flicka af oförliknelig skönhet! utropade Aben Habuz, och hans ögon tindrade; låt genast föra hit henne!

Den sköna flickan blef följaktligen genast förd till palatset. Hon var klädd med all den lyx i prydnadsväg, som på den arabiska eröfringens tid var rådande bland de gotiska spaniorerna. Perlor af bländande hvithet voro inflätade i hennes korpsvarta lockar, och på hennes panna strålade juveler, som täflade med glansen i hennes ögon. Kring halsen bar hon en guldkedja, som uppbar en vid hennes sida hängande silfverlyra.

Blixtarna från hennes svarta öga verkade som eldgnistor på Aben Habuz' vissnade, men lätt antända hjerta; det retande behaget i hennes rörelser berusade hans sinnen.

— Skönaste af qvinnor, utropade han utom sig af förtjusning, hvem och hvad är du?

— Dotter till en af de gotiska furstar, som för ej länge sedan herskade öfver detta land. Min faders armeer hafva, liksom genom ett trollslag, blifvit tillintetgjorda bland dessa berg; han har blifvit drifven i landsflykt, och hans dotter är en fånge.

— Tag dig i akt, konung! hviskade Ibrahim Ebn Abu Ajib; den här qvinnan kan vara en af dessa moriska hexor, om hvilka man hört så mycket talas och som förstå att antaga de mest förföriska skepnader för att locka de oförsigtiga i förderfvet. Jag tycker mig läsa trolldom i hennes öga och hexeri i hvar enda af hennes rörelser. Vi ha här utan tvifvel fienden, som talismanen utpekade.

— Son af Abu Ajib, svarade konungen, du är utan tvifvel en vis man, måhända äfven en trollkarl, men du förstår dig föga på qvinnor. I den konsten erkänner jag ingen öfverman, ej ens den vise Salomo sjelf trots alla hans gemåler och frillor. Hvad den här flickan beträffar, ser jag intet ondt med henne; hon är fager att se uppå och finner nåd för mina ögon

— Hör, o konung! svarade astrologen. Jag har gifvit dig många segrar med min talisman, men aldrig gjort anspråk på någon andel i bytet. Gif mig då denna fångna qvinna att trösta mig i min ensamhet med sin silfverlyra! Om hon verkligen är en hexa, eger jag verksamma motmedel, som förmå göra hennes konster om intet.

— Ja så, ännu mera qvinnor! utbrast Aben Habuz. Har du då inte redan tillräckligt med danserskor att trösta dig med?

— Danserskor har jag visserligen, men inga sångerskor. Jag skulle gerna vilja ha litet strängaspel att uppfriska mig med, när jag är utmattad af dagens studier.

— Förskona mig då från dina evinnerliga eremitbehof! sade kungen vresigt; den här flickan har jag utsett för mig sjelf. Jag finner mycket behag i henne, samma behag, som David, Salomo den vises fader, fann i Abisags, den sunemitiskans, sällskap.

Astrologen lät höra ännu några böner och föreställningar, men de framkallade endast ett ännu bestämdare svar från monarken, och de skildes åt i stark missämja. Filosofen stängde in sig i sin eremitboning för att rufva öfver sin svikna förhoppning; innan han aflägsnade sig, varnade han dock konungen ännu en gång för hans farliga fånge. Men hvar fins väl en förälskad gubbe, som vill lyssna till råd? Aben Habuz öfverlemnade sig helt och hållet åt sin passion. Hans enda diktan och traktan gick ut på, huru han skulle göra sig älskvärd i den gotiska skönhetens ögon. Han hade ej ungdom, som talade till hans fördel, men han hade rikedom, och när en älskare är gammal, är han vanligen frikostig. Granadas Zacatin måste lemna alla sina dyrbaraste orientaliska varor: sidentyg, juveler, utsökta parfymer, allt dyrbart och sällsynt, som Asien och Afrika frambringa, slösades på prinsessan. Alla slags skådespel och lustbarheter uttänktes för att roa henne: musik, dans, torneringar, tjurfäktningar; Granada var med ett ord för en tid scenen för oupphörliga fester. Den gotiska prinsessan åsåg dock all denna glans med utseendet af en person, som är van vid prakt. Hon mottog allt som en tillbörlig hyllning åt sin rang eller, rättare sagdt, åt sin skönhet, ty skönheten är till och med ännu mera fordrande än rangen. Ja, hon tycktes finna ett hemligt nöje uti att egga monarken till utgifter, som uttömde hans skattkammare, och derefter behandla hans slösande frikostighet såsom någonting alldeles i sin ordning. Med all sin uppmärksamhet och frikostighet kunde ej heller den förälskade gubben smickra sig med att ha gjort det minsta intryck på hennes hjerta. Hon visade honom visserligen aldrig någon onådig min, men hon log heller aldrig. När han började tala om sin glödande kärlek, knäpte hon på sin silfverluta. Det var en hemlighetsfull trollkraft i hennes toner. Inom ett ögonblick började monarken nicka, en tyngd lade sig öfver hans ögonlock, och han föll efter hand i en sömn, ur hvilken han vaknade underbart stärkt, men för ögonblicket fullkomligt afkyld. På detta sätt gick hans frieri ej synnerligt framåt, men i stället åtföljdes denna slummer af angenäma drömmar, som fullkomligt fjettrade den sömnige älskarens sinnen. Han fortfor derför att drömma, medan hela Granada gjorde narr af hans förblindelse och bittert knotade öfver de skatter, som bortslösades för en sång.

Slutligen urladdade sig ett oväder öfver Aben Habuz' hufvud, för hvilket hans talisman ej gaf honom någon varning. En resning utbröt i sjelfva hans hufvudstad; hans palats omringades af en beväpnad folkhop, som hotade hans och hans kristna favorits

lif. En gnista af hans gamla krigiska anda vaknade i monarkens bröst. I spetsen för en liten trupp af sitt garde gjorde han ett utfall, dref rebellerna på flykten och qväfde resningen i lindan.

När lugnet var återställdt igen, uppsökte han astrologen, som ännu höll sig innesluten i sitt eremitage, rufvande öfver sin harm.

Aben Habuz tilltalade honom i en blidkande ton.

— Vise son af Abu Ajib, sade han, du hade rätt i sanning, då du varnade mig för denna fångna skönhet; säg mig då, du, som är så snabb att upptäcka faran, hvad jag bör göra för att afvända henne.

— Skilj dig vid den otrogna qvinnan, som är orsaken!

— Hellre vill jag skiljas vid mitt rike! utropade Aben Habuz.

— Du är i fara att förlora båda, svarade astrologen.

— Var nu ej sträng och vred, lärdaste af filosofer! Haf medlidande med en monarks och en älskares dubbla sorg och uttänk något medel att skydda mig för de olyckor, af hvilka jag hotas! Hvad frågar jag efter storhet eller makt! Jag längtar endast efter ro och stillhet. Allah gifve, att jag hade någon lugn tillflyktsort, dit jag kunde draga mig undan verlden med all dess ståt och prakt, alla dess sorger och bekymmer och tillbringa mina återstående dagar i ro och kärlek!

Astrologen betraktade honom för ett ögonblick under sina buskiga ögonbryn.

— Och om jag nu kunde skaffa dig en sådan tillflyktsort, hvad skulle du då gifva mig till belöning?

— Du skulle blott behöfva säga hvad du ville ha, och ehvad det än vore, blott det stode i min makt att gifva det, skulle det, så sant min själ lefver, vara ditt.

— Du har, o konung, hört talas om Irems trädgård, ett af Lyckliga Arabiens under?

— Jag har hört talas om denna trädgård: den omnämnes ju i Koran, i det kapitel, som bär öfverskriften »Dagens gryning». Jag har dessutom hört underbara saker förtäljas derom af pilgrimer, som varit i Mekka, men jag ansåg dem för tomma fabler, sådana resande, som besökt aflägsna land, ha för sed att berätta.

— Ringakta ej, o konung, resandes berättelser, svarade astrologen allvarligt, ty de innehålla dyrbara kunskapsskatter, hemförda från jordens ändar! Hvad särskildt Irems trädgård och palats angår, så är allt, som om dem vanligen berättas, sant. Jag har sett dem med mina egna ögon; lyssna till mitt äfventyr, ty det står i nära samband med ämnet för din fråga! — I mina yngre dagar, då jag var en simpel ökenarab, vaktade jag min faders kameler. Under färden genom Adenöknen skilde sig en af dem från de andra och förblef borta. Jag sökte efter honom i flere dagar, men förgäfves, tills jag en middag, trött och utmattad, lade mig ned och

somnade under ett palmträd vid en nästan utsinad källa. När jag vaknade, befann jag mig vid porten till en stad. Jag gick in och såg ståtliga gator, torg och planterade platser, men allt var tyst, och ingen menniska syntes till. Jag vandrade vidare, tills jag kom till ett praktfullt palats med en lustgård, prydd med springbrunnar och fiskdammar, lundar och blommor och dignande under härliga frukter, men ej heller här syntes någon menniska till. Hemsk till mods öfver denna ödslighet, skyndade jag mig derifrån; men när jag kommit ut genom stadsporten och vände mig om för att kasta en blick på platsen, var den ej längre att se: ingenting annat än den tysta öknen utbredde sig för mina ögon. — Efter en stunds vandring mötte jag en gammal dervisj, som var väl bevandrad i landets fornsägner och hemligheter, och berättade honom hvad som händt mig. — »Hvad du sett, sade han, är Irems vidt berömda trädgård, ett af öknens under. Han visar sig endast efter vissa mellantider för någon enslig vandrare som du sjelf, glädjer honom med anblicken af torn och palats och trädgårdsmurar, öfver hvilka rikt belastade fruktträd sträcka sig fram, och försvinner derefter, endast qvarlemnande tomma öknen. Och vill du höra historien om den, är hon denna: I forna tider, när det här landet var bebodt af additerna, bygde konung Sheddad, Ads son och Noas sonsons son, en lysande stad här. När den var färdig och han såg dess prakt, svälde hans hjerta af stolthet och öfvermod, och han beslöt bygga ett kungligt palats med trädgårdar, som skulle täfla med allt, som i Koran berättades om det himmelska paradiset. Men himmelns förbannelse drabbade honom för hans förmätenhet. Han och hans undersåtar bortsopades från jorden, och hans lysande stad och palats och trädgårdar lades under en ständig förtrollning, som gömmer dem för menniskans ögon, utom då de för någon gång efter en viss tids förlopp blifva synliga för att hålla hans synd i ständig åminnelse.» — Denna berättelse, o konung, och de under jag skådade ha aldrig gått ur mitt minne; och när jag derför under en senare del af mitt lif vistades i Egypten och kom i besittning af den vise Salomos kunskapsbok, beslöt jag å nyo besöka Irems trädgård. Jag gjorde det, och den uppenbarades för mitt invigda öga. Jag tog i besittning Sheddads palats och tillbragte flere dagar i hans skenparadis. Andarne, som vakta palatset, lydde min trollmakt och uppenbarade för mig de hexeriformler, med hvilkas tillhjelp hela trädgården hade blifvit framtrollad och sedermera gjord osynlig. Ett sådant palats och en sådan trädgård, konung, kan jag nu göra dig der borta på berget ofvanför staden. Känner jag kanske ej alla hemliga trollformler, och är jag ej i besittning af den vise Salomos kunskapsbok?

— Vise son af Abu Ajib! utropade Aben Habuz med af ifver darrande stämma; du är i sanning en resande och har sett och

lärt underbara saker. Gör mig ett sådant paradis och begär hvilken belöning som helst ända till hälften af mitt rike!

— Ack, svarade den andre, du vet, att jag är en gammal man och filosof och lätt tillfredsstäld! All den belöning jag begär är det första lastdjur med sin börda, som går in genom palatsets förtrollade port.

Monarken gick med glädje in på ett så anspråkslöst vilkor, och astrologen började sitt arbete. På toppen af kullen, midt öfver sin underjordiska eremitboning, lät han uppföra en stor port, anbragt midt inuti ett starkt torn. Utanför den var en vestibul eller portik med ett högt hvalf och på portikens inre sida sjelfva porten med massiva dörrar. På portalens slutsten inristade astrologen med egen hand figuren af en ofantlig nyckel och på slutstenen till vestibulens yttre hvalf, hvilket var högre än portalens, en jättehand. Det var mäktiga talismaner, öfver hvilka han uttalade långa trollformler på okända tungomål.

När denna port var färdig, inneslöt han sig under två dagar i sin astrologiska sal, upptagen af hemliga besvärjelser; på den tredje besteg han kullen och tillbragte hela dagen på dess topp. Sent på aftonen gick han ned och tog vägen till Aben Habuz' palats.

— Ändtligen, o konung, sade han, när han kom inför honom, är mitt arbete färdigt! På toppen af kullen der borta står ett af de mest förtrollande palats, som någonsin en menniskohjerna uttänkt eller ett menniskohjerta önskat sig. Det innehåller praktfulla salar och gallerier, tjusande trädgårdar, svalkande springbrunnar och af vällukter doftande badrum; med ett ord, hela berget är förvandladt till ett paradis. I likhet med Irems trädgård är det skyddadt af en mäktig förtrollning, som döljer det för alla andra dödligas blickar än deras, som känna dess talismaners hemlighet.

— Nog! utropade den förtjuste Aben Habuz; i morgon bittida i första dagningen skola vi begifva oss dit upp och taga det i besittning.

Den öfverlycklige monarken sof den natten endast obetydligt. Knapt hade solstrålarna börjat gjuta sitt rosenskimmer omkring Sierra Nevadas snötopp, förrän han steg till häst och, endast ledsagad af några få valda följeslagare, red uppför en brant och smal väg, som ledde uppför kullen. Bredvid honom på en hvit gångare red den gotiska prinsessan, med hela sin drägt gnistrande af juveler och silfverlyran hängande vid hennes sida. Astrologen gick på konungens andra sida, stödjande sig på sin hieroglyfstaf, ty han red aldrig.

Aben Habuz ansträngde sina ögon för att se palatsets torn blänka deruppe på höjden och trädgårdarna med sina lummiga terrasser sträcka sig längs åsen; men ännu stod ingenting att upptäcka.

— Häri ligger just ställets hemlighet och trygghet, sade astrologen; ingenting kan urskiljas, förrän du passerat den förtrollade porten och tagit platsen i besittning.

Då de hunno porten, stannade astrologen och utpekade för konungen den på porten och hvalfvet inhuggna handen och nyckeln.

— Du ser här, sade han, de talismaner, som bevaka ingången till detta paradis. Förrän handen der sträcker sig ned och fattar uti den här nyckeln, skall hvarken menniskomakt eller trollkonst förmå något emot herskaren öfver detta berg.

Medan Aben Habuz stirrade med öppen mun och tyst förvåning på dessa mystiska talismaner, satte sig prinsessans häst åter i gång och gick med henne in genom porten till midten af porthvalfvet.

— Se, utropade astrologen, min utlofvade lön: det första djur med sin börda, som skulle gå in genom den förtrollade porten!

Aben Habuz smålog öfver hvad han trodde vara ett skämt af gubben; men då han fann, att det var hans allvar, började hans gråa skägg skaka af förtrytelse.

— Son af Abu Ajib, sade han med rynkad panna, hvad är det här för ett ordrytteri! Du känner mycket väl meningen af mitt löfte: det första lastdjur med sin börda, som skulle gå in genom den här porten. Tag den starkaste mulåsnan i mina stall, lasta henne med de dyrbaraste sakerna i min skattkammare, och hon är din; men våga ej lyfta dina tankar till henne, som är mitt hjertas fröjd!

— Hvad behöfver jag väl dina rikedomar! sade astrologen föraktfullt; har jag ej Salomo den vises kunskapsbok och genom henne makten öfver jordens gömda skatter? Prinsessan är min rättmätiga tillhörighet; du har gifvit ditt kungliga ord; jag fordrar henne som min egendom.

Prinsessan såg högdraget ned från sin gångare, och ett lätt hånlöje krusade hennes läpp vid åhörandet af denna tvist mellan två gråskägg om besittningen af ungdom och skönhet. Monarkens vrede fick öfverhanden öfver hans klokhet.

— Eländige son af öknen, utropade han, du må vara hemma i mångahanda konster, men vet, att jag är din herre, och akta dig att leka med din konung!

— Min herre! upprepade astrologen; min konung! Du, herskaren öfver en mullvadshög, inbilla dig, att du har någon makt öfver honom, som eger Salomos talismaner! Farväl, Aben Habuz! Herska öfver ditt lilla rike och fråssa i ditt paradis för tokar! Hvad mig beträffar, skall jag skratta åt dig i min lugna fristad.

Med dessa ord fattade han hästens tyglar, stötte med sin staf i marken och sjönk med den gotiska prinsessan ned i jorden midt

i porthvalfvet. Marken slöt sig tillsammans öfver dem, och intet spår syntes mera af öppningen, genom hvilken de försvunnit.

Aben Habuz stod några ögonblick som träffad af åskan. Han hemtade sig dock snart och gaf befallning, att ett tusen arbetare skulle gräfva med hacka och spade på stället, der astrologen försvunnit. De gräfde och gräfde, men förgäfves; deras verktyg stötte snart på flinthårda berget, och der deras spadar lyckades nedtränga, rasade jorden ned igen lika fort, som den uppkastades. Aben Habuz letade efter grottans vid foten af kullen belägna öppning, som ledde till astrologens underjordiska palats, men den stod ingenstädes att finna. Der det nyss förut varit en ingång, var det nu fasta berget. Med Ibrahim Ebn Abu Ajibs försvinnande upphörde äfven kraften af hans talismaner. Bronsryttaren satt orörlig med ansigtet vändt mot kullen och lansudden riktad mot fläcken, der astrologen sjunkit ned, liksom der ännu gömde sig Aben Habuz' farligaste fiende.

Tid efter annan hördes svaga toner af musik och en qvinnoröst tränga upp från bergets inre, och en bonde kom en dag och berättade för konungen, att han föregående natt träffat på en remna i berget, genom hvilken han krupit in, ända tills han kunnat se ned i en underjordisk sal, i hvilken astrologen satt på en präktig divan, slumrande och nickande, medan prinsessan, som tycktes utöfva en trollmakt öfver hans sömn, spelade på sin silfverlyra.

Aben Habuz sökte efter remnan i berget, men hon hade åter slutit igen sig. Han förnyade försöket att gräfva upp sin rival, men allt förgäfves. Handens och nyckelns trollkraft var för mäktig att kunna motverkas af menniskomakt. Hvad bergåsen beträffar, der det utlofvade palatset och trädgården skulle ligga, var den som förut en naken hed; antingen var det omskrutna elysium genom förtrollning gömdt för blicken eller endast en dikt af astrologen. Verlden antog skonsamt det senare, och några brukade kalla platsen »Konungens dårskap», medan andra kallade den »Narrens paradis».

Till råga på Aben Habuz' grämelse började grannarne, som han utmanat och hånat och i allsköns ro nedmejat, så länge han var herre öfver den talismaniske ryttaren, åter röra på sig, då de ej längre funno honom skyddad af förtrollningen. De gjorde från alla håll infall på hans område, och den fredligaste af monarker tillbragte sitt återstående lif under ständiga fejder.

Slutligen dog Aben Habuz och blef begrafven. Århundraden hafva sedan förgått. Alhambra har blifvit bygdt på det händelserika berget, och sagan om Irems trädgård har der i viss mån blifvit förverkligad. Den förtrollade porten finnes ännu qvar, utan tvifvel bevarad af den mystiska handen och nyckeln, och utgör nu Rättvisans port, den stora ingången till fästningen. Under

denna port, säges det, sitter den gamle astrologen ännu qvar i sin underjordiska sal och nickar på sin divan, vaggad till sömns af prinsessans silfverlyra.

De gamla invaliderna, som bestrida vakthållningen vid porten, höra ibland om sommarnätterna hennes toner och börja då, öfverväldigade af deras söfvande verkan, att nicka och inslumra på sin post. Ja, så narkotiskt är det inflytande, som genomgår hela stället, att de postande äfven midt på dagen ses nicka på stenbänkarna i tornhvalfvet eller ligga insomnade under träden der utanför, så att det med skäl kan kallas den mest sömngifvande militärpostering i hela kristenheten. Allt detta, säga de gamla sagorna, skall vara från århundrade till århundrade. Prinsessan skall förblifva astrologens fånge och astrologen hållas bunden i en trollsömn af prinsessan ända till den yttersta dagen, så framt ej dessförinnan den mystiska handen fattar om den ödesdigra nyckeln och dermed löser hela förtrollningen, som hvilar öfver detta berg.

Prinsessornas torn.

Under en aftonpromenad uppför en smal, med fikonträd och myrten bevuxen däld, som skiljer fästningens område från Generalifes, fästes min uppmärksamhet på ett moriskt torn med romantiskt utseende i Alhambras ringmur, hvilket reste sig högt öfver trädtopparna och uppfångade den nedgående solens rödaktiga strålar. Ett enstaka fönster högt upp på tornmuren gaf utsigt öfver dalen, och just som jag hade mina ögon fästa derpå, tittade ett ungt fruntimmer med blomstersmyckadt hufvud ut igenom det. Hon tillhörde tydligen en klass öfver den, som vanligen bebor fästningens gamla torn, och den plötsliga och pittoreska skymt jag uppfångade af henne påminde mig om de fångna skönheterna i fesagorna.

Dessa fantastiska ideförbindelser fingo ytterligare näring, då jag af Mateo erfor, att detta var Prinsessornas torn, La torre de las infantas, så kalladt, emedan det enligt folksägnen varit bostad för de moriska konungarnes döttrar. Jag har sedan besökt tornet. Det visas vanligen ej för främlingar, men det är väl förtjent att beses, ty dess inre kan i arkitekturens skönhet och utsiringens smak täfla med hvilken del af palatset som helst. Midthallens elegans, med sin marmorfontän, sina höga hvalfbågar och sin med stalaktitverk rikt smyckade dom, arabeskerna och stuccon i des små, men väl proportionerade gemaken, ehuru skadade af tiden och vanvård, allt ger stöd åt sägnen, att detta torn fordom varit de kungliga skönheternas hem.

Den lilla gamla fedrottningen, som bor under Alhambras stora trappa och besöker Tia Antonias små aftontertullior, brukar berätta några poetiska sägner om tre moriska prinsessor, som blifvit instängda i detta torn af sin fader, en tyrannisk konung i Granada, och endast fingo rida ut om nätterna, då ingen vid dödsstraff fick komma i deras väg. Det skall ännu understundom hända, att den försenade vandraren en månljus natt på något ensligt ställe bland bergen möter dem, ridande på gångare med rika, af juveler gnistrande schabrak; men talar han dem till, försvinna de strax.

Men innan jag berättar någonting mera om dessa prinsessor, torde läsaren gerna vilja veta något om egarinnan till det täcka hufvudet med blommorna, som tittade ut genom fönstret högt upp i tornet. Hon befans vara en ung fru, nyss gift med den värde invalidadjutanten på platsen, hvilken, ehuru temligen till åren, haft det kuraget att sluta till sitt bröst en ung och täck andalusiska. Må den gode gamle kavaljeren varit lycklig i sitt val och finna Prinsessornas torn utgöra en säkrare fristad för qvinlig skönhet, än det synes ha varit på den moriska tiden, om vi få tro följande sägen.

Sagan om de tre vackra prinsessorna.

I gamla tider regerade i Granada en morisk konung, hvars namn var Muhamed och hvilken hans undersåtar gåfvo tillnamnet el haygari eller den vensterhände. Några säga, att han kallades så, emedan han verkligen var mera skicklig i begagnandet af sin venstra än sin högra hand, andra, emedan han var benägen att göra allting bakvändt eller, med andra ord, att skämma bort allt, som han blandade sig uti. Visst är, att han, med eller utan eget förvållande, var invecklad i ständiga tvister. Tre gånger blef han fördrifven från sitt rike, och en gång kunde han till och med endast med knapp nöd och förklädd till fiskare med lifvet undkomma till Afrika. Med allt detta var han dock lika tapper som ovis och svängde, ehuru vensterhänd, sin scimetar med en sådan verkan, att han hvar gång medelst skarpt fäktande lyckades sätta sig upp på tronen igen. Men i stället för att lära vishet af olyckan blef han allt mera hårdnackad och trotsig. Hvilka politiska olyckor han derigenom drog öfver sig och sitt rike, finner den häraf intresserade i Granadas arabiska årsböcker; den sägen, hvarmed vi nu syselsätta oss, rör sig endast omkring hans husliga politik.

Då denne Muhamed en dag red ut med sina hofmän, mötte han vid foten af Elviraberget en skara ryttare, som återkom från ett ströftåg in på de kristnes område. De konvojerade en lång rad

af mulåsnor, lastade med byte, och en mängd fångar af båda könen, af hvilka en i hög grad tilldrog sig monarkens uppmärksamhet. Det var en skön, rikt klädd qvinna, som satt gråtande på en liten häst och ej tycktes gifva akt på de tröstande orden från en dueña, som red bredvid henne.

Monarken intogs af hennes skönhet och fick, vid efterfrågan, af truppens befälhafvare höra, att hon var dotter till alcalden i ett gränsfäste, som under expeditionen blifvit öfverrumpladt och plundradt. Muhamed gjorde kraf på henne som sin kungliga andel i bytet och lät föra henne till sitt harem i Alhambra. Der gjordes alla bemödanden för att skingra hennes nedslagenhet, och den allt mer förälskade monarken ville göra henne till sin drottning. Den spanska mön visade först tillbaka hans frieri: han var en otrogen, han var en förklarad fiende till hennes land och, det värsta af allt, betydligt till åren!

Då Muhamed fann all sin uppmärksamhet förspild, beslöt han söka vinna på sin sida dueñan, som blifvit tillfångatagen på samma gång som hon. Hon var till börden en andalusiska, hvars kristna namn ej fins omnämdt, då hon i de moriska berättelserna endast förekommer under namnet den kloka Kadiga — och ett klokt fruntimmer var hon också, såsom hela hennes historia visar. Den moriske konungen hade knapt haft ett litet enskildt samtal med henne, förrän hon genast insåg det öfvertygande i hans skäl och åtog sig hans sak hos sin unga herskarinna.

— Var då en gång förnuftig! utropade hon; hvad är väl allt det här att gråta och jämra sig öfver? Är det ej bättre att vara herskarinna i detta vackra palats med alla dess trädgårdar och springbrunnar än att vara instängd i er fars gamla gränstorn? Hvad gör det väl till saken, att den här Muhamed är en otrogen? Ni gifter er ju med honom och ej med hans religion; och om han än börjar bli litet till åren, så mycket bättre, dess förr blir ni enka och kan råda öfver er sjelf. Ni är i alla händelser i hans makt och måste antingen bli drottning eller slafvinna. När man fallit i röfvarhänder, är det bättre att sälja sin vara så dyrt som möjligt än få den tagen ifrån sig med våld.

Den kloka Kadigas råd gjorde verkan. Den spanska mön torkade sina tårar och blef Muhamed den vensterhändes gemål. Hon antog äfven till det yttre sin kunglige gemåls religion, och hennes kloka dueña blef genast en ifrig anhängare af islam; det var nu, den senare erhöll det arabiska namnet Kadiga och tilläts stanna qvar hos sin unga matmor som hennes förtrogna tjenarinna.

Inom år och dag blef den moriske kungen en stolt och lycklig fader till tre täcka döttrar, alla födda på en gång. Han skulle visserligen kunnat önska, att det hade varit söner, men tröstade

sig med tanken, att tre döttrar på en gång var ganska vackert för en man vid hans år och vensterhänd till på köpet.

Såsom alla muselmanska monarker ha för sed, sammankallade han vid denna lyckliga händelse sina astrologer. De stälde de tre prinsessornas horoskop och skakade sina hufvuden.

— Döttrar, o konung, sade de, äro alltid en vansklig egendom; men dessa skola i högsta grad taga i anspråk din vaksamhet, när de komma till mogen ålder. Tag dem under dina egna vingars skugga, när den tiden blir, och lita ej på någon annans ögon!

Muhamed den vensterhände erkändes af sina hofmän för att vara en vis konung och var det äfven säkerligen i sin egen tanke. Astrologernas förutsägelse oroade honom derför ej det minsta, säker, som han var, på att han nog skulle finna utvägar att vakta sina döttrar och öfverlista ödet.

Trillingarnas födelse var monarkens sista äktenskapliga trofé; hans drottning födde honom ej några flere barn och dog inom några få år, testamenterande sina döttrar åt hans kärlek och den kloka Kadigas trohet.

Många år skulle ännu förflyta, innan prinsessorna hunne denna farliga period, den giftvuxna åldern. »Det kan emellertid icke skada att vara försigtig i tid», sade den förslagne monarken och beslöt att låta dem uppväxa i det kungliga slottet Salobreña. Detta var ett ståtligt palats, som var så att säga inkrusteradt i en stark morisk fästning på toppen af en bergshöjd, som reser sig vid stranden af Medelhafvet. Det var ett kungligt lustslott, der de moslemska monarkerna brukade instänga dem af sina slägtingar, som kunde bli farliga för deras trygghet, och der de omgåfvo dem med allt slags lyx och njutningar, bland hvilka de tillbragte sitt lif i yppig sorglöshet.

Här lefde prinsessorna afspärrade från verlden, men omgifna af nöjen och uppvaktade af slafvinnor, som förekommo deras minsta önskningar. De hade till sin vederqvickelse tjusande trädgårdar, fylda med de sällsyntaste frukter och blommor, med doftande löfsalar och välluktande badhallar. På tre sidor omgafs slottet af en rik och bördig dal med ängar och fält skiftande i de yppigaste färger och begränsad af de höga Alpujarrabergen, men på den fjerde utbredde sig det solbeglänsta hafvet.

I detta tjusande hem, i ett mildt klimat och under en molnfri himmel växte de tre prinsessorna upp till riktiga under af skönhet; men ehuru alla uppfostrade på samma sätt, gåfvo de dock tidigt tecken till olikhet i lynne. Deras namn voro Zayda, Zorayda och Zorahayda. Detta var äfven deras ordningsföljd i ålder, ty det hade varit jemt tre minuter mellan deras tillkomst till verlden.

Zayda, den äldsta, var af ett modigt och oförsagdt sinne och

gick i spetsen för sina systrar i allt, liksom hon gjort vid inträdet i lifvet. Hon var en vetgirig och forskande natur och begifven på att tränga till djupet af saker och ting.

Zorayda var begåfvad med ett starkt skönhetssinne, och detta var utan tvifvel äfven orsaken till, att hon fann ett sådant nöje i att betrakta sin egen bild i en spegel eller i en källa, äfvensom till hennes passion för blommor och juveler och andra smakfulla prydnader.

Den yngsta, Zorahayda, deremot var af ett vekt, blygt, ytterst känsligt lynne, med ett ofantligt förråd af ömhet att dela med sig af, såsom man ock lätt kunde se af den mängd älsklingsblommor, älsklingsfåglar och alla möjliga andra älsklingsdjur, hvilka hon vårdade med den mest passionerade ömhet. Hennes nöjen voro äfven af det veka slaget, och försjunkande i drömmar och tankar ingick till stor del deri. Hon kunde en vacker sommarnatt sitta hela timmarna på en balkong och betrakta de tindrande stjernorna eller det månbelysta hafvet, och vid sådana tillfällen voro en fiskares sång, som svagt hördes nedifrån stranden, eller tonerna af en morisk flöjt från någon förbiglidande båt tillräckliga att stegra hennes känslor till hänryckning. Men det minsta uppror af elementen förskräckte henne, och en åskknall var nog för att komma henne att svimma.

Åren gingo lugnt och utan störande afbrott; den kloka Kadiga, åt hvilkens vård prinsessorna voro anförtrodda, var trogen sitt uppdrag och bevakade dem med aldrig tröttnande omsorg.

Slottet Salobreña var, som vi nämt, bygdt på en bergshöjd vid hafsstranden. En af de yttre murarna gick i zigzag utför höjdsluttningen, tills han uppnådde en i hafvet utskjutande klippudde med en smal sandig strandremsa vid sin fot, badad af de sqvalpande vågorna. Ett litet vakttorn på denna klippa hade blifvit inredt till en paviljong, med spånjalusier att insläppa hafsbrisen. Här brukade prinsessorna tillbringa de qvalmiga middagsstunderna.

Den ständigt spanande Zayda satt en dag vid ett af fönstren i paviljongen, medan hennes systrar, tillbakalutade i ottomanerna, togo siestan. Hennes uppmärksamhet hade blifvit fäst på en galer, som med taktmässiga årslag kom roende längs stranden. Då fartyget nalkades, märkte hon, att det var fyldt med beväpnade män. Galeren kastade ankar vid foten af tornet; en liten trupp moriska soldater steg i land på den smala strandremsan och förde med sig flere kristna fångar. Den nyfikna Zayda väckte sina systrar, och alla tre tittade försigtigt ut genom jalusierna, som dolde dem för främlingarnes blickar. Bland fångarne voro tre rikt klädda spanska riddare. De voro i ungdomens blomma och deras utseende ädelt; det värdiga sätt, hvarpå de förde sig, oaktadt de voro belastade med kedjor och omgifna af fiender, vitnade om den upphöjda arten af deras själar. Prinsessorna betraktade dem med spändt

och lifligt intresse. Instängda, som de varit, i detta slott bland qvinliga tjenare, utan att af det manliga könet se några andra än svarta slafvar eller hafskustens råa fiskare, är det ej att undra på, att anblicken af tre tappra riddersmän, glänsande af ungdom och manlig skönhet, skulle väcka någon rörelse i deras bröst.

— Trampades väl någonsin jorden af en ståtligare gestalt än den der riddaren i karmosinrödt! utropade Zayda, den äldsta af systrarna.

— Men se då honom der i blått! utropade Zorayda. Hvilket behag! Hvilken elegans! Hvilket lif!

Den blyga Zorahayda sade ingenting, men hon gaf i tysthet företrädet åt riddaren i grönt.

Prinsessorna stodo qvar och sågo efter fångarne, tills de voro ur sigte; derefter drogo de en lång suck, vände sig om, sågo ett ögonblick på hvarandra och satte sig tankfulla och drömmande på sina ottomaner.

I denna stämning fann dem den kloka Kadiga. De berättade för henne hvad de sett, och äfven dueñans förtorkade hjerta rördes.

— Stackars ynglingar! utropade hon; jag vill våga mitt lif på, att deras fångenskap kommer att förorsaka mången fager och högboren dam i deras hemland hjertesorg. Ack, mina barn, föga kunnen I föreställa eder, hvilket lif dessa riddare fört i sitt eget land. Ett sådant kapriolerande vid torneringar, ett sådant tillbedjande af damerna, ett sådant fjäsande och serenaderande!

Zaydas nyfikenhet blef till ytterlighet retad; hon var omättlig i sina frågor och aflockade dueñan de lifligaste skildringar af scenerna från hennes ungdom och fädernesland. Den vackra Zorayda spetsade öronen och såg sig förstulet i spegeln, när talet föll på de spanska damernas behag, medan Zorahayda undertryckte en uppstigande suck, då hon hörde berättas om serenaderna i månskenet.

Hvar dag förnyade den vetgiriga Zayda sina frågor, och hvar dag upprepade den visa dueñan sina berättelser, som af hennes vackra åhörarinnor åhördes med djupt intresse, ehuru med täta suckar. Den kloka qvinnan insåg dock till slut den skada hon kunde göra. Hon hade vant sig att i prinsessorna endast se barn, men de hade omärkligt mognat under hennes ögon, och nu blommade inför henne tre älskliga ungmör af giftvuxen ålder. Det är tid, tänkte dueñan, att gifva konungen en vink.

Muhamed den vensterhände satt en morgon på en divan i en af Alhambras svala hallar, då en slaf anlände från fästningen Salobreña med ett budskap från den kloka Kadiga och en lyckönskan till honom på hans döttrars födelsedag. Slafven räckte honom på samma gång en liten täck korg, prydd med blommor, i hvilken på en bädd af vin- och fikonblad lågo en persika, en aprikos och en

nektarin med sin rodnad och sitt fina dun, i hvilket daggdropparna glittrade, alla tre i den yppiga mognadens första skede. Monarken var bevandrad i frukternas och blommornas österländska språk och genomskådade strax meningen med denna symboliska gåfva.

— Jag förstår, sade han; den af astrologerna förutsagda kritiska perioden har alltså kommit; mina döttrar äro i giftvuxen ålder. Hvad är att göra? De äro afspärrade från manliga blickar, de äro under den kloka Kadigas ögon — allt mycket godt och bra, men de äro ändock ej under mina egna ögon, såsom astrologerna föreskrefvo. Jag måste taga dem under mina vingars skugga och ej lita på någon annans vaksamhet.

Han gaf följaktligen befallning, att ett af tornen i Alhambra skulle ställas i ordning för deras mottagande, och begaf sig, åtföljd af sin lifvakt, till fästningen Salobreña för att i egen person föra dem hem.

Omkring tre år hade gått, sedan Muhamed sett sina döttrar, och han kunde knapt tro sina ögon vid anblicken af den underbara förändring, som denna korta tid hade gjort i deras utseende. De hade under tiden passerat denna underbara gränslinie i qvinnornas lif, som skiljer den obehagliga, outvecklade och tanklösa flickan från den rodnande, blomstrande och tänkande qvinnan. Den liknar öfvergången från La Manchas flacka, kala och ointressanta slätter till Andalucias yppiga dalar och svällande kullar.

Zayda var lång och välväxt med en stolt hållning och en genomträngande blick. Det var med någonting majestätiskt och bestämdt i gång och later, som hon steg fram och gjorde en djup bugning för Muhamed, behandlande honom mera som sin suverän än som sin fader. Zorayda var af medellängd med en skälmsk blick och sväfvande gång samt en strålande skönhet, som var förhöjd med toalettens hjelp. Hon gick fram till fadern med ett småleende, kysste hans hand och helsade honom med några stanser från en populär arabisk skald, som förtjuste monarken. Zorahayda var blyg och försagd, mindre än sina systrar och med en skönhet af detta ömt bedjande slag, som söker kärlek och beskydd. Hon var föga egnad att befalla, som sin äldsta syster, eller att förblända som den andra, men så mycket mera att trycka sig intill ett älskande manligt bröst, der sticka hufvudet under vingen och der känna sig trygg och belåten. Hon nalkades fadern med en försagd, nästan staplande gång och stod just i begrepp att fatta hans hand för att kyssa den, men då hon i det samma blickade upp i hans ansigte och såg det stråla af ett faderligt småleende, tog ömheten i hennes natur ut sin rätt, och hon kastade sig om hans hals.

Muhamed den vensterhände betraktade sina blomstrande döttrar med en blandning af stolthet och bryderi, ty på samma gång han

var förtjust öfver deras behag, erinrade han sig astrologernas förutsägelse. »Tre döttrar, tre döttrar, mumlade han flere gånger för sig sjelf, och alla tre vid giftvuxen ålder! Här är lockande hesperisk frukt, som kräfver en drakes vaksamhet!»

Han rustade sig till att anträda återresan till Granada, men skickade dessförinnan härolder förut, som befalde, att alla skulle hålla sig på sidan om vägen, som han skulle passera, och att alla dörrar och fönster skulle stängas vid prinsessornas annalkande. Sedan detta skett, begaf han sig på väg, eskorterad af en trupp svarta ryttare af vederstyggligt utseende och klädda i en skinande rustning.

Prinsessorna redo tätt beslöjade bredvid konungen på vackra hvita gångare med guldstickade täcken, som släpade på marken; betslen och stigbyglarna voro af guld och silkestyglarna prydda med perlor och dyrbara stenar. Hästarna voro öfver allt behängda med små silfverklockor, som läto höra det mest melodiska pinglande, då de i sakta passgång rörde sig framåt. Ve dock den olycklige, som, när han hörde ljudet af dessa klockor, stannade i tågets väg! Lifvakten hade befallning att utan miskund genast nedhugga honom.

Kavalkaden närmade sig just Granada, när den på stränderna af Jenil upphann en liten trupp moriska soldater med en fångtransport. Det var för sent för soldaterna att begifva sig undan; de kastade sig derför med ansigtena till jorden och befalde sina fångar att göra det samma. Bland fångarne voro just samma tre riddare, som prinsessorna hade sett från paviljongen. De förstodo antingen ej ordern eller voro för stolta att efterkomma den, utan förblefvo stående och betraktade kavalkaden, då den närmade sig.

Monarkens vrede uppblossade vid detta öppna trots af hans befallning. Dragande sin scimetar och sättande sporrarna i sin häst, stod han just i begrepp att utdela ett vensterhändt hugg, som skulle ha varit döden åtminstone för en af de djerfva åskådarne, då prinsessorna skyndade till, slöto en krets omkring honom och bådo om nåd för fångarne; sjelfva den blyga Zorahayda glömde sin försagdhet och blef vältalig i sin förbön för dem. Muhamed svängde scimetaren i högsta hugg, då anföraren för lifvakten kastade sig till hans fötter.

— Må ej ers majestät, sade han, begå en handling, som skulle väcka stor anstöt i hela riket! Dessa män äro tre tappra och ädla spanska riddare, som blifvit tagna till fånga i en strid, der de kämpade som lejon. De äro af hög börd och torde kunna inbringa en stor lösesumma.

— Nog, sade konungen, jag vill spara deras lif, men straffa deras djerfhet; låt föra dem till Röda tornen och sätta dem till hårdt arbete!

Muhamed begick här en af sina vanliga vensterhända bockar.

Under uppståndelsen och förvirringen vid denna larmande scen hade de tre prinsessornas slöjor blifvit kastade tillbaka och deras strålande skönhet blottats för blicken, och genom samtalets förlängande hade konungen gifvit denna skönhet tid att utöfva sin fulla verkan. På den tiden blef folk också mycket hastigare förälskadt, än nu är fallet, såsom alla gamla historier tydligt ådagalägga; det kan derför ej förvåna, att de tre riddarnes hjertan blefvo fullkomligt fängslade, i synnerhet som till beundran kom tacksamheten. Eget, ehuru ej mindre visst, är emellertid, att alla blefvo förtjusta i hvar sin skönhet. Hvad prinsessorna beträffar, voro de mer än någonsin intagna af fångarnes ädla skick och gömde troget i sina hjertan allt, hvad de hört om deras tapperhet och ädla börd.

Kavalkaden fortsatte sin marsch; de tre prinsessorna redo tankfulla vägen fram på sina pinglande hästar, då och då seende sig förstulet om efter de kristna fångarne, hvilka nu fördes till sitt fängelse i Röda tornen.

Den för prinsessorna iordningstälda bostaden var en af de utsöktaste, som gerna låter tänka sig. Den var ett torn, som låg något afskildt från Alhambras hufvudpalats, ehuru sammanbundet dermed genom den ringmur, som omgaf hela spetsen af kullen. På ena sidan vette det åt fästningens inre och hade vid sin fot en liten trädgård, uppfyld med de sällsyntaste blommor. På den andra hade det utsigt till en djup, med lummiga buskager bevuxen ravin, som skilde Alhambras mark från Generalifes. Tornets inre var deladt i små rum, nätta, som de varit inredda åt en fedrottning, skönt sirade i den lätta arabiska stilen och omslutande en hög sal, hvars hvälfda tak sträckte sig nästan ända upp till tornets spets. Salens väggar och tak voro prydda med arabesker och stalaktitverk, strålande af guld och glänsande färger. Midt på marmorgolfvet var en alabasterfontän, rundt om prydd med aromatiska buskväxter och blommor och uppkastande en vattenstråle, som spred en angenäm svalka genom hela bygnaden och hade ett sakta söfvande ljud. Rundt omkring salen hängde burar af guld- och silfvertråd, innehållande fåglar med de grannaste fjädrar och den ljufligaste sång.

Man hade sagt konungen, att prinsessorna under vistelsen på slottet Salobreña ständigt varit glada och muntra; han hade derför väntat att se dem hänryckta öfver Alhambra. Till hans öfverraskning började de dock tyna af samt bli melankoliska och missbelåtna med allt omkring dem. Blommorna gåfvo dem intet doft, näktergalens sång störde deras nattro, och de kunde ej lida alabasterfontänen med dess eviga dropp-dropp och plask-plask från morgon till qväll och från qväll till morgon.

Konungen, som var något hetlefrad och tyrannisk till lynnet, blef först mäkta förtörnad öfver allt detta; men han erinrade sig snart, att hans döttrar nu hade kommit till den ålder, då qvinnans

väsen slår ut i blom och hennes begär ökas. »De äro ej längre barn, sade han för sig sjelf; de äro fullvuxna qvinnor och behöfva lämpliga saker, som intressera dem». Han satte derför i verksamhet alla sömmerskor, juvelerare samt guld- och silfverarbetare i hela Zacatin, och prinsessorna öfverhopades med klädningar af silke och brokad, med kasjmirsjalar och halsband af perlor och diamanter och ringar och armband och alla slags dyrbara saker.

Allt tjenade dock till ingenting; prinsessorna sågo fortfarande bleka och tärda ut midt i all denna ståt och liknade tre frostbitna rosenknoppar, hängande slapt från samma stjelk. Konungens förstånd stod stilla. Han hade i allmänhet ett lofvärdt förtroende till sitt eget omdöme och begärde aldrig råd. Tre giftvuxna unga flickors infall och nycker, sade han, äro dock tillräckliga att sätta myror i hufvudet på den visaste. Han beslöt följaktligen att för första gången i sitt lif taga en annan till råd.

Den, till hvilken han vände sig, var den erfarna dueñan.

— Kadiga, sade konungen, jag vet, att du är en af de klokaste liksom en af de pålitligaste qvinnor i hela verlden; af dessa orsaker har jag allt jemt låtit dig behålla din plats hos mina döttrar. Fäder kunna ej vara nog försigtiga i valet af dem, hvilka de visa ett sådant förtroende. Jag önskar nu, att du utletar den hemliga sjukdom, som tär på prinsessorna, och uttänker något sätt att göra dem friska och glada igen.

Kadiga lofvade blind lydnad. Hon kände i sjelfva verket prinsessornas sjukdom mycket bättre än de sjelfva. Hon inneslöt sig derför i enrum med dem och försökte innästla sig i deras förtroende.

— Mina kära barn, sade hon, huru kommer det till, att I ären så sorgsna och nedslagna i ett så vackert palats, der I hafven all ting, som I gerna kunnen önska?

Prinsessorna läto blicken tankspridt fara kring rummet och suckade.

— Hvad är det då mer I viljen ha? Skall jag skaffa er den underbara papegojan, som talar alla språk och är hela Granada förtjusning?

— Vedervärdigt! utropade prinsessan Zayda; en otäck, skrikand fågel, som pladdrar ord utan tankar! Man måste sjelf vara utan allt hufvud för att kunna stå ut med någonting så afskyvärdt.

— Skall jag skicka till Gibraltar efter en markatta, som roa er med sina lustiga upptåg?

— En markatta! Fy! utropade Zorayda; menniskans eländig efterapare! Jag hatar det vedervärdiga djuret.

— Hvad sägen I då om den berömde svarte sångaren Casei från det kungliga harem i Marokko? Det påstås, att han skall h en röst, vacker som en qvinnas.

— Jag blir rädd vid blotta åsynen af dessa svarta slafvar, sade den lilla Zorahayda; dessutom har jag förlorat all smak för musik.

— Åhå, mitt kära barn, svarade den gamla qvinnan listigt, du skulle tala på helt annat sätt, om du hade hört den musik, jag hörde i går afton från de tre spanska riddarne, som vi mötte på vår resa. Men i himmelns namn, barn, hvad går då åt er? Hvarför rodnen I så och blifven så ifriga?

— Ingenting, ingenting, goda moder, men fortsätt, fortsätt!

— Nå väl, då jag i går afton gick förbi Röda tornen, såg jag de tre riddarne hvila efter dagens arbete. En spelade gitarr så vackert, medan de andra turade om och sjöngo, och de gjorde det så, att sjelfva vaktkarlarne stodo förtrollade som statyer. Allah förlåte mig, men jag kunde ej låta bli att bli rörd, när jag hörde mitt fäderneslands sånger. Och så, att se tre så ståtliga och vackra unga karlar i kedjor och slafveri!

Här kunde den godhjertade qvinnan ej hålla tillbaka sina tårar.

— Kanske, moder, du skulle kunna ställa så till, att vi finge se dessa tre riddare? sade Zayda.

— Litet musik, sade Zorayda, skulle vara ganska uppfriskande.

Den blyga Zorahayda sade ingenting, men slog sina armar om Kadigas hals.

— Allah förlåte mina synder! utropade den kloka dueñan; hvad är det I sägen? Er far vore i stånd att låta döda oss allesammans, om han finge höra talas om något sådant. Dessa riddare äro visserligen väl uppfostrade och ädelsinnade unga män, men hvad hjelper det? De äro fiender till vår tro, och I måsten endast med afsky tänka på dem.

Det fins i qvinnans vilja, i synnerhet när hon nyss hunnit den giftvuxna åldern, ett beundransvärdt mod, som ej låter afskräcka sig af några faror och förbud. Prinsessorna fattade om sin gamla dueña och smekte och bådo och förklarade, att ett afslag skulle krossa deras hjertan.

Hvad skulle hon göra? Hon var säkerligen den klokaste gamla qvinna i hela verlden och en af konungens trognaste tjenare; men kunde hon väl se tre vackra prinsessors hjertan krossas endast för itet gitarrklink? Dessutom, ehuru hon så länge uppehållit sig land morerna och i likhet med sin matmor, som en trogen tjeırinna egnar och anstår, bytt om religion, var hon dock spaniorska ll börden och hade ännu i sitt hjerta en återstod qvar af tillfvenheten för sin gamla tro. Hon grep sig derför an med att ka uttänka något sätt, huru prinsessornas önskan skulle kunna lfredsställas.

De kristna fångarne i Röda tornen stodo under bevakning af renegat med breda axlar och väldiga polisonger, vid namn ussein Baba, som ansågs ha en okuflig passion för käppens bruk.

Hon gjorde honom ett hemligt besök, släpte ett stort guldstycke i hans hand och sade:

— Hussein Baba, mina herskarinnor, de tre prinsessorna, som äro instängda i tornet och i det allra största behof af förströelse, ha hört talas om de tre spanska riddarnes musikaliska talanger och önska få höra ett prof på deras skicklighet. Jag är viss på, att du är allt för godhjertad att vilja neka dem ett så oskyldigt nöje.

— Ja, för att mitt hufvud skall sitta och grina öfver porten till mitt eget torn, om konungen får veta det; nej, jag tackar!

— Dermed har ingen fara. Saken kan arrangeras så, att prinsessornas infall kan tillfredsställas, utan att deras far får den minsta aning derom. Du känner den djupa ravinen utanför muren, som ligger alldeles vid foten af tornet. Sätt de tre kristne att arbeta der, och låt dem under raststunderna spela och sjunga liksom för sitt eget nöje! På det sättet skola prinsessorna bli i stånd att höra dem från tornfönstren, och du kan vara viss på, att de skola betala dig bra för din medgörlighet.

Med dessa ord tryckte hon varmt renegatens grofva hand och qvarlemnade der ännu ett guldstycke.

Hennes vältalighet var oemotståndlig. Redan dagen derpå sattes de tre riddarne att arbeta i ravinen. Under middagshettan, när deras olyckskamrater sofvo i skuggan och vakten sömnig nickade på sin post, satte de sig i gräset vid foten af tornet och sjöngo till gitarren en spansk visa.

Dälden var djup och tornet högt, men deras röster hördes tydligt dit upp i sommarmiddagens stillhet. Prinsessorna lyssnade från sin balkong; de hade lärt spanska af sin dueña och rördes af sångens smältande ömhet. Den kloka Kadiga deremot blef ytterst förnärmad.

— Allah bevare oss! utropade hon; de sjunga ju en kärleksvisa, ställd till er sjelfva. Har man väl någonsin hört maken till djerfhet? Nej, jag springer genast till fångvaktaren och säger till, att han ger dem en dugtig bastonad.

— Hvad säger du, Kadiga? Ge så tappra riddare bastonad, och för det de sjunga så förtjusande!

De tre vackra prinsessorna intogos af fasa vid blotta tanken på något sådant. Med all sin dygdiga förtrytelse var den gamla qvinnan af en försonlig natur och lätt blidkad. Dessutom tycktes musiken ha ett välgörande inflytande på hennes unga herskarinnor. En rosenrodnad hade redan gjutit sig öfver deras kinder, och deras ögon började stråla. Hon gjorde derför inga vidare anmärkningar mot riddarnes kärleksvisa.

När den var slut, stodo prinsessorna tysta en stund; derefter tog Zorayda en luta och sjöng med en ljuf, ehuru svag och darrande röst en liten arabisk visa, hvars omqväde var: »Rosen är

gömd bland sina blad, men hon lyssnar med tjusning till näktergalens sång.»

Från den stunden arbetade riddarne nästan dagligen i ravinen. Den medgörlige Hussein Baba blef allt mer efterlåten och allt mer benägen att sofva på sin post. En tid bortåt underhölls ett slags brefvexling genom folkvisor och romanser, som på sätt och vis svarade hvarandra och uttryckte båda parternas känslor. Efter hand visade sig prinsessorna på balkongen, när de kunde göra det utan att upptäckas af vakterna. De samtalade äfven med riddarne medelst blommor, med hvilkas symboliska språk de å ömse sidor voro förtrogna. De svårigheter, som voro förenade med dessa samtal, ökade deras behag och stärkte den passion, som på ett så egendomligt sätt fått makt med dem, ty kärleken älskar att kämpa med svårigheter och trifves bäst i den hårdaste jordmånen.

Den förändring, som denna hemliga brefvexling åstadkom i prinsessornas lynne och utseende, öfverraskade och gladde den vensterhände konungen; men ingen var stoltare deröfver än den kloka Kadiga, som deri såg ett verk af sitt skickliga sätt att leda sakerna.

Slutligen blef det ett afbrott i denna telegrafiska korrespondens: flere dagar förgingo, utan att riddarne visade sig i dälden. De tre vackra prinsessorna blickade förgäfves ut ifrån tornet; förgäfves sträckte de sina svanhvita halsar öfver balkongens balustrad; förgäfves sjöngo de som fångna näktergalar i sin bur: ej en skymt af deras kristna älskare stod att se, ej en ton svarade från lundarna. Den kloka Kadiga begaf sig ut för att skaffa underrättelser och kom snart tillbaka med ett ansigte fullt af oro.

— Ack, mina barn! utropade hon; jag förutsåg, hvart allt det här skulle leda, men I skullen ha er vilja fram; nu kunnen I hänga upp edra lutor på väggen: de spanska riddarne ha blifvit utlösta af sina familjer. De äro nu nere i Granada, syselsatta med tillrustningar för sin hemresa.

De tre vackra prinsessorna föllo vid denna underrättelse i förtviflan. Den sköna Zayda harmades öfver den ringaktning, som visats dem, då man på detta sätt öfvergifvit dem utan ett ord till afsked. Zorayda vred sina händer och grät och såg sig i spegeln och torkade bort tårarna och grät på nytt. Den ljufva Zorahayda lutade sig ut öfver balkongen och grät i tysthet, och hennes tårar föllo droppe efter droppe ned bland blommorna på gräsmattan, der de trolösa riddarne så ofta suttit.

Den kloka Kadiga gjorde allt, som i hennes förmåga stod, för att trösta dem.

— Gråten inte, mina barn! sade hon; det här är ett lappri, när I blifven vana vid det. Sådan är verldens gång. Åh, när I blifven lika gamla som jag, skolen I nog veta, hvad I skolen tänka om

karlarne. Jag vill våga på, att de här riddarne ha sina kärestor bland de spanska skönheterna i Cordova och Sevilla och snart skola hålla serenader under deras fönster och ej mer egna en tanke åt de moriska skönheterna i Alhambra. Gråten derför inte, mina barn, och förjagen dem ur edra hjertan!

Den kloka Kadigas tröstande ord fördubblade endast de tre prinsessornas förtviflan, och i två dagar förblefvo de otröstliga. Den tredje dagen på morgonen kom den gamla dueñan in i deras rum utom sig af förtrytelse.

— Hvem kunde väl tro menniskor om att vara till den grad oförsynta! utropade hon, så snart hon kunde finna ord för sin förbittring; men det är rätt åt mig, som blundat för detta bedrägeri mot er höge fader. Tala aldrig mer med mig om edra spanska riddare!

— Hvad har då händt, goda Kadiga? utropade prinsessorna i andlös oro.

— Hvad har händt! Jo, förräderi har händt, eller, hvad som kan komma på ett ut, förräderi har blifvit föreslaget, och det är mig, mig, den trognaste af undersåtar och den redligaste af dueñor, som man vågat göra ett sådant förslag! Ja, mina barn, de spanska riddarne ha haft den otroliga djerfheten att söka öfvertala mig förmå eder att fly med dem till Cordova och blifva deras hustrur.

Här höll den förträffliga qvinnan båda händerna för ansigtet och öfverlemnade sig åt ett våldsamt utbrott af sorg och förtrytelse. De tre vackra prinsessorna blefvo ömsom bleka och röda, darrade, slogo ned ögonen och kastade förstulna blickar på hvarandra, men sade ingenting. Under tiden satt den gamla och vaggade fram och tillbaka i häftig sinnesrörelse och utbröt allt emellanåt: »Att jag skulle lefva att bli så skymfad, jag, den trognaste af tjenarinnor!»

Slutligen gick den äldsta af prinsessorna, som hade det mesta modet och alltid brukade gå i spetsen för de andra, fram till henne, lade sin hand på hennes axel och sade:

— Nå väl, moder, antag, att vi vore villiga att fly med dessa kristna riddare — är en sådan sak möjlig?

Den goda dueñan upphörde plötsligt med sin gråt, såg upp och upprepade:

— Möjlig? Ja visst är det möjligt. Riddarne ha ju redan mutat Hussein Baba, renegaten och anföraren för vakten, samt uppgjort hela planen med honom. Men att tänka på, att jag skulle bedraga er fader, er fader, som alltid satt ett sådant förtroende till mig!

Vid dessa ord fick den värda matronan ett nytt anfall af gråt och snyftningar och började vagga fram och tillbaka och vrida händerna.

— Men vår far har aldrig satt något förtroende till oss, sade

den äldsta prinsessan, utan endast litat på bommar och lås och behandlat oss som fångar.

— Ja, det är sant nog, svarade den gamla, å nyo upphörande med gråten; han har verkligen behandlat er högst oförsvarligt, hållit er instängda här för att förnöta er ungdom i ett gammalt ugglenäste, som rosor lemnade att vissna i en blomkruka. Men ändå, att fly från sitt fädernesland!

— Är då inte det land vi fly till vår moders fädernesland, der vi skola lefva i frihet? Och skola vi ej alla få en ung make i utbyte mot en gammal sträng fader?

— Jo, äfven det är mycket sant, och er far är verkligen mycket tyrannisk, men viljen I då — och här brast hon å nyo i gråt — lemna mig qvar som offer åt hans hämd?

— För ingen del, min goda Kadiga; kan du ej fly med oss?

— Helt visst, mitt barn, och för att säga sanningen, så lofvade mig Hussein Baba, då jag talade med honom om saken, att taga vård om mig, om jag ville följa er på flykten. Men betänken, mina barn, skullen I väl vilja öfvergifva er faders tro?

— Den kristna tron var vår moders första tro, sade den äldsta prinsessan; jag är färdig att omfatta den, och så äro säkerligen äfven mina systrar.

— Åter igen rätt! utropade den gamla, skinande upp; det var er moders första tro, och bittert beklagade hon på sin dödsbädd, att hon öfvergifvit den. Jag lofvade henne att taga vård om edra själar, och det glädjer mig obeskrifligt att se, att de nu äro på god väg att bli räddade. Ja, mina barn, äfven jag var kristen född och har förblifvit en kristen i mitt hjerta och har nu beslutit att återvända till den rätta tron. Jag har talat om saken med Hussein Baba, som är spanior till börden och från en ort, som ej ligger långt ifrån min födelsestad. Han längtar äfven att få återse sitt fädernesland och försona sig med kyrkan, och riddarne ha lofvat att, om vi tänka bli man och hustru, efter återkomsten till fäderneslandet se till, att vi blifva rikligt försörjda.

Med ett ord, det visade sig, att detta ytterst kloka och förtänksamma gamla fruntimmer hade lagt råd med riddarne och renegaten och uppgjort hela flyktplanen. Den äldsta prinsessan gaf genast sitt samtycke, och hennes exempel bestämde, som vanligt, hennes systrars handlingssätt. Visserligen tvekade den yngsta något, ty hon var af en vek och försagd natur, och i hennes bröst pågick en strid emellan dotterns pligtkänsla och den unga flickans kärlek; den senare vann dock, som vanligt, seger, och med tysta tårar och qväfda suckar beredde hon sig till flykt.

Den skrofliga bergkulle, på hvilken Alhambra är bygdt, var i forna tider genomborrad af underjordiska gångar, huggna i klippan och ledande från fästningen till olika delar af staden samt till af

sides belägna utfallsportar på Darros och Jenils stränder. De hade blifvit på olika tider bygda af de moriska konungarne som utvägar till flykt vid plötsliga uppror eller till lönportar vid uttågandet på hemliga expeditioner. Många af dem äro nu spårlöst försvunna, medan andra finnas qvar, till en del fylda med grus, till en del igenmurade, minnesmärken af de moriska konungarnes misstänksamma försigtighetsmått och krigslist. Genom en af dessa gångar hade Hussein Baba lofvat föra prinsessorna till en utfallsport på andra sidan stadsmuren, der riddarne väntade med snabba hästar, som skulle föra dem allesammans öfver gränsen.

Den bestämda natten kom; prinsessornas torn hade blifvit stängdt som vanligt, och Alhambra låg begrafvet i djup sömn. Strax före midnatt gick den kloka Kadiga ut på balkongen, som vette åt trädgården, och lyssnade. Hussein Baba, renegaten, var redan der nere och gaf den öfverenskomna signalen. Dueñan fäste änden af en repstege vid balkongen, lät den falla ned så, att den nådde trädgården, och steg sjelf utför den. De två äldsta prinsessorna följde henne med klappande hjertan, men när turen kom till den yngsta, Zorahayda, tvekade hon och darrade. Hon satte flere gånger en liten fin fot på stegen, men drog den lika ofta tillbaka, medan hennes lilla stackars hjerta blef allt oroligare, ju längre hon dröjde. Hon kastade en blick af saknad tillbaka in i det lilla rummet; hon hade visserligen lefvat der som en fågel i buren, men der var hon trygg; hvem svarade henne för, att hon äfven skulle vara det, om hon flöge ut i den vida verlden? I nästa ögonblick tänkte hon dock på sin tappre kristne riddare, och den lilla foten var strax på stegen igen, men endast för att ögonblicket derpå vid tanken på fadern dragas tillbaka igen. Men fruktlöst är försöket att skildra striden i ett bröst, som var så ungt, ömt och kärleksfullt, men tillika så försagdt och så okunnigt om verlden.

Förgäfves bådo och besvuro systrarna, bannade dueñan och svor renegaten ve och förbannelse: den lilla veka moriska flickan stod tvekande och villrådig vid flyktens rand, lockad af syndens ljufhet, men förskräckt öfver dess faror.

Hvarje ögonblick ökade faran för upptäckt. Aflägsna fotsteg hördes.

— Vakten gör runden, hviskade renegaten; om vi dröja här, äro vi förlorade. Kom genast ned, prinsessa, eljest lemna vi er!

Zorahayda befann sig ett ögonblick i en förfärlig sinnesskakning; men derefter, liksom fattad af en plötslig ingifvelse, gjorde hon lös repstegen och kastade den med förtviflans beslutsamhet ned från balkongen.

— Det är afgjordt! ropade hon; att fly står ej längre i min makt. Allah ledsage och välsigne er, mina älskade systrar!

De båda äldsta prinsessorna kunde ej förlika sig med tanken

att lemna henne qvar och skulle gerna velat dröja; men vaktens steg närmade sig, renegaten var ursinnig och ryckte dem med sig bort till den underjordiska gången. De trefvade sig fram genom en förfärlig labyrint, huggen midt igenom berget, och lyckades utan att bli upptäckta hinna en jerndörr, som ledde ut till öppna fältet. Här väntade dem de spanska riddarne, förklädda till moriska bevakningssoldater under renegatens befäl.

Zorahaydas riddare blef utom sig af förtviflan, när han fick höra, att hon vägra' 'emna tornet; men det var nu ej tid att öfverlemna sig åt en gagnlös klagan. De båda prinsessorna togo plats på hästryggen bakom sina riddare, den kloka Kadiga satt upp bakom renegaten, och så bar det af i friskt traf i riktningen mot Lopepasset, som leder öfver bergen till Cordova.

De hade ej hunnit långt, då de hörde skallet af trummor och trumpeter från Alhambras murar och torn.

— Vår flykt är upptäckt, sade renegaten.

— Vi ha snabba hästar, natten är mörk, och vi kunna få ett försprång, som gör allt förföljande hopplöst, svarade riddarne.

De satte sporrarna i sina hästar och sprängde i galopp öfver vegan. Då de hunnit foten af Elviraberget, hvilket som en lång udde skjuter ut på slätten, stannade renegaten och lyssnade.

— Ännu, sade han, ha vi ingen i hälarna på oss; vi ha alltså god utsigt att komma undan till bergen.

Men medan han ännu talade, sköt en klar låga upp på toppen af Alhambras vakttorn.

— Fördömdt! skrek renegaten; skenet der skall väcka alarm i alla posteringarna i passen. Framåt, framåt! Riden för lifvet! Intet ögonblick är att förlora.

Det bar af i sträck. Slagen af hästhofvarna gåfvo genljud från klippa till klippa, då de sprängde fram på vägen, som går längs foten af Elviraberget. Som de galopperade framåt, sågo de det klara skenet på Alhambra besvaras i alla riktningar; låga efter låga flammade upp på atalayorna eller vakttornen vid bergpassen.

— Framåt, framåt! skrek renegaten allt jemt under många mustiga eder. Till bron, till bron, innan alarmsignalerna hunnit sprida sig dit!

De svängde om bergudden och fingo i sigte den ryktbara Puente del Pinos, som leder öfver en forsande ström, hvilken ofta varit färgad af kristet och muselmanskt blod. Till deras bestörtning flammade på brotornet en mängd lågor och glittrade det af stålklädda män. Renegaten höll in sin häst, reste sig i stigbyglarna och såg sig ett ögonblick omkring; derpå nickade han åt riddarne, vek af från vägen, följde stranden ett stycke och störtade sig så ut i strömmen. Riddarne ropade till prinsessorna att hålla dem fast om lifvet och gjorde på samma sätt. De fördes ett stycke utför

den starka strömmen, forsen röt omkring dem, men de vackra prinsessorna slöto sig tätt intill sina kristna riddersmän och yttrade ej ett ljud af rädsla. Riddarne hunno lyckligt andra stranden och fördes derifrån af renegaten på obanade och ensliga stigar och uppför vilda raviner midt öfver bergen för att undvika alla de befarna passen. Med ett ord, de lyckades uppnå den gamla staden Cordova, der deras återkomst firades med stora glädjefester, ty de tillhörde stadens ädlaste familjer. De vackra prinsessorna upptogos genast i kyrkans sköte och blefvo, sedan de med iakttagande af alla vederbörliga former gjorts till ordentliga kristna, gifta med sina riddare och lyckliga makar.

I vår brådska att föra prinsessorna helbregda öfver strömmen och uppför bergen glömde vi att omtala den kloka Kadigas öde. Hon hade som en katt klängt sig fast vid Hussein Baba under den vilda ridten öfver vegan, skrikande vid hvarje sats hästen tog och framkallande mången ed från den barske renegaten; men när han beredde sig att sporra sin häst ut i strömmen, kände hennes skräck ej mer några gränser.

— Håll då ej så hårdt omkring mig! skrek Hussein Baba; håll i mitt bälte och frukta ingenting!

Hon grep med båda händerna fast i läderbältet, som omslöt den bredryggige renegaten; men när han jemte riddarne gjorde halt på bergåsen, sågs dueñan ej mera till.

— Hvar är Kadiga? ropade båda prinsessorna i stor oro.

— Det vet Allah allena, svarade renegaten; mitt bälte lossnade, när vi voro midt i floden, och Kadiga följde med det utför strömmen. Ske Allahs vilja! Men det var ett stickadt bälte, som kostat mig vackra fyrkar.

Det var ingen tid att egna åt onyttig klagan; bittert begräto dock prinsessorna förlusten af sin kloka rådgifverska. Detta förträffliga gamla fruntimmer kom dock med lifvet undan det våta äfventyret; en fiskare, som tog upp sina nät ett litet stycke längre ned i strömmen, förde henne i land och blef ej litet förvånad öfver sin underbara fångst. Hvad som vidare blef af den kloka Kadiga, förtäljer ej sägnen; visst är, att hon gaf ett nytt prof på sin klokhet genom att aldrig mer våga sig i Muhamed den vensterhändes närhet.

Nästan lika litet är kändt om denne skarpsynte monarks beteende, när han upptäckte sina döttrars flykt och det spratt, som den trognaste af tjenarinnor spelat honom. Det var den enda gång han begärt råd af någon, och man har aldrig erfarit, att han sedermera någonsin gjort sig skyldig till samma svaghet. Han bevakade emellertid ytterst noga sin återstående dotter, som ej hade någon benägenhet att rymma. Det tros dock, att hon i hemlighet ångrade, att hon stannat qvar. Man såg henne allt som oftast,

stödd mot altanens bröstvärn, sorgsen rikta blicken mot bergen åt Cordovasidan; stundom hördes äfven tonerna från hennes luta ackompanjera vemodiga sånger, i hvilka hon sades ge uttryck åt sin sorg öfver förlusten af sina systrar och sin riddare och åt sin klagan öfver sitt ensliga lif. Hon dog ung och skall, enligt folksägnen, blifvit begrafven i ett hvalf under tornet, och hennes förtidiga död har gifvit upphof till mer än en saga.

Besökande till Alhambra.

Det är nu snart tre månader, sedan jag slog ned mina bopålar i Alhambra, och sedan dess har årstidens framskridande medfört många förändringar. Vid min hitkomst stod allt i sin vårfriskhet trädens löf hade ännu sin späda genomskinliga grönska, granatapeln hade ännu ej fält sina glänsande karmosinröda blommor, trädgårdarna vid Jenil och Darro stodo ännu i full blom, klipporna voro behängda med vilda blommor, och Granada tycktes ordentligt inbäddadt i en skog af rosenbuskar, i hvilken otaliga näktergalar sjöngo ej blott om natten, utan äfven hela dagen i ända.

Sommarhettan har kommit rosen att vissna och näktergalen att tystna, och landskapet i fjerran börjar se förtorkadt och förbrändt ut, ehuru en ständig grönska herskar närmast omkring staden samt i de djupa, trånga dalarna vid foten af de snöklädda bergen.

Alhambra har att bjuda på tillflyktsorter, lämpade efter årstiden, och den egendomligaste bland dem är den nästan underjordiska badvåningen. Den bibehåller ännu sin gamla österländska karakter, ehuru tecknen till förfall öfver allt äro skönjbara. Vid ingången, som leder till en liten gård, en gång prydd med blommor, är en hall af medelmåttig storlek, men lätt och sirlig arkitektur. Högt upp på dess ena sida är ett litet galleri, som uppbäres af marmorpelare och moriska arkader. En alabasterfontän i midten af rummet kastar ännu upp en vattenstråle, som sprider en angenäm svalka. På ömse sidor äro djupa alkover med upphöjda estrader, der de badande efter sina tvagningar och tillbakalutade i svällande divaner berusade sina sinnen med doftet från luftens vällukter och tonerna af en smältande musik från galleriet. Innanför denna hall ligga de inre rummen, ännu mera afskilda och ensliga, der dagern endast kommer in genom små öppningar i det hvälfda taket. Här var qvinnornas allra heligaste, der harems skönheter njöto af badens vällust. En dämpad mystisk halfdager är utbredd öfver hela platsen; de brustna bassängerna och spåren af gammal elegans finnas ännu qvar. Den i dessa rum rådande tystnaden och skymningen har gjort

dem till älsklingstillhåll för fladdermöss, som om dagen sitta inkrupna i de mörka vrårna och skrymslena och, då de oroas, fladdra hemlighetsfullt omkring i de skumma rummen och i en obeskriflig grad öka det intryck de gifva af ödslighet och förfall.

I denna svala och eleganta, ehuru förfallna tillflyktsort, som har hela friskheten och ensligheten af en grotta, har jag på den senaste tiden tillbragt de heta timmarna af dagen. Först mot solnedgången har jag gått ut och på natten vanligen tagit mig ett bad i den stora behållaren på slottsgården. På detta sätt har jag kunnat till en viss grad motverka klimatets förslappande och enerverande inflytande.

Min dröm om oinskränkt herravälde är dock slut. Jag väcktes derur för några dagar sedan af smällen af bösskott, hvilka genljödo bland tornen, som om fästningen blifvit tagen medelst öfverrumpling. Då jag gick ut för att se efter hvad det var, fann jag en gammal herre med en mängd tjenare i besittning af Ambassadörernas sal. Det var en gammal adelsman, som från sitt palats i Granada begifvit sig hit upp för att tillbringa en liten tid i Alhambra och inandas dess renare luft och som i sin egenskap af gammal militär och passionerad jägare sökte skaffa sig aptit till frukosten genom att från balkongerna skjuta efter svalorna. Det var i det hela ett oskyldigt nöje, ty ehuru han, tack vare sina betjenters snabbhet i omladdningen af hans gevär, var i stånd att underhålla en liflig eld, kunde jag dock ej anklaga honom för en enda svalas död. Ja, fåglarna sjelfva tycktes finna nöje i leken och göra narr af hans brist på skicklighet genom att kretsa alldeles utmed balkongerna och qvittrande flissa, just som de sköto förbi.

Den gamle herrns ankomst har i viss grad ändrat sakernas utseende, men äfven gifvit ämne till angenäma studier. Vi hafva efter tyst öfverenskommelse, liksom Alhambras sista konungar, delat väldet mellan oss, endast med den skilnaden, att vi underhålla den vänskapligaste grannsämja. Han herskar enväldigt öfver Lejongården och salarna der invid, medan jag bibehåller mig i fredlig besittning af badregionerna och Lindarajas lilla trädgård. Vi intaga våra måltider tillsammans under gårdens arkader, der fontänerna uppfriska luften och det bortrinnande vattnet sorlar i marmorrännorna.

Om aftnarna samlas en förtrolig krets omkring den hederlige gamle kavaljeren. Grefvinnan kommer upp från staden med en älsklingsdotter om vid pass sexton år. Der infinna sig då äfven de officiela medlemmarne af grefvens hushåll: hans kaplan, hans juridiska ombud, sekreterare, kamrerare och andra af förvaltningspersonalen på hans vidsträckta gods. Han håller på detta sätt ett slags familjhof, der hvar och en söker bidraga till hans roande utan att offra något af eget nöje eller sjelfaktning. I sjelfva verket,

chvad än må sägas om den spanska stoltheten, är det visst, att den ej gör sig gällande i umgänges- eller familjlifvet. Hos intet folk är förhållandet slägtingar emellan hjertligare eller mellan förmän och underlydande mera öppet och vänligt. I dessa hänseenden finnes ännu i den spanska landsorten mycket qvar af de gamla tidernas beprisade enkelhet.

Den intressantaste medlemmen af denna familjgrupp är dock grefvens dotter, den förtjusande lilla Carmen. Hon är dock nästan bara barnet. Hennes gestalt har ännu ej hunnit sin fulla utveckling, men har redan den utsökta symmetri och det smidiga behag, som här i landet så ofta träffas. Hennes blå ögon, ljusa hy och blonda hår äro ovanliga i Andalucia och gifva hennes väsen någonting oändligt mjukt och behagligt i motsats till den spanska skönhetens vanliga eld, men i fullkomlig harmoni med den tillitsfulla oskulden i hennes väsen. Hon besitter dock sina förtrollande landsmaninnors hela medfödda lätthet att tillegna sig talanger och sjunger och dansar och spelar gitarr, så att det är en fröjd att höra och se henne.

Några dagar sedan han slagit ned sina bopålar i Alhambra, gaf grefven en familjfest på sitt helgons dag och samlade dervid omkring sig medlemmarne af sin familj och sitt hushåll, medan flere gamla tjenare kommo från hans aflägsna gods för att betyga honom sin vördnad och taga del i välfägnaden. Den patriarkaliska anda, som utmärkte den spanska adeln under dess välmaktsdagar, har aftagit med dess välstånd; men några, som ännu, i likhet med grefven, ha qvar sina gamla familjgods, bibehålla något af det gamla systemet och se i följd deraf sina egendomar öfversvämmade och så godt som uppätna af slägtled af syslolösa underhafvande. I enlighet med detta storståtliga gamla spanska system, i hvilket nationalstoltheten och frikostigheten hade lika stor del, blef en orkeslös tjenare aldrig afskedad, utan fick underhåll för sina återstående dagar; ja, hans barn och barnbarn och ofta äfven deras slägtingar till höger och venster föllo småningom familjen till last. Den spanska adelns ofantliga palats, som genom storleken af sitt omfång i jemförelse med tarfligheten och knappheten i sin möblering få ett sådant utseende af tomt skryt, voro i Spaniens gyllene dagar en ovilkorlig nödvändighet i följd af sina egares patriarkaliska vanor. De voro föga annat än ofantliga kaserner för ärftliga slägtled af snyltgäster, som gödde sig på en spansk ädlings bekostnad. Den hederlige gamle grefven, som har egendomar i flere delar af landet, försäkrar mig, att somliga af dem knappast förslå att föda de horder af underhafvande, som slagit sig ned på dem och som anse sig berättigade att njuta fritt underhåll på stället, emedan deras förfäder i århundraden haft det.

Grefvens familjfest bildade ett starkt afbrott i det vanliga stilla

lifvet i Alhambra; musik och skratt återljödo i dess nyss så tysta salar. Grupper af gäster promenerade omkring i gallerierna och trädgårdarna, medan beställsamma tjenare från staden, bärande allahanda matvaror, sågos med brådskande steg styra kosan till det gamla köket, som åter vimlade af kockar och kökspojkar och der eldarna å nyo sprakade på de härvid så ovana spiselhärdarna.

Festbordet, ty en spansk middagsbjudning är bokstafligen en fest, var dukadt i den sköna moriska sal, som har namnet La sala de las dos hermanas (De båda systrarnas sal). Det dignade ordentligt under sitt öfverflöd af rätter, och den muntraste stämning rådde bland gästerna; ty ehuru spaniorerna i hvardagslag äro ett synnerligt måttligt folk, äro de dock vid en bankett alls inga föraktare af glaset. Hvad mig sjelf beträffar, var det någonting särdeles intressant att sålunda sitta vid en bankett i Alhambras konungasalar, gifven af representanten för en af de mest fräjdade bland dess eröfrare; ty den vördnadsvärde grefven, ehuru sjelf okrigisk, är en ättling i rakt nedstigande led af den »store kaptenen», den lysande Gonzalvo de Cordova, hvars svärd han förvarar i arkivet i sitt palats i Granada.

Sedan middagen var slut, begaf sig sällskapet till Ambassadörernas sal. Här bidrog hvar och en till den allmänna glädjen genom att gifva prof på någon särskild talang: sång, improvisation, berättande af underbara sägner eller dans efter denna de spanska nöjenas ständigt anlitade talisman, gitarren.

Själen och tjuskraften i hela sällskapet var dock den rikt begåfvade lilla Carmen. Hon medverkade i två eller tre scener ur spanska komedier och gaf dervid prof på en förvånande dramatisk talang; hon gaf efterbildningar af berömda italienska sångare med en märkvärdig och komisk trohet samt en sällsynt renhet i rösten; hon härmade zigenarnes och den i granskapet boende allmogens dialekt, dans och sång, men gjorde allting med en lätthet, ett behag och en allt genomgående täckhet, som voro fullkomligt förtrollande.

Det största behaget i hennes uppträdande var dock dess fullkomliga frihet från allt anspråk. Hon tycktes omedveten om sällsyntheten af sina egna gåfvor och brukar i sjelfva verket endast tillfälligtvis öfva dem inom familjkretsen. Hennes iakttagelseförmåga och uppfattning måste vara märkvärdigt snabba, ty hennes lif förflyter helt och hållet inom skötet af hennes familj, och hon kan endast ha uppfångat tillfälliga och öfvergående skymtar af de olika karakterer och drag, som impromptu komma fram vid familjfester sådana som denna. Det är angenämt att se den ömhet och beundran, som alla husets medlemmar hysa för henne; hon nämnes aldrig, äfven af tjenarne, med annat namn än la niña (barnet), ett

uttryck, som, sålunda användt, i spanskan har någonting synnerligt ömt och kärleksfullt.

Aldrig skall jag tänka på Alhambra utan att komma i håg den älskliga lilla Carmen lekande lycklig och oskuldsfull i dess marmorsalar, dansande efter ljudet af de moriska kastanjetterna eller blandande sin silfverstämma med springbrunnarnas musik.

Vid detta festliga tillfälle berättades flere sällsamma och roande sägner och sagor; många af dem ha fallit mig ur minnet, men af dem, som mest anslogo mig, skall jag söka göra någonting, som kan intressera läsaren.

Sagan om prins Ahmed al kamel eller Kärlekens pilgrim.

Det var en gång en morisk konung af Granada, som blott hade en enda son, hvilken han gaf namnet Ahmed, hvartill hans hofmän lade tillnamnet al kamel eller den fullkomlige, af de tecken till något alldeles utomordentligt, som de upptäckte hos honom redan i hans barndom. Med denna profetia öfverensstämde äfven astrologernas, hvilka spådde honom allt, som kunde göra en prins fullkomlig och en suverän lycklig. Blott ett enda moln hvilade öfver hans öde, och äfven detta var rosenfärgadt: han skulle mycket lätt bli förälskad och den ömma lidelsen utsätta honom för stora faror. Kunde han dock aktas för kärlekens frestelser, tills han hunne mogen ålder, skulle dessa faror afvändas och hans lif derefter bli en enda oafbruten lycka.

För att förekomma alla faror af detta slag beslöt konungen visligen att uppfostra prinsen på ett ensligt ställe, der han aldrig skulle se ett qvinligt ansigte eller ens höra ordet kärlek nämnas. För detta ändamål bygde han ett skönt palats på toppen af kullen, som reser sig öfver Alhambra, midt ibland tjusande trädgårdar, men omgifvet af höga murar, i sjelfva verket samma palats, som nu är kändt under namnet Generalife. I detta palats instängdes den unge prinsen och ställdes der under tillsyn och undervisning af Eben Bonabben, en af de visaste och torraste bland arabiska filosofer, som tillbragt största delen af sitt lif i Egypten under studium af hieroglyferna och forskningar bland grafvarna och pyramiderna och som såg flere behag i en egyptisk mumie än i den mest förföriska af lefvande skönheter. Filosofen anbefaldes att undervisa prinsen i alla grenar af mensklig kunskap utom en: han skulle hållas i fullkomlig okunnighet om kärleken.

— Använd hvilka försigtighetsmått, du för ändamålet kan finna

tjenliga, sade konungen; men kom i håg, Eben Bonabben, att, om min son lär något af denna förbjudna kunskap, medan han står under din vård, du med ditt hufvud skall svara mig derför!

Ett matt leende gick vid denna hotelse öfver den vise Bonabbens förtorkade ansigte.

— Må ers majestät vara lika lugn för sin son, som jag är för mitt hufvud! Är det väl troligt, att en man sådan som jag skulle gifva undervisning i den tommaste af lidelser?

Under filosofens vaksamma ögon växte prinsen upp i palatsets och dess trädgårdars enslighet. Han hade svarta slafvar till sin uppassning, stumma och vederstyggliga figurer, som ej kände något af kärleken eller, om de gjorde det, ej hade ord att meddela det. Hans förståndsförmögenheter voro föremål för synnerlig omvårdnad af Eben Bonabben, hvilken sökte inviga honom i Egyptens förborgade vishet; men i denna gjorde prinsen endast obetydliga framsteg, och det blef snart tydligt, att han ej hade någon fallenhet för filosofien.

För att vara en ung prins var han dock förunderligt böjlig, färdig att följa hvilket råd som helst och alltid ledd af den siste rådgifvaren. Han undertryckte sina gäspningar och lyssnade tåligt till Eben Bonabbens långa och lärda föreläsningar, af hvilka han inhemtade litet af hvarje af de olika kunskapsgrenarna, och uppnådde sålunda lyckligt sitt tjugonde år, ett riktigt under af furstlig vishet, men fullkomligt okunnig om kärleken.

Vid denna tid kom dock en förändring öfver prinsens väsen. Han vände helt och hållet sina studier ryggen och började ströfva omkring i parken, slå sig ned vid brädden af källorna och försjunka i drömmar. Man hade bland andra talanger lärt honom litet musik; den upptog nu en stor del af hans tid, och en benägenhet för poesi började visa sig. Den vise Eben Bonabben blef orolig och sökte drifva ut dessa tomma griller genom en skarp kurs i algebra; men prinsen vände sig derifrån med afsmak.

— Jag kan ej tåla algebran, sade han; hon är mig rent af vedervärdig. Jag behöfver någonting, som talar till hjertat.

Den vise Eben Bonabben skakade vid dessa ord sitt skrynkliga hufvud. — Här hjelper filosofien ej mera, tänkte han; prinsen har upptäckt, att han har ett hjerta!

Han höll nu ett vaksamt öga på sin lärjunge och såg, att den inneboende ömheten i hans natur var i verksamhet och endast behöfde ett föremål för att gifva sig ett utbrott. Han irrade omkring i Generalifes trädgårdar i ett känslorus, hvars orsak han ej kände. Han kunde stundom sitta försjunken i ljufva drömmar, derefter fatta sin lyra och aflocka henne de mest rörande toner, men endast för att ögonblicket derefter kasta henne å sido och utbrista i suckar och utrop.

Småningom började denna ömma böjelse sträcka sig äfven till liflösa föremål; han hade sina älsklingsblommor, hvilka han vårdade med den ömmaste omsorg; derefter fäste han sig vid vissa träd, och det var i synnerhet ett med smärt stam och nedhängande krona, på hvilket han slösade sin ömhet; han skar sitt namn i dess bark, hängde girlander på dess grenar och sjöng till lutan kupletter till dess ära.

Den vise Eben Bonabben oroades öfver detta öfverspända tillstånd, hvari hans lärjunge befann sig. Han såg honom stå på sjelfva branten af den förbjudna kunskapen, och den minsta vink kunde för honom uppenbara den olycksdigra hemligheten. Darrande för prinsens trygghet och sitt eget hufvuds säkerhet, skyndade han att draga honom från parkens förförelser och instänga honom i det högsta af Generalifes torn. Det innehöll vackra rum och erbjöd en nästan obegränsad utsigt, men låg högt öfver den atmosfer af vällukter och dessa förtrollande löfsalar, som voro så farliga för den allt för lätt antände Ahmeds känslor.

Hvad var dock att göra för att försona honom med detta tvång och förkorta de långa timmarna? Han hade uttömt nästan alla slag af angenämt vetande, och algebra var det ej värdt att ens nämna. Lyckligtvis hade Eben Bonabben, medan han var i Egypten, lärt sig fågelspråket af en judisk rabbin, till hvilken konsten gått i arf från far till son ända från Salomo den vise, hvilken åter blifvit undervisad deri af drottningen af Saba. Vid blotta nämnandet af ett sådant studium strålade prinsens ögon af lif, och han egnade sig deråt med en sådan ifver, att han snart blef lika hemmastadd deri som sin lärare.

Generalifes torn var ej längre en ödemark; han hade lefvande varelser till hands, med hvilka han kunde samtala. Den första bekantskap han gjorde var med en hök, som bygt sitt näste i en remna i det höga tornet, hvarifrån han ströfvade vida omkring efter byte. Prinsen fann dock hos honom mycket litet att tycka om eller värdera. Han var en simpel luftens fribytare, fallen för att skryta och skräfla, hvars tal uteslutande rörde sig omkring rof och slagsmål och allahanda vilda äfventyr.

Hans nästa bekantskap var en uggla, en fågel med ett mäkta vist utseende, ett ofantligt hufvud och stirrande ögon, som hela dagen i ända satt blinkande och gloende i ett hål i muren, men om natten begaf sig ut på ströftåg. Hon gaf sig min af att vara mycket vis, talade en hel hop om astrologi och månen och lät undfalla sig vinkar om de hemliga vetenskaperna; men hon var förfärligt begifven på filosoferande, och prinsen fann hennes afhandlingar ännu torrare och tråkigare än den vise Eben Bonabbens.

Vidare var der en läderlapp, som hela dagen hängde med fötterna i vädret i en mörk vrå af tornhvalfvet, men i skymningen begaf sig

ut i vårdslös habit. Han hade dock endast skumraskideer i alla ämnen, gjorde narr af saker, om hvilka han endast hade orediga begrepp, och tycktes ej finna nöje i något.

Utom dessa var der en svala, i hvilken prinsen först blef mycket betagen. Hon var en qvick och liflig talare, men orolig, bråkig och ständigt på flygt, sällan gifvande sig tid att stanna så länge, att man kunde öppna ett ordentligt samtal med henne. Hon visade sig till slut endast vara en charlatan, som snuddade öfver ytan af sakerna, gifvande sig utseende af att veta allting, men i sjelfva verket ej vetande någonting riktigt.

Dessa voro det enda befjädrade umgänge, med hvilket prinsen hade tillfälle att öfva sin nyförvärfvade språkfärdighet, och tornet var för högt för andra fåglar att besöka det. Han blef slutligen trött vid sina nya bekantskaper, hvilkas konversation talade så föga till hufvudet och intet till hjertat, och sjönk småningom tillbaka i sin ensamhet. En vinter gick, våren kom med all sin blom och grönska och allt sitt ljufliga doft, och den lyckliga tiden var inne för fåglarna att para sig och bygga sina bon. Plötsligt utbröt från Generalifes lundar och trädgårdar ett allmänt jubel af sång och musik och nådde prinsen i hans ensliga torn. Från alla håll hörde han samma allmänna tema — kärlek — kärlek — kärlek — utsjungas och besvaras i alla möjliga tonarter. Prinsen lyssnade tyst och häpen. — Hvad kan denna kärlek vara, tänkte han, af hvilken verlden tyckes vara så full och om hvilken jag vet intet? — Han vände sig för att få upplysning till sin vän höken. Fribytaren svarade med en föraktfull ton:

— Om sådant skall du spörja markens simpla fåglar, som äro gjorda till byte åt oss, luftens furstar. Mitt yrke är kriget, och att slås är min lust. Med ett ord, jag är en krigare och känner ingenting om den der saken, som kallas kärlek.

Prinsen vände sig från honom med vedervilja och uppsökte ugglan i hennes näste. — Hon är en fågel, tänkte han, af fredliga vanor och torde vara i stånd att besvara min fråga. — Han bad också ugglan säga honom, hvad denna kärlek var, om hvilken alla fåglar i lundarna der nere sjöngo.

Ugglan tog vid denna fråga på sig en min af sårad värdighet.

— Mina nätter, sade hon, äro upptagna af studier och forskningar och mina dagar af att i min cell begrunda allt hvad jag lärt. Hvad de der sångfåglarna angår, om hvilka du talar, så hör jag aldrig på dem; jag föraktar både dem och deras qvintilerande. Jag kan, Allah vare lof, ej sjunga; jag är en filosof och känner ingenting om den der saken, som kallas kärlek.

Prinsen begaf sig nu till hvalfvet, der hans vän läderlappen hängde med benen i vädret, och upprepade sin fråga. Läderlappen sköt upp nosen och såg förargad ut.

— Hvarför stör du mig i min morgonlur med en så enfaldig fråga? sade han vresigt. Jag flyger bara ut i skymningen, när alla fåglar sofva, och intresserar mig ej det minsta för deras görande och låtande. Jag är hvarken fågel eller fyrfoting och tackar himmeln derför. Jag har kommit under fund med uselheten och gemenheten hos hela sällskapet och hatar dem alla öfver en bank. Med ett ord, jag är en misantrop och känner ingenting om den der saken, som kallas kärlek.

Som en sista utväg uppsökte prinsen nu svalan och ropade an henne, just som hon kretsade omkring tornspetsen. Svalan hade, som vanligt, rysligt brådt om och gaf sig knappast ro att svara.

— På min ära, sade hon, jag har så många offentliga bestyr att sköta och så många saker att beställa, att jag ej haft någon tid att tänka öfver saken. Jag har hvar enda dag tusen besök att göra och tusen vigtiga saker att taga reda på, som ej lemna mig ett ögonblick öfrigt för dessa barnsligheter. Med ett ord, jag är en verldsborgare — jag känner ingenting om den der saken, som kallas kärlek.

Med dessa ord dök svalan ned i dalen och var inom ett ögonblick ur sigte.

Prinsen stod der lika klok som förut, men med sin nyfikenhet ännu mera sporrad af svårigheten att tillfredsställa den. Medan han befann sig i denna stämning, inträdde hans gamle lärare i tornet. Prinsen skyndade sig ifrigt emot honom.

— O vise Eben Bonabben, ropade han, du har uppenbarat för mig mycket af jordens vishet, men det fins något, hvarom jag ännu är fullkomligt okunnig, men hvarom jag gerna skulle vilja blifva upplyst.

— Min prins behöfver blott fråga, och allt, som ligger inom den trånga kretsen af hans tjenares vetande, står till hans förfogande.

— Säg mig då, visaste af filosofer, hvad är det för slag, som kallas kärlek?

Den vise Eben Bonabben stod som träffad af åskan. Han darrade och bleknade, och det föreföll honom, som hans hufvud endast satt löst på hans skuldror.

— Hvad är det, som kunnat föranleda min prins till en sådan fråga? Hvar kan han ha hört ett så dåraktigt ord?

Prinsen ledde honom fram till tornfönstret.

— Lyssna, Eben Bonabben! sade han.

Filosofen lyssnade. Näktergalen satt i ett snår nedanför tornet och sjöng till sin älskling rosen; från hvar enda blommande qvist, hvar enda skuggig lund uppsteg en ström af melodier, och kärlek — kärlek — kärlek — var det enda oföränderliga temat.

— Allah akbar! Gud är stor! utropade den vise Bonabben. Hvem är väl den förmätne, som skulle tro sig kunna utestänga

denna hemlighet från menniskohjertat, när sjelfva luftens fåglar sammansvärja sig för att förråda den!

Derpå vändande sig till Ahmed, fortsatte han:

— O min prins, slut dina öron för dessa förföriska toner! Slut din själ för denna farliga kunskap! Vet, att denna kärlek är orsaken till hälften af den usla menskligehetens olyckor! Det är han, som väcker bitterhet och split mellan bröder och vänner, som föranleder lömska mord och förhärjande krig. Sorg och bekymmer, qvalfulla dagar och sömnlösa nätter äro hans följeslagare. Han kommer ungdomens rosor och fröjder att vissna och för med sig en förtidig ålderdoms olyckor och sorger. Allah hålle dig, min prins, i fullkomlig okunnighet om detta ting, som kallas kärlek!

Den vise Eben Bonabben aflägsnade sig hastigt, lemnande prinsen ett rof för ännu större bryderi. Det var förgäfves, han sökte slå ämnet ifrån sig; det intog fortfarande första rummet i hans tankar och retade och tröttade honom med fåfänga gissningar. — Dessa toner, sade han för sig sjelf, då han lyssnade till fåglarnas smältande melodier, röja då åtminstone icke någon sorg; allt tyckes endast vara ömhet och glädje. Om kärleken är orsaken till så mycket elände och split, hvarför sitta då ej dessa fåglar i enslighet och hänga hufvudet eller slita hvarandra i stycken i stället för att muntra och glada flyga omkring i lundarna eller leka med hvarandra bland blommorna?

Han låg en morgon på sin soffa, tänkande öfver detta oförklarliga ämne. Fönstret till hans rum stod öppet för att insläppa den ljufliga morgonbrisen, som kom mättad med orangeblommornas doft från Darros dal. Näktergalens stämma hördes svagt, ännu sjungande det gamla vanliga temat. Som prinsen lyssnade och suckade, hördes ett plötsligt brusande i luften: en vacker dufva, förföljd af en hök, kom inrusande genom fönstret och föll flämtande till golfvet, medan förföljaren, besviken på sitt byte, svingade sig upp i luften igen och flög bort mot bergen.

Prinsen tog upp den flämtande fågeln, strök hans fjädrar och slöt honom till sitt bröst. När han lugnat honom med sina smekningar, satte han honom i en gyllene bur och räckte honom med egna händer det finaste och hvitaste mjöl och det renaste vatten. Fågeln ville dock ej ha någon föda och satt modstulen och sorgsen, allt emellanåt uppgifvande ett klagande läte.

— Hvad går åt dig? sade Ahmed. Har du ej allt, som ditt hjerta kan önska?

— Ack nej! svarade dufvan; är jag ej skild från mitt hjertas vän, och det till i den härliga våren, sjelfva kärlekens årstid?

— Kärlekens! upprepade Ahmed; jag besvär dig, min vackra fågel, säg mig, om du kan, hvad kärlek är!

— Det kan jag endast allt för väl, min prins. Det är ens plåga,

tvås lycka, tres kif och strid. Det är en trollkraft, som drar två varelser till hvarandra, förenar dem genom ljuf sympati och gör det till en sällhet för dem att vara tillsammans, men till en plåga att vara åtskilda. Fins det någon varelse, till hvilken du känner dig dragen med dessa band af öm tillgifvenhet?

— Jag tycker mera om min gamle lärare Eben Bonabben än någon annan varelse; men han är ofta tråkig, och jag känner mig stundom lyckligare, när jag ej är i hans sällskap.

— Det är ej den sympati jag menar. Jag talar om kärleken, lifvets stora princip och hemlighet, ungdomens berusande fröjd, ålderdomens lugna glädje. Skåda ut, min prins, och se, huru i denna ljufliga årstid allt är fullt af kärlek! Hvarje skapad varelse har sin make, den obetydligaste fågel sjunger till sin älskade, sjelfva tordyfveln, der han krälar i stoftet, smeker sin maka, och fjärilarna, som du ser fladdra der högt öfver tornet och leka i luften, äro lyckliga i hvarandras kärlek. Ack, min prins, har du tillbragt så många af ungdomens dyrbara dagar utan att veta någonting om kärleken? Fins det ingen älsklig varelse af det andra könet — ingen skön prinsessa eller vacker tärna, som fångat ditt hjerta och fylt ditt bröst med ett ljuft uppror af angenäma qval och ömma begär?

— Jag börjar förstå, sade prinsen suckande; ett sådant uppror har jag mer än en gång erfarit utan att veta orsaken, och hvar skulle jag väl här i denna dystra enslighet söka ett föremål, sådant som du beskrifver?

Ett litet ytterligare samtal följde, och prinsens första lektion om kärleken var slut.

— Allah förbjude, sade han, att jag skulle störa lyckan för någon af hans dyrkare, om kärleken verkligen är en sådan sällhet och dess afbrytande ett sådant qval!

Med dessa ord öppnade han buren, tog ut dufvan, kysste henne ömt och bar henne till fönstret.

— Flyg, lyckliga fågel, sade han, och njut med ditt hjertas vän af ungdomens och vårens dagar! Hvarför skulle jag göra dig till min medfånge i detta dystra torn, dit kärleken aldrig får inträde?

Dufvan slog förtjust med vingarna, svingade sig med ett vingslag upp i luften och sköt derefter pilsnabbt ned till Darros blommande lundar.

Prinsen följde henne med ögonen och gaf derefter ett bittert utbrott åt sin klagan. Fåglarnas sång, en gång hans förtjusning, ökade nu endast hans bitterhet. Kärlek! Kärlek! Kärlek! Ack, stackars yngling, han förstod nu endast allt för väl meningen deraf!

Hans ögon flammade, när han nästa gång träffade den vise Bonabben.

— Hvarför har du hållit mig i denna ömkliga okunnighet? ut-

brast han. Hvarför har lifvets stora princip och hemlighet, om hvilken jag finner den simplaste insekt så väl underrättad, undanhållits mig ensam? Se, hela naturen är i ett rus af sällhet! Hvar enda skapad varelse njuter deraf med sin make. Detta, detta är denna kärlek, om hvilken jag sökt att få kunskap. Hvarför är jag allena utestängd från dess njutning? Hvarför har en så stor del af min ungdom blifvit förspild utan kännedom om dess fröjder?

Den vise Eben Bonabben såg, att allt vidare förtigande var gagnlöst, ty prinsen var redan i besittning af den farliga och förbjudna kunskapen. Han berättade honom derför astrologernas förutsägelser och de försigtighetsmått, som vid hans uppfostran tagits för att afvända de förebådade olyckorna.

— Och nu, min prins, tillade han, är mitt lif i dina händer. Låt konungen, din fader, upptäcka, att du, medan du var under min vård, fått kännedom om kärlekens lidelse, och jag måste med mitt hufvud plikta derför.

Prinsen var lika lätt att beveka som de flesta unga män vid hans år och lyssnade villigt till sin lärares föreställningar, då ingenting talade emot dem. Han var dessutom verkligen fäst vid den vise Bonabben, och då han ännu endast hade teoretisk kunskap om kärleken, samtyckte han till att sluta den inom sig hellre än att sätta filosofens hufvud i fara.

Hans tystlåtenhet skulle dock sättas på ytterligare prof. Några morgnar derefter, då han tankfull skådade ut från tornets platform, kom dufvan, som han släpt lös, sväfvande i luften och slog utan fruktan ned på hans axel.

Prinsen slöt henne till sitt hjerta.

— Lyckliga fågel, sade han, som kan flyga på morgonens vingar till jordens yttersta ändar! Hvar har du varit, sedan vi skildes?

— I ett fjerran land, min prins, hvarifrån jag bringar dig tidningar till lön för min frihet. Då jag under min flygt, som går öfver vida sträckor af berg och dal, sväfvade upp i luften, såg jag inunder mig en härlig trädgård med alla slags frukter och blommor. Han låg i en grön äng på stranden af en slingrande flod, och midt i trädgården var ett ståtligt palats. Jag slog ned i en af bersåerna för att hvila efter den långa färden. På den gröna gräsmattan inunder mig satt en ung prinsessa, i sin ålders skönaste blomning. Hon var omgifven af en skara uppvaktande tärnor, unga som hon sjelf, som utstyrde henne med girlander och kransar af blommor; men ingen markens eller trädgårdens blomma kunde jemföras med henne i ljufhet. Här blommade hon dock i enslighet, ty trädgården var omgifven af höga murar, och ingen man fick sätta sin fot derinom. När jag såg denna sköna mö, så ung och oskyldig och ofläckad af verlden, tänkte jag: här är

den qvinna, som blifvit skapad af himmeln enkom för att väcka kärlek hos min prins!

Denna beskrifning var en eldgnista för Ahmeds lätt antändliga hjerta; hela den slumrande ömheten i hans själ hade med ens funnit ett föremål, och han fattade en omätlig kärlek för prinsessan. Han skref ett bref, affattadt i det mest passionerade språk, hvari han uttryckte sin glödande hängifvenhet, men beklagade den olyckliga fångenskap, hvari han befann sig och som hindrade honom att uppsöka henne och kasta sig till hennes fötter. Han tillade några kupletter af den ömmaste och mest rörande vältalighet, ty han var af naturen skald och inspirerad af kärleken. Han adresserade sitt bref »till den okända skönheten från den fångne prins Ahmed», parfymerade det derefter med mysk och rosendoft och gaf det åt dufvan.

— Flyg, trognaste af budbärare! sade han. Flyg öfver berg och dal, flod och slätt! Hvila ej i lund eller sätt fot på marken, förrän du gifvit detta bref åt mitt hjertas herskarinna!

Dufvan svingade sig högt upp i luften, tog sin riktning och sköt med pilsnabb fart bort genom rymden i en rak oföränderlig linie. Prinsen följde henne med ögonen, tills hon endast var en liten prick på ett moln och småningom försvann bakom ett berg.

Dag efter dag väntade han på sin budbärares återkomst, men han väntade förgäfves. Han började anklaga henne för glömska, då en afton mot solnedgången den trogna fågeln med matta vingslag kom inflygande i hans rum, föll till hans fötter och dog. Pilen från någon grym bågskytt hade genomborrat hennes bröst; det oaktadt hade hon med den lilla återstod af lif hon hade qvar ansträngt sig för att uträtta sitt uppdrag. Då prinsen med djup sorg böjde sig ned öfver denna hängifna trohetens martyr, fick han se ett perlband omkring fågelns hals och fäst vid detta under hans vinge ett litet emaljporträtt. Det förestälde en älsklig prinsessa i sin ålders fulla blomma. Det var utan tvifvel den okända skönheten i trädgården; men hvem och hvar var hon? Huru hade hon erhållit hans bref, och var detta porträtt skickadt som ett tecken till uppmuntran af hans kärlek? Olyckligtvis hade den trogna dufvans död lemnat allting insvept i hemlighet och tvifvel.

Prinsen betraktade bilden, tills hans ögon summo i tårar. Han tryckte den till sina läppar och till sitt hjerta, han satt i hela timmar och såg på den nästan i ett rus af ömhet.

— Ljufva bild! sade han. Ack, du är blott en bild! Och likväl stråla dina fuktiga ögon ömt emot mig; dina rosiga läppar se ut, som de ville tala tröst och hopp. Bedrägliga fantasier! Ha de ej hvilat på samma sätt på någon lyckligare rival? Men hvar i hela vida verlden skall jag hoppas att finna originalet? Hvem vet, hvilka berg, hvilka riken kunna skilja oss åt, hvilka olyckor

kunna komma emellan? Kanske svärma nu, just nu tillbedjare omkring henne, medan jag sitter här fången i ett torn och förnöter tiden i tillbedjan af en målad skugga.

Prins Ahmeds beslut var taget. — Jag vill fly från denna plats, sade han, som blifvit mig ett förhatligt fängelse, och som en kärlekens pilgrim söka denna okända prinsessa öfver hela verlden.

Att fly från tornet om dagen, när alla voro uppe, kunde vara förenadt med svårigheter, men om natten var palatset illa bevakadt, ty ingen fruktade något försök af det slaget från prinsen, som alltid visat sig undergifven i sin fångenskap. Huru skulle han dock kunna hitta vägen på sin dunkla flykt, då han ej kände till landet? Han kom i det samma i håg ugglan, som brukade ströfva omkring nattetid och måste känna hvar enda väg och stig. Han sökte upp henne i hennes eremitage och frågade henne, om hon kände till landet. Ugglan tog härvid på sig en mäkta vis min.

— Du måste veta, min prins, sade hon, att vi ugglor äro af en mycket gammal och stor slägt, ehuru numera något afsigkommen, och ega förfallna slott och palats i alla delar af Spanien. Det fins knappast ett torn bland bergen eller en fästning på slätten eller ett gammalt citadell i en stad, der vi ej ha någon bror eller onkel eller kusin boende; och då jag varit på besök hos dessa mina många slägtingar, har jag spejat i hvar enda vinkel och vrå och gjort mig bekant med alla landets hemligheter.

Prinsen var öfverlycklig att finna ugglan så djupt bevandrad i topografien och gaf henne nu förtroende af sin ömma låga och sin afsigt att fly samt bad henne bli hans reskamrat och följeslagare.

— Hvad tänker du på? sade ugglan med en förnärmad min; är jag väl en fågel att taga del i en kärleksaffär, jag, hvars hela tid är upptagen af begrundande och studier öfver månen?

— Blif inte stött, värdaste uggla, svarade prinsen; slit dig för en liten tid från dina funderingar om månen och bistå mig under min flykt, så skall du få allt, hvad ditt hjerta kan önska!

— Jag har det redan, sade ugglan; några möss äro tillräckliga för mitt tarfliga bord, och detta hål i muren är tillräckligt rymligt för mina studier, och hvad mera kan en filosof sådan som jag önska?

— Betänk, visaste uggla, att, medan du sitter här i din enslighet och ser på månen, alla dina talanger äro förlorade för verlden! Jag skall en dag bli regerande furste och kan då befordra dig till någon hög hederspost.

Ehuru filosof och höjd öfver lifvets vanliga behof, var dock ugglan ej fri från ärelystnad; hon lät derför till slut öfvertala sig att fly med prinsen och blifva vägvisare och mentor åt honom på hans pilgrimsfärd.

En älskares planer äro hastigt verkstälda. Prinsen samlade i

hop alla sina juveler och stoppade dem på sig som reskassa. Ännu samma natt hissade han sig med sitt skärp ned från en af tornets balkonger, klättrade öfver Generalifes yttre murar och hade innan morgonen med ugglan som vägvisare hunnit bergen.

Han höll nu en rådplägning med sin mentor rörande sina vidare planer.

— Finge jag råda, sade ugglan, skulle jag vilja tillstyrka dig att begifva dig till Sevilla. Du bör veta, att jag för många år sedan var på besök hos en onkel, en uggla af stor värdighet och makt, som bodde i en förfallen flygel af alcazaren i denna stad. Under mina nattliga ströftåg kring alla delar af staden märkte jag ofta ett ljus brinna i ett ensligt torn. Slutligen slog jag ned på tornspetsen och fann skenet komma från en arabisk trollkarls lampa; han var omgifven af sina magiska böcker, och på hans axel satt hans famulus, en gammal korp, som kommit med honom från Egypten. Jag är bekant med korpen och har honom att tacka för en stor del af de kunskaper jag eger. Trollkarlen är numera död, men korpen bor ännu qvar i tornet, ty dessa fåglar äro förunderligt långlifvade. Jag skulle vilja råda dig, min prins, att uppsöka denna korp, ty han är en spåman och hexmästare och förfaren i svartkonsten, för hvilken alla korpar, och i synnerhet Egyptens, äro namnkunniga.

Prinsen insåg klokheten i detta råd och styrde följaktligen kosan till Sevilla. Han färdades endast om natten, för att foga sig efter sin reskamrats vanor, och låg om dagen öfver i någon mörk grotta eller något förfallet vakttorn, ty ugglan kände till hvart enda gömställe af detta slag och hade en högst antiqvarisk smak för ruiner.

Slutligen en morgon i dagningen hunno de Sevilla, der ugglan, som hatade de lifliga gatornas solljus och buller, stannade utanför stadsporten och tog qvarter i ett ihåligt träd.

Prinsen gick in genom stadsporten och fick lätt reda på trollkarlens torn, hvilket höjde sig öfver husen i staden som en palm öfver buskarna i öknen. Det var i sjelfva verket samma torn, som står der ännu i dag och är kändt under namnet La giralda, Sevillas ryktbara moriska torn.

Prinsen gick uppför en stor vindeltrappa upp till spetsen af tornet, der han fann den kabbalistiska korpen, en gammal sällsam fågel med grått hufvud, uppruggade fjädrar samt en hinna öfver det ena ögat, som gaf det ett spöklikt uttryck. Han satt på ett ben med hufvudet vändt åt ena sidan och med sitt återstående öga stirrande på ett diagram, som var uppritadt på golfvet.

Prinsen närmade sig honom med den djupa vördnad, som hans öfvernaturliga vishet och vördnadsbjudande utseende helt naturligt ingåfvo.

— Förlåt mig, högst gamla och i den mörka vetenskapen djup bevandrade korp, utropade han, om jag för ett ögonblick afbryte dessa studier, som äro verldens beundran! Du ser framför dig e kärlekens dyrkare, som gerna skulle önska ett råd af dig, hur han skall vinna föremålet för sin låga.

— Med andra ord, sade korpen med en blinkning i ögat, d önskar pröfva min skicklighet i kiromantien. Nå väl, räck mig d din hand, och jag vill söka dechiffrera lyckans hemlighetsfulla linier

— Ursäkta mig, sade prinsen, men jag kommer ej för att forsk i ödets beslut, som af Allah äro dolda för dödligas ögon; jag ä en kärlekens pilgrim och söker endast en nyckel, som sätter mi i stånd att finna föremålet för min pilgrimsfärd.

— Och kan du väl vara i förlägenhet om ett föremål i det kär leksdruckna Andalucia? sade den gamle korpen och sneglade p honom med sitt enda öga; framför allt, kan du vara i förlägenhe derom i det uppsluppna Sevilla, der svartögda tärnor dansa zam bran i hvar enda orangelund?

Prinsen rodnade och blef något skandaliserad af att höra e gammal fågel med den ena foten i grafven tala så lättfärdigt.

— Tro mig, sade han allvarligt, jag är ej stadd i något så lätt sinnigt och flygtigt ärende, som du antyder. Andalucias svartögd tärnor, som dansa i orangelundarna vid Guadalquivir, äro inger ting för mig. Jag söker en enda okänd, men obefläckad skönhet originalet till detta porträtt, och jag besvär dig derför, allra mäk tigaste korp, om det ligger inom omfånget af ditt vetande elle din konst, att säga mig, hvar jag skall kunna finna henne.

Den gamle korpen kände tillrättavisningen i prinsens allvarliga ord

— Hvad vet jag om ungdom och skönhet? svarade han kärft Mina besök gälla de gamla och vissnade, ej de unga och sköna Jag är en ödets budbärare, som kraxar fram dödsförebud frå skorstenskanten och slår vingarna mot den sjukes fönster. D måste annanstädes söka underrättelser om din okända skönhet.

— Och hvar kan jag söka dem, om ej bland vishetens söner som känna ödets bok? Vet, att jag är en konungason, hvars öd är bestämdt af stjernorna och som nu är stadd i ett hemlighets fullt företag, hvaraf rikens väl och ve kunna bero.

När korpen hörde, att det var en sak af ofantlig vigt, för hvil ken stjernorna intresserade sig, ändrade han ton och sätt och lyss nade med djup uppmärksamhet till prinsens berättelse.

— Rörande denna prinsessa kan jag ej sjelf gifva dig någon upplysning, ty min flygt går ej genom trädgårdar eller kring jung fruburar. Men skynda dig till Cordova, uppsök den store Ab derrahmans palmträd, som står på gården till den förnämsta moskeen Vid dess fot skall du finna en berömd resande, som besökt alla

land och hof och varit en gunstling hos drottningar och prinsessor. Han skall gifva dig underrättelser om det föremål du söker.

— Haf tack för denna dyrbara upplysning! sade prinsen. Farväl, vördnadsvärdaste siare!

— Farväl, Kärlekens pilgrim! sade korpen tort och började åter grubbla öfver diagrammet.

Prinsen skyndade ut från Sevilla, uppsökte sin reskamrat ugglan, som ännu satt och slumrade i det ihåliga trädet, och anträdde vandringen till Córdova.

Vägen gick närmast denna stad mellan hängande trädgårdar samt orange- och citronlundar på sluttningarna af Guadalquivirs sköna dal. När de hunno stadsporten, flög ugglan upp i ett mörkt hål i muren, medan prinsen gick att uppsöka palmen, som i forna dagar planterats af den store Abderrahman. Den stod midt på moskeens stora gård och reste sig högt bland orange- och cypressträd. Dervisjer och fakirer sutto i grupper i gårdens pelargångar, och många af de rättrogne förrättade sina tvagningar vid springbrunnarna, innan de gingo in i moskeen.

Vid foten af palmträdet stod en talrik folkskara, lyssnande till orden från någon, som tycktes tala med mycken färdighet i tungan. — Detta, sade prinsen för sig sjelf, måste vara den berömde resanden, som skall gifva mig underrättelser om den okända prinsessan. Han trängde sig fram genom hopen; men huru stor blef ej hans öfverraskning, då han såg, att talaren, till hvilken alla lyssnade, var en papegoja, hvilken med sin skinande gröna drägt, sin näsvisa blick och snusförnuftiga tupé hade hela utseendet af en fågel, som är ytterst belåten med sig sjelf.

— Huru skall jag förklara, sade prinsen till en af de kringstående, att så mycket allvarsamt folk kan vara roadt af att lyssna till en skrikande fågels pladder?

— Du vet ej, hvem du talar om, sade den tilltalade; denna papegoja är en ättling af den berömda papegojan från Persien, ryktbar för sin talang att berätta sagor. Hon har all österlandets lärdom på sin tungspets och kan citera poesi lika fort, som hon talar. Hon har besökt en mängd utländska hof och öfver allt blifvit ansedd som ett orakel af lärdom. Hon har äfven varit en allmän gunstling hos det täcka könet, som hyser en ofantlig beundran för lärda papegojor, som kunna citera poesi.

— Nog, sade prinsen; jag vill ha ett litet enskildt samspråk med denne berömde resande.

Han begärde ett enskildt samtal och framförde sitt ärende. Han hade knapt nämt det, förrän papegojan brast ut i ett hest och skrällande gapskratt, som bragte tårarna i hennes ögon.

— Ursäkta min munterhet! sade hon; men blotta ordet kärlek är tillräckligt att komma mig att skratta.

Prinsen blef stött öfver denna illa afpassade munterhet.

— Är ej kärleken, sade han, naturens stora hemlighet, lifvets förborgade princip och sympatiens hela verlden omslingande band?

— Sliddersladder! utropade papegojan och afbröt honom; hvar i all verlden har du lärt denna sentimentala gallimatias? Tro mig, min vän, kärleken är alldeles ur modet; man hör honom aldrig nämnas i fina och bildade kretsar.

Prinsen suckade, då han erinrade sig det rakt motsatta språk, som hans vän dufvan fört. Men den här papegojan, tänkte han, har lefvat vid hofvet; hon ger sig min af att vara ett qvickhufvud och en verldsman och vet ingenting om hvad som kallas kärlek. Obenägen att framkalla något ytterligare förlöjligande af den känsla, som fylde hans hjerta, riktade han sina frågor på det omedelbara ändamålet för sitt besök.

— Säg mig, snillrikaste papegoja, du, som öfver allt fått tillträde till skönhetens hemligaste gemak, har du någonsin under dina resor träffat på originalet till detta porträtt?

Papegojan tog porträttet i sin ena klo, vred hufvudet först åt ena sidan, derefter åt den andra och betraktade det noga med båda ögonen.

— På min ära, sade hon, ett mycket vackert ansigte, mycket vackert! Men man ser ju så många vackra qvinnor under sina resor, att man har svårt — men tyst, låt se än en gång — ja, i sanning, det är ju prinsessan Aldegonda! Att jag inte strax kände igen en af mina största gunstlingar!

— Prinsessan Aldegonda! upprepade prinsen; och hvar är hon att finna?

— Sakta, sakta! sade papegojan; lättare att finna än att vinna. Hon är enda dottern till den kristne konung, som regerar i Toledo, och är afspärrad från verlden till sin sjuttonde födelsedag i följd af en förutsägelse af de ledsamma astrologerna, som ständigt skola ställa till bråk. Du kan ej få se en skymt af henne, ingen karls öga får se henne. Jag fick tillträde till henne för att roa henne, och jag kan försäkra dig på en papegojas ord, som sett åtskilligt af verlden, att jag samtalat med långt enfaldigare prinsessor i min dar.

— Ett ord i förtroende, min bästa papegoja! sade prinsen. Jag är arftagare till ett konungarike och skall en dag sitta på en tron. Jag ser, att du är en fågel med hufvud och känner verlden. Hjelp mig att komma i besittning af denna prinsessa, och jag skall befordra dig till någon framstående plats vid hofvet!

— Hjertans gerna, sade papegojan; men låt det, om möjligt, bli en sinekur, ty vi snillen ha en afgjord motvilja för arbete!

Saken uppgjordes genast, prinsen lemnade Cordova genom samma port, som han kommit in i staden, ropade ned ugglan från hålet i

muren, presenterade henne för sin nye reskamrat som en lärd kollega, och de anträdde strax sin resa.

De färdades mycket långsammare, än som rätt ville förlika sig med prinsens otålighet; men papegojan var van vid lifvet i den förnäma verlden och tyckte ej om att bli störd tidigt på morgnarna. Ugglan å sin sida tog sig gerna en lur midt på dagen och förspilde mycken tid med sina långa siestor. Hennes antiqvariska smak var äfven ett hinder, ty hon yrkade på, att man skulle stanna och bese hvar enda ruin, och hade långa historier att berätta om hvart enda gammalt torn och slott i landet. Prinsen hade trott, att hon och papegojan, såsom båda fåglar med lärdom, skulle finna nöje i hvarandras sällskap, men deruti missräknade han sig betydligt. De grälade ständigt. Den ena var ett qvickhufvud, den andra en filosof. Papegojan citerade poesi, kritiserade nya böcker och utbredde sig vältaligt öfver lärda bagateller, medan ugglan behandlade allt sådant vetande som struntsaker och endast hade smak för filosofiska ämnen. Det kunde stundom falla papegojan in att sjunga visor, säga qvickheter och skämta på sin högtidliga grannes bekostnad samt derefter skratta omenskligt åt sin egen qvickhet, ett beteende, som ugglan ansåg i hög grad förnärmande för sin värdighet och som merendels hade till följd, att hon hela dagen såg sur ut och ej yttrade ett enda ord.

Prinsen gaf ej akt på sina reskamraters tvister, upptagen, som han var, af sin fantasis drömmar och betraktandet af porträttet med den sköna prinsessans bild. På detta sätt färdades de igenom Sierra Morenas dystra pass, öfver La Manchas och Castillas uppbrända slätter och längs stränderna af den »gyllene Tajo», som med sina labyrintiska krökar slingrar sig öfver ena hälften af Spanien och Portugal. Slutligen fingo de i sigte en stor stad med murar och torn, bygd på en utskjutande klippa, kring hvars fot Tajo strömmade med brusande häftighet.

— Du ser här, utropade ugglan, den gamla och berömda staden Toledo, en stad ryktbar för sina fornlemningar. Se dessa vördnadsbjudande katedraler och torn, anfrätta af tiden och omgifna af sagans skimmer, i hvilka så många af mina förfäder lefvat och tänkt!

— Snicksnack! utropade papegojan och afbröt henne midt i hennes antiqvariska hänförelse; hvad i all verlden ha vi att göra med fornlemningar och sagor och dina förfäder? Se, min prins, hvad som vida mera rör oss — se ungdomens och skönhetens hem — se omsider din länge sökta prinsessas hem!

Prinsen vände blicken åt det af papegojan utpekade hållet och såg på en vacker grön äng på Tajos strand ett ståtligt palats resa sig bland löfmassorna i en tjusande trädgård. Det var just en sådan plats som den, dufvan beskrifvit som hem för originalet till porträttet. Han betraktade det med klappande hjerta. — Kanske,

tänkte han, leker den sköna prinsessan i detta ögonblick med sina tärnor i dessa lummiga löfsalar, eller går hon med lätta steg af och an på dessa ståtliga terrasser, eller hvilar hon under dessa höga tak. — Vid närmare betraktande upptäckte han, att trädgårdsmuren var mycket hög och omöjlig att öfverklättra samt att en mängd beväpnade poster gingo vakt omkring den.

Prinsen vände sig till papegojan.

— Snillrikaste af fåglar, sade han, du har menniskotalets gåfva. Hasta till trädgården der borta, uppsök min själs afgud och säg henne, att prins Ahmed, en kärlekens pilgrim och ledd af stjernorna, kommit för att uppsöka henne på Tajos blomsterrika stränder!

Stolt öfver sin beskickning, flög papegojan bort till trädgården och öfver dess höga murar, sväfvade en stund öfver dess gräsmattor och lundar och slog slutligen ned på balkongen till en paviljong, som höjde sig omedelbart öfver floden. Tittande in genom fönstret, fick hon här se prinsessan hvilande på en soffa med ögonen fästa på ett papper, medan den ena tåren efter den andra sakta banade sig väg utför hennes bleka kind.

Sedan hon ett ögonblick putsat sina vingar, ajusterat sin skinande gröna drägt och höjt litet på sin tupé, satte sig papegojan vid prinsessans sida med hållning af den artigaste kavaljer och yttrade med ett tonfall af ömt deltagande i rösten:

— Torka dina tårar, skönaste af prinsessor! Jag kommer för att bringa tröst åt ditt hjerta.

Prinsessan for upp, då hon hörde en röst, men då hon vände sig om och endast såg en liten hoppande och bugande grön fågel framför sig, sade hon:

— Ack, hvilken tröst kan väl du gifva, som bara är en papegoja?

Papegojan blef stött öfver frågan.

— Jag har tröstat många sköna damer i min dar, sade hon stucken; men det hör inte hit. För närvarande kommer jag som ambassadör från en kunglig prins. Vet, att Ahmed, prinsen af Granada, kommit för att uppsöka dig, och att han i detta ögonblick slagit läger på Tajos blomsterrika stränder!

Den sköna prinsessans ögon strålade vid dessa ord klarare än sjelfva diamanterna i hennes krona.

— Ack, sötaste af papegojor, utropade hon, fröjdefullt är i sanning det budskap du bringar, ty jag har varit tärd och lidande och nästan dödssjuk af tvifvel på Ahmeds trohet. Skynda tillbaka och säg honom, att orden i hans bref stå inristade i mitt hjerta och att hans verser varit min själs föda! Säg honom dock, att han måste bereda sig på att bevisa sin kärlek med vapenmakt! I morgon är min sjuttonde födelsedag, och konungen, min fader, håller då en stor tornering; flere prinsar skola träda inom skrankorna, och min hand skall blifva segrarens pris.

Papegojan lyfte åter vingarna, ilade bort genom lundarna och flög tillbaka till stället, der prinsen väntade henne. Ahmeds hänryckning öfver att ha funnit originalet till sitt dyrkade porträtt och att ha funnit henne öm och trogen kan endast fattas af dessa privilegierade dödlige, som varit nog lyckliga att se sina ljufvaste drömmar besannade och en skugga förvandlad till verklighet; det oaktadt fans det en sak, som blandade malört i hans förtjusning: den förestående torneringen. Tajos stränder glittrade äfven i sjelfva verket redan af vapen och återskallade af trumpeterna från de särskilda riddarnes skaror, som med lysande följen redo mot Toledo för att deltaga i täflingen. Samma stjerna, som hade bestämt prinsens öde, hade äfven rådt öfver prinsessans, och till hennes sjuttonde födelsedag hade man hållit henne afspärrad från verlden för att akta henne för den farliga lidelsen. Ryktet om hennes behag hade dock af denna inspärrning snarare vunnit näring än aftagit. Flere mäktiga prinsar hade täflat om hennes hand, och hennes fader, som var en mäkta klok furste, hade, för att ej skaffa sig fiender på halsen genom att visa partiskhet, hänskjutit saken till vapnens skiljedom. Bland de täflande kandidaterna voro flere för styrka och tapperhet fräjdade män. Hvilket läge för den stackars Ahmed, som ej egde några vapen och var alldeles okunnig i chevaleriets idrotter!

— Olycklig i sanning den prins, utropade han, som uppfostras i enslighet under en filosofs ögon. Hvartill gagna väl algebra och filosofi i kärleksaffärer! Ack, Eben Bonabben, hvarför har du försummat att undervisa mig i vapnens bruk!

Vid dessa ord bröt ugglan sin tystnad. Inledande sitt tal med några koranspråk — ty hon var en from muselman — utropade hon:

— Allah akbar! Gud är stor! I hans händer ligga alla förborgade ting, han allena styr furstars öde. Vet, o prins, att detta land är fullt af hemligheter, gömda för alla andra än dem, som i likhet med mig kunna forska efter kunskap i det fördolda. Vet, att i bergen här i granskapet finnes en grotta, och i denna grotta finnes ett jernbord, och på detta bord ligger en förtrollad vapenrustning, och bredvid detta bord står en förtrollad häst, hvilka i många mansåldrar varit der inneslutna.

Prinsen betraktade henne utom sig af förvåning, medan ugglan, blinkande med sina stora runda ögon och uppresande sina horn, fortsatte:

— För många år sedan följde jag min far på en resa omkring till hans egendomar i den här trakten af landet; vi togo in i grottan, som jag nyss nämde, och på det sättet blef jag bekant med hemligheten. Det är en sägen inom vår familj, som jag hört af min farfar, när jag var en liten unge, att denna rustning tillhört en morisk trollkarl, som tog sin tillflykt till denna grotta, när Toledo

eröfrades af de kristne, och dog der, lemnande sin häst och sina vapen under en mystisk förtrollning, i kraft hvaraf de aldrig kunna begagnas af någon annan än en muselman och af honom endast från soluppgången till middagen. Men den, som under denna tid begagnar dem, skall kasta hvarje fiende ur sadeln.

— Nog, låt oss uppsöka denna grotta! utropade Ahmed.

Ledsagad af sin sagokunnige mentor, fann prinsen grottan, som låg i ett af de vildaste skrymslena af dessa söndersplittrade berg, som resa sig rundt omkring Toledo; intet annat öga än en ugglas eller en fornforskares skulle kunnat upptäcka ingången till henne. En graflampa med oförbrännelig olja spred ett dystert sken öfver platsen. På ett jernbord midt i grottan låg den förtrollade rustningen; lutad deremot stod lansen och bredvid det en arabisk springare, färdigsadlad för striden, men orörlig som en bildstod. Rustningen var lika blank och rostfri, som hon glimmat i forna dagar, hästen vid lika godt hull, som om han nyss kommit från betet, och när Ahmed lade sin hand på hans hals, skrapade han marken med hofven och uppgaf af glädje ett gnäggande, som skakade grottans väggar. Sålunda ypperligt försedd med både häst och vapen, beslöt prinsen försöka sin lycka vid den blifvande torneringen.

Den händelserika morgonen kom. Stridsplatsen var afskrankad på vegan eller slätten tätt nedanför det högt liggande Toledos murar, der läktare, öfverdragna med rika mattor och skyddade mot solen af sidendraperier, blifvit uppförda för åskådarne. Alla landets skönheter voro samlade på dessa läktare, medan der nedanför sågos på kromande och dansande hästar plymagerade riddare med sina pager och väpnare och främst bland dem prinsarne, som skulle deltaga i torneringen. Alla landets skönheter blefvo dock fördunklade, när prinsessan Aldegonda inträdde i den kungliga paviljongen och för första gången visade sig för verldens blickar. Ett sorl af beundran gick igenom folkmassan vid anblicken af hennes öfversvinneliga skönhet, och prinsarne, som täflade om hennes hand, endast på grund af hvad ryktet hade att berätta om hennes skönhet, kände nu sin stridslust tiodubblas.

Prinsessan hade dock ett bekymradt utseende. Färgen på hennes kind kom och gick, och hennes öga irrade med ett oroligt och otillfredsställdt uttryck öfver den plymagerade riddarskaran. Trumpeterna skulle just gifva signalen till täflingens början, då härolden förkunnade ankomsten af en främmande riddare, och Ahmed red in på fältet. En med ädelstenar besatt stålhjelm höjde sig öfver hans turban, hans kyrass var inlagd med guld, hans scimetar och dolk voro fezarbete och fästena prydda med dyrbara stenar. En rund sköld hängde vid hans skuldra, och i sin hand bar han den förtrollade lansen. Schabraket på hans arabiska stridshäst var rikt broderadt och så långt, att det släpade i marken, och det

stolta djuret dansade och fnyste och gnäggade af glädje öfver att ännu en gång få vara med om en vapenlek. Prinsens behagfulla och majestätiska hållning väckte allmänt uppseende, och när hans namn, Kärlekens pilgrim, uppropades, uppstod en allmän förvirring och rörelse bland de sköna damerna på läktarna.

När Ahmed red fram till skranket, släptes han dock ej in; ingen annan än prinsar, sade man honom, finge deltaga i striden. Han sade sitt namn och sin rang. Ännu värre! Han vore en moslem och kunde ej få deltaga i en tornering, der en kristen prinsessas hand var priset.

De täflande prinsarne skockade sig med hotande och högdragna miner omkring honom, och en af oförsynt hållning och herkulisk kroppsbygnad hånlog åt hans spensliga och ungdomliga gestalt och gjorde narr af hans poetiska benämning. Prinsens vrede svallade öfver. Han utmanade sin rival till strid. De togo afstånd, kastade om hästarna, sprängde mot hvarandra, och vid första beröringen af den förtrollade lansen rullade hånaren ur sadeln. Här skulle prinsen velat stanna, men, ack! han hade att göra med en demonisk häst och rustning; en gång i farten, kunde ingenting hejda dem. Den arabiske springaren rusade midt in i tätaste skaran; lansen kastade allt öfver ända, som kom i dess väg, den hygglige prinsen fördes härs och tvärs omkring öfver fältet, beströende det med hög och låg och djupt grämande sig öfver sina egna ofrivilliga bedrifter. Konungen stormade och rasade öfver denna skymf mot hans undersåtar och gäster. Han beordrade ut hela sin lifvakt — de kastades ur sadeln, så fort de visade sig. Då kastade konungen af sig sin mantel, fattade sköld och lans och red emot främlingen för att ingifva honom respekt genom majestätets eget uppträdande. Ack! Det gick majestätet ej bättre än hopen; häst och lans gjorde intet afseende på person; till Ahmeds förtviflan fördes han i full karrier med lyft lans mot konungen, och inom ett ögonblick sågos de kungliga hälarna i vädret och kronan rullande långt bort i stoftet.

I detta ögonblick nådde solen meridianen; den magiska förtrollningen återtog sin makt, den arabiske springaren satte af öfver slätten, hoppade öfver barrieren, störtade sig i Tajo, sam öfver dess forsande strömfåra, ilade med den andlöse och bestörte prinsen till grottan och intog åter sin orörliga ställning vid jernbordet.

Prinsen var rätt glad att få stiga af och lade rustningen tillbaka på dess plats för att afbida ödets ytterligare beslut. Han satte sig derefter i grottan och började öfvertänka den förtviflade ställning, hvari hans demoniska häst och rustning hade försatt honom. Aldrig mer skulle han våga visa sitt ansigte i Toledo, sedan han tillfogat dess ridderskap en sådan skymf och burit våldsam hand på dess konung. Och prinsessan, hvad skulle hon väl tänka om en så rå

och ohyfsad bedrift? Full af oro, utsände han sina bevingade budbärare för att inhemta underrättelser. Papegojan begaf sig till alla de offentliga platserna i staden och dess mest besökta ställen och återkom snart med en hel massa nyheter. Hela Toledo var utom sig af bestörtning. Prinsessan hade blifvit i sanslöst tillstånd buren till palatset; torneringen hade slutat under allmän förvirring, och det talades allmänt om det plötsliga uppträdandet, de underbara bedrifterna och det sällsamma försvinnandet af den muselmanske riddaren. Några förklarade honom vara en morisk trollkarl, andra ansågo honom för en ond ande, som antagit mensklig gestalt, medan andra åter berättade sägner om förtrollade krigare, som voro gömda i bergens grottor, och trodde, att det möjligen kunnat vara en af dem, som gjort ett plötsligt utfall från sin håla. Alla kommo öfverens om, att en vanlig dödlig omöjligt kunnat göra sådana underverk eller kasta ur sadeln så utmärkta och tappra kristna krigare.

Ugglan flög ut på qvällen och flaxade omkring i den mörka staden, sättande sig på taken och skorstenarna. Hon styrde derefter sin flygt upp till det kungliga palatset, som stod på högsta spetsen af kullen, på hvilken Toledo är bygdt, och smög sig omkring på dess terrasser och altaner, lyssnande vid hvarje springa och med sina stora gloende ögon stirrande in genom hvarje fönster, der ett ljus brann, så att hon var nära att skrämma slag på två eller tre hofflöknar. Först då gryningen började titta fram öfver bergen, återvände hon från sin spejarfärd och berättade för prinsen hvad hon sett.

— Då jag flög omkring ett af palatsets högsta torn, sade hon, såg jag genom ett fönster en vacker prinsessa. Hon låg på en soffa med hofdamer och läkare omkring sig, men visade ifrån sig den hjelp och de läkemedel, de ville gifva henne. Då de gått sin väg, såg jag henne draga upp ur barmen ett bref och kyssa det och utbryta i en högljudd klagan, så hjertslitande, att, så filosof jag än är, jag ej kunde låta bli att känna mig rörd deraf.

Ahmeds ömma hjerta blef djupt bedröfvadt, då han hörde dessa underrättelser.

— Allt för sanna voro dina ord, vise Eben Bonabben, utropade han; sorg och qval och sömnlösa nätter äro älskandes lott. Allah skydde och bevare prinsessan från det förhärjande inflytandet af denna sak, som kallas kärlek!

Ytterligare underrättelser från Toledo bekräftade ugglans utsaga. Hela staden var ett rof för oro och fruktan. Prinsessan hade blifvit förd till det högsta tornet i palatset, hvars alla ingångar strängt bevakades. Under tiden hade hon försjunkit i en tärande melankoli, hvars orsak ingen kunde gissa; hon ville ej taga någon föda och ville ej lyssna till någon tröst. De skickligaste lä-

kare hade förgäfves försökt sin konst; det troddes, att någon förtrollning blifvit lagd på henne, och konungen lät utfärda en kungörelse, att hvem helst, som kunde bota henne, skulle få den dyrbaraste juvelen i den kungliga skattkammaren.

När ugglan, som satt halfslumrande i en vrå, hörde talas om denna kungörelse, rullade hon sina stora ögon och såg hemlighetsfullare ut än någonsin.

— Allah akbar! utropade hon; lycklig den man, som kan verkställa denna kur, om han blott förstår, hvad han skall välja ur den kungliga skattkammaren!

— Hvad menar du, vördnadsvärdaste uggla? sporde Ahmed.

— Lyssna, min prins, till hvad jag skall berätta dig! Vi ugglor äro, som du nog vet, ett lärdt slägte och mycket begifna på att forska i mörka och dammiga gömmor. När jag på min senaste nattliga utfärd flög omkring Toledos torn och katedraler, fick jag se ett sällskap af antiqvariska ugglor, som hålla sina möten i ett stort tornhvalf, der den kungliga skattkammaren är belägen. Här voro de fördjupade i lärda meningsbyten om formerna, inskrifterna och ornamenten på gamla gemmer och juveler samt guld- och silfverkärl, som blifvit hopade i skattkammaren och buro prägeln af olika land och tider; men mest intresserade dem dock vissa reliker och talismaner, som legat i skattkammaren allt sedan goten Roderiks tid. Bland dessa var ett skrin af sandelträ, beslaget med stålband af österländskt arbete och försedt med en inskrift i ett hemlighetsfullt alfabet, endast kändt af några få lärde. Detta skrin och dess inskrift hade syselsatt sällskapet i flere sammanträden och gifvit anledning till mycket långa och lärda meningsbyten. I det ögonblick, då jag tog en öfversigt af sällskapet, hade en mycket gammal uggla, som nyss anländt från Egypten, tagit plats på locket af skrinet och höll just ett föredrag om inskriften samt bevisade med stöd deraf, att skrinet innehöll silkesmattan, som legat öfver Salomo den vises tron och som otvifvelaktigt blifvit förd till Toledo af de judar, som togo sin tillflykt dit efter Jerusalems fall.

När ugglan slutat sitt antiqvariska föredrag, satt prinsen en liten stund försjunken i tankar.

— Af den vise Eben Bonabben, sade han, har jag hört berättas om de underbara egenskaperna hos denna talisman, som försvann vid Jerusalems fall och ansågs förlorad för menskligheten. Den är otvifvelaktigt en förseglad hemlighet för de kristne i Toledo. Om jag kan få denna matta i mina händer, är min framgång säker.

Dagen derpå lade prinsen af sig sina dyrbara kläder och påtog en ökenarabs enkla drägt. Han målade sitt ansigte mörkbrunt, och ingen skulle i honom kunnat igenkänna den lysande krigaren, som vid torneringen väckt en sådan beundran och skräck. Med staf i hand

och väska samt en liten herdepipa vid sidan begaf han sig till Toledo, tog vägen rakt till det kungliga palatset och anmälde sig hos vakten vid porten som sökande till den belöning, som blifvit utlofvad för prinsessans botande. Vakten ville jaga bort honom med hugg och slag.

— Hvad kan väl en kringstrykande arab som du uträtta, sade de, mot en sjukdom, som landets yppersta läkare ej lyckats bota!

Det buller, som härvid uppstod, väckte konungens uppmärksamhet, och han befalde, att araben skulle föras in till honom.

— Allermäktigaste konung, sade Ahmed, du ser inför dig en beduin, som tillbragt största delen af sitt lif i öknens ödemarker. Dessa ödemarker äro, som du nogsamt vet, tillhåll för demoner och onda andar, som anfalla oss, stackars herdar, under våra ensliga vakor, fara in i våra hjordar och stundom göra sjelfva den tåliga kamelen ursinnig. Vårt medel mot denna förtrollning är musik; vi fördrifva de onda andarne med vissa melodier, som gått i arf från slägte till slägte och som vi sjunga eller blåsa på våra pipor. Jag är af läkekunnig slägt och eger denna makt i dess fullaste styrka. Om det är något ondt inflytande af det slaget, som håller din dotter under förtrollning, så sätter jag mitt hufvud i pant på, att jag skall befria henne från dess välde.

Konungen, som var en man med förstånd och kände, hvilka underbara gåfvor araberna ega, intogs af nytt hopp vid dessa prinsens förtröstansfulla ord. Han förde honom genast till det med många dörrar förvarade höga tornet, i hvars öfversta våning prinsessans rum var beläget. Fönstren vette utåt en terrass med balustrader, hvarifrån man hade en vidsträckt utsigt öfver Toledo och hela den kringliggande trakten. Gardinerna voro nedfälda för fönstren, ty prinsessan låg der innanför, ett rof för en förtärande sorg, som visade ifrån sig all lindring.

Prinsen satte sig på terrassen och blåste på sin pipa några egendomliga arabiska melodier, som han lärt af sin omgifning i Generalife. Prinsessan låg dock fortfarande orörlig, och de närvarande läkarne skakade sina hufvuden med ett vantroget och föraktfullt småleende. Slutligen lade prinsen ifrån sig pipan och började till en enkel melodi sjunga verserna i brefvet, hvari han förklarat sin kärlek.

Prinsessan kände igen orden; en outsäglig glädje bemäktigade sig hennes hjerta; hon reste upp hufvudet och lyssnade; tårar fylde hennes ögon och strömmade utför hennes kind; hennes barm häfde sig under en häftig sinnesrörelse. Hon skulle gerna velat bedja att få se sångaren, men blygheten lade band på hennes tunga. Konungen läste dock hennes önskan i hennes ögon, och på hans befallning insläptes Ahmed i rummet. De älskande voro försigtiga; de vexlade endast blickar, men dessa blickar talade volymer.

Aldrig var musikens triumf fullständigare. Rosorna hade återvändt till prinsessans kinder, friskheten till hennes läppar och den fuktiga glansen till hennes smäktande ögon.

Alla de närvarande läkarne sågo förvånade på hvarandra. Konungen betraktade den arabiske sångaren med en blandning af beundran och vördnad.

— Underbare yngling, utropade han, du skall hädanefter vara den förste läkaren vid mitt hof, och jag vill ej taga någon annan ordination än din melodi. Tag för närvarande emot din belöning, den dyrbaraste juvelen i min skattkammare!

— O konung, svarade Ahmed, jag frågar ej efter silfver eller guld eller ädla stenar. Men du har i din skattkammare en relik, som gått i arf från de moslem, som en gång egde Toledo — ett skrin af sandelträ, innehållande en sidenmatta; gif mig detta skrin, och jag är nöjd!

Alla de närvarande förvånades öfver arabens anspråkslöshet, och ännu mera, då sandelträskrinet hemtades och mattan uttogs. Hon var af fint grönt siden och betäckt med arabiska och kaldeiska bokstäfver. Hofläkarne sågo på hvarandra, höjde på axlarna och logo medlidsamt åt enfalden hos den nye kollegan, som kunde nöja sig med ett så eländigt arvode.

— Denna matta, sade prinsen, betäckte en gång Salomo den vises tron; hon är värd att läggas under skönhetens fötter.

Med dessa ord utbredde han henne på terrassen under en ottoman, som blifvit utburen för prinsessans räkning. Sättande sig derefter sjelf vid hennes fötter, utropade han:

— Hvem kan väl hindra, hvad som står skrifvet i ödets bok! Se astrologernas förutsägelse besannad! Vet, o konung, att din dotter och jag länge älskat hvarandra i hemlighet! Se i mig Kärlekens pilgrim!

Orden hade knappast gått öfver hans läppar, förrän mattan höjde sig och for upp i luften med prinsen och prinsessan. Konungen och läkarne sågo efter henne med öppna munnar och stirrande ögon, tills hon blef en liten fläck på ett hvitt moln och derefter försvann i den blå rymden.

Konungen, i fullt raseri, lät kalla sin skattmästare.

— Hvad vill det här säga, utropade han, att du låter en otrogen komma i besittning af en sådan talisman?

— Ack, herre och konung, vi kände ej dess egenskap och kunde ej dechiffrera inskriften på skrinet. Om det verkligen är mattan, som legat på Salomo den vises tron, eger hon en magisk kraft att förflytta sin egare från ställe till ställe genom luften.

Konungen samlade en väldig här och ryckte mot Granada för att förfölja flyktingarne. Hans marsch var långsam och besvärlig. Slutligen slog han dock läger på vegan och skickade in en härold

för att fordra sin dotters återlemnande. Konungen kom sjelf med hela sitt hof ut för att möta honom. I konungen igenkände han den arabiske sångaren, ty Ahmed hade vid sin faders död uppstigit på tronen, och den sköna Aldegonda var hans sultana.

Den kristne konungen blef lätt blidkad, då han fann, att hans dotter fått behålla sin religion; ej som han just var så synnerligt from af sig, men religionen är alltid en värdighets- och etikettsak för furstar. I stället för blodiga strider blef det nu en rad af högtidligheter och glada fester, efter hvilka konungen välbelåten återvände till Toledo, och det unga paret fortsatte att regera lika lyckligt som vist i Alhambra.

Vi få ej glömma att tillägga, att ugglan och papegojan hvar för sig i korta dagsresor följt prinsen till Granada, den förra resande om natten och sägande till på alla sin familjs egendomar, den senare uppträdande i glada kretsar i hvar enda större eller mindre stad under vägen.

Ahmed lönade tacksamt de tjenster, de gjort honom under hans pilgrimsfärd. Han utnämde ugglan till sin förste minister och papegojan till sin ceremonimästare. Det är obehöfligt att säga, att aldrig blef ett rike visare styrdt eller etiketten vid ett hof strängare upprätthållen.

Sagan om morens testamente.

Strax innanför Alhambras fästningsport, midt framför det kungliga palatset, är en bred öppen esplanad kallad Cisternplatsen — La plaza de los algibes — ett namn, som den fått af de underjordiska vattenbehållare, som äro anbragta under den och som funnits allt sedan morernas tid. I ena hörnet af denna esplanad är en i berget uthuggen djup morisk brunn, hvars vatten är kallt som is och klart som kristall. De af morerna gräfda brunnarna äro alltid berömda, ty det är väl bekant, hvilken möda de gjorde sig att nedtränga till de renaste och friskaste källådrorna. Den, om hvilken vi nu tala, är känd öfver hela Granada, och vattendragarne, somliga bärande stora vattenkrukor på axlarna, andra drifvande framför sig åsnor, lastade med stenkrukor, stiga oupphörligt från tidigt på morgonen till sent på aftonen uppför och utför de branta lummiga alleer, som leda upp till Alhambra.

Brunnar och källor hafva allt sedan Gamla testamentets dagar varit omtyckta samtalsplatser i de heta luftstrecken, och vid brunnen i fråga hålles nästan hela Guds långa dagen i ända ett slags ständig klubb af invaliderna, de gamla qvinnorna och annat ny-

fiket syslolöst folk i fästningen, som sitta här på stenbänkarna under tälttaket, som blifvit spändt öfver brunnen för att skydda vaktaren för solstrålarna, och fördrifva tiden med att gifva hvarandra del af sina tankar om sqvallret i fästningen och tillspörja hvar enda ankommande vattendragare om nyheterna från staden samt anställa långa betraktelser öfver allt, hvad de höra och se. Icke en timme af dagen förgår, utan att syslolösa husmödrar och lata tjenstflickor kunna ses stå och hänga der med krukan på hufvudet eller i handen, lyssnande till det ändlösa pratet af detta värda sqvallerkollegium.

Bland de vattendragare, som en gång hemtade vatten ur denna brunn, var en liten undersätsig, axelbred och krokbent sälle vid namn Pedro Gil, men för korthetens skull vanligen kallad Peregil. I sin egenskap af vattendragare var han naturligtvis en gallego eller från Gallicia. Naturen synes hafva danat vissa slag af menniskor, liksom vissa slag af djur, till vissa slag af släparbeten. I Frankrike äro alla skoputsare savojarder, alla portvaktarne i hotellen schweizare, och under styfkjortlarnas och hårpudrets dagar i England kunde ingen annan än en irländare gifva den rätta svängningen åt en bärstol. På samma sätt äro också i Spanien alla vattendragare och bärare små undersätsiga gallicier. Ingen menniska säger här: skaffa mig en bärare! utan: gå efter en gallego!

Gallegon Peregil hade — för att återgå till vårt ämne — börjat sin affär endast med en stor stenkruka, som han bar på axeln. Småningom kom han sig dock upp i verlden och blef i stånd att lägga sig till ett biträde af ett motsvarande djurslag: en liten stark ragghårig åsna. På ömse sidor om denna hans långörade adjutant hängde i korgar vattenkrukorna, täckta med fikonlöf för att skydda dem mot solen. Det fans ingen arbetsammare vattendragare i hela Granada och ingen gladare heller. Gatorna återljödo af hans muntra röst, då han, gående bakom sin åsna, framsjöng det vanliga ropet, som om sommarn höres i hvar enda spansk stad: Quien quiere agua — agua mas fria que la nieve? — »Hvem vill ha vatten — vatten kallare än snö. Hvem vill ha vatten från Alhambras källa, kallt som is och klart som kristall?» — När han serverade en kund ett porlande glas, var det alltid med ett gladt skämt, som framkallade ett leende, och om det var en vacker dam eller en täck tärna, var det alltid med en komplimang åt hennes skönhet, som var oemotståndlig. Sålunda var gallegon Peregil känd öfver hela Granada för att vara en af de artigaste, gladaste och lyckligaste af dödlige. Men det är ej alltid den, som sjunger högljuddast och skämtar mest, som har det lättaste hjertat. Under ytan af all denna munterhet hade vår hederlige Peregil sina sorger och bekymmer. Han hade en talrik familj af trasiga bytingar att försörja, som voro hungriga

och högröstade som ett näste af svalungar och skreko efter föda, när han kom hem om aftnarna. Dertill kom, att han hade en äkta hälft, som var allting annat än en hjelpreda åt honom. Hon hade, innan de gifte sig, varit en byskönhet, ryktbar för sin talang att dansa boleron och knäppa kastanjetterna, och hon bibehöll ännu sina gamla böjelser; de penningar, som den hederlige Peregil med svett och möda skrapat i hop, slösade hon bort på grannlåt och tog sjelfva åsnan i beslag för lustturer utåt landet om söndagarna och dessa oräkneliga helgdagar, som i Spanien äro vida talrikare än veckans öfriga dagar. Med allt detta var hon ej så litet benägen för oordentlighet i sina husliga pligter, ännu mera för att sofva länge om morgnarna och framför allt en sqvallersyster af renaste vatten, försummande man, barn och allt annat för att springa kippskodd omkring i granngårdarna och sladdra.

Han, som mildrar vädret för det klipta lammet, afpassar dock äfven äktenskapsoket efter nacken, som skall bära det. Peregil bar alla de tunga förtretligheterna från hustru och barn med samma undergifvenhet, som hans åsna bar vattenkrukorna, och huru mycket han än som hon kunde klippa med öronen, när ingen såg det, vågade han dock aldrig sätta sin slamsiga äkta hälfts husmoderliga förträfflighet i fråga.

Sina barn älskade han lika ömt som ugglan sina ungar, seende i dem sin egen mångfaldigade afbild, ty de voro allesammans ett litet, undersätsigt, långryggigt och krokbent yngel som han sjelf. Peregils stora nöje var, när han någon gång kunde taga sig ledigt och hade några sparda maravedis i fickan, att taga hela svärmen med sig, somliga sittande på hans arm, andra hängande honom i rockskörtet och de öfriga stultande i hack och häl efter, för att låta dem springa och rasa i trädgårdarna på vegan, medan hans hustru med sina bekanta dansade i angosturorna vid Darro.

Det var sent en sommarnatt, och de flesta vattendragarne hade slutat sitt arbete för dagen. Denna hade varit ovanligt het och qvalmig; natten var en af dessa härliga månskensnätter, som förleda invånarne i dessa sydländska luftstreck att göra sig skadeslösa för dagens hetta och overksamhet genom att stanna ute i fria luften och njuta af dess sköna svalka till långt efter midnatt. Kunder, som ville ha vatten, var det derför ännu godt om. Peregil som en omtänksam liten far tänkte på sina hungriga barn. — Ännu en tur till brunnen, tänkte han, för att förtjena en söndagstripp åt småttingarna! Sagdt och gjordt, och en liten stund derefter stretade han åter tappert uppför den branta alleen till Alhambra, sjungande under vägen och då och då gifvande åsnan en kraftig släng på länden med en påk, antingen för att markera takten till sången eller som förfriskning åt djuret, ty hårda slängar få i Spanien tjena till foder åt alla slags lastdjur.

När han kom till brunnen, fann han platsen tom och öfvergifven. Den enda lefvande varelse, som syntes till, var en enslig främling i morisk drägt, som satt på stenbänken i månskenet. Peregil stannade först och betraktade honom med en öfverraskning, som ej var fri från häpnad; men moren nickade matt åt honom att komma närmare.

— Jag är kraftlös och sjuk, sade han; hjelp mig att komma tillbaka till staden, och jag skall betala dig dubbelt så mycket, som du kunde förtjena med dina vattenkrukor!

Den lille vattendragarens goda hjerta rördes af medlidande vid främlingens bön.

— Gud förbjude, sade han, att jag skulle begära någon betalning för en tjenst, som vanlig menskligheț befaller mig att visa!

Han hjelpte följaktligen upp moren på sin åsna och tog långsamt vägen till Granada, då den stackars muselmanen var så svag, att det var nödvändigt att hålla fast honom på djurets rygg, för att han ej skulle falla af.

När de kommo in i staden, frågade vattendragaren, hvart han önskade blifva förd.

— Ack, sade moren med matt stämma, jag har hvarken hus eller hem! Jag är en främling här i landet. Tillåt mig att i natt få hvila mitt hufvud under ditt tak, och du skall bli rikligt vedergäld!

Den hederlige Peregil såg sig sålunda oväntadt belamrad med en otrogen gäst, men han var för mensklig att vägra en natts tak öfver hufvudet åt en medmenniska i ett sådant tillstånd, och han förde följaktligen moren till sin koja.

Barnen, hvilka som vanligt sprungit ut med öppna munnar, när de hörde åsnans hofslag, vände skrämda om igen, när de sågo den turbanklädde främlingen, och gömde sig bakom modern. Denna steg deremot oförskräckt fram, som en höna med uppruggade fjädrar ställer sig framför sina kycklingar, när en kringstrykande hund närmar sig.

— Hvad är det der för en otrogen sälle, skrek hon, som du så här midt i natten drar med dig hem för att skaffa oss inqvisitionen på halsen?

— Var tyst, hustru! svarade gallegon; det är en stackars sjuk främling utan vän eller hem; vill du kasta ut honom att dö på gatan?

Hustrun skulle ännu velat göra invändningar, ty ehuru boende i ett hybble, var hon dock ytterst noga om husets anseende; men den lille vattendragaren var denna gång bestämd och ville ej böja nacken under oket. Han hjelpte den stackars moren att stiga af, bredde ut åt honom på golfvet i den svalaste delen af huset en

matta och ett fårskinn, de enda beqvämligheter, hans fattiga hem kunde erbjuda.

Efter en liten stund fick moren häftiga anfall af konvulsioner, som trotsade alla den hederlige vattendragarens bemödanden att lindra dem. Den sjukes öga tackade honom för hans vänlighet. Under ett uppehåll mellan anfallen vinkade han honom till sig och sade med låg röst:

— Jag befarar, att mitt slut är nära. Om jag dör, testamenterar jag dig denna ask som lön för din menniskovänlighet.

Med dessa ord öppnade han sin albornoz eller kappa och visade en liten ask af sandelträ, som med en rem var fäst om hans lif.

— Gud gifve, min vän, svarade den lille gallegon, att du måtte få lefva ännu i många år att njuta af din skatt, den må vara hvad som helst!

Moren skakade på hufvudet; han lade sin hand på asken och tycktes vilja säga någonting mera om den, men hans konvulsioner återkommo med ökad våldsamhet, och inom en liten stund var han död.

Vattendragarens hustru blef nu, som hon varit förryckt.

— Det är följden, utbrast hon, af din dumma godhjertenhet att alltid sätta dig sjelf i klistret för att hjelpa andra! Jo, nu har du just stält vackert till! Hvad skall bli af oss, när det här liket blir funnet i vårt hus? Vi skola sättas i fängelse som mördare, och om vi slippa undan med lifvet, skola vi bli ruinerade af notarier och alguaciler.

Den stackars Peregil befann sig i samma oro och ångrade nästan sjelf, att han gjort en god gerning. Slutligen föll en tanke honom in.

— Det är ännu ej dager, sade han; jag kan föra liket ut ur staden och begrafva det i sanden på flodens strand. Ingen såg moren komma in till oss, och ingen skall veta något om hans död.

Sagdt och gjordt. Hustrun hjelpte honom; de rullade den olyckliga muselmanens lik i mattan, på hvilken han dött, lade det tvärs öfver åsnan, och Peregil tog med det vägen till flodstranden.

Olyckligtvis bodde midt emot vattendragaren en barberare vid namn Pedrillo Pedrugo, en af de nyfiknaste, sladderaktigaste och skadelystnaste af hans pratsjuka slägte. Det var en spindelbent karl med ett ansigte långt och magert som en veslas samt med ett krypande och inställsamt väsen. Den ryktbare barberaren i Sevilla skulle ej kunnat öfverträffa honom i omfattande kännedom om andras affärer, och hans förmåga att behålla för sig sjelf var ej större än ett sålls. Det sades, att han endast sof med ett öga i sänder och alltid hade det ena örat öppet, så att han äfven under sömnen kunde se och höra allt, som föregick. Visst är, att han var ett slags skandalkrönika för Granadas nyhetsjägare och hade mera kunder än alla hans yrkesbröder tillsammans.

Denne beställsamme barberare hörde Peregil komma hem vid en ovanlig tid på natten samt de utrop, hvarmed hans hustru och barn mottogo honom. Hans hufvud var på ögonblicket ute genom det lilla fönster, som tjenade honom till kikhål, och han såg sin granne hjelpa en karl i morisk drägt in i sin koja. Detta var en så sällsam tilldragelse, att Pedrillo Pedrugo ej kunde få en blund i sina ögon den natten. Hvar femte minut var han vid sin tittglugg för att iakttaga skenet, som lyste genom springan på grannens dörr, och före dagningen såg han Peregil begifva sig bort med sin åsna, som bar en ovanlig börda.

Den nyfikne barberaren kunde ej styra sig längre. Han kastade sig i kläderna, smög sig ut i tysthet och följde vattendragaren på ett litet afstånd, tills han såg honom gräfva en grop i strandbanken och deri mylla ned någonting, som hade utseende af en menniskokropp.

Barberaren skyndade sig hem, sprang af otålighet af och an i sin butik, vände upp och ned på allt, som fans der, och fortfor på det sättet, ända till dess solen gick upp. Då tog han ett fat under armen och skyndade till sin daglige kund alcaldens hus.

Alcalden hade nyss stigit upp. Pedrillo Pedrugo satte honom i en stol, band en handduk om hans hals, stack ett fat varmt vatten under hans haka och började tvåla in hans skägg med fingrarna.

— Underliga tider vi lefva i! sade Pedrugo, som spelade barberare och nyhetskrämare på en gång. Underliga tider vi lefva i! Rån och mord och begrafning, allt på en och samma natt!

— Hvad för slag! Hvad är det ni säger, karl!

— Jag säger, svarade barberaren, i det han ingned alcaldens näsa och mun med ett tvålstycke, ty en spansk barberare föraktar att begagna borste, jag säger, att gallegon Peregil i natt, som var, har rånat och mördat en morisk muselman och derefter gräft ned liket. **Maldita sea la noche** — förbannad vare natten för honom!

— Men hur vet ni allt det der?

— Gif er till tåls, señor, och ni skall få höra, huru alltsammans förhåller sig, svarade Pedrillo och fattade honom i det samma om näsan och lät knifven glida öfver ena kindbenet. Han berättade derefter allt hvad han sett, genomgående båda operationerna på en gång, rakande af honom skägget, tvättande honom om hakan och torkande honom med en smutsig handduk, allt under det han rånade, mördade och begrof muselmanen.

Nu begaf det sig, att denne alcalde var en af de mest despotiska och på samma gång en af de mest snikna och fala smulgråtar i hela Granada. Det kunde dock ej bestridas, att han satte ett högt värde på rättvisan, ty han sålde henne till hennes vigt i guld. Han fick genast klart för sig, att här måste vara

fråga om ingenting mindre än mord och rån; följaktligen måste det äfven finnas ett rikt byte. Huru skulle nu detta byte kunna öfverflyttas i lagens, den rätte egarens, händer? Ty att endast lägga beslag på förbrytaren vore att mata korparna, men att lägga beslag på rofvet, det vore att rikta domaren, och det var i hans tankar all rättvisas yttersta mål. I denna tro lät han tillkalla sin pålitligaste alguacil — en lång och mager karl med roflysten blick, klädd, enligt bruket inom sitt yrke, i den gamla spanska drägten, en svart filthatt med breda uppvikna brätten, en egendomlig ringkrage, en liten svart kappa dinglande från skuldrorna, luggslitna svarta pantalonger, som tätt omslöto hans spinkiga ben, medan han i handen bar en lång hvit staf, det fruktade tecknet till hans embete. Sådan var den lagens blodhund af den gamla spanska rasen, som han skickade att uppspåra den olycklige vattendragaren, och så stor var hans snabbhet och så säkert hans väderkorn, att han slog ned öfver den stackars Peregil, innan han ännu hunnit hem till sig, och förde både honom och hans åsna inför rättvisans vårdare.

Alcalden fäste på honom en af sina mest förkrossande blickar.

— Bekänn, din skurk! röt han med en stämma, som kom den lille gallegons knäskålar att slå emot hvarandra af förskräckelse; bekänn, din skurk! Det tjenar till ingenting, att du nekar, jag vet allt. Galgen är den rätta lönen för det brott du begått, men jag är mild och barmhertig och lyssnar gerna till skäl. Mannen, som du mördat i ditt hus, var en mor, en otrogen, en fiende till vår heliga religion. Det var utan tvifvel i ett anfall af religiöst nit, som du dödade honom. Jag vill derför ej vara sträng emot dig; gif ifrån dig godset, som du röfvat ifrån honom, och vi skola tysta ned saken.

Den stackars vattendragaren kallade alla helgon till vitnen på sin oskuld, men ack, intet af dem instälde sig, och om de äfven gjort det, skulle alcalden ej trott hela kalendern. Vattendragaren berättade hela historien om den döende moren med sanningens rättframma öppenhet, men allt förgäfves.

— Du vill således verkligen fortfarande söka få mig att tro, att den här muselmanen hvarken hade guld eller juveler, som retade din lystnad? frågade domaren.

— Så sant jag hoppas bli salig, ers nåd, svarade vattendragaren, är det fullkomligt visst, att han ej hade någonting mer än en liten ask af sandelträ, som han testamenterade mig till ersättning för den lilla tjenst jag gjort honom.

— En ask af sandelträ! En ask af sandelträ! utropade alcalden med gnistrande ögon vid tanken på dyrbara juveler. Och hvar är denna ask? Hvar har du gömt den?

— Med ers nåds tillåtelse, svarade vattendragaren, så ligger han

i den ena af min mulåsnas sadelkorgar och står hjertans gerna till ers nåds tjenst.

Han hade knapt utsagt dessa ord, förrän alguacilen satte af som en pil och inom ett ögonblick kom tillbaka med den hemlighetsfulla asken. Alcalden öppnade den med ifrig och darrande hand; alla sträckte fram halsarna för att få se skatten den troddes innehålla, men fingo betydligt förlängda ansigten, då vid askens öppnande den endast befans innehålla en pergamentrulle, fullskrifven med arabiska bokstäfver, samt en vaxljusstump.

Då ingenting står att vinna med en fånges fällande, är rättvisan, äfven i Spanien, benägen att visa sig oväldig. Sedan alcalden hemtat sig från sin missräkning och funnit, att det verkligen ej fans något byte att få, lyssnade han lugnt till vattendragarens förklaring, hvilken bekräftades af hans hustrus vitnesmål. Då han sålunda öfvertygat sig om hans oskuld, stälde han honom på fri fot, ja, tillät honom till och med att taga med sig morens testamente, sandelträasken med dess innehåll, såsom välförtjent belöning för hans menniskokärlek, men behöll hans åsna som ersättning för tidspillan och rättegångskostnader.

Vi finna sålunda den stackars lille gallegon ännu en gång försatt i nödvändigheten att vara sitt eget lastök och streta upp till brunnen i Alhambra med en stor vattenkruka på axeln.

Då han på detta sätt knogade uppför backen midt i middagshettan en varm sommardag, hände ej sällan, att hans vanliga goda lynne öfvergaf honom.

— Fördömde alcalde, kunde han då utropa, att plundra en fattig satan på medlen till hans uppehälle, den bäste vän, han hade i verlden!

Vid denna erinring af den käre kamraten och deltagaren i hans mödor gaf sig vanligen hela den medfödda godhjertenheten i hans natur ett utbrott.

— Du gamla kära grålle, kunde han då utropa, i det han stödde sin börda mot en sten och torkade svetten ur pannan, jag slår vad, att du i det här ögonblicket tänker på din gamle husbonde; jag slår vad, att du saknar vattenkrukorna, stackars kräk!

Till råga på hans vedervärdigheter mottog honom hans hustru vid hemkomsten med jämmer och klagolåt. Hon hade tydligen de bästa korten på hand, då hon varnat honom för denna dåraktiga gästfrihet, som dragit öfver dem så många olyckor, och som en argbigga, hvilken känner sitt öfvertag, försummade hon heller aldrig att påminna honom om, huru ofantligt mycket skarpsyntare hon varit än han. När barnen någon gång saknade mat eller behöfde nya kläder, kunde hon med en försmädlig ton i rösten svara:

— Vänd er till er pappa! Han har fått ärfva kung Chico i Alhambra, han; han har ju morens kassakista att ösa ur.

Blef väl någonsin en stackars dödlig så grundligt straffad för det han gjort en god gerning? Den olycklige Peregil var bedröfvad ända in i djupet af sin själ, men fördrog det oaktadt med undergifvenhet sin äkta hälfts sarkasmer. Slutligen en afton, då hon efter en het dags mödor hånade honom på det vanliga viset, förlorade han dock helt och hållet tålamodet. Han vågade ej svara henne, men hans ögon hvilade på sandelträasken, som låg på en hylla med vidöppet lock, liksom skrattande åt hans förtret. Han ryckte ned den och kastade den förargad i golfvet, utropande:

— Olycklig var i sanning den dag, då jag första gången såg dig och hyste din egare under mitt tak!

Då asken slog i golfvet, flög pergamentrullen ut. Peregil satt en stund och betraktade rullen i dyster tystnad. Derunder föll honom plötsligt något in. — Hvem vet, tänkte han, om ej denna skrift kan vara af någon vigt, efter moren så noga gömde den!

Han tog derför upp den och stoppade den på sig, och följande morgon, när han ropade ut sitt Agua, quien quiere agua! kring gatorna, stannade han vid en galanteri- och parfymbutik i Zacatin, tillhörig en mor från Tanger, och bad honom säga sig innehållet.

Moren läste uppmärksamt igenom rullen, strök derefter sitt skägg och smålog.

— Denna handskrift, sade han, är ett slags besvärjelseformel för återfinnandet af en gömd skatt, som ligger under förtrollning. Den säges hafva en sådan kraft, att de starkaste bommar och reglar, ja, sjelfva det hårdaste berg skola ge vika derför.

— Bah! utropade den lille gallegon; hvad gagn kan väl allt det der göra mig? Jag är ingen trollkarl och känner ingenting om gömda skatter.

Med dessa ord tog han sin vattenkruka på axeln, lemnade rullen qvar i morens händer och begaf sig ut på sin dagliga rund.

Denna samma dag på aftonen hände dock, att, då han i skymningen hvilade sig vid Alhambras brunn, han der träffade samman med ett sällskap af ställets vanliga sqvallerkunder, hvilkas samtal, såsom i skumrasket gerna händer, rörde sig omkring gamla sägner och berättelser af öfvernaturlig beskaffenhet. Fattiga som kyrkråttor allesammans, hängde de med synnerlig förkärlek fast vid det gamla omtyckta ämnet om förtrollade rikedomar, som af morerna qvarlemnats i olika delar af Alhambra. Framför allt voro de ense i den öfvertygelsen, att stora skatter vore begrafna djupt ned i jorden under Tornet med de sju våningarna.

Dessa berättelser gjorde ett ovanligt intryck på den hederlige Peregil, och de trängde allt djupare in i hans tankar, då han på återvägen till staden vandrade ensam utför de mörka alleerna. — Om det ändå skulle finnas en skatt gömd under det der tornet, och om rullen, som jag lemnade qvar i morens händer, skulle

kunna sätta mig i stånd att komma åt den! I den plötsliga hänryckning, hvari denna tanke försatte honom, hade han så när släpt sin vattenkruka.

Hela natten kastade han sig af och an på bädden och kunde knapt få en blund i sina ögon för de tankar, som plågade hans hjerna. Folket hade knapt börjat komma i rörelse på gatorna, förrän han begaf sig till morens butik och berättade honom allt, som föregick inom honom.

— Ni kan läsa arabiska, sade han; hvad säger ni, om vi tillsammans skulle bege oss till tornet och försöka, hvad verkan den der besvärjelsen har? Vill den ej ta skruf, har ingen skada skett; lyckas den åter, skola vi broderligt dela alla skatter vi kunna komma öfver.

— Denna handskrift, svarade moren, är ej ensam tillräcklig; den måste läsas vid midnatt vid skenet från ett egendomligt sammansatt och förfärdigadt vaxljus, hvars beståndsdelar det är mig omöjligt att anskaffa. Utan ett sådant vaxljus är denna pergamentrulle till ingen nytta.

— Är det ingenting annat, utropade den lille gallegon, så har jag ett sådant vaxljus och skall vara här med det om ett ögonblick. Med dessa ord skyndade han sig hem och kom snart tillbaka med den gula vaxljusstumpen, som han funnit i sandelträasken.

Moren kände och luktade på den.

— Här äro sällsynta och dyrbara parfymer blandade med detta gula vax, sade han. Det är just samma slags vaxljus, som beskrifves i pergamentrullen. Så länge detta ljus brinner, skola de starkaste murar och de hemligaste grottor förblifva öppna. Ve dock den olycklige, som dröjer qvar der inne, sedan det blifvit släckt! Han blir förtrollad, instängd der jemte skatten.

De kommo nu öfverens att redan följande natt försöka besvärjelsens verkan. Sent på natten, när inga andra än ugglor och läderlappar voro i rörelse, stego de derför uppför den skogbevuxna sluttningen till Alhambra och närmade sig detta af träd undanskymda, genom så många hemska sägner fruktansvärda torn. Vid skenet från en lykta trefvade de sig fram genom busksnår och öfver kullfallna stenar till en dörr, som ledde till ett hvalf under tornet. Med fruktan och bäfvan stego de utför en i klippan uthuggen trappa. Den ledde till ett tomt, fuktigt och ödsligt rum, från hvilket en ny trappa ledde till ett ännu djupare hvalf. På detta sätt stego de utför fyra särskilda trappor, ledande till lika många hvalf, det ena under det andra, men golfvet i det fjerde var fasta berget. Enligt sägnen skulle det finnas tre hvalf till, men det sades vara omöjligt att komma längre, då de öfriga vore stängda af en mäktig förtrollning. Luften i detta hvalf var fuktig och kylig och hade en unken lukt, och ljuset gaf knappast några

strålar ifrån sig. De stannade här en stund i andlös väntan, tills klockan svagt hördes slå tolf i vakttornet. Nu tände de vaxljuset, som spred omkring sig ett doft af myrra, rökelse och storax.

Moren började läsa med darrande stämma. Han hade knapt slutat, förrän det blef ett dån som af en underjordisk åska. Jorden skakade, golfvet öppnade sig och visade en trappa. Darrande af skräck, stego de ned och sågo sig vid lyktskenet i ett annat hvalf, betäckt med arabiska inskrifter. Midt på golfvet stod en stor kista, beslagen med sju stålband, och vid hvardera änden deraf satt en förtrollad mor, klädd i harnesk, men orörlig som en bildstod, då de befunno sig under förtrollningens välde. Framför kistan stodo flere krukor fylda med guld och silfver och ädla stenar. I den största af dessa stucko de ned armarna ända till armbågen och hemtade i hvarje tag upp en grabbnäfve full med stora moriska guldmynt, armband och andra prydnader af samma ädla metall, medan då och då ett halsband af orientaliska perlor fastnade mellan deras fingrar. Men allt under det de proppade fickorna fulla, darrade de som asplöf och kastade mången förstulen blick på de båda förtrollade morerna, hvilka sutto bistra och orörliga och stirrade på dem med glaslika ögon. Plötsligt tyckte de sig höra ett buller, och gripna af en panisk skräck, rusade båda uppför trappan, tumlade hufvudstupa öfver hvarandra in i det öfre rummet, slogo omkull och släckte vaxljuset, och golfvet slöt sig åter tillhopa med en förfärlig skräll.

De fortsatte flykten och stannade ej förr, än de hade trefvat sig ut ur tornet och sågo stjernorna tindra mellan träden. De satte sig nu ned i gräset och delade bytet, sedan de beslutit att för denna gång nöja sig med detta blotta skummande af krukornas innehåll, men att en annan natt göra ett nytt besök och tömma dem i botten. För att göra sig riktigt säkra på hvarandras redlighet delade de äfven talismanerna emellan sig, så att den ene fick vaxljuset och den andre pergamentrullen. Sedan detta skett, anträdde de med lätta hjertan och välförsedda fickor återfärden till Granada.

Då de vandrade utför sluttningen, hviskade den försigtige moren ett varnande ord i den lille godtrogne vattendragarens öron.

— Vän Peregil, sade han, hela den här saken måste hållas ytterst hemlig, tills vi fått skatten i våra händer och hunnit bringa den i säkerhet. Om en halfdragen hviskning derom kommer till alcaldens öron, äro vi förlorade.

— Deruti har ni rätt, svarade gallegon, ingenting kan gerna vara sannare.

— Vän Peregil, sade moren, du är en klok karl, och jag tviflar ej på, att du kan bevara en hemlighet, men du har en hustru.

— Hon skall ej få veta ett ord om saken, svarade den lille vattendragaren beslutsamt.

— Nog, sade moren, jag litar på din tystlåtenhet och ditt löfte. Aldrig var ett löfte mera bestämdt och uppriktigt gifvet; men ack, hvilken man förmår väl ha en hemlighet för sin hustru! Säkerligen ej en sådan som Peregil, vattendragaren, som var en af de ömmaste och medgörligaste af äkta män. Vid sin hemkomst fann han sin hustru sitta i en vrå och se dyster ut.

— Ändtligen behagar du då komma hem, skrek hon, då han satte foten inom dörren, sedan du strukit omkring hela natten! Det förvånar mig verkligen, att du inte har en mor med dig den här gången också.

Hon föll med det samma i en paroxysm af gråt och började vrida händerna och slå sig för bröstet.

— Hvad skall bli af mig, olyckliga qvinna! utropade hon; mitt hus plundras af alguaciler och lagkarlar, min man är en odåga, som ej skaffar bröd åt hustru och barn, utan stryker omkring dag och natt med otrogna morer. Ack, mina barn, mina barn! Hvad skall det väl bli af oss! Vi skola alla nödgas gå omkring på gatorna och tigga.

Vår hederlige Peregil blef så rörd öfver sin äkta hälfts förtviflan, att han ej kunde låta bli att gråta med. Hans hjerta var lika fullt som hans ficka och stod ej att hålla tillbaka. Stickande ned handen i den senare, tog han upp tre eller fyra stora guldstycken och lät dem falla i hustruns knä. Den stackars qvinnan stirrade af förvåning och kunde ej fatta meningen med detta guldregn. Innan hon hann hemta sig från sin öfverraskning, drog den lille gallegon fram en guldkedja och höll upp den framför henne, hoppande och dansande af förtjusning och med munnen utdragen till ett bredt grin från det ena örat till det andra.

— Den heliga jungfrun beskydde oss! utropade hon. Hvad har du gjort, Peregil? Du har väl aldrig begått ett mord eller ett rån?

Denna tanke hade knapt fått insteg i den stackars qvinnans hjerna, förrän den för henne blef full visshet. Hon såg ett fängelse och en galge på afstånd och en liten krokbent gallego hänga och dingla uti den, och öfverväldigad af de fasor, som hennes fantasi uppbesvurit, föll hon i häftiga konvulsioner.

Hvad kunde den stackars mannen göra? Han hade ingen annan utväg att lugna sin hustru och fördrifva hennes fantasis skräckbilder än att berätta hela historien om sitt äfventyr. Han gjorde det dock ej förr, än han affordrat henne det högtidligaste löfte att ej uppenbara ett ord derom för någon lefvande själ.

Att beskrifva hennes glädje vore omöjligt. Hon slog sina armar om mannens hals och nästan strypte honom med sina smekningar.

— Hvad säger du nu, hustru, utropade den lille mannen med

rättmätig segerstolthet, hvad säger du nu om morens testamente? Gif mig aldrig mer några hårda ord för det jag hjelper en medmenniska, som är i nöd!

Den hederlige gallegon gick till hvila på sin fårskinnsmatta och sof lika godt, som den varit en ejderdunsbädd. Så var dock ej förhållandet med hans hustru. Hon tömde ut på mattan hela innehållet i hans fickor och satt hela natten räknande arabiska guldmynt, profvande halsband och örringar och föreställande sig den figur, hon en dag skulle göra, när hon finge bära alla sina dyrbarheter.

Morgonen derpå tog den hederlige gallegon ett stort guldmynt, begaf sig dermed till en juvelerares butik i Zacatin och bjöd ut det till salu, sägande sig ha hittat det i Alhambras ruiner. Juveleraren såg, att det hade en arabisk inskrift och var af det renaste guld; han bjöd dock endast en tredjedel af dess värde, hvarmed vattendragaren förklarade sig fullkomligt nöjd. Peregil köpte nu nya kläder åt småttingarne och alla slags leksaker jemte rikliga beståndsdelar till en god måltid och lät vid hemkomsten alla barnen taga i ring omkring honom, medan han sjelf, som den lyckligaste af fäder, till deras utomordentliga förtjusning gjorde de lustigaste krumsprång.

Vattendragarens hustru höll sitt tysthetslöfte med den mest förvånande stränghet. En hel dag och en half dertill gick hon omkring med en mystisk min och hjertat nära att sprängas af den stora hemlighet, hon hade att bära på; men hon behöll den modigt inom sig, oaktadt hon var omgifven af sina sqvallersystrar. Visserligen kunde hon ej låta bli att taga sig en viss air, urskuldade sig för sin trasiga drägt och talade om att beställa sig en ny basquiña, garnerad med guldgaloner och tofsar, och en ny spetsmantilj. Hon kastade ut vinkar, att hennes man tänkte draga sig ifrån vattenaffären, såsom ej rätt nyttig för hans helsa. Ja, hon trodde, att de allesammans nästa sommar skulle slå sig ned på landet, på det barnen måtte få supa litet bergluft, ty det vore ingen möjlighet att lefva i staden under denna qvalmiga årstid.

Grannarne sågo på hvarandra och trodde, att den stackars qvinnan tappat förståndet; och hennes förnäma miner och later voro föremål för allmänt löje bland hennes vänner i samma ögonblick, hon vände ryggen till.

Lade hon band på sig utomhus, tog hon dock sin skada igen hemma. Styrande ut sig med ett halsband af äkta orientaliska perlor, moriska armband och ett juveldiadem på hufvudet, promenerade hon majestätiskt fram och tillbaka i rummet i sina paltor, medan hon allt emellanåt stannade för att kasta en beundrande blick i en bit af en sönderslagen spegel. Ja, i sin fåfänga kunde hon ej låta bli att ett ögonblick visa sig vid fönstret

för att njuta af den verkan, hennes elegans skulle göra på de förbigående.

Ett olycksaligt öde vill emellertid, att Pedrillo Pedrugo, den nyfikne barberaren, just i detta ögonblick sitter syslolös i sin butik midt öfver gatan; plötsligt träffas hans ständigt vaksamma öga af blixtrandet från en diamant. I ett nu är han vid sitt titthål och får se vattendragarens kippskodda hustru utstyrd med en österländsk bruds hela prakt. Han tar i hast en fullständig öfversigt af hennes prydnader och sätter derefter af som en pil till alcalden. Inom en liten stund är den utsvultne alguacilen åter ute på spaning, och innan dagen är till ända, släpas den olycklige Peregil åter inför domaren.

— Hvad vill det här säga, din skurk! skrek alcalden med ursinnig röst. Du sade mig, att den otrogne, som dog i ditt hus, ej lemnade efter sig mer än en tom ask, och nu hör jag, att din hustru, det kräket, styr ut sina trasor med perlor och diamanter. Lemna genast ifrån dig, hvad du röfvat från ditt olyckliga offer, och bered dig, din usling, att dingla i galgen, som redan är trött att vänta på dig!

Den skrämde vattendragaren föll ned på sina knän och afgaf en fullständig berättelse om det underbara sätt, hvarpå han fått sin rikedom. Alcalden, alguacilen och den nyfikne barberaren lyssnade med giriga öron på denna fesaga om förtrollade skatter. Alguacilen skickades strax att hemta moren, som gifvit sitt biträde vid besvärjningen. Muselmanen anlände, till hälften skrämd från förståndet öfver att finna sig i klorna på lagens harpyier. När han såg vattendragaren stå der med hängande hufvud och skamsen uppsyn, förstod han genast hela sammanhanget.

— Eländiga nöt! hviskade han, då han gick förbi honom; jag varnade dig ju för att pladdra om saken för din hustru.

Morens berättelse stämde på pricken öfverens med vattendragarens; men alcalden låtsade sig ha svårt att tro derpå och kastade ut hotelser om fängelse och sträng undersökning.

— Sakta, gode señor alcalde, sade muselmanen, som nu återvunnit sin vanliga slughet och sjelfbeherskning. Låtom oss ej förspilla lyckans gåfvor genom att tvista om dem! Ingen mer än vi känner någonting om den här saken, låtom oss hålla den tyst! Hvalfvet innehåller tillräckligt med dyrbarheter för att rikta oss alla. Lofva en ärlig delning, och allt skall skaffas fram! Vägra, och hvalfvet skall bli tillslutet för alltid!

Alcalden höll afsides en liten rådplägning med alguacilen. Den senare var en gammal räf i sitt yrke.

— Lofva allt, sade han, tills ni fått skatten i edra händer! Ni kan då lägga beslag på alltsammans, och om han och hans med-

brottsling våga mucka, så hota dem med bålet som otrogna och trollkarlar!

Rådet var i alcaldens smak. Slätande rynkorna i sin panna, sade han till moren:

— Det här är en sällsam historia och kan möjligen vara sann, men jag måste med egna ögon öfvertyga mig derom. Ännu i denna natt, som kommer, måste du upprepa besvärjelsen i min närvaro. Om det verkligen finnes en sådan skatt, skola vi vänskapligt dela den emellan oss och ej nämna ett ord mera om saken, men hafven I bedragit mig, så vänten ingen miskund af mig! Under tiden måsten I stanna qvar under bevakning.

Moren och vattendragaren gingo med nöje in på dessa vilkor, förvissade om, att utgången skulle bevisa sanningen af deras ord.

Fram emot midnatt smög sig alcalden ut, åtföljd af alguacilen och den nyfikne barberaren, alla väl beväpnade. De förde med sig moren och vattendragaren som fångar och togo äfven med sig den senares präktiga åsna för att på henne forsla hem den väntade skatten. De framkommo till tornet utan att bli bemärkta, bundo åsnan vid ett fikonträd och stegö ned i det fjerde tornhvalfvet.

Pergamentrullen framtogs, det gula vaxljuset tändes, och moren läste besvärjelseformeln. Jorden skakade som förra gången, golfvet öppnade sig med ett brakande ljud, och den smala trappan visade sig. Alcalden, alguacilen och barberaren stodo slagna af skräck och hade ej mod att nedstiga. Moren och vattendragaren gingo ned i hvalfvet och funno de båda morerna sitta tysta och orörliga som förut. De utsågo två af de stora med guld och ädelstenar fylda krukorna. Vattendragaren bar upp dem på sina axlar, en och en i sänder, men ehuru en liten stark karl och van att bära bördor, vacklade han dock under deras tyngd och fann, när han hängde dem på hvar sin sida om åsnan, att de voro så mycket, som åsnan möjligen kunde bära.

— Låtom oss nu vara nöjda för den här gången, sade moren; här fins så mycket dyrbarheter, som vi kunna bortföra utan att bli upptäckta, och tillräckligt att göra oss alla så rika, vi någonsin kunna önska.

— Fins det mera skatter qvar der nere? frågade alcalden.

— Den största af alla, sade moren, en stor stålbeslagen kista, fyld med perlor och ädla stenar.

— Låt oss för all del få upp kistan! ropade den snikne alcalden.

— Jag vill icke stiga ned efter mera, sade moren bestämdt; nog är nog för en förståndig man — mera är öfverflödigt.

— Och jag, sade vattendragaren, vill inte bära upp någonting mera för att knäcka ryggen på min stackars åsna.

Då han fann befallningar, hotelser och böner lika fruktlösa, vände sig alcalden till sina båda följeslagare.

— Hjelpen mig, sade han, att få upp kistan, och hennes innehåll skall delas mellan oss.

Med dessa ord gick han utför trappan, motvilligt och med darrande steg åtföljd af alguacilen och barberaren.

Moren hade knapt sett dem försvinna ned i hvalfvet, förrän han släckte det gula vaxljuset; klippan slöt sig med sin vanliga skräll, och de tre hedersmännen voro begrafna i hennes innandömen.

Han skyndade derefter uppför de fyra trapporna och stannade ej förr, än han kom ut i fria luften. Den lille vattendragaren följde honom, så fort hans korta ben tilläto.

— Hvad har du gjort? ropade Peregil, så snart han kunde hemta anden; alcalden och de andra äro ju instängda i hvalfvet.

— Det är Allahs vilja, sade moren andäktigt.

— Och tänker du inte släppa ut dem? frågade gallegon.

— Det förbjude Allah! svarade moren och strök sitt skägg. Det är skrifvet i ödets bok, att de skola förblifva der under förtrollning, tills i framtiden någon äfventyrare kommer och bryter den. Ske Guds vilja!

Med dessa ord slungade han vaxljusstumpen långt bort bland de mörka busksnåren i dalklyftan.

Saken stod nu ej längre att hjelpa, och moren och vattendragaren togo med den rikt lastade åsnan vägen till staden. Under hemfärden kunde Peregil omöjligt låta bli att omfamna och kyssa den långörade kamraten i sina mödor, som han sålunda återfått ur lagens klor, och det är i sjelfva verket äfven tvifvelaktigt, hvad som i detta ögonblick mest gladde den godhjertade lille mannen, vinnandet af skatten eller återfåendet af hans åsna.

De båda kompanjonerna delade redligt och vänskapligt sitt byte, om man undantar, att moren, som hade en liten vurm för prydnadssaker, lagade så, att han i sin hög fick de flesta perlorna och ädelstenarna och andra småsaker, men då alltid i stället gaf vattendragaren präktiga smycken af massivt guld, fem gånger till så stora, hvarmed den senare var alldeles utmärkt belåten. De aktade sig noga att stanna qvar på ett ställe, der de kunde nås af en möjlig upptäckt, utan lemnade Granada för att i andra land ostörda njuta af sin rikedom. Moren återvände till Afrika, till sin födelsestad Tetuan, och gallegon begaf sig med hustru, barn, åsna och allt, det fortaste han kunde, till Portugal. Här blef han under sin hustrus handledning och undervisning en personage af någon betydenhet, ty på hennes tillskyndan utstyrde den lille hedersmannen sin långa kropp och sina korta ben i jacka och knäbyxor, uppträdde med plym i hatten och värja vid sidan, aflade den simpla familjära benämningen Peregil och antog det ståtligt klingande namnet don Pedro Gil. Barnen växte upp och blefvo ett frodigt och lefnadsgladt slägte, medan señora Gil, utstyrd med

fransar, galoner och tofsar från hufvud till fot, med glittrande ringar på hvart enda finger, blef ett mönster af trasgrann elegans.

Hvad alcalden och hans biträden beträffar, förblefvo de instängda under Tornet med de sju våningarna, och der äro de ännu i denna dag. När det i Spanien blir brist på kopplande barberare, roflystna alguaciler och fala alcalder, torde man börja spana efter dem; men om deras befrielse skall dröja till dess, är det fara värdt, att deras förtrollning skall vara till domedag.

Sagan om Alhambras ros eller pagen och jagtfalken.

För en tid efter Granadas uppgifvande af morerna var den härliga staden en omtyckt vistelseort för de spanska suveränerna, tills de bortskrämdes af täta jordbäfningar, som kastade flere hus öfver ända och kommo de gamla moslemska tornen att skaka i sina grundvalar.

Många, många år gingo derefter förbi, under hvilka Granada sällan hedrades med ett kungligt besök. Adelns palats förblefvo tysta och tillbommade, och Alhambra satt, som en förbisedd skönhet, i sorgsen enslighet bland sina vårdslösade trädgårdar. Infantornas torn, en gång hemvist för de tre sköna moriska prinsessorna, träffades äfven af den allmänna ödsligheten, och spindeln väfde sitt nät tvärs öfver det förgylda hvalfvet, och läderlappar och ugglor hade sitt tillhåll i dessa rum, som en gång förskönats af Zaydas, Zoraydas och Zorahaydas närvaro. Den vanhäfd, hvari detta torn råkat, torde till en del äfven haft sin grund i vissa vidskepliga föreställningar, som voro gängse bland folket i granskapet. Det gick nämligen en sägen, att vålnaden af den unga Zorahayda, som dött i detta torn, ofta vid midnattstid sågs i månskenet sitta vid springbrunnen i hallen eller klagande gå omkring på altanen, och att tonerna från hennes silfverlyra kunde vid midnatt höras af vägfarande, som passerade dalen fram.

Slutligen hugnades Granada ännu en gång med ett kungligt besök. Hela verlden vet, att Felipe V var den förste bourbon, som satt på Spaniens tron. Hela verlden vet, att han i sitt andra gifte var förmäld med Elizabetta eller Isabella (ty de äro samma person), den sköna prinsessan af Parma; och hela verlden vet, att genom denna kedja af händelser en fransk prins och en italiensk prinsessa sutto tillsammans på den spanska tronen. För att kunna värdigt mottaga detta lysande par blef Alhambra iståndsatt och inredt med all möjlig skyndsamhet. Hofvets ankomst ändrade det nyss så öde palatsets hela utseende. Ljudet af trummor och trum-

peter, stampandet af hästar i alleerna och på den yttre borggården, de glittrande vapnen samt de från porttornet och vallarna svajande fanorna påminde om fästningens gamla krigiska glans. En fredligare karakter rådde dock inom det kungliga palatset. Här hördes endast frasandet af klädningar, de tysta stegen och de halfhöga hviskningarna af de vördnadsfullt bugande hofmännen i förmaken, medan pager och hoffröknar gingo af och an i trädgårdarna och ljudet af musik trängde ut från ett eller annat öppet fönster.

Bland monarkernas svit var äfven en favoritpage hos drottningen vid namn Ruyz de Alarcon. Då vi säga, att han var en favoritpage hos drottningen, ha vi dermed gifvit honom ett utmärkt loford, ty hvar och en i den ståtliga Elizabettas svit var utvald för behag, skönhet eller talang. Han hade nyss fylt sina aderton år, var fin och smärt till växten och behagfull som en ung Antinoos. Mot drottningen var han idel vördnad, men i bottnen var han en liten erkeskälm, bortskämd af hofvets damer och vida öfver sina år förfaren i konsten att eröfra qvinnohjertan.

Det hände sig nu en morgon, att denne unge lätting ströfvade omkring i Generalifes skogslundar på bergsluttningen ofvanför Alhambra. Han hade för sitt nöjes skull tagit med sig en drottningen tillhörig jagtfalk, som var hennes synnerliga favorit. Under sitt kringströfvande här fick han se en fågel flyga upp ur ett busksnår; han tog genast hufvan af falken och släpte upp honom. Falken svingade sig högt upp i luften, sköt derefter rakt ned på sitt villebråd, men förfelade det och flög så bort utan att lyssna till pagens locktoner. Den senare följde med blicken rymmaren i hans nyckfulla flygt, tills han såg honom slå ned på altanen af ett aflägset och ensligt torn i Alhambras yttre ringmur, bygdt på kanten af en ravin, som skilde den kungliga fästningen från Generalifes område. Det var i sjelfva verket Prinsessornas torn.

Pagen steg ned i ravinen och gick snedt öfver den till tornet; men det hade ingen ingång från dälden, och dess stora höjd gjorde hvarje försök att klättra uppför det omöjligt. Han tog derför en stor omväg till en af fästningsportarna och kom på detta sätt fram till andra sidan af tornet.

En liten trädgård, omsluten med ett myrtenbehängdt gallerverk af rör, låg framför tornet. Öppnande en liten grind, gick pagen mellan blomstersängar och rosenhäckar fram till dörren. Den var tillsluten och reglad. En springa i dörren gaf honom dock tillfälle att kasta en blick in i rummet. Det var en liten morisk hall med väggar i stalaktitverk, lätta marmorkolonner och en alabasterfontän, omgifven af blommor. Midt i rummet hängde en förgyld bur med en sångfågel, under den på en stol låg en angorakatt bland silkesrullar och andra qvinnoarbetets tillbehör, och lutad mot fontänen stod en med band utsirad gitarr.

Ruyz de Alarcon öfverraskades af dessa spår till qvinlig smak och elegans i ett ensligt och, som han trott, öfvergifvet torn. De påminde honom om de sagor om förtrollade salar, på hvilka Alhambra är så rikt, och angorakatten kunde vara någon förtrollad prinsessa.

Han knackade sakta på dörren. Ett vackert ansigte tittade ut genom ett litet fönster ofvanför den, men drogs genast tillbaka igen. Han stod och väntade, att dörren skulle öppnas, men han fick vänta förgäfves; intet fotsteg hördes innanför — allt var tyst. Hade hans sinnen bedragit honom, eller var den sköna uppenbarelsen tornets fe? Han knackade åter och högre. Efter en liten stund tittade det strålande ansigtet ännu en gång ut; det var en blomstrande flickas om femton år.

Pagen tog genast af sin plymagerade barett och anhöll i de mest artiga ordalag att få stiga upp i tornet och taga sin falk.

— Jag vågar ej öppna dörren, señor, svarade den lilla tärnan, rodnande; min tant har förbjudit det.

— Jag besvär er, sköna flicka — det är drottningens favoritfalk; jag törs ej återvända till palatset utan den.

— Är ni då en af hofvets kavaljerer?

— Ja, sköna flicka; men jag skall förlora drottningens ynnest och min plats, om jag ej har falken med mig hem.

— Santa Maria! Det är för er, hofvets kavaljerer, som min tant särskildt har ålagt mig att stänga dörren.

— För elaka kavaljerer utan tvifvel, men jag är ingen af dessa, utan en simpel stackars page, hvars hela framtid skulle bli förstörd, om ni nekar mig denna lilla begäran.

Den lilla damens hjerta rördes af pagens olycka. Det vore ofantlig synd, om hans framtid skulle bli förstörd genom ett afslag på en så obetydlig begäran. Han kunde omöjligt vara en af dessa farliga menniskor, som hennes tant hade beskrifvit som ett slags kannibaler, hvilka ständigt gingo på lur efter tanklösa unga tärnor; han var ödmjuk och blygsam och stod så bedjande med mössan i hand och såg så vacker ut.

Den listige pagen såg, att garnisonen började vackla, och fördubblade sina böner i så bevekande ordalag, att det ej stod i en dödlig flickas makt att afslå dem. Tornets lilla väktarinna steg alltså rodnande utför trapporna och öppnade dörren med darrande hand, och om pagen hade blifvit förtjust vid den blotta skymt af hennes ansigte, han uppfångat från fönstret, blef han ordentligt hänryckt öfver det porträtt i full kroppsstorlek, som nu afslöjades för honom.

Hennes andalusiska korsett och nätta basquiña aftecknade de fylliga, men strängt symmetriska formerna i en gestalt, som ännu stod på gränsen mellan flickans och ungmöns. Hennes glänsande hår var

benadt i pannan och prydt med en nyplockad ros, enligt det vanliga bruket i landet. Hennes hy var visserligen färgad af glöden från söderns sol, men bidrog endast att gifva rosorna på hennes kinder en så mycket rikare ton och förhöja glansen i hennes själfulla ögon.

Ruyz de Alarcon såg allt detta med en enda blick, ty det passade sig ej att stanna; han framstammade endast med låg röst sina tacksägelser och flög derefter med bevingade steg uppför trappan för att söka sin falk.

Han kom snart tillbaka med rymmaren på sin hand. Den unga flickan hade emellertid satt sig vid springbrunnen i hallen och börjat nysta silke; men i sin förvirring släpte hon rullen på golfvet. Pagen sprang fram och tog upp den, böjde derefter behagfullt det ena knäet och räckte henne den, men fattade tillika handen, som utsträcktes för att mottaga den, och tryckte derpå en kyss mera glödande och vördnadsfull, än han någonsin tryckt på sin drottnings sköna hand.

— Ave Maria, señor! utropade den unga damen, rodnande ännu djupare af öfverraskning och förvirring, ty hon hade aldrig förut mottagit en sådan hyllning.

Den blygsamme pagen gjorde tusen ursäkter och försäkrade henne, att det vore sättet vid hofvet att uttrycka den djupaste aktning och vördnad.

Hennes vrede, om det verkligen var vrede, blef lätt stillad, men hennes oro och förvirring fortforo, och hon satt der rodnande och med nedslagna ögon, medan silket, som hon sökte reda, allt mera intrasslades.

Den listige pagen såg förvirringen i det motsatta lägret och skulle gerna velat begagna sig deraf; men de vackra orden han ville yttra dogo på hans läppar, hans försök att säga artigheter voro tafatta och misslyckade, och till sin egen förvåning fann sig den käcke pagen, som rört sig med en sådan obesvärad ledighet och djerfhet bland hofvets mest firade damer, helt blyg och förlägen inför en liten femtonårig flicka.

Den okonstlade flickan hade i sjelfva verket i sin egen blygsamhet och oskuld kraftigare väktare än de af hennes vaksamma tant föreskrifna reglarna och låsen. Dock, hvar är väl det qvinnohjerta, som är stålsatt mot kärlekens första hviskningar? Den lilla damen hade i all sin okunnighet om verlden instinktmässigt fattat allt, hvad pagens stammande tunga ej förmådde uttrycka, och hennes hjerta klappade häftigt, då hon för första gången såg vid sina fötter en tillbedjare — och hvilken tillbedjare!

Pagens förlägenhet, ehuru fullt naturlig, blef dock ej långvarig, och han började återfå sin vanliga ledighet och sjelftillit, då en gäll röst hördes på afstånd.

— Min tant kommer tillbaka från mässan, ropade den ung flickan förskräckt; för Guds skull, señor, skynda härifrån!

— Ej förr än ni ger mig rosen der i ert hår som ett minne.

Hon lösgjorde rosen från sina korpsvarta lockar.

— Tag den, ropade hon förvirrad och rodnande, men för Gud skull aflägsna er!

Pagen tog rosen och höljde på samma gång med kyssar de sköna handen, som gaf den. Stickande rosen i sin barett och ta gande falken i sin hand, var han med några språng ute genom trädgårdsgrinden, förande med sig den ljufva Jacintas hjerta.

När den vaksamma tanten anlände till tornet, märkte hon si brorsdotters förvirring och en viss oreda i hallen, men ett ord va tillräckligt att förklara allt. — En jagtfalk hade förföljt sitt ro in i hallen.

— Gud bevare oss! En falk flyga in i tornet! Hörde man vi nånsin på maken till oförskämdhet hos en fågel! Sjelfva traste i buren är ju inte längre säker.

Den vaksamma Fredegonda var en af de försigtigaste af forr tiders gamla ungmör. Hon hade en helig fasa och misstro fö hvad hon kallade det »motsatta könet», hvilken under ett lång ogift lif småningom tilltagit. Icke som den goda damen någons just hade lidit af deras nedrighet: naturen hade i detta fall gifv henne ett skyddsmedel i hennes utseende; men fruntimmer, so ha minsta anledningen att frukta för sig sjelfva, äro mest benägn att vaka öfver sina för fara mera utsatta grannar.

Brorsdottern var det fader- och moderlösa barnet till en office som fallit i krigen. Hon hade blifvit uppfostrad i ett kloster o hade nyligen från sin heliga fristad flyttats under sin faste omedelbara vård, der hon växte upp obemärkt, som den utslåen rosen blommar i skuggan af en törnbuske. Denna liknelse är heller endast tillfällig, ty för att säga sanningen hade hennes frisl och gryende skönhet redan tilldragit sig allmän uppmärksamh äfven i hennes enslighet, och med detta poetiska sinne, som eget för Andalucias folk, hade bönderna i trakten gifvit hen namnet Alhambras ros.

Den försigtiga tanten höll trogen vakt öfver sin lilla täcka bro dotter, så länge hofvet stannade qvar i Granada, och smickra sig med, att hennes vaksamhet krönts med framgång. D goda damen blef visserligen då och då om nätterna störd af g tarrspel och sång från de månbelysta lundarna vid foten af tornet men hon förmanade då sin brorsdotter att sluta sina öron för dj likt onyttigt qvintilerande, försäkrande henne, att det vore ett a det motsatta könets konstgrepp, hvarigenom oerfarna flickor oft lockades i förderfvet. Ack, hvilka utsigter att öfvertyga en okons lad flicka har väl en torr föreläsning mot en månskensserenad

Slutligen gjorde konung Felipe tvärt slut på sin vistelse i Granada och afreste plötsligt med hela sitt hof. Den vaksamma Fredegonda gick ut för att åse den kungliga kavalkaden, då den red ut genom Rättvisans port och tog vägen ned till staden. När det sista baneret försvann ur sigte, återvände hon triumferande till tornet, ty nu voro alla hennes bekymmer slut. Till sin öfverraskning fick hon se en eldig arabisk springare stå vid trädgårdsgrinden och skrapa marken med hofven, och till sin fasa såg hon strax derefter genom rosenhäcken en yngling i en rikt broderad drägt vid sin brorsdotters fötter. Vid ljudet af hennes steg tog han ett ömt farväl, hoppade med ett lätt språng öfver myrtenbarrieren, svingade sig upp på sin häst och var inom ett ögonblick försvunnen.

I häftigheten af sin sorg glömde hon helt och hållet sin tants missnöje. Kastande sig i hennes armar, brast hon ut i tårar och snyftningar.

— Ay de mi! ropade hon; han är borta, han är borta, och jag skall aldrig mer få se honom!

— Borta! Hvem är borta? Hvem var den der ynglingen, som jag såg vid dina fötter?

— En af drottningens pager, tant, som kom för att säga mig farväl.

— En af drottningens pager, barn! upprepade den vaksamma Fredegonda bestört; och när blef du bekant med en af drottningens pager?

— Samma morgon då jagtfalken kom in i tornet. Det var drottningens jagtfalk, och han kom för att söka den.

— Åh, enfaldiga, enfaldiga flicka! Vet, att inga jagtfalkar äro hälften så farliga som dessa unga sprättande pager, och det är just sådana fåglar som du, som de slå ned på.

Tanten var först ytterst harmsen, då hon erfor, att oaktadt hennes omskrutna vaksamhet en öm förbindelse hade underhållits mellan de båda älskande så godt som under hennes egna ögon; men då hon fann, att hennes oerfarna brorsdotter, ehuru sålunda trots skyddet af bommar och lås utsatt för alla det motsatta könets stämplingar, hade kommit osvedd ur eldprofvet, tröstade hon sig med öfvertygelsen, att hon derför endast hade att tacka de kyska och försigtiga grundsatser, som blifvit inpräglade hos henne.

Medan tanten sålunda lade denna stillande balsam på sin sårade stolthet, gömde brorsdottern i sitt hjerta pagens ofta upprepade trohetslöften. Men hvad är den orolige, kringströfvande mannens kärlek? En dansande bäck, som ett ögonblick leker med hvarje blomma på sin strand, derefter går vidare och lemnar dem alla i tårar.

Dagar, veckor, månader förgingo, och pagen hördes ej mera af. Granatäplet mognade, vinrankan gaf sin frukt, höstregnen störtade i strömmar ned från bergen, Sierra Nevada höljde sig i sin snömantel, och vinterstormarna tjöto genom Alhambras salar — men han kom ej. Vintern gick sin kos. Den härliga våren kom med sång och blommor och balsamiska vestanvindar; snön smälte från bergen, tills han endast låg qvar på Nevadas högsta spets, glittrande genom den qvalmiga sommarluften. Men ännu hördes ingenting från den glömske pagen.

Under tiden blef den stackars lilla Jacinta blek och tankfull. Hennes förra syselsättningar och nöjen öfvergåfvos, hennes silke låg hoptrassladt, hennes gitarr stod utan strängar i en vrå, och hennes ögon, en gång så klara, voro fördunklade af hemlig gråt. Om något ensligt ställe är egnadt att ge näring åt en kärlekssjuk flickas passion, är det säkerligen Alhambra, der allting synes skapadt enkom för att framkalla ömma och romantiska drömmar. Det är ett verkligt paradis för älskande; huru hårdt då att vara ensam i ett sådant paradis, och icke blott ensam, utan öfvergifven!

— Ack, enfaldiga barn! brukade den gamla tanten säga, när hon fann sin brorsdotter i ett af hennes anfall af djup nedslagenhet; varnade jag dig ej mot dessa mäns nedrighet och falskhet? Hvad kunde du också vänta från en förnäm och högdragen familj — du, ett fader- och moderlöst barn, ättling af en fallen och utarmad slägt? Var viss på, att, om ynglingen än vore trofast, hans fader, som är en af de stoltaste ädlingarne vid hofvet, skulle förbjuda hans förening med en så ringa och fattig flicka som du. Tag derför mod till dig och jaga bort dessa tomma fantasier!

Den gamla tantens ord bidrogo endast att öka hennes brorsdotters svårmod, men hon sökte ensamheten för att öfverlemna sig deråt. Sent en natt vid midsommartiden, när fastern hade gått till hvila, satt hon ensam qvar i hallen vid alabasterfontänen. Det var här, som den trolöse pagen först hade knäböjt och kysst hennes hand; det var här, som han ofta lofvat evig trohet. Den unga flickans hjerta var fullt af sorgsna och ljufva minnen; hennes tårar började rinna och föllo långsamt droppe för droppe ned i fontänen. Plötsligt kom det kristallklara vattnet i rörelse, bubbla efter bubbla sköt upp på dess yta och vaggades omkring, tills slutligen en qvinnogestalt, klädd i en rik morisk drägt, långsamt höjde sig öfver vattenspegeln.

Jacinta blef så förskräckt, att hon flydde från hallen och ej vågade gå ned igen. Morgonen derpå berättade hon för fastern hvad hon sett, men den goda damen behandlade det som en fantasi af hennes sjuka sinne eller trodde, att hon fallit i sömn och drömt bredvid springbrunnen.

— Du har tänkt på historien om de tre moriska prinsessorna,

som en gång bodde här i tornet, och den har blandat sig i dina drömmar.

— Hvilken historia, tant? Jag har ej hört någon sådan.

— Du har säkerligen hört talas om de tre prinsessorna Zayda, Zorayda och Zorahayda, som af konungen, sin fader, höllos instängda här i tornet och samtyckte att fly med tre kristna riddare. De två först nämda flydde verkligen, men den tredje tappade modet i sista ögonblicket och skall enligt sägnen hafva dött här.

— Jag påminner mig nu ha hört det berättas, sade Jacinta, och ha gråtit öfver den goda Zorahaydas öde.

— Du må väl gråta öfver hennes öde, fortfor tanten, ty Zorahaydas tillbedjare var din stamfader. Han sörjde länge sin moriska kärlek, men tiden läkte hans sorg, och han gifte sig med ett spanskt fruntimmer, från hvilket du härstammar.

Jacinta begrundade dessa ord. — Att hvad jag såg ej var något foster af min hjerna, sade hon för sig sjelf, är jag viss på. Om det verkligen var den goda Zorahaydas vålnad, hvilken man säger skall gå igen här i tornet, hvad skulle jag väl vara rädd för? Jag vill vaka vid fontänen i natt — kanske visar hon sig igen.

Mot midnatt, då allt var tyst, satte hon sig åter i hallen. Då klockan i Alhambras aflägsna vakttorn slog midnattstimmen, kom bassängen åter i rörelse; bubbla på bubbla sköt upp på vattenytan, tills den moriska qvinnan åter visade sig. Hon var ung och fager; hennes drägt var rikt besatt med juveler, och i sin hand höll hon en silfverluta. Jacinta darrade i alla leder, men lugnades af skepnadens milda och sorgsna röst och det intagande uttrycket i hennes bleka, svårmodiga ansigte.

— Dotter af dödligheten, sade hon, hvarför sörjer du? Hvarför uppröra dina tårar min källa, och hvarför störa dina suckar nattens stilla timmar?

— Jag gråter öfver menniskors trolöshet, och jag sörjer öfver min ensliga och öfvergifna ställning.

— Hemta mod! Dina sorger kunna ännu ha en ände. Du ser en morisk prinsessa, som liksom du var olycklig i sin kärlek. En kristen riddare, din stamfader, vann mitt hjerta och ville föra mig till sitt fädernesland och i sin kyrkas sköte. Jag var kristen i mitt hjerta, men mitt mod var ej lika starkt som min tro, och jag tvekade, tills det var för sent. För detta ha de onda andarne fått makt öfver mig, och jag måste stanna förtrollad i detta torn, tills någon ren kristen bryter förtrollningen. Vill du göra mig denna tjenst?

— Jag vill det, svarade den unga flickan, darrande.

— Kom hit då och frukta intet! Doppa din hand i bassängen, stänk vatten öfver mig och döp mig efter din tros bruk, så skall förtrollningen häfvas och min irrande ande få ro!

Jacinta gick fram med vacklande steg, tog vatten i handen och stänkte det öfver skepnadens bleka ansigte.

Den senare smålog med outsäglig mildhet. Hon lät sin silfverluta falla till Jacintas fötter, lade sina hvita armar i kors på sitt bröst och smälte bort, så att det såg ut, som ett regn af daggdroppar fallit i bassängen.

Jacinta lemnade hallen, intagen af häpnad och bäfvan. Hon fick knappast en blund i sina ögon den natten, men när hon i dagbräckningen vaknade ur en orolig slummer, föreföll henne alltsammans som en oredig dröm. Men då hon gick ned i hallen, fick hon ett handgripligt bevis för synens verklighet, ty bredvid fontänen såg hon silfverlutan glittra i morgonsolen.

Hon skyndade upp till tanten för att berätta allt, som händt henne, och bad henne komma och i lutan se ett vitnesbörd om verkligheten af hennes berättelse. Om den goda damen ännu hade några tvifvel qvar, undanröjdes de, när Jacinta vidrörde instrumentet, ty hon framlockade derur så hänförande toner, att sjelfva den obefläckade Fredegondas kalla bröst, denna den eviga vinterns region, upptinade. Ingenting annat än en öfvernaturlig melodi skulle kunnat framkalla en sådan verkan.

Lutans utomordentliga egenskap blef med hvar dag allt mera tydlig. Vandraren, som passerade förbi tornet, tvangs att stanna liksom fjettrad af en förtrollning och lyssnade i andlös hänryckning. Sjelfva fåglarna samlade sig i träden närmast intill tornet och upphörde med sin sång för att tysta lyssna till lutans toner.

Snart spridde sig ryktet härom utom Alhambra, Granadas invånare strömmade dit upp för att uppfånga några toner af den öfverjordiska musik, som sväfvade omkring Prinsessornas torn.

Den lilla älskliga lutspelerskan blef slutligen framdragen ur sin enslighet. De rike och mäktige i landet täflade om att få fira och hedra henne eller, rättare sagdt, att försäkra sig om hennes lutas trollkraft för att dermed locka skaror af fashionabelt folk till sina salonger. Men öfver allt, der hon uppträdde, stod den vaksamma tanten som en vaktande drake vid hennes sida och höll på afstånd de flockar af entusiastiska beundrare, som med hänryckning lyssnade till hennes musik. Ryktet om hennes underbara förmåga spred sig från stad till stad. Malaga, Sevilla, Cordova blefvo alla, den ena efter den andra, gripna af förtjusningsfebern; i hela Andalucia talades ej om något annat än den vackra lutspelerskan från Alhambra. Huru kunde det också vara annat bland en befolkning så musikalisk och ridderlig som den andalusiska, när lutan hade en hemlighetsfull kraft och den, som behandlade henne, var inspirerad af kärleken?

Medan hela Andalucia på detta sätt befann sig i ett ordentligt musikrus, rådde en helt annan stämning vid det spanska hofvet.

Felipe V var, såsom väl är kändt, en olycklig hypokonder och gifven till pris åt alla slags fantasier. Än kunde han ligga till sängs i veckotal, stönande under inbillade plågor, vid andra tillfällen förklarade han sig vilja abdikera, till stor grämelse för sin gemål, som fann mycket behag i hofvets prakt och kronans glans och förde sin svage makes spira med förfaren och säker hand.

Ingenting befans så verksamt att skingra konungens svårmod som musik; drottningen sökte derför samla omkring sig de yppersta talanger så väl i sång som i instrumentalmusik och anstälde den ryktbare italienske sångaren Farinelli vid hofvet som ett slags kunglig lifmedikus.

Vid den tid, då denna berättelse föregår, hade dock en fantasi fått makt med denne lysande, men förståndssvage bourbon, som öfvergick alla hans föregående besynnerliga ideer. Efter en lång dvala af inbillad sjukdom, som trotsade hela Farinellis konst och konsultationerna af en hel orkester af hofmusici, gaf monarken helt enkelt upp anden, i fantasien förstås, och ansåg sig som fullkomligt död.

Detta skulle ej haft något synnerligt att betyda, ja, till och med varit ganska välkommet för hans gemål och hans hofmän, hade han blott nöjt sig med att iakttaga den stillhet, som anstår en död; men till deras stora förlägenhet yrkade han, att mässar öfver de döde skulle läsas öfver honom, och började till deras outsägliga bestörtning bittert förebrå dem den försummelse och vanvördnad, de visade honom genom att låta honom ligga obegrafven. Hvad var att göra? Att ej lyda konungens bestämda befallningar föreföll de underdåniga hofmännen vid ett ceremoniöst hof som någonting oerhördt — men att lyda honom och begrafva honom lefvande skulle rent af vara konungamord.

Midt i detta förfärliga dilemma framträngde till hofvet ett rykte om lutspelerskan, som förvred hjernorna på hela Andalucia. Drottningen skickade genast ilbud att kalla henne till San Ildefonso, der hofvet då uppehöll sig.

Några dagar derefter, då drottningen med sina hofdamer promenerade omkring i dessa ståtliga trädgårdar, som med sina alleer, terrasser och springbrunnar voro ämnade att fördunkla sjelfva Versailles, fördes den namnkunniga lutspelerskan inför henne. Den kungliga Elizabetta betraktade med öfverraskning den ungdomliga och anspråkslösa gestalten af den lilla varelsen, som gjort hela verlden yr i hufvudet. Hon var klädd i sin pittoreska andalusiska drägt, silfverlutan hvilade i hennes hand, och hon stod der med blygsamma och nedslagna ögon, men med en enkel och daggfrisk skönhet, som allt jemt gjorde henne värdig namnet Alhambras ros.

Som vanligt åtföljdes hon af den ständigt vaksamma Fredegonda,

som fick för drottningen berätta hela historien om hennes familj och härkomst. Om den ståtliga Elizabetta blifvit intresserad af Jacintas utseende, blef hon ännu mera stämd till hennes fördel, när hon erfor, att hon tillhörde en förtjent, men i fattigdom fallen familj, och att hennes far hade tappert kämpande stupat i kronans tjenst.

— Om din talang är lika stor som ditt rykte, sade hon, och du kan utdrifva den onde ande, som fått makt med din konung, skall din lycka hädanefter blifva min omsorg och skola hedersbevisningar och rikedom vänta dig.

Otålig att pröfva hennes skicklighet, tog hon henne genast med sig till den sinnessjuke monarkens rum.

Jacinta gick med nedslagna ögon genom skaran af bugande hofmän och skyldrande soldater. De kommo slutligen till ett stort, i svart klädt rum. Fönstren voro behängda med täta gardiner för att utestänga dagsljuset, en mängd gula vaxljus i silfverstakar spred ett dystert sken och belyste endast svagt gestalterna af lakejer i sorgdrägt och hofmän, som smögo omkring med ljudlösa steg och sorgsna ansigten. Midt på en lit de parade med händerna lagda i kors öfver bröstet och af ansigtet endast nästippen synlig låg utsträckt i sin fulla längd — monarken, som nödvändigt ville bli begrafven.

Drottningen inträdde tyst i rummet, pekade på en låg stol, som stod i en mörk vrå, och gaf Jacinta ett tecken att sätta sig der och begynna.

Först rörde hon strängarna med darrande hand, men småningom växte hennes tillförsigt och hänförelse, tills hon slutligen framlockade så ljufva eteriska harmonier, att ingen af de närvarande kunde tro dem komma från en dödligs hand. Hvad monarken beträffar, hvilken redan trodde sig vara i andarnes verld, tog han dem för englarnes sång eller sferernas musik. Efter hand varierades temat, och lutspelerskans röst ackompanjerade instrumentet. Hon sjöng med inspirerad stämma en af de gamla balladerna om Alhambras forna glans och morernas bedrifter. Hon var med hela sin själ inne i sitt ämne, ty med minnena af Alhambra förenade sig hennes egen kärleks saga. Likrummet återljöd af de hänförande tonerna. De inträngde i sjelfve monarkens fördystrade hjerta. Han lyfte upp hufvudet och såg sig omkring; han reste sig upp i sängen, hans öga började tindra; slutligen sprang han upp ur sängen och ropade på svärd och sköld.

Musikens eller, rättare sagdt, den förtrollade lutans triumf var fullständig; svårmodets demon var utdrifven och snart sagdt en död väckt till lif igen. Fönstren slogos upp på vid gafvel, det spanska solskenets härliga glans strömmade in i det nyss så dystra rummet. Allas ögon sökte den älskliga besvärjerskan; men lutan

hade fallit ur hennes hand, hon hade sjunkit till marken och var i nästa ögonblick sluten till Ruyz de Alarcons bröst.

Det lyckliga parets bröllop firades kort derefter med stor glans; men, hör jag läsaren fråga, huru förklarade Ruyz de Alarcon sin långa försummelse? Åh, den saken erbjöd ingen svårighet. Den hade helt och hållet sin grund i motståndet från en gammal högdragen fader. Dessutom faller det sig aldrig svårt för ungt folk, som verkligen hålla af hvarandra, att ingå försoning och begrafva allt gammalt groll, när de en gång råkas igen.

Men huru förmåddes den gamle högdragne herrn att ge sitt samtycke?

Åh, hans betänkligheter öfvervunnos lätt genom ett ord eller ett par från drottningen, i synnerhet som belöningar och hedersbetygelser ordentligt regnade ned öfver konungaparets vackra gunstling. Dessutom egde, som vi veta, Jacintas luta en hemlig trollkraft och kunde besegra det envisaste hufvud och det hårdaste hjerta.

Och hvart tog den förtrollade lutan vägen?

Ja, det är det märkvärdigaste af allt och bevisar tydligen sanningen af hela denna berättelse. Lutan stannade en tid bortåt inom familjen, men blef stulen och bortförd till Italien, som man tror, af den store sångaren Farinelli af ren afundsjuka. Vid hans död öfvergick hon i andra händer, till egare, som, okunniga om hennes mystiska egenskaper, nedsmälte silfret och flyttade strängarna på en gammal cremonesare. Strängarna bibehålla ännu något af sina trolska egenskaper. Ett ord i läsarens öra, men låt det ej komma längre: denna fiol förtrollar just nu hela verlden — det är Paganinis fiol!

Veteranen.

Bland de egendomliga bekantskaper, som jag gjort under mina vandringar omkring i fästningen, är en tapper och lemlästad gammal invalidöfverste, hvilken som en falk slagit sig ned i ett af de moriska tornen. Hans historia, som han särdeles gerna berättar, är en väfnad af dessa äfventyr, missöden och lyckans omkastningar, som göra nästan hvar enda mera framstående spaniors lif lika brokigt och fantastiskt som någon sida i Gil Blas.

Han var vid tolf års ålder i Amerika och räknar bland de märkligaste och lyckligaste händelserna i sitt lif att ha sett general Washington. Sedan dess har han tagit del i alla sitt lands krig. Han kan af egen erfarenhet tala om de flesta af halföns fängelsehålor; han har fått ena benet afskjutet, mist flere af fingrarna och

blifvit så sönderhackad och raguserad, att han är ett slags vandrande monument öfver Spaniens krig och oroligheter, med en skåra för hvarje batalj och skärmytsling, alldeles som kalendern på Robinson Crusoes träd. Den tappre gamle kavaljerens största olycka synes dock ha varit, att han fört befälet i Malaga under en tid af fara och förvirring och af stadens invånare utsetts till general att försvara dem mot ett befaradt anfall af fransmännen. Detta har gifvit honom en mängd rättvisa anspråk på erkännande af regeringen, hvilka jag befarar skola till hans dödsdag upptaga honom med skrifvande och tryckande af petitioner och promemorior, till stort men för hans sinneslugn, till ej mindre skada för hans kassa och till oändlig plåga för hans vänner, af hvilka ingen kan besöka honom utan att nödgas lyssna till ett rysligt tråkigt dokument, hvars uppläsning fordrar en half timme, och vid bortgåendet taga med sig ett halft dussin broschyrer i fickan. Detta är dock ingenting ovanligt i Spanien. Öfver allt träffar man på någon hedersman, som sitter i en vrå och rufvar öfver någon verklig eller förment orättvisa. En spanior, som har en process eller något anspråk på regeringen, kan för öfrigt anses som för hela sitt återstående lif försedd med syselsättning.

Jag besökte veteranen i hans bostad i öfre delen af Torre del vino eller Vintornet. Hans rum var litet, men hemtrefligt och erbjöd en vacker utsigt öfver vegan. Det bar i sin inredning spår af krigarens stränga ordningssinne. Tre gevär och ett par pistoler, alla blanka och skinande, voro upphängda på väggen jemte en sabel och ett spanskt rör, som fått plats bredvid hvarandra, och ofvanför dem två trekantiga hattar, en för parad och en för dagligt bruk. En liten hylla med ett halft dussin böcker utgjorde hela hans bibliotek, af hvilka en, en liten gammal maläten volym med filosofiska tänkespråk, var hans älsklingsläsning. Denna tummade och begrundade han dag ut och dag in, tillämpande hvart enda tänkespråk på sitt eget särskilda fall, om det blott hade en liten tillsats af välgörande bitterhet och handlade om verldens orättvisa.

Med allt detta är han sällskaplig och godhjertad och, blott hans tankar kunna afledas från hans oförrätter och hans filosofi, underhållande och angenäm. Jag tycker om dessa gamla väderbitna krigets söner och finner ett stort nöje uti att höra dem berätta sina konstlösa anekdoter från fältlifvet. Under mitt besök hos den nu i fråga varande hörde jag berättas några kuriösa saker om en gammal kommendant på fästningen, som synes i några hänseenden liknat honom och haft snarlika öden under krigen. Dessa enskildheter har jag sedan kunnat öka med de upplysningar, jag under mina efterforskningar erhållit af några af de gamla invånarne på platsen, i synnerhet Mateo Jimenes' far, i hvars sägner den hedersman, som jag nu skall presentera för läsaren, är en älsklingshjelte

Guvernören och notarien.

I forna dagar befalde som guvernör på Alhambra en gammal käck kavaljer, som mist ena armen i krigen och derför i dagligt tal kallades El gobernador manco, det vill säga Guvernören med blott en arm. Han satte också sin ära uti att vara en gammal krigare, bar ett par väldiga mustascher, uppvridna ända till ögonen, höga kragstöflar med sporrar, en toledo lång som ett spett med näsduken i korgfästet.

Han var dessutom ytterst stolt och ömtålig samt höll strängt på alla sina privilegier och värdigheter. Under hans styrelsetid blefvo alla de fri- och rättigheter, som tillkommo Alhambra såsom kungligt residens och domän, strängt tillvaratagna. Ingen fick inträda i fästningen med eldvapen eller ens med värja eller staf, så framt han ej var af en viss rang, och hvar enda ryttare var tvungen att sitta af vid porten och leda sin häst vid tygeln. Men då nu Alhambras kulle reser sig så godt som omedelbart öfver Granada och så att säga utgör en utväxt deraf, måste det alltid vara litet harmligt för generalkaptenen, som styr provinsen, att sålunda ha ett imperium in imperio, en liten sjelfständig utpost midt i hjertat af sitt område. Det blef i förevarande fall ännu olidligare genom lättretligheten hos guvernören, som fattade eld vid det minsta ifrågasättande af hans myndighet och domsrätt, äfvensom genom lösdrifvararten hos den befolkning, som efter hand innästlat sig i fästningen som i en fristad och derifrån förde ett plundringskrig mot den hederliga delen af stadens invånare.

Sålunda pågick ett ständigt tvistande och kifvande mellan generalkaptenen och guvernören, hvilket var så mycket bittrare å den senares sida, som den svagare af två grannpotentater alltid är den ömtåligaste om sin värdighet. Generalkaptenens ståtliga palats reste sig på Plaza nueva, omedelbart vid foten af Alhambras kulle, och här var ett ständigt paraderande och fjeskande af soldater och embetsmän. En af fästningens bastioner reste sig mörk och hotande alldeles ofvanför palatset och den öppna platsen framför det, och på denna bastion kunde man esomoftast se guvernören med stolta steg och sin långa pamp vid sidan promenera fram och tillbaka, hållande ett vaksamt öga på sin rival, liksom en falk, hvilken från sitt näste i toppen af ett utdödt träd spanar efter rof.

När han begaf sig ned i staden, skedde det alltid i stor parad till häst, omgifven af sin eskort, eller i sin statsvagn, en gammal otymplig spansk kaross af snidadt trä och gyllenläder, dragen af åtta mulåsnor, med löpare, spannridare och lakejer. Vid dessa tillfällen trodde han sig ingifva alla åskådare en ofantlig respekt och beundran såsom konungens vikarie, ehuru Granadas qvickhufvuden,

i synnerhet de, som gingo ut och in i generalkaptenens palats, visade en viss benägenhet att göra sig lustiga öfver hans ståt och med en anspelning på den lösdrifvarartade beskaffenheten af hans undersåtar brukade helsa honom med namnet tiggarkungen.

En af de fruktbaraste anledningarna till tvist mellan de båda käcka rivalerna var guvernörens anspråk på tullfrihet för alla varor för hans eget och garnisonens behof, som fördes genom staden, ett privilegium, som småningom gifvit upphof till en smuggling i stor skala. Ett helt sällskap af contrabandistas slog sig ned i fästningens hybblen och de många grottorna i närheten och dref derifrån en indrägtig smugglaraffär under garnisonens ögon och med dess tysta begifvande.

Generalkaptenens misstankar väcktes. Han öfverlade med sin juridiske rådgifvare och factotum, en förslagen och ränklysten escribano eller notarie, som med förtjusning begagnade sig af tillfället att få sätta myror i hufvudet på den gamle potentaten i Alhambra och insnärja honom i ett nät af juridiska spetsfundigheter. Han rådde generalkaptenen att yrka på sin rätt att visitera hvarje konvoj, som passerade genom hans stads portar, och han uppsatte ett långt bref åt honom, deri han omständligt redogjorde för alla bevisen för denna rätt. Guvernör Manco var en rättfram gammal huggvärja, som hatade en escribano mera än pesten och denne särskildt mera än alla andra i verlden.

— Blixt och dunder! sade han och vred upp sina mustascher till en fruktansvärd längd; tänker herr generalkaptenen låta denne pennfäktare leka med mig? Jag skall min själ visa honom, att en gammal soldat inte låter dra sig vid näsan af skolfuxar!

Han fattade pennan och ritade med stel och ovan hand till ett bref, der han, utan att nedlåta sig till en motbevisning, upprepade sitt yrkande om visitationsfri genomfart för allt till fästningen bestämdt gods och hotade med det strängaste straff hvarje tulltjensteman, som skulle våga lägga sina oheliga händer på en konvoj, som beskyddades af Alhambras flagga.

Medan denna fråga som bäst afhandlades mellan de båda snarstickna potentaterna, begaf det sig, att en med varor för fästningen lastad mulåsna en dag anlände till Jenilporten, som hon måste passera på sin väg till Alhambra. Konvojen stod under befäl af en gammal vresig korporal, som länge tjenat under guvernören och just var en man efter hans sinne, rostig och fast som en gammal toledoklinga. Då de närmade sig stadsporten, stack korporalen Alhambras flagga ned i mulans packsadel, rätade ut sig till sin fulla längd och marscherade med hufvudet orörligt vändt åt fronten, men med den försigtiga sneglingen åt sidan hos en hund, som passerar fiendtlig mark och är färdig att ge till ett gläfs eller ett ilsket morrande.

— Hvem der? ropade posten vid porten.

— Soldat från Alhambra, sade korporalen utan en rörelse på hufvudet.

— Hvad har du med dig?

— Förråd åt garnisonen.

— Passera!

Korporalen marscherade rakt fram, åtföljd af konvojen, men hade ej gått många steg, förrän en svärm af tullbetjenter rusade ut ur en liten tullstuga.

— Hollah der! ropade anföraren; stanna, mulåsnedrifvare, och öppna packorna der!

Korporalen gjorde helt om och intog försvarsställning.

— Respekt för Alhambras flagga! sade han. De här sakerna äro för guvernörens räkning.

— Jag struntar i guvernören och hans flagga; stanna, mulåsnedrifvare, säger jag!

— Hindra konvojen, om ni vågar! ropade korporalen och spände i det samma sitt gevär. Gå på, mulåsnedrifvare!

Denne gaf också djuret en kraftig släng; men tullbetjenten sprang nu fram och fattade i grimman, hvarpå korporalen lade an och sköt ned honom på stället.

På gatan blef nu en förfärlig uppståndelse. Den gamle korporalen blef gripen och, sedan han trakterats med diverse knuffar, sparkar och käppslängar, som vanligen gifvas impromptu af mobben i Spanien som en försmak af lagens straffdomar, belagd med kedjor och förd till stadsfängelset, medan hans kamrater, sedan packorna blifvit grundligt visiterade, fingo fortsätta marschen till Alhambra.

Den gamle guvernören skummade af raseri, när man berättade honom skymfen mot hans flagga och hans korporals fängslande. Under några timmar rusade han som en galning omkring i de moriska salarna eller gick med stormsteg af och an på bastionerna, sprutande eld och lågor öfver palatset och generalkaptenen. Sedan det första våldsamma utbrottet af hans vrede lagt sig, skickade han en ordonnans ned till staden med fordran om korporalens ofördröjliga utlemnande, då domsrätten öfver hans underlydande tillkomme honom allena. Generalkaptenen, biträdd af den förtjuste escribanons penna, skickade tillbaka ett långt svar, deri han mycket utförligt bevisade, att, då brottet blifvit begånget inom hans stads murar och på en af hans civila embetsmän, det tydligen hörde under hans egen domsrätt. Guvernören replikerade med ett upprepande af sin begäran, generalkaptenen gaf en kontrareplik af ännu större längd och juridisk skarpsinnighet, guvernören blef hetare och mera bestämd i sina fordringar, generalkaptenen lugnare och mera omständlig i sina svar, tills det gamla lejonet

ordentligt röt af raseri öfver att sålunda se sig insnärjdt i den juridiska kontroversens maskor.

Medan den förslagne escribanon sålunda roade sig på guvernörens bekostnad, ledde han på samma gång ransakningen med korporalen, som, instängd i en trång fängelsehåla, endast genom ett litet gallerfönster kunde visa sitt jernansigte och lyssna till sina vänners trösteord.

Ett berg af skriftliga vitnesmål uppstaplades, efter spansk rättegångssed, af den outtröttlige notarien; korporalen blef deraf fullständigt öfverväldigad. Han öfverbevisades om mord och dömdes att hängas.

Förgäfves skickade guvernören ned föreställningar och hotelser från Alhambra. Den ödesdigra dagen närmade sig, och korporalen sattes in capilla, det vill säga i fängelsets kapell, såsom alltid sker med lifdömde dagen före afrättningen, för att gifva dem tillfälle att tänka öfver sitt stundande slut och ångra sina synder.

Då guvernören såg sakerna sålunda stälda på sin spets, beslöt han att sjelf taga affären om hand. För detta ändamål befalde han fram sin statsvagn och begaf sig, omgifven af sin lifvakt, ned till staden. Hit ankommen, lät han köra sig till escribanons hus och skickade upp ett bud, att han önskade tala med honom.

Den gamle guvernörens öga glimmade som kol, då han såg den smilande och bugande lagkarlen komma fram till vagnen med tydlig skadeglädje i minen.

— Hvad är det jag hör, sade han, att du tänker låta afrätta en af mina soldater!

— Allt efter lag och i strängaste enlighet med rättvisans former, sade escribanon sjelfbelåtet och gnuggade händerna förnöjdt. Jag kan visa ers excellens protokollen öfver vitnesförhören i målet.

— Låt se! sade guvernören.

Escribanon skyndade in på sitt kontor, förtjust öfver att ha fått ett nytt tillfälle att visa sin knipslughet på den trånghufvade guvernörens bekostnad.

Han kom snart tillbaka med en stor packa handlingar och började med flytande tunga uppläsa anklagelseakten. En massa folk hade emellertid samlat sig, som med framsträckta halsar och gapande munnar lyssnade till hvad som föregick.

— Stig upp i vagnen från den här fördömda hopen, så att jag bättre kan höra dig! sade guvernören.

Escribanon följde uppmaningen; men knapt var han uppe i vagnen, förrän dörren slogs igen, kusken gaf en väldig klatsch med piskan, och mulåsnor, vagn, lifvakt, allt satte i väg i ursinnig fart, medan hopen med gapande munnar stirrade efter dem. En liten stund derefter hade guvernören sitt byte i säkert förvar i ett af Alhambras starkaste torn.

Han skickade derefter ned till staden en parlamentärflagg i militärisk stil med förslag om en utvexling af fångar — korporalen för notarien. Generalkaptenens egenkärlek var sårad; han skickade tillbaka ett föraktfullt vägrande svar och lät genast midt på Plaza nueva uppresa en hög och stark galge för korporalens afrättning.

— Ja så, är det meningen! sade guvernör Manco. Han gaf sina order, och genast uppfördes ytterst på kanten af bastionen, som reser sig omedelbart öfver plazan, en kolossal galge.

— Häng nu min soldat, om ni så vill! lät han säga generalkaptenen; men i samma ögonblick snaran sättes om hans hals, titta upp, och ni skall få se er escribano dingla i luften!

Generalkaptenen var obeveklig; truppen uppstäldes på torget, trummorna slogo, och dödsklockan ringde. En ofantlig massa af amatörer hade samlats för att åse afrättningen. Å andra sidan lät guvernören Alhambras garnison träda i gevär och uppställa sig på bastionen och notariens dödsringning från La torre de la campana ljuda ned öfver staden.

Notariens hustru trängde sig fram genom folkhopen, åtföljd af en hel svärm små escribanoämnen, kastade sig till generalkaptenens fötter och besvor honom att ej för en sårad stolthet uppoffra hennes makes lif, hennes egen och hennes många smås hela välfärd.

— Ni känner den gamle guvernören allt för väl, sade hon, för att betvifla, att han skall sätta sitt hot i verket, om ni låter hänga soldaten.

Generalkaptenen kunde ej motstå hennes tårar och böner och klagolåten från hennes ofjädrade afkomma. Korporalen skickades upp till Alhambra under bevakning och i sin afrättningsdrägt, som en munk i kåpa och kapuschong, men med upprätt hufvud och bistert ansigte. Escribanon begärdes i utbyte, i enlighet med det af parlamentären gjorda anbudet. Den en gång så liflige och sjelfbelåtne lagkarlen drogs fram ur sitt fängelse mera död än lefvande. All hans munvighet och inbilskhet hade fördunstat; hans hår, säges det, hade nästan blifvit grått af skrämsel, och han hade en nedslagen dyster min, liksom han ännu kände snaran om sin hals.

Den gamle guvernören satte armen i sidan och mätte honom för ett ögonblick med ett bistert leende.

— Var hädanefter, min vän, litet mindre ifrig att få andra upp i galgen; gör dig ej för säker om ditt eget hufvud, äfven om du har lagen på din sida, och framför allt, akta dig väl att en annan gång göra en gammal knekt till mål för dina pennfäktarkonster!

Guvernör Manco och soldaten.

Medan guvernör Manco med militärisk ståt regerade i Alhambra, gick det honom till sinnes att höra de ständiga beskyllningar, som gjordes hans fästning att vara ett tillhåll för skälmar och smugglare. Plötsligt beslöt sig den gamle potentaten för en reform, och gripande verket kraftigt an, utdref han hela nästen af lösdrifvare ur fästningen och de zigenargrottor, hvarmed de angränsande kullarna liksom en vaxkaka äro genomborrade. Han skickade tillika ut patruller på vägar och stigar med order att uppfånga alla misstänkta personer.

En vacker sommarmorgon hade en sådan patrull, bestående af den buttre gamle korporalen, som spelat en framstående rol i affären med notarien, en trumpetare och två man, slagit sig ned under Generalifes trädgårdsmur bredvid vägen, som leder ned från Solberget, då de fingo höra trampet af en häst och en karlröst, som på ett konstlöst, ehuru ej omusikaliskt sätt sjöng en gammal kastillisk soldatvisa.

Strax derpå fingo de se en axelbred, solbränd karl, klädd i en luggsliten infanteriuniform och ledande vid tygeln en stärkt bygd arabisk häst, sadlad på det gamla moriska viset.

Förvånad att se en främmande ryttare, som, ledande sin häst, kom gående utför detta ödsliga berg, gick korporalen fram och ropade an honom.

— Hvem der?

— En vän.

— Hvem och hvad är du?

— En stackars soldat, nyss kommen från kriget med spräckt skalle och en tom börs.

Han hade nu kommit dem så nära, att de kunde noggrannare betrakta honom. Han hade öfver pannan en svart bindel, hvilken jemte ett tofvigt skägg ökade ett visst tycke af oförväget trots, som låg utbredt öfver hans ansigte, medan en lindrig skelning på det ena ögat då och då gaf det hela ett visst humoristiskt uttryck.

Sedan han besvarat patrullens frågor, tycktes soldaten anse sig berättigad att i sin tur göra sådana.

— Törs jag fråga, sade han, hvad det är för en stad, jag ser der nere vid foten af kullen?

— Hvilken stad? utropade trumpetaren; nej, det här går då för långt! Här ha vi en gynnare, som stryker omkring på Solberget och frågar efter namnet på den stora staden Granada!

— Granada! Madre de Dios! Kan det vara möjligt?

— Kanske ändå! svarade trumpetaren. Och kanske ni inte heller har en aning om, att tornen der borta äro Alhambra?

— Son af en trumpet, svarade främlingen, gör ej spektakel af mig! Om detta verkligen är Alhambra, har jag några sällsamma saker att meddela guvernören.

— Du skall allt få tillfälle dertill, sade korporalen, ty vi ämna just nu föra dig inför honom.

Med det samma fattade trumpetaren i hästens tygel och bemäktigade sig de båda soldaterna hvar sin af främlingens armar, medan korporalen satte sig i spetsen för tåget och kommenderade: framåt marsch! hvarpå de allesammans togo vägen till Alhambra.

Anblicken af en soldat i luggsliten uniform och en vacker arabisk häst, som hemfördes fångna af patrullen, tilldrog sig stor uppmärksamhet från alla fästningens dagdrifvare och dessa pratsjuka grupper, som vanligen samla sig vid brunnarna och fontänerna bittida på morgnarna. Cisternhjulet stannade, och den kippskodda tjenstflickan stod gapande med krukan i hand, då korporalen med sin pris passerade förbi. En brokig eftertrupp slöt sig efter hand till eskorten.

Menande nickar och vinkar utbyttes mellan åskådarne. Det är en desertör, sade en, en contrabandista, sade en annan, en bandolero, sade en tredje, tills det berättades som fullkomligt visst, att kaptenen för ett farligt röfvarband blifvit tillfångatagen genom korporalens och hans patrulls tapperhet.

— Jo, jo, sade de gamla sqvallersystrarna till hvarandra, kapten eller ej, får han allt se till, hur han kommer ur gamle guvernör Mancos klor.

Guvernör Manco satt i en af de inre salarna i Alhambra, intagande sitt morgonchoklad i sällskap med sin biktfader, en frodig fransiskanmunk från det närliggande klostret. En ung svartögd flicka från Malaga med sedesam uppsyn och dotter till hans hushållerska passade upp på honom. Verlden ville veta, att den unga tärnan, som med all sin sedesamhet i uppsyn var ett listigt stycke, hade utfunnit en mjuk fläck i den gamle guvernörens jernhårda hjerta och fullkomligt beherskade honom. Men det hör ej hit — dessa jordens mäktige och deras husliga förhållanden böra ej allt för noga skärskådas.

När det rapporterades, att en främling med misstänkt utseende hade anträffats strykande omkring fästningen och i detta ögonblick befunne sig på den yttre borggården under korporalens bevakning, afvaktande hans excellens' befallningar, svälde guvernörens bröst af stolthet och embetsvärdighet. Lemnande sin chokladkopp åt den sedesamma unga damen, befalde han, att man skulle ge honom hans pamp med korgfästet, omgjordade sig dermed, vred upp sina mustascher, satte sig i en stor, högryggig armstol, tog på sig en barsk och afskräckande uppsyn samt gaf befallning, att fången skulle införas. Soldaten infördes med bakbundna händer och be-

vakad af korporalen. Han bibehöll dock en beslutsam och säker hållning och återgaf guvernörens granskande blick med en lätt helsning, som ingalunda behagade den lättretlige gamle potentaten.

— Nå, fånge, sade guvernören efter ett ögonblicks tyst granskning, hur vill du göra reda för dig, hvem är du?

— En soldat, alldeles nyss kommen från krigen och som derifrån endast för med sig ärr och skråmor.

— En soldat, hm — en infanterist att döma af uniformen. Jag hör, att du har en vacker arabisk häst; jag förmodar, att du utom dina ärr och skråmor äfven fört den med dig från krigen.

— Med ers excellens' tillåtelse har jag någonting sällsamt att berätta om den hästen, ja, jag kan väl säga någonting högst underbart, någonting, som rör denna fästnings och hela Granadas trygghet. Men det är en sak, som jag endast kan meddela åt er enskildt eller åtminstone endast i närvaro af sådana, som åtnjuta edert alldeles särskilda förtroende.

Guvernören funderade för ett ögonblick och befalde derefter korporalen och hans följe att gå ut, men fatta posto strax utanför dörren och hålla sig färdiga att komma in igen vid första kallelse.

— Denne helige broder, sade han, är min biktfader, och du kan i hans närvaro fritt säga hvad som helst — och detta unga fruntimmer, fortsatte han, visande på tjenstflickan, som stannat qvar med en min af stor nyfikenhet, är mycket tystlåtet och kan ombetros med hvilken hemlighet som helst.

Soldaten kastade en blick midt emellan en skelning och en snegling på den sedesamma unga damen i fråga.

— Jag har alls ingenting emot, sade han, att det unga fruntimret stannar qvar i rummet.

När alla de andra gått ut, började soldaten sin berättelse. Han hade en flytande tunga och en förmåga att uttrycka sig, som ingalunda var vanlig hos en person af den klass han tycktes tillhöra.

— Med ers excellens' tillåtelse, sade han, är jag, som jag redan nämt, en soldat, som luktat temligen mycket krutrök i min dar; men då min kapitulationstid var slut, fick jag för ej länge sedan afsked från armeen i Valladolid och anträdde till fots vägen till min födelseort i Andalucia. I går afton gick solen ned, just som jag passerade en stor förtorkad slätt i Vieja Castilla.

— Åhå! utropade guvernören; hvad är det der för slag du pratar? Vieja Castilla ligger tretio eller fyrtio mil härifrån.

— Så är det, svarade soldaten lugnt; jag sade ju ers excellens, att jag hade sällsamma saker att berätta, men ej mera sällsamma än sanna, såsom ers excellens nog skall finna, om ers excellens värdigas tåligt höra på mig.

— Fortsätt, anklagade! sade guvernören och vred upp sina mustascher.

— Då solen gick ned, fortsatte soldaten, såg jag mig omkring efter något qvarter för natten, men så långt ögat nådde, kunde jag ej upptäcka något tecken till en mensklig boning. Jag såg, att jag skulle nödgas taga mitt nattqvarter ute på nakna slätten, med min ränsel till hufvudkudde; men ers excellens, som är en gammal krigare, vet nog, att för en, som varit med i krig, ett sådant nattqvarter ej är någonting så synnerligt svårt.

Guvernören nickade bifall, med det samma han drog ut näsduken ur korgfästet för att vifta bort en fluga, som surrade kring hans näsa.

— Nå väl, för att göra en lång historia kort, fortsatte soldaten, marscherade jag ett stycke till, tills jag kom till en bro, som ledde öfver en djup ravin, genom hvilken rann en liten nästan uttorkad bäck. I ena änden af bron var ett moriskt torn, hvars öfre del var nästan helt och hållet i ruiner; ett hvalf i grundmuren var dock så godt som alldeles oskadadt. Här, tänker jag då, får du ett bra nattqvarter. Jag gick alltså ned till bäcken och tog mig en dugtig klunk, ty vattnet var rent och välsmakande och jag var nära att gå åt af törst. Derpå öppnade jag min ränsel och tog fram en lök och några brödbitar, som utgjorde hela min matsäck, slog mig så ned på en sten vid kanten af bäcken och började intaga min aftonmåltid, i tanke att sedermera taga mitt nattqvarter i tornhvalfvet, och ett ypperligt qvarter skulle det ha varit för en knekt, som kom direkt från kriget, såsom ers excellens, som sjelf luktat krutrök, nog kan förstå.

— Åh ja, sämre har jag fått nöja mig med i min dar, sade guvernören och stoppade in näsduken i värjfästet igen.

— Medan jag i allsköns ro mumsade på min brödbit, fortsatte soldaten, fick jag höra någonting röra sig inne i tornet; jag lyssnade — det var ljudet af en hästs hofvar. Strax derefter kom en karl ut genom en dörr i tornets grundmur alldeles invid vattenkanten, ledande en stor och stark häst vid tygeln. Jag kunde i halfdunklet ej tydligt urskilja hans utseende. Vistelsen bland ruinerna af ett torn på detta vilda ensliga ställe hade någonting misstänkt. Han kunde vara en vägfarande liksom jag, han kunde vara en contrabandista, han kunde vara en bandolero. Han fick gerna för mig vara hvad han behagade. Tack vare himmeln och min fattigdom hade jag ingenting att förlora. Jag satt derför tyst och knaprade på min brödkant. Han ledde sin häst ned till vattnet strax bredvid, der jag satt, så att jag hade ett godt tillfälle att betrakta honom närmare. Till min öfverraskning var han klädd i en morisk drägt med en kyrass af stål och en blankpolerad stormhatt, hvilket jag kunde se af stjernorna, som återspeglades deri.

Hans hästs sadel och remtyg voro äfven af moriskt arbete med stora platta stigbyglar. Han ledde honom, som jag sade, till kanten af bäcken, i hvilken djuret borrade ned hufvudet nästan ända till ögonen och drack, tills jag trodde det skulle spricka.

— Kamrat, sade jag, din häst dricker bra; det är ett godt tecken, när en häst sticker nosen djupt ned i vattnet.

— Han må väl dricka, sade främlingen med en morisk brytning; det är godt ett år, sedan han fick något att läska sin strupe med.

— Vid San Jago, sade jag, då är han värre än sjelfva kamelerna, som jag sett i Afrika. Men hör, du ser mig ut att vara en soldat; vill du inte slå dig ned här och dela en soldats qvällsvard? Saken var, att jag kände behof af sällskap på detta ödsliga ställe och gerna höll till godo äfven med en otrogen. För öfrigt är, som ers excellens nog vet, en soldat aldrig just så noga i fråga om den religion hans sällskap tillhör, och soldater af alla land äro kamrater på neutral mark.

Guvernören nickade åter bifall.

— Nå väl, jag bjöd honom, som sagdt, att dela min qvällsvard, ty jag kunde för skams skull ej gerna göra mindre.

— Jag har ej tid att stanna för att äta eller dricka, sade han; jag har en lång resa att göra före morgonen.

— Åt hvilket håll? sporde jag.

— Till Andalucia, svarade han.

— Just dit ämnar jag mig också, sade jag; men efter som du inte vill stanna och äta med mig, så kan du just gerna låta mig sitta upp och rida med dig. Jag ser, att din häst är en dugtig kamp, och jag slår vad, att han utan svårighet kan bära oss båda.

— Må ske! sade ryttaren; och det skulle inte heller varit vackert och kamratlikt af honom att neka, i synnerhet som jag erbjudit mig att dela min qvällsvard med honom. Han satte sig sålunda upp, och jag tog plats bakom honom.

— Håll dig väl fast! sade han; min häst flyger som vinden.

— Har ingen fara, sade jag, och så bar det af.

Från gående gick hästen småningom öfver till traf, från traf till galopp och från galopp till den vildaste jagt. Det såg ut, som klippor, träd, hus, allting med ett ord satte i väg i den vildaste flykt bakom oss.

— Hvad är det här för en stad? frågade jag.

— Segovia, sade han; och innan ordet knapt hunnit öfver hans läppar, voro Segovias torn redan ur sigte. Vi stormade uppför Guadarramabergen och utför dem förbi Escurial; vi snuddade tätt förbi Madrids murar och jagade fram öfver La Manchas slätter. På detta sätt gick det upp- och nedför backar, förbi torn och städer, alla försänkta i djup sömn, öfver berg och slätter och floder, glittrande i stjernljuset. För att göra en lång historia kort och ej

trötta ers excellens nämner jag blott, att ryttaren plötsligt gjorde halt vid en bergvägg.

— Vi äro nu vid målet för vår resa, sade han.

Jag såg mig omkring, men kunde ej se några tecken till menniskoboningar, endast öppningen till en grotta. Medan jag kastade ögonen omkring mig, fick jag se en massa folk i moriska drägter, dels till häst, dels till fots, komma, som de varit burna af vinden från alla kompassens streck, och skynda mot mynningen af grottan som bin till kupflustret. Innan jag hann göra en fråga, satte ryttaren sina långa moriska sporrar i hästens sidor och sprängde in tillsammans med de öfriga. Vi passerade en brant, slingrande väg, som förde ned i bergets innersta. Som vi redo, började småningom ett ljussken glimma likt den första strimman af gryningen; men hvad som förorsakade det, kunde jag ej urskilja. Det blef allt starkare och satte mig i stånd att se allt omkring mig. Jag såg nu, då vi passerade framåt, stora grottor öppna sig till höger och venster, alldeles som salarna i en arsenal. I somliga hängde på väggarna sköldar och hjelmar och kyrasser och lansar och scimetarer, i andra lågo stora högar af ammunition och fältekipage på marken. Det skulle ha gjort ers excellens' gamla krigsmanshjerta godt att se en sådan myckenhet af krigsförråd. I andra grottor sågos långa rader af ryttare, väpnade till tänderna, med lyfta lansar och utvecklade baner, fullt stridsfärdiga, men de sutto alla orörliga i sina sadlar liksom lika många bildstoder. I andra salar sågos ryttare sofvande på marken bredvid sina hästar och infanterister i grupper, färdiga att intaga sina platser i ledet. Alla buro gammalmodiga moriska drägter och rustningar. Nå väl, ers excellens, för att göra en lång historia kort, så kommo vi slutligen in i en ofantlig grotta eller, rättare sagdt, ett i berget uthugget palats, hvars väggar tycktes vara genomdragna med guld- och silfverådror och gnistra af diamanter och safirer och alla slags ädla stenar. Vid öfre änden satt en morisk kung på en gyllene tron, omgifven af sina ädlingar och en lifvakt af svarta afrikaner med dragna scimetarer. Hela skaran, som oupphörligt strömmade in och uppgick till tusen sinom tusen, defilerade en och en i sänder förbi hans tron, görande knäfall, allt efter som de passerade. Somliga voro klädda i praktfulla drägter, glänsande, som de varit nya, och blixtrande af juveler, andra i blankpolerade och emaljerade rustningar, medan andra åter buro malätna och luggslitna kläder och rustningar fulla af skåror och bucklor och öfverdragna med rost. — Jag hade hittills hållit mig tyst, ty som ers excellens nog vet, tillkommer det ej en soldat att göra många frågor, då han är i tjensten, men jag kunde omöjligt tiga längre.

— Hör på, kamrat, sade jag, hvad vill allt det här säga?

— Hvad som här föregår, svarade han, är en stor och fruktans-

värd hemlighet. Vet, kristne man, att du här ser inför dig Boabdils, Granadas siste konungs, hof och armé!

— Hvad är det nu, du söker inbilla mig! utropade jag. Boabdil och hans hof måste fly landet för hundratals år sedan och dogo alla i Afrika.

— Så berättas det i edra lögnaktiga krönikor, svarade moren, men vet, att Boabdil och de krigare, som utkämpade den sista kampen för Granada, blefvo allesammans genom en mäktig förtrollning instängda här i berget! Hvad beträffar den konung och den armé, som vid Granadas uppgifvande tågade ut derifrån, voro de endast en skuggarmé af andar och demoner, som tillätos att antaga dessa gestalter för att bedraga de kristna suveränerna. Och för öfrigt skall jag tala om för dig, min vän, att hela Spanien är lagdt under förtrollning. Det fins ej en berghåla eller ett ensligt vakttorn på slätten eller en borgruin i bergstrakten, som ej i sina hvalf hyser några krigare, hvilka sofva der från mansålder till mansålder, tills de synder blifvit försonade, för hvilkas skull Allah tillåtit, att herraväldet fått för en tid gå ur de rättrognes händer. En gång om året, på midsommaraftonen, lösas de från solens nedgång till dess uppgång från förtrollningen och få begifva sig hit för att betyga sin suverän sin hyllning, och de skaror, som du sett strömma in här i grottan, äro muselmanska krigare, som kommo från sina gömställen i alla delar af Spanien. Hvad mig sjelf angår, så såg du det förfallna brotornet i Vieja Castilla, der jag nu år ut och år in bott vinter och sommar i många hundra år och der jag måste vara tillbaka före dagningen. Beträffande åter de bataljoner ryttare och fotfolk, som du såg stå uppstälda i slagordning i grottorna här näst intill, så äro de Granadas förtrollade krigare. Det är skrifvet i ödets bok, att, när förtrollningen brytes, Boabdil skall stiga ned från berget i spetsen för denna armé, återtaga sin tron i Alhambra och sitt välde öfver Granada och, samlande tillhopa de förtrollade krigarne från alla delar af Spanien, återeröfra halfön och lägga den på nytt under muselmanernas spira.

— Och när skall detta ske? frågade jag.

— Det vet Allah allena. Vi hade hoppats, att befrielsens dag var nära, men för närvarande herskar på Alhambra en vaksam guvernör, en gammal käck krigare, väl bekant under namnet guvernör Manco. Så länge en sådan krigare för befälet öfver den mest blottstälda punkten och står färdig att tillbakaslå det första anfallet från berget, fruktar jag, att Boabdil och hans soldater måste nöja sig med att hvila på hanen.

Vid dessa soldatens ord rätade guvernören litet på sig, jemkade på sin värja och vred upp sina mustascher.

— För att göra en lång historia kort och ej trötta ers excellens, så steg ryttaren, sedan han sagt mig detta, ned af hästen.

— Vänta här, sade han, och se efter min häst, medan jag går och böjer knä för Boabdil! Med dessa ord gick han och försvann snart i skaran, som trängdes för att komma fram till tronen.

— Hvad är att göra? tänkte jag, när jag sålunda lemnades åt mig sjelf. Skall jag vänta här, tills denne otrogne kommer tillbaka och på sitt troll till häst flyger bort med mig, Gud allena vet hvart, eller skall jag begagna mig af tillfället och bjuda allt det här trollbyket en god dag? — En soldats beslut är, som ers excellens nog vet, snart fattadt. Hvad hästen beträffar, tillhörde han en trons och rikets erkände fiende och var enligt alla krigsbruk god pris. Lyftande mig öfver från länden in i sadeln, drog jag alltså tygeln åt mig, gjorde höger om, satte de moriska stigbyglarna i hästens sidor och lät honom leta sig ut, bäst han kunde, samma väg, som han kommit in. Då vi flögo förbi salarna, der de moriska ryttarne sutto i orörliga bataljoner, tyckte jag mig höra rasslandet af vapen och ett ihåligt sorl af röster. Jag lät hästen ännu en gång smaka stigbyglarna och fördubblade farten. Det hördes nu bakom mig ett dån som af en frambrusande orkan: jag hörde slagen af tusende hästhofvar; en oräknelig skara upphann mig. Jag rycktes med i trängseln och slungades ut ur mynningen af grottan, medan tusentals skuggestalter fördes bort af vinden åt alla himmelns fyra hörn. Af fartens våldsamhet och under den allmänna förvirringen kastades jag sanslös till marken. När jag qvicknade till, fann jag mig ligga på toppen af en kulle med den arabiska hästen stående bredvid mig; ty under fallet hade min ena arm intrasslats i tygeln, hvilket jag förmodar var orsaken, att han ej satte af till Vieja Castilla. Men ers excellens kan tänka sig min förvåning, då jag, när jag kastade blicken omkring mig, fick se aloe- och bananhäckar och andra tecken till ett sydländskt klimat samt inunder mig en stor stad med torn och palats och en stor katedral. Jag gick försigtigt utför kullen, ledande min häst, ty jag fruktade, att, om jag satte mig upp på honom igen, han skulle spela mig något stygt spratt. Då jag sålunda gick utför backen, mötte jag er patrull, som invigde mig i hemligheten, att det var Granada, som låg framför mig, och att jag verkligen befann mig under murarna af Alhambra, den fästning, som styrdes af den fruktade guvernör Manco, alla förtrollade muselmaners skräck. När jag hörde detta, beslöt jag genast uppsöka ers excellens och underrätta er om allt hvad jag sett samt varna er för de faror, som omgifva och underminera er, att ni må i tid kunna taga mått och steg för att skydda er fästning och riket sjelft från denna underjordiska armé, som ligger gömd i sjelfva landets innandömen.

— Nå, säg mig då, min vän, du, som är en gammal krigsman

och luktat så mycket krutrök i din dar, hvad råder du mig att göra för att förekomma denna olycka? frågade guvernören.

— Det anstår ej en simpel karl i ledet, sade soldaten blygsamt, att vilja gifva råd åt en befälhafvare med ers excellens' skarpsinnighet, men det vill synas mig, att ers excellens skulle kunna låta igenmura alla grottorna och ingångarna till berget, så att Boabdil och hans armé blefve fullkomligt inspärrade i sin underjordiska bostad. Om så den gode patern, tillade soldaten och vände sig med det samma, andäktigt korsande sig, till munken, ville läsa sin välsignelse öfver barrikaderna och förse dem med några kors, reliker och helgonbilder, så tror jag, att de fullkomligt skulle motstå alla de otrognes besvärjelser och trollkonster.

— De skulle otvifvelaktigt vara af mycken nytta, sade munken.

Guvernören satte nu armen i sidan med handen hvilande på fästet af sin toledo, fixerade skarpt soldaten och yttrade med en sakta vaggning på hufvudet:

— Ja så, din skälm, du tror således verkligen, att jag skall låta narra mig af den der dumma historien om förtrollade berg och förtrollade morer? Inte ett ord mera! En gammal soldat torde du nog vara, men du skall erfara, att du har en ännu äldre soldat att göra med, och en, som inte så lätt låter lura sig. Hollah vakt! Sätt den här karlen i jern!

Den sedesamma tjenstflickan skulle gerna velat lägga ut ett godt ord för fången, men guvernören tystade henne med en blick.

Medan de bakbundo händerna på fången, kände en af soldaterna något hårdt föremål i hans ena ficka, hvilket, då det framdrogs, befans vara en lång skinnbörs, till utseendet väl fyld. Fattande den i ena änden, tömde soldaten ut dess innehåll på bordet framför guvernören, och aldrig gaf en fribytares sadelpåse ifrån sig ett rikare innehåll. Ut rullade ringar, juveler och radband af perlor, gnistrande diamantkors och en massa gamla guldmynt, af hvilka några föllo klingande till golfvet och rullade långt bort åt olika ändar af rummet. För några ögonblick blefvo rättvisans funktioner instälda, och en allmän jagt anstäldes på de små glittrande flyktingarne. Endast guvernören, som var genomträngd af äkta spansk stolthet, bibehöll sin ståtliga värdighet, om också ögat förrådde en liten oro, till dess den sista dublonen och den sista juvelen voro tillbaka i börsen igen.

Munken var ej lika lugn; hela hans ansigte glödde som en ugn, och hans ögon tindrade och sköto blixtar vid anblicken af radbanden och korsen.

— Din gudlöse usling, utropade han, hvilken kyrka eller hvilken helgedom har du plundrat på dessa heliga reliker?

— Ingendera, helige fader. Om de äro helgerån, måste de ha blifvit stulna för långa tider tillbaka af den otrogne ryttaren jag

omnämt. Jag skulle just, då jag blef afbruten, tala om för hans excellens, att jag, då jag satte mig i besittning af ryttarens häst, fann hängande vid sadelbommen en skinnpåse, som jag tar för gifvet innehöll bytet från hans fälttåg i forna dagar, då morerna öfversvämmade landet.

— Högst sannolikt; för närvarande får du emellertid hålla till godo med qvarter i ett rum i Röda tornet, hvilket, ehuru ej lagdt under någon förtrollning, skall hålla dig i lika säkert förvar som någon af dina förtrollade morers grottor.

— Ers excellens gör naturligtvis, som ers excellens behagar, sade fången lugnt. Jag blir ers excellens tacksam för ett logis i fästningen, hvilket som helst. En soldat, som varit i krig, är, som ers excellens nog vet, ej mycket nogräknad med hur han bor; blott jag får ett hyggligt fängelse och regelbundna ransoner, skall jag söka ställa det trefligt för mig. Jag ville blott anhålla, att, medan ers excellens drar så mycken försorg om mig, ers excellens äfven ville ha ett öga på fästningen och tänka på den vink, jag tog mig friheten gifva att täppa till ingångarna till berget.

Här tog förhöret slut. Fången fördes till ett väl tillbommadt fängelse i Röda tornet, den arabiska hästen leddes till hans excellens' stall, och ryttarens påse nedlades i hans excellens' kassakistor. Mot den sist nämda åtgärden gjorde visserligen munken några invändningar, sättande i fråga, om ej de heliga relikerna, som tydligen vore rof från heliga ställen, skulle lemnas i kyrkans förvar; men då guvernören var bestämd i detta hänseende och var oinskränkt herskare på Alhambra, lät munken frågan visligen falla, men beslöt att underrätta de kyrkliga myndigheterna i Granada om saken.

För att förklara dessa raska och stränga åtgärder från gamle guvernör Mancos sida bör nämnas, att vid denna tid Alpujarrabergen i trakten af Granada voro svårt hemsökta af ett band röfvare under befäl af en djerf anförare vid namn Manuel Borasco, hvilka ströfvade omkring i trakten och äfven under allahanda förklädnader trängde in i staden för att skaffa underrättelser om foror och resande med väl späckade börsar, som stodo i begrepp att lemna staden och för hvilka de sedermera lade sig i försåt på aflägsna och ensliga pass under vägen. Dessa upprepade och djerfva öfverfall hade väckt regeringens uppmärksamhet, och kommendanterna på de fasta platserna hade fått befallning att hålla ögonen på alla misstänkta personer och sätta dem inom lås och bom. Guvernör Manco var i synnerhet nitisk i följd af de flerehanda tillvitelser, som blifvit gjorda mot hans fästning, och han betviflade nu ej, att han lyckats fånga någon fruktansvärd desperado af detta band.

Under tiden kom historien ut och blef det allmänna samtalsämnet icke blott inom fästningen, utan äfven i hela staden Granada.

Det sades, att den beryktade röfvaren Manuel Borasco, Alpujarrabergens skräck, hade fallit i guvernör Mancos klor och af honom blifvit inspärrad i ett fängelse i Röda tornet, och alla, som blifvit plundrade af honom, strömmade till för att se, om de kände igen marodören. Röda tornet reser sig, som bekant, ett stycke från Alhambra på en annan kulle, som skiljes från fästningen af den ravin, genom hvilken stora vägen går. Der fans ingen yttre mur, men en skildtvakt patrullerade utanför tornet. Fönstret till det rum, hvari soldaten förvarades, var försedt med starka jerngaller och hade utsigt till en liten esplanad. Hit brukade de goda granadaborna vallfärda för att se på honom, som han varit en genom gallret i menageriburen grinande hyena. Ingen kunde dock i honom igenkänna Manuel Borasco, ty denne fruktade bandit var känd för att ha en vild och grym fysionomi och hade ingalunda fångens godlynta skelande. Besökande kommo ej blott från staden, utan äfven från alla delar af landsbygden, men ingen kände honom, och tvifvel började uppstå hos den stora mängden, om det ändå ej möjligen kunde ligga någon sanning i hans berättelse. Att Boabdil och hans armé voro inneslutna i berget var en gammal sägen, som många af de gamla invånarne på stället hade hört af sina fäder. En hel hop folk gick upp på Solberget eller rättare Santa-Elenaberget, för att söka reda på den af soldaten omnämda grottan, och fingo äfven rätt på och tittade ned uti det djupa mörka schakt, som sträcker sig, ingen vet huru långt, ned i berget och som ännu i dag fins qvar — enligt sägnen ingången till Boabdils underjordiska palats.

Småningom blef soldaten en gunstling hos gemene man. En bergens fribytare är ingalunda i Spanien samma vanryktade person som i andra land; tvärt om är han i folkets ögon ett slags chevaleresk personlighet. Dessutom råder alltid en benägenhet att klandra de styrandes handlingssätt, och många började ge uttryck åt sitt missnöje med gamle guvernör Mancos egenmäktiga åtgärder och betrakta fången som en martyr.

Soldaten var dessutom en munter och lustig sälle, som hade ett skämt för hvar och en, som kom i närheten af hans fönster, och ett artigt ord för hvar enda qvinna. Han hade skaffat sig en gammal gitarr och brukade sitta vid sitt fönster och sjunga ballader och kärleksvisor, till stor förtjusning för qvinnorna i granskapet, hvilka om aftnarna brukade samlas på esplanaden och dansa en bolero efter hans musik. Sedan han klipt och putsat sitt tofviga skägg, hade hans solbrända ansigte funnit nåd i de skönas ögon, och den sedesamma tjenstflickan hos guvernören förklarade, att hans skelning vore fullkomligt oemotståndlig. Detta ömhjertade unga fruntimmer hade allt ifrån första stunden tagit djup del i hans öden och, sedan hon förgäfves sökt stämma guvernören blidare, tagit sig

för att i tysthet mildra strängheten af hans befallningar. Hvar dag bar hon till fången några godbitar, som fallit från guvernörens bord eller blifvit bortsmugglade från hans visthus, jemte en och annan tröstande butelj utsökt Val de Peñas eller gammal Malaga.

Medan detta lilla förräderi pågick midt i hjertat af guvernörens citadell, drog en storm af öppet krig i hop sig bland hans yttre fiender. Den omständigheten, att en pung med guld och juveler blifvit funnen i den förmente röfvarens fickor, hade blifvit med många öfverdrifter inberättad till Granada. En jurisdiktionsfråga blef genast väckt af guvernörens gamle rival, generalkaptenen. Fången, sade han, hade blifvit gripen utanför Alhambras område och på hans mark, och han fordrade derför, att han sjelf och de spolia opima, man funnit hos honom, skulle utlemnas. Munken hade emellertid underrättat storinqvisitorn om de kors och radband och andra reliker, som funnits i pungen, och denne gjorde nu i sin tur anspråk på fången, såsom förvunnen till helgerån, och förklarade, att det stulna godset vore hemfallet till kyrkan och hans kropp till nästa autodafé. Tvisterna antogo en förbittrad karakter, och guvernören blef ursinnig och svor, att han hellre än att utlemna sin fånge skulle hänga honom inom Alhambra som en spejare gripen inom fästningens område.

Generalkaptenen hotade att skicka en trupp soldater för att flytta fången från Röda tornet ned till staden. Storinqvisitorn hade likaledes i tankarna att skicka en skara af den heliga inqvisitionens tjenare. Guvernören fick sent en afton underrättelse om dessa planer. — Låt dem komma! sade han; de skola finna mig beredd; den måste stiga upp i ottan, som skall kunna öfverraska en gammal krigare.

Han gaf följaktligen befallning, att fången i dagbräckningen skulle flyttas till det starka fångtornet inom Alhambras murar.

— Och hör du, barn, sade han till sin sedesamma tjenstflicka, knacka på dörren och väck mig före hanegället, ty jag vill sjelf se till, att saken blir riktigt gjord.

Dagen grydde, hanen gol, men ingen knackade på guvernörens dörr. Solen steg högt öfver bergtopparna och glittrade in genom hans fönster, innan guvernören väcktes ur sina morgondrömmar af sin gamle korporal, som stod framför honom med skräck målad i sitt eljest så orörliga ansigte.

— Han är borta, han är sin kos! ropade korporalen, flåsande.

— Hvem är borta? Hvem är sin kos?

— Soldaten, röfvaren, hin håle sjelf, inte annat än jag kan se; arresten är tom, men dörren stängd; ingen vet, hur han kommit ut.

— Hvem var inne hos honom sist?

— Ers nåds tjenstflicka; hon bar till honom hans qvällsvard.

— Kalla genast hit henne!

Ännu en besynnerlig omständighet! Det sedesamma unga fruntimrets rum var likaledes tomt, och bädden stod orörd. Hon hade utan tvifvel rymt med fången, då man under de senaste dagarna ofta sett henne besöka honom.

Detta var för guvernören ett hårdt slag, som träffade honom i en öm punkt; men han hade knapt tid att blinka för det, förrän nya olyckor strömmade in på honom. Då han gick in i sitt kabinett, fann han sin kassakista öppen, ryttarens skinnpung borttagen och med den ett par korpulenta påsar med dubloner.

Men huru och på hvilken väg hade flyktingarne kommit undan? En gammal bonde, som bodde i en stuga vid vägen, som går upp till sierran, förklarade sig strax före dagningen ha hört hofslagen af en häst, som tagit vägen uppför bergen. Han hade tittat ut genom fönstret och jemt och nätt kunnat urskilja en ryttare, ridande en stor och kraftigt bygd häst, med en qvinna framför sig på sadeln.

— Se efter i stallet! utbrast guvernör Manco. Stallet visiterades. Alla hästarna voro i sina spiltor med undantag af araben. I hans ställe var en väldig knölpåk bunden vid krubban och på den en papperslapp med dessa ord: »En gåfva till guvernör Manco från en gammal soldat.»

Sagan om de två tystlåtna bildstoderna.

I en förfallen del af Alhambra bodde en gång en liten glad sälle vid namn Lope Sanchez, som arbetade i trädgårdarna, var liflig och munter som en gräshoppa och sjöng hela Guds långa dagen i ända. Han var lifvet och själen i fästningen; när han slutat sitt arbete för dagen, brukade han sitta på en af stenbänkarna i esplanaden och klinka på sin gitarr och sjunga långa visor om Cid och Bernardo de Carpio och Fernando de Pulgar och andra spanska hjeltar till de gamla invalidernas förnöjelse eller slå an en gladare melodi och spela upp till en bolero eller fandango för de unga flickorna.

I likhet med de flesta små karlar hade Lope Sanchez en storväxt, manhaftig hustru, som nästan skulle kunnat stoppa honom i sin kjortelsäck; men han saknade den fattiges vanliga rikedom: i stället för tio barn hade han blott ett. Detta var en liten svartögd flicka af omkring tolf år, vid namn Sanchica, som var lika glad som han sjelf och hans själs fröjd. Hon lekte omkring honom, då han arbetade i trädgårdarna, dansade efter hans gitarr, då han

satt i skuggan, och sprang yster som en ung råget omkring i Alhambras lundar, alleer och förfallna salar.

Det var nu aftonen till den helige Juans dag, och Alhambras hela på festligheter och förlustelser begifna slägte, män, qvinnor och barn, begåfvo sig mot qvällen upp på Solberget, som reser sig öfver Generalife, för att hålla sin midsommarsvaka på dess afplattade topp. Det var en klar, månljus natt, och alla bergen voro öfverdragna med ett silfverskir, och staden med sina domer och spiror låg i skuggorna vid deras fötter, och vegan liknade ett feland med förtrollade strömmar och bäckar glittrande bland dess mörka lundar. På den högsta delen af berget gjorde de upp en stockeld enligt ett gammalt bruk i landet från morernas tid. Folket i bygden rundt omkring höll äfven sin midsommarsvaka, och här och der på vegan och längs bergsluttningarna sågos eldar brinna med matt sken i månljuset.

Aftonen tillbragtes muntert med dans efter Lope Sanchez' gitarr, och aldrig var denne hedersman gladare och mera upprymd än vid en förlustelse af detta slag. Medan dansen pågick, sprang den lilla Sanchica med några af sina lekkamrater omkring bland ruinerna af ett gammalt moriskt fäste på toppen af berget och höll just på att plocka små stenar i den gamla vallgrafven, då hon der hittade en kuriöst arbetad hand af gagat med knutna fingrar och tummen fast tryckt mot pekfingret. Öfverlycklig öfver sitt fynd, sprang hon till modern och visade det. Det blef genast ett ämne för mycket funderande och betraktades af några med vidskeplig misstro. — Kasta bort det! sade en: det är moriskt; lita på, att det är trolldom och otyg uti det! — Gör det inte! sade en annan: du kan sälja det och få någonting för det af juveleraren i Zacatin.

Midt under detta samtal närmade sig en gammal väderbiten soldat, som tjenat i Afrika och var brun som en mor. Han undersökte handen med kännarblick.

— Jag har sett dylika tingestar hos morerna i Berberiet, sade han. Den besitter stor kraft att skydda mot det onda ögat och alla slags förtrollningar och hexerier. Jag lyckönskar dig, vän Lope; detta bådar lycka för ditt barn.

Då hon hörde detta, fäste Lope Sanchez' hustru den lilla gagathanden vid ett band och hängde den om halsen på sin dotter.

Åsynen af denna talisman väckte med ens alla de gamla älsklingshistorierna om morerna. Dansarna afstannade, och man slog sig ned i grupper på marken och började berätta gamla sägner från fars och farfars tid. Somliga af dessa berättelser rörde sig omkring de sällsamma tilldragelser, som stodo i samband med just detta samma berg, på hvilket de sutto och som i sjelfva verket är ett beryktadt trollnäste. En gammal qvinna berättade en lång

historia om det underjordiska palatset djupt ned i detta berg, der Boabdil och hela hans hof sägas vara fastkedjade af en förtrollning.

— Bland ruinerna der borta, sade hon och pekade på några rasade vallar och jordhögar på en aflägsen del af berget, är ett djupt svart hål, som går långt, långt ned i sjelfva hjertat af berget. För allt det guld, som finnes i Granada, ville jag ej titta ned uti det. En gång tog sig en fattig karl, som vaktade getter på berget, det orådet för att klättra ned i hålet efter ett lam, som fallit ned deri. Han kom upp igen, men med vildt stirrande ögon, och berättade om hvad han sett der nere saker, som kommo folk att tro, att hans hjerna var rubbad. Han yrade i en eller ett par dagar om förtrollade morer, som hade förföljt honom i grottan, och kunde med svårighet förmås att drifva sina getter upp på berget igen. Han gjorde så slutligen, men kom, stackare, aldrig ned igen. Grannarne funno hans getter betande i närheten af de moriska ruinerna och hans hatt och mantel liggande nära kanten af bråddjupet, men sjelf hördes han aldrig mera af.

Den lilla Sanchica lyssnade med andlös uppmärksamhet till denna berättelse. Hon var en vetgirig natur och kände genast en stor lust att titta ned i detta farliga schakt. Smygande sig från sina lekkamrater, uppsökte hon de aflägsna ruinerna och kom slutligen, sedan hon en liten stund trefvat sig fram ibland dem, till en liten fördjupning eller bassäng, nära toppen af berget, der det stupar brant ned i Darros dal. Midt i denna bassäng gapade mynningen till schaktet.

Sanchica vågade sig fram till kanten och tittade ned. Allt var becksvart och väckte föreställning om ett omätligt djup. Blodet stelnade i hennes ådror; hon tog ett steg tillbaka, tittade derefter åter ned, skulle derefter gerna velat springa sin väg, men kunde ej motstå begäret att kasta ännu en blick dit ned — sjelfva det fasaväckande i saken tycktes på henne utöfva en tjusningskraft. Slutligen rullade hon fram en stor sten och välte den öfver kanten af bråddjupet. Under några ögonblick föll han tyst, men stötte derefter med ett väldigt brak mot något utsprång i klippväggen, studsade från den ena sidan till den andra, ramlande och skrällande med ett dån som åskans, och störtade slutligen med ett häftigt plaskande ljud i vatten djupt, djupt ned, hvarpå allt åter blef tyst igen.

Tystnaden varade dock ej länge. Det tycktes, som om någonting blifvit väckt der nere i den hemska afgrunden. Ett brusande ljud började småningom uppstiga ur schaktet som surret ur en bikupa. Det blef allt högre och högre; det hördes ett oredigt sorl af röster, som från en folkmassa på afstånd, jemte ett svagt gny af vapen, trumslag och trumpetstötar, som om en armé hölle på att ställa upp sig i slagordning djupt in i bergets innandöme.

Barnet tog under tyst bäfvan till flykten och skyndade tillbaka till stället, der hon lemnat sina föräldrar och deras sällskap. Alla hade gått sin väg. Stockelden höll på att slockna, och den sista tunna rökpelaren hvirflade upp i månskenet. Eldarna, som flammat längs bergsluttningarna och på vegan, hade äfven allesammans slocknat, och allt tycktes ha gått till hvila. Sanchica ropade sina föräldrar och några af sina lekkamrater vid namn, men erhöll intet svar. Hon sprang utför bergsluttningen och förbi Generalifes trädgårdar, tills hon kom till alleen, som leder till Alhambra; der satte hon sig på en bänk i skuggan af några lummiga träd för att hemta anden. Klockan i Alhambras vakttorn klämtade midnatt. Det rådde en djup tystnad, som om hela naturen sof; det enda ljud, som hördes, var det sakta sorlet af en osynlig bäck, som rann fram mellan buskarna. Nattluftens balsamiska ångor hade nära vaggat henne till sömns, då hennes öga träffades af något skimrande föremål på afstånd och hon till sin öfverraskning fick se en lång kavalkad af moriska krigare komma tågande utför bergsluttningen och genom de lummiga alleerna. Somliga voro beväpnade med lansar och sköldar, andra med scimetarer och stridsyxor, samt buro blankpolerade kyrasser, som blixtrade i månskenet. Hästarna dansade ystert och tuggade betslen, men deras fotsteg voro lika ljudlösa, som deras hofvar varit skodda med filt, och ryttarne voro alla bleka som döden. Ibland dem red en skön qvinna med krona på hufvudet och perlband inflätade i de långa gyllene lockarna. Schabraket på hennes gångare, af karmosinfärgadt sammet och broderadt med guld, släpade i marken, men sjelf syntes hon djupt sorgsen och red med ögonen sänkta mot jorden.

Derefter följde en skara hofmän, praktfullt klädda i drägter och turbaner af olika färger, och bland dem på en isabellfärgad stridshäst red konung Boabdil el chico, i kunglig mantel, öfversållad med juveler, och af diamanter gnistrande krona. Den lilla Sanchica kände igen honom på hans gula skägg och hans likhet med det porträtt af honom, som hon ofta sett i målningsgalleriet på Generalife. Hon betraktade med häpnad och beundran denna kungliga ståt, der den under förbitåget glittrade fram mellan träden; men ehuru hon visste, att dessa monarker, hofmän och krigare, så bleka och tysta, voro utanför gränserna för naturens vanliga ordning och tillhörde svartkonstens förtrollade område, betraktade hon dem dock med ett oförfäradt hjerta, så stort var det mod, hon hemtade från den hemlighetsfulla talisman, som hon bar om halsen.

Sedan kavalkaden passerat förbi, steg hon upp och följde den. Den tog vägen upp till Alhambra genom Rättvisans stora port, som stod på vid gafvel. De gamla invaliderna, som hade vakten,

lågo på porttornets stenbänkar, försänkta i djup och tydligen förtrollad sömn, och spökhären tågade ljudlöst förbi dem med stolt vajande baner. Sanchica tänkte följa dem, då hon till sin öfverraskning inuti tornet fick se en öppning i golfvet, som ledde ned i berget under tornets grundfästen. Hon gick ett litet stycke in och uppmuntrades att gå ännu längre, då hon fann trappsteg uthuggna i klippan och en hvälfd gång, här och der upplyst af en silfverlampa, som spred ej blott ljus, utan äfven ett angenämt doft. Vågande sig ännu längre in, kom hon slutligen till en stor sal, uthuggen midt i hjertat af klippan och praktfullt inredd i morisk stil samt belyst af silfver- och kristallampor. Här satt på en ottoman en gammal gubbe i morisk drägt med ett långt hvitt skägg, nickande och halfslumrande samt hållande i handen en staf, som ständigt tycktes färdig att falla till golfvet, medan ett litet stycke derifrån en skön dam i fornspansk drägt med en krona, gnistrande af diamanter, och perlor, inflätade i lockarna, satt på en divan och spelade på en silfverlyra. Den lilla Sanchica påminde sig nu en berättelse, som hon hört af gammalt folk i Alhambra, om en gotisk prinsessa, som blifvit instängd i berget af en gammal arabisk trollkarl, hvilken hon genom musikens makt höll bunden i en förtrollad sömn.

Den spelande damen höll upp af öfverraskning att se en dödlig i denna förtrollade sal.

— Är det aftonen till den helige Juans dag? frågade hon.

— Ja, det är det, svarade Sanchica.

— Då är för en natt den magiska förtrollningen bruten. Kom hit, barn, och frukta ej! Jag är en kristen som du, ehuru fjettrad här af förtrollning. Rör vid mina bojor med talismanen, som hänger om din hals, och jag skall för denna natt vara fri!

Med dessa ord öppnade hon sin drägt och visade ett bredt guldband om sitt lif och en guldkedja, som fäste det vid marken. Barnet tvekade ej att lägga den lilla gagathanden på guldbandet, och genast föll kedjan till golfvet. Vid bullret vaknade gubben och började gnugga sig i ögonen, men damen lät sina fingrar löpa öfver lyrans strängar, och åter började han nicka och halfslumra, och stafven tycktes vilja falla ur hans hand.

— Vidrör nu hans staf med gagathanden! sade damen.

Barnet gjorde så, och den föll ur hans hand, och han sjönk ned på ottomanen i djup sömn. Damen lade sakta silfverlyran på ottomanen, så att hon stöddes mot den sofvande trollkarlens hufvud, anslog derefter strängarna, tills de vibrerade i hans öra, och sade:

— Jag besvär dig, harmoniens mäktige ande, att hålla hans sinnen i dvala till dagens återkomst! Och nu, följ mig, mitt barn, och du skall få se Alhambra, sådant det var i sin storhets dagar, ty du har en magisk talisman, som löser alla förtrollningar!

Sanchica följde damen under tystnad. De gingo genom grottans öppning upp i tornhvalfvet i Rättvisans port och derifrån till Plaza de los algibes eller esplanaden inom fästningen. Denna var till trängsel uppfyld af moriska krigare till häst och fot, uppstälda i sqvadroner med flygande fanor. Vid porten stodo den kungliga vakten och dubbla linier af svarta afrikaner med dragna scimetarer. Ingen sade ett ord, och Sanchica gick utan fruktan efter sin ledsagerska. Hennes förvåning ökades vid inträdet i det kungliga palatset, der hon var född och vuxit upp. Det granna månskenet upplyste alla hallarna och gårdarna och trädgårdarna nästan lika klart, som det varit ljusa dagen, men afslöjade en helt annan scen än den, vid hvilken hon varit van. Väggarna i rummen voro ej längre svartnade och spruckna af tidens åverkan. I stället för spindelnät voro de nu behängda med rika sidentapeter från Damaskos, och förgyllningarna och arabeskmålningarna hade återfått sin ursprungliga glans och friskhet. Salarna, förut nakna och omöblerade, voro nu inredda med divaner och ottomaner af de sällsyntaste tyg, broderade med perlor och ädla stenar, och alla springbrunnarna på gårdarna och i trädgårdarna spelade.

Köken voro åter i full verksamhet; kockar voro syselsatta med att tillaga skugganrättningar samt steka och koka fantom af kycklingar och rapphöns; betjening sprang fram och tillbaka med silfverfat fullrågade med läckerheter eller syslade ifrigt med tillredelserna till en yppig bankett. Lejongården vimlade af krigare och hofmän och alfaquier, alldeles som i de gamla moriska tiderna, och i öfre änden af Rättvisans sal satt Boabdil på sin tron, omgifven af sitt hof och förande en skuggspira för natten. Men oaktadt all denna trängsel och allt detta skenbara larm, hördes ej en röst eller ett fotsteg; ingenting utom springbrunnarnas plaskande afbröt midnattstystnaden.

Den lilla Sanchica följde sin ledsagarinna i stum förvåning omkring i palatset, tills de slutligen kommo till en dörr, som ledde ned till de hvälfda gångarna under Comares' stora torn. På hvar sin sida om dörren satt en i alabaster uthuggen qvinnobild. Deras hufvuden voro vända åt sidan och deras blickar fästa på samma punkt inuti hvalfvet. Den förtrollade damen stannade och vinkade barnet till sig.

— Här, sade hon, är en stor hemlighet, som jag skall uppenbara för dig till belöning för ditt förtroende och ditt mod. Dessa tystlåtna bildstoder vakta en ofantlig skatt, som en morisk konung i forna dagar gömt på detta ställe. Säg din fader, att han undersöker stället, på hvilket deras ögon äro fästa, och han skall finna, hvad som skall göra honom rikare än någon i Granada. Dock, endast dina oskyldiga händer kunna med talismanens hjelp flytta skatten. Bed din fader göra ett klokt bruk deraf och använda en

del till läsande af dagliga mässor för min befrielse från denn: gudlösa förtrollning!

När damen sagt dessa ord, ledde hon barnet till Lindarajas lill: trädgård, som ligger strax invid hvalfvet med bildstoderna. Må nen dallrade på vattnet i den ensliga fontänen i midten af träd gården och göt ett mildt skimmer öfver orange- och citronträden Den sköna damen plockade en myrtenqvist och virade den on barnets hufvud.

— Må denna qvist, sade hon, bli ett minne af hvad jag uppen barat för dig och ett vitnesbörd om dess sanning! Min stund ä kommen, jag måste återvända till den förtrollade salen; följ mi ej, att icke något ondt må hända dig; farväl, kom i håg hvad ja: sagt och låt läsa mässor för min befrielse!

Med dessa ord gick damen in i en mörk gång, som ledde ne under Comares' torn, och sågs ej mera till.

Ljudet af en tupps galande hördes nu svagt från stugorna nedar för Alhambra i Darros dal, och en matt ljusstrimma började vis sig öfver de östra bergen. En sakta vind började blåsa, ett lju som prasslandet af torra löf hördes från gårdar och korridore och dörr efter dörr slöts till med ett knarrande ljud.

Sanchica återvände till de ställen, hon så nyss sett vimla : skuggarmeen, men Boabdil och hans hof voro försvunna. Måne sken in i de tomma salarna och gallerierna, nu beröfvade sin kort glans och svartnade och spruckna och behängda med spindelnä som förut. Läderlappen fladdrade omkring i halfdunklet, och gr dan qväkte från fiskdammen.

Sanchica sprang nu, så fort hon kunde, till en trappa i en afläg sen del af palatset, hvilken förde upp till det anspråkslösa rum, son beboddes af hennes föräldrar. Dörren stod, som vanligt, öppen ty Lope Sanchez var för fattig att behöfva lås och reglar; hor smög sakta till sin halmbädd, lade myrtenqvisten under sin hufvud gärd och föll snart i sömn.

Om morgonen berättade hon fadern allt, som händt henne. Lop Sanchez behandlade dock alltsammans som en dröm och skrattad åt barnet för dess lättrogenhet. Han gick till sina vanliga ar beten i trädgården, men hade ej varit der länge, förrän hans lill: dotter kom springande till honom med anden i halsen.

— Pappa, pappa! ropade hon; här är myrtenqvisten, som de moriska frun virade om mitt hufvud.

Lope Sanchez stirrade med förvåning, ty myrtenstjelken var a rent guld, och hvart enda blad var en gnistrande smaragd. E synnerligt van vid ädla stenar, kände han ej kransens verklig värde; men hvad han såg var tillräckligt för att öfvertyga honon att det var någonting mera substantielt än det ämne, hvaraf drön mar vanligen äro gjorda, och att flickan i alla händelser ej drön:

för intet. Det första han gjorde var att anbefalla sin dotter den fullkomligaste tystnad; i detta afseende kunde han dock vara trygg, ty hon hade förstånd vida öfver sina år. Han begaf sig derefter till hvalfvet, der de båda alabasterqvinnorna sutto. Han iakttog, att deras hufvuden voro vända ifrån dörren och att bådas blickar voro fästa på samma punkt i det inre af bygnaden. Lope Sanchez kunde ej låta bli att beundra denna högst sinnrika inrättning för bevarande af en hemlighet. Han drog en linie från bildstodernas ögon till den punkt på väggen, der de båda synlinierna sammanföllo, gjorde ett litet märke på denna fläck och gick derefter sin väg.

Hela dagen oroades dock Lope Sanchez af tusende farhågor. Han kunde omöjligt låta bli att hålla sig i granskapet för att då och då på afstånd kasta en förstulen blick på de båda qvinnofigurerna och intogs af en nervös ängslan, att den gyllene hemligheten kunde bli upptäckt. Hvart enda fotsteg, som närmade sig platsen, försatte honom i darrning. Han skulle ha velat gifva hvad som helst, om han blott kunnat vrida om hufvudena på bildstoderna, glömmande i sin oro, att de blickat i alldeles samma riktning i flere hundra år, utan att någon blifvit klokare för det. Fördömelse öfver dem! kunde han då muttra för sig sjelf; de skola förråda allt; hvem har väl någonsin hört talas om ett sådant sätt att bevara en hemlighet? — Derefter hörande någon komma, fick han brådt om att smyga sig sin väg, rädd, att hans blotta vankande i närheten skulle väcka misstankar. Om en liten stund skulle man dock kunnat se honom komma smygande på tå tillbaka och kasta en blick åt dörren för att öfvertyga sig, att allt var, som det skulle. Men anblicken af de båda bildstoderna kunde då på nytt väcka hela hans harm. — Ja, der stå de och titta och titta och titta, mumlade han då, just dit de ej skulle se. Fördöme dem! De qvinnorna äro sig då alltid lika! Om de ej ha tungor att sladdra med, kan man vara viss på, att de skola göra det med ögonen.

Slutligen led, till hans obeskrifliga lättnad, den långa dagen till sitt slut. Ljuden af fotsteg hördes ej längre i Alhambras salar, den siste främlingen gick sin väg, den stora porten stängdes och lästes i lås, och läderlappen och grodan och ugglan återtogo småningom sina nattliga syselsättningar i det öde palatset.

Lope Sanchez väntade dock, tills natten var långt framskriden, innan han med sin lilla dotter vågade sig till de båda nymfernas sal. Han fann dem blicka lika menande och hemlighetsfullt som någonsin på det förborgade gömstället.

— Med edert tillstånd, sköna damer, tänkte Lope Sanchez, då han passerade emellan dem in i hvalfvet, skall jag nu befria er från denna börda, som i två eller tre hundra år måste ha legat så tungt på edra sinnen. — Han började följaktligen med sin

hacka bearbeta den fläck af muren, der han satt sitt märke, och hade om en liten stund öppnat en fördjupning i väggen, der två stora porslinskrukor stodo. Han försökte lyfta ut dem, men de voro omöjliga att flytta, tills de berördes af hans lilla dotters oskyldiga hand. Med hennes tillhjelp flyttade han ut dem ur nischen och fann till sin stora glädje, att de voro fylda med moriska guldstycken, blandade med juveler och ädla stenar. Före dagningen lyckades han föra dem till sitt rum och lemnade de båda vaktande bildstoderna med ögonen allt jemt fästa på den nu bokstafligen tomma väggen.

Lope Sanchez hade sålunda i en hast blifvit en rik man; men rikedomen förde, som vanligt, med sig en hel verld af bekymmer, för hvilka han hittills varit främmande. Huru skulle han kunna bringa sina skatter i säkerhet? Huru skulle han ens kunna njuta det minsta af dem utan att väcka misstankar? För första gången i hans lif fick äfven fruktan för röfvare insteg i hans själ. Han såg med bäfvan sin bostads osäkerhet och började barrikadera dörrar och fönster, och ändå kunde han ej, trots alla dessa försigtighetsmått, sofva lugnt. Hans vanliga glädtighet var förbi, han hade ej längre ett skämt eller en visa för sina grannar och blef, kort sagdt, den olyckligaste varelse i hela Alhambra. Hans gamla kamrater märkte den förändring han undergått, ömkade honom hjertligt och begynte draga sig ifrån honom, i tanke och tro, att det började gå utför med hans affärer, och fruktande, att han skulle be dem om hjelp. Föga anade de, att hans enda olycka var rikedom.

Lope Sanchez' hustru delade hans oro, men hon hade åtminstone andlig tröst. Vi hade redan bort nämna, att, då Lope var en liten oförsigtig man med en stor benägenhet att taga sakerna lätt, hans hustru var van att i alla vigtiga fall söka råd hos sin biktfader Fray Simon, en groflemmad, axelbred fransiskanmunk med klotrundt hufvud och blåsvart skägg, hvilken i sjelfva verket var andlig tröstare åt hälften af de goda husmödrarna i trakten. Han var dessutom mycket värderad af systrarna i nunneklostren i granskapet, hvilka visade sin erkänsla för hans andliga tjenster genom oupphörliga presenter af dessa små läckerheter, som tillverkas i klostren, såsom delikata konfityrer, bakverk och flaskor med vissa kryddade drycker, som efter vakor och fastor befunnits underbart stärkande.

Fray Simon frodades i utöfvandet af sina funktioner. Hans oljiga fullmånsansigte sken ordentligt, då han en het sommardag stretade uppför backen till Alhambra. Men trots hans trinda och välfödda lekamen vitnade dock det i knutar slagna repet kring hans lif om strängheten i hans späkningar. Folket tog af sig hatten för honom som en fromhetens spegel, och sjelfva hundarna

vädrade heligheten af den lukt, som utströmmade från hans kläder, och tjöto från sina kojor, då han gick förbi.

Sådan var Fray Simon, den andlige rådgifvaren åt Lope Sanchez' unga hustru, och som biktfadern bland de lägre klasserna i Spanien vanligen är hustruns förtrogne, blef han snart i allra största hemlighet invigd i historien om den funna skatten.

Munken lyssnade med vidöppen mun och stora ögon till hustruns berättelse och korsade sig derunder minst ett dussin gånger. Efter ett ögonblicks tystnad sade han:

— Älskade dotter! Vet, att din man har begått en dubbel synd — en synd både mot stat och kyrka! Då den skatt, han sålunda lagt beslag på för egen räkning, blifvit funnen i det kungliga palatset, skulle den naturligtvis tillhöra kronan; men som den tillika är otrogen egendom, snart sagdt räddad omedelbart ur Satans egna klor, borde den otvifvelaktigt öfverlemnas åt kyrkan. Saken låter emellertid arrangera sig. Tag hit myrtenkransen!

När den gode patern fick se den, gnistrade hans ögon mer än någonsin af beundran öfver smaragdernas storlek och skönhet.

— Såsom de första frukterna af upptäckten, sade han, böra dessa användas till några fromma ändamål. Jag vill hänga upp kransen som ett löftesoffer inför San Franciscos bild i vårt kapell och ännu denna afton ifrigt bedja honom, att din man må tillåtas oqvald behålla er rikedom.

Den goda qvinnan var förtjust öfver att för så godt pris kunna försona sig med himmeln och gaf kransen åt munken, som genast stoppade den under sin kåpa och med heliga steg tog vägen till klostret.

När Lope Sanchez kom hem, berättade hustrun honom hvad som händt. Han blef ytterst förargad, ty han saknade sin hustrus fromma sinne och hade sedan en tid i hemlighet grämt sig öfver munkens täta visiter.

— Qvinna, sade han, hvad har du gjort? Du har genom ditt sladder satt allting på spel.

— Det kan väl aldrig vara din mening att vilja förbjuda mig att lätta mitt samvete för min biktfader!

— Nej, hustru! Bekänn så många af dina egna synder du behagar; men hvad den här skattgräfningen beträffar, så är den min egen synd, och mitt samvete känner sig mycket lätt under den bördan.

Att beklaga sig tjenade dock till ingenting; hemligheten var förrådd, och saken stod ej vidare att hjelpa. Deras enda förhoppning var, att munken skulle tiga.

Dagen derpå, när Lope Sanchez var ute, hördes en sakta knackning på dörren, och Fray Simon inträdde med ödmjuk och salvelsefull min.

— Dotter, sade han, jag har bedt ifrigt till San Francisco, och han har hört min bön. Midt i natten uppenbarade sig helgonet för mig i en dröm, men med en vredgad uppsyn.

— Hur kan du bedja, sade han, att jag skall afsäga mig min rätt till den hedniska skatten, när du ser och vet, hur fattigt mitt kapell är! Gå till Lope Sanchez' hus och fordra i mitt namn en del af det moriska guldet till två ljusstakar för högaltaret och låt honom behålla det öfriga i fred!

När den fromma qvinnan hörde berättas om uppenbarelsen, gjorde hon i helig bäfvan korstecknet, gick så till skrubben, der Lope hade gömt skatten, fylde en stor skinnpung med moriska guldstycken och gaf den åt munken. Denne gaf henne till erkänsla så rikligt med välsignelser, att, om de blifvit inlösta af himmeln, hälften skulle varit nog att rikta hennes efterkommande till sista led. Han lät derpå börsen försvinna inom ärmen på sin kåpa, lade händerna i kors på bröstet och aflägsnade sig med en min af ödmjuk tacksamhet.

När Lope Sanchez fick kännedom om denna nya donation till kyrkan, hade han så när förlorat förståndet.

— Jag olyckliga menniska, utropade han, hvad skall det väl bli af mig! Jag skall bli plundrad bit för bit; jag skall bli ruinerad och bragt till tiggarstafven.

Det var med den yttersta svårighet, som hans hustru kunde lugna honom genom att påminna honom om den oräkneliga rikedom, som ännu fans qvar, och huru verkligen vänligt det var af San Francisco att nöja sig med en så liten andel.

Olyckligtvis hade Fray Simon en mängd fattiga anhöriga att försörja, för att ej nämna ett halft dussin knubbiga, klothufvade fader- och moderlösa barn samt värnlösa hittebarn, som han tagit under sin vård. Han upprepade derför sina besök dag efter dag med ständigt nya kraf från den helige Domingo, den helige Andres, den helige Jago, tills den stackars Lope blef ordentligt förtviflad och fann, att, så framt han ej drog sig undan denne helige munks närhet, han skulle nödgas offra försoningsoffer åt hvart enda helgon i kalendern. Han beslöt derför att packa i hop sina återstående skatter, anträda ett nattligt återtåg och begifva sig af till en annan del af landet.

Han köpte för detta ändamål en stark mulåsna och tjudrade henne i ett mörkt hvalf under Tornet med de sju våningarna, samma ställe, hvarifrån Belludo eller det hufvudlösa hästtrollet säges komma fram vid midnattstid för att göra en vild jagt kring Granadas gator med ett helt koppel af helveteshundar i hälarna. Lope Sanchez trodde ej synnerligt på historien, men begagnade sig af den fruktan den injagade, väl vetande, att ingen skulle våga kasta en spejande blick ned i spökhästens underjordiska stall.

Han skickade under dagen sin familj i förväg med tillsägelse att vänta honom i en by långt bort på vegan. Ett stycke fram på natten förde han sin skatt till hvalfvet under tornet, lastade den på mulåsnan och tog med henne, försigtigt seende sig omkring, vägen utför den mörka alleen till staden.

Den hederlige Lope hade tagit sina mått och steg i den allra största hemlighet och ej omtalat dem för någon mer än sin trogna maka. Genom någon underbar uppenbarelse blefvo de dock bekanta för Fray Simon. Den nitiske munken, som såg dessa otrogna skatter nära att gå honom ur händerna, beslöt göra ännu ett anfall på dem för kyrkans och San Franciscos räkning. När derför klockorna ringt till aftonbön och hela Alhambra var försänkt i hvila, smög han sig ut ur klostret, tog vägen genom Rättvisans port och gömde sig bland rosen- och lagerbuskarna på sidan om stora alleen. Här låg han stilla och väntade, räknande timslagen från vakttornet och lyssnande till ugglornas hemska skri och det aflägsna hundskallet från zigenargrottorna i bergen.

Slutligen hörde han trampet af hästhofvar och kunde genom halfdunklet urskilja en häst, som kom vägen fram. Munken småskrattade för sig sjelf vid tanken på det spratt, han skulle spela den hedersmannen Lope.

Skörtande upp sin kåpa och sträckande ut sig som en katt, hvilken lurar på en råtta, väntade han, tills hans byte var alldeles midt framför honom; då rusade han med ett språng fram från sitt gömställe, lade ena handen på hästens manke, den andra på hans länd, svängde sig upp med en vighet, som skulle hedrat den skickligaste ryttare, och satt ögonblicket derefter sadelfast grensle på hans rygg. — Se så, sade munken, låt oss nu se, hvem som förstår att bäst sköta sina kort!

Han hade knapt yttrat dessa ord, förrän hästen började slå bakut, stegra sig och sätta af i full fart utför backen. Munken sökte hejda honom, men förgäfves. Han tog sats från klippa till klippa och från buske till buske; munkens kåpa slets i trasor och fladdrade i vinden; hans rakade hjessa fick mången omild knuff af trädgrenarna och mången rispa af törntaggarna. Till råga på sin skräck och jämmer fann han ett koppel af sju ilsket skällande hundar i hack och häl efter sig och märkte, först när det var för sent, att djuret, som han red på, var den förfärlige Belludo.

I ursinnig fart gick det på detta sätt utför den stora alleen, öfver Plaza nueva, genom Zacatin, rundt omkring Vivarrambla — aldrig sprängde jägare och hund fram i mera rasande fart eller under ett mera infernaliskt skall. Förgäfves anropade munken hvart enda helgon i kalendern och den heliga jungfrun till på köpet; hvar gång han nämde ett sådant namn, verkade det som ett nytt sporrhugg och kom Belludo att taga ett språng högt som ett hus. Under

hela den återstående delen af natten fördes den olycklige Fray Simon rundt omkring i en vild dans, tills hvart enda ben i hans kropp värkte och han af skinnet på sin lekamen mist mera, än som gerna låter beskrifva sig. Slutligen gaf en tupps galande tecknet till dagens återkomst. Vid detta ljud vände hästtrollet plötsligt om och satte af i vild galopp tillbaka till sitt torn. Åter sprängde han öfver Vivarrambla, Zacatin, Plaza nueva och fontänalleen, med de sju hundarna skällande och tjutande och hoppande upp och nafsande efter den förskräckte munkens hälar. Den första strimman af gryningen hade just visat sig, då de hunno tornet; här satte hästtrollet bakbenen i vädret, lät munken beskrifva en kullerbytta i luften, rusade in i mörka hvalfvet, åtföljd af det infernaliska kopplet, och en djup tystnad efterträdde det nyss så döfvande oväsendet.

Blef väl någonsin en helig munk på ett så diaboliskt sätt behandlad? En bonde, som bittida på morgonen gick till sitt arbete, fann den olycklige Fray Simon liggande under ett fikonträd vid foten af tornet, men så mörbultad och slagen, att han ej kunde yttra ett ord eller röra en lem. Han fördes med den största varsamhet och ömhet till sin cell, och ett rykte spridde sig, att han blifvit öfverfallen och misshandlad af röfvare. En dag eller ett par förgingo, innan han återfick bruket af sina ledamöter; han tröstade sig dock under tiden med tanken, att, ehuru mulåsnan med skatten undkommit honom, han förut gjort några präktiga kap derutur. Det första han tog sig för, då han blef i stånd att begagna sina händer, var att leta under bädden, der han gömt myrtenkransen och skinnpungarna med guldmyntet, som han afnarrat fru Sanchez' fromhet och godtrogenhet. Huru stor var ej hans bestörtning, då han i stället för smaragdkransen fann en vissen myrtenqvist och skinnpungarna fylda med sand och småsten i stället för med guld och juveler!

Midt i all sin grämelse var dock Fray Simon nog klok att tiga; ty hade han förrådt hemligheten, skulle han ådragit sig allmänt åtlöje och bestraffning af sin prior. Det var först många år efteråt, på sin dödsbädd, som han för sin biktfader omtalade sin nattliga ridt på Belludo.

Af Lope Sanchez hördes en lång tid efter hans försvinnande från Alhambra icke det minsta. Man hade honom städse i kärt minne som en glad sällskapsbroder, ehuru man af den besynnerlighet och det vemod, man märkt hos honom kort före hans hemlighetsfulla försvinnande, befarade, att fattigdom och nöd hade drifvit honom till något förtvifladt steg. Några år derefter blef en af hans gamla vänner, en invalid, under ett besök i Malaga kullslagen och nära på öfverkörd af en sexspänd vagn. Ekipaget stannade, en gammal präktigt klädd herre i stångpiska och värja steg

ur för att hjelpa den stackars invaliden. Huru stor var ej den senares förvåning, då han i den förnäme gamle kavaljeren igenkände sin gamle vän Lope Sanchez, som just nu firade sin dotter Sanchicas giftermål med en af landets stoltaste grander.

Brudparet satt i vagnen. Der sågs äfven fru Sanchez, nu fet och trind som en tunna och utstyrd med plymer och juveler och halsband af perlor och halsband af diamanter och ringar på hvart enda finger, en ståt och en grannlåt i drägt, som ej varit sedd sedan drottningens af Saba dagar. Den lilla Sanchica var nu stora damen och kunde, hvad behag och skönhet beträffar, ha tagits för en hertiginna, om ej rent af för en prinsessa. Brudgummen satt bredvid henne — en spenslig, spindelbent liten karl, men detta var endast ett ytterligare bevis, att han var af det äkta blå blodet, då en veritabel spansk grand sällan är mer än fem fot lång. Partiet var moderns verk.

Rikedomen hade ej förderfvat den hederlige Lopes hjerta. Han behöll sin gamle kamrat hos sig i flere dagar, undfägnade honom som en kung, tog honom med sig på spektakel och tjurfäktningar och förärade honom slutligen vid afskedet en väl späckad penningpung för egen räkning och en annan att utdelas bland hans gamla stallbröder i Alhambra.

Lope lät alltid påskina, att en rik bror hade dött i Amerika och testamenterat honom en koppargrufva; men de sluga sqvallersystrarna i Alhambra äro af den öfvertygelsen, att all hans rikedom erhållits derigenom, att han upptäckt hemligheten, som bevakades af de båda alabasternymferna i Alhambra. Det anmärkes, att dessa ovanligt tystlåtna bildstoder ännu i dag på ett högst betecknande sätt fortfarande hålla sina ögon fästa på samma fläck af väggen, hvilket föranledt många att tro, att der ännu finnas gömda skatter qvar, väl värda en företagsam resandes uppmärksamhet, ehuru andra, och i synnerhet alla qvinliga besökande, med stort välbehag hänvisa på dem som varaktiga vitnesbörd om det förhållandet, att qvinnor kunna bevara en hemlighet.

Muhamed Ibn Alahmar, Alhambras grundläggare.

Sedan jag nu så länge syselsatt mig med de underbara sagor, som stå i samband med Alhambra, anser jag mig liksom förpligtad att gifva läsaren några upplysningar om dess prosaiska historia eller, rättare sagdt, historien om dessa praktälskande furstar, dess grundläggare och fulländare, hvilka verlden har att tacka för ett så skönt och romantiskt österländskt minnesmärke. För att skaffa

mig dessa upplysningar måste jag stiga ned från denna region af fantasi och dikt, der allt har en benägenhet att antaga en poetisk färgton, och förlägga mina forskningar bland de dammiga folianterna i jesuiternas gamla bibliotek i universitetet. Detta en gång så berömda förvaringsrum för lärdom är nu endast en skugga af sitt forna jag, sedan det blifvit plundradt på sina manuskript och sällsyntaste verk af fransmännen, medan de voro herrar öfver Granada. Det förvarar dock ännu bland en mängd tunga folianter, som förskrifva sig från jesuitfäderna, åtskilliga märkvärdiga alster af spansk literatur och framför allt en mängd af dessa föråldrade, dammiga, i pergament bundna krönikor, för hvilka jag har en alldeles särskild vördnad.

I detta gamla bibliotek har jag tillbragt många angenäma timmar af lugna, ostörda literära ströftåg; ty nycklarna till dörrarna och bokskåpen anförtroddes mig välvilligt, och jag kunde allena, bäst jag behagade, genomsöka deras dammiga gömmor — ett sällsynt tillfälle i dessa lärdomens sanktuarier, hvilka allt för ofta gäcka den törstige forskaren med åsynen af kunskapens förseglade källor.

Under dessa besök hopsamlade jag följande enskildheter om de historiska personerna i fråga.

Granadas morer betraktade Alhambra som ett konstens under, och en sägen gick ibland dem, att konungen, som grundlade det, syslade med magi eller åtminstone var förfaren i alkemien, med hvars tillhjelp han skaffade sig de ofantliga summor, som åtgingo till dess uppförande. En kort öfversigt af hans regering skall visa oss den verkliga källan till hans rikedom.

Namnet på denne monark, såsom det förekommer i inskrifterna på väggarna i några af salarna, var Abu Abdallah, det vill säga Abdallahs fader, men i den moriska historien är han vanligen känd som Muhamed Ibn Alahmar (Alahmars son) eller helt enkelt Ibn Alahmar för korthetens skull.

Han var född i Arjona, i hejirans år 573 eller den kristna tidräkningens år 1195, af den ädla slägten Beni Nasar, och inga utgifter spardes af hans föräldrar för att göra honom vuxen den höga ställning, till hvilken hans familjs rikedom och värdighet berättigade honom. Spaniens saracener stodo på en hög grad af odling, hvar enda större stad var ett lärdomens och de sköna konsternas säte, och det erbjöd derför ej någon svårighet att skaffa en yngling af börd och rikedom de yppersta lärare. Då Ibn Alahmar hann manlig ålder, utnämdes han till alcalde eller guvernör i Arjona och Jaen och vann stor popularitet genom sin mildhet och rättvisa. Några år derefter vid Abu Huds död splittrades den moriska makten i Spanien, och många orter förklarade sig för Muhamed Ibn Alahmar. Liflig och ärelysten, som han var,

begagnade han sig af tillfället, gjorde en resa genom landet och blef öfver allt mottagen med jubel. Det var år 1238, som han höll sitt intåg i Granada under folkets entusiastiska hyllningsrop. Han utropades till konung under de lifligaste glädjebetygelser och blef snart hufvudet för den muselmanska makten i Spanien, den förste af den lysande ätten Beni Nasar, som suttit på tronen. Hans regering var sådan, att den gjorde honom till en välsignelse för hans folk. Han gaf styrelsen öfver städerna åt män, som utmärkt sig genom tapperhet och klokhet och som syntes mest omtyckta af folket. Han upprättade en vaksam polis och gaf stränga föreskrifter för lagskipningen. De fattige och nödlidande fingo ständigt tillträde till hans person, och han såg sjelf till, att de fingo hjelp. Han inrättade hospital för de blinde, de ålderstigne och orkeslöse och alla dem, som voro ur stånd att arbeta, och besökte dem ofta, men ej på bestämda dagar med pomp och ceremoni, för att gifva föreståndarne tid att ställa allting i ordning och undandölja alla missbruk, utan plötsligt och oväntadt, underrättande sig genom skarp iakttagelse och noggranna frågor om de sjukes behandling och deras beteende, som voro tillsatta att gifva dem hjelp. Han grundade skolor och universitet, hvilka han på samma sätt besökte, för att personligen förvissa sig om det sätt, hvarpå ungdomens undervisning leddes. Han inrättade slagtarhus och allmänna bagerier, så att folket måtte bli försedt med en helsosam föda till billiga och regelbundna pris. Han ledde ymniga strömmar af vatten in i staden, anlade badhus och springbrunnar samt aqvedukter och kanaler till vegans bevattnande. Genom dessa anstalter rådde välstånd och rikedom i denna sköna stad, på dess gator och platser rörde sig ett lifligt vimmel af köpande och säljande, och dess varumagasin voro fylda af lyxartiklar och handelsvaror från alla land och luftstreck.

Medan Ibn Alahmar sålunda vist och lyckosamt styrde sitt blomstrande rike, hotades han plötsligt med krigets fasor. De kristne begagnade sig vid denna tid af den muhamedanska maktens splittring för att återtaga sina forna besittningar, och dessa föllo den ena efter den andra hastigt åter under deras välde. Jaime el conquistador hade underlagt sig hela Valencia, och Fernando el santo förde sina segerrika vapen in i Andalucia. Den senare belägrade staden Jaen och svor att ej upphäfva belägringen, förrän han fått platsen i sitt våld. Muhamed Ibn Alahmar insåg, huru otillräckliga hans medel voro att föra ett krig med Castillas mäktige furste. Han tog derför ett raskt beslut och begaf sig i hemlighet till det kristna lägret, der han oväntadt framträdde inför konung Fernando.

— Du ser i mig, sade han, Muhamed, konung af Granada. Jag

anförtror mig åt ditt ädelmod och ställer mig under ditt beskydd. Tag allt hvad jag eger och upptag mig som din vasall!

Med dessa ord knäböjde han och kysste konungens hand som tecken till undergifvenhet.

Konung Fernando rördes af detta prof på förtroende och ville ej låta öfverträffa sig i högsinthet. Han uppreste sin forne rival från marken och omfamnade honom som en vän. De summor han erbjöd honom ville han ej mottaga, men upptog honom till sin vasall, låtande honom behålla sitt rike mot det vilkor, att han skulle betala en årlig tribut, bivista cortes som en af rikets ädlingar och följa honom i krig med ett visst antal ryttare.

Det var ej lång tid härefter, som Muhamed på denna grund uppfordrades att bistå konung Fernando under hans namnkunniga belägring af Sevilla. Den moriske konungen ryckte i fält med fem hundra utvalda ryttare från Granada, oöfverträffade i konsten att styra en häst och svänga en lans. Det var dock en sorglig och förödmjukande krigstjenst, ty de måste draga svärdet mot sina egna trosbröder.

Muhamed vann en sorglig utmärkelse genom sin tapperhet under detta fälttåg, men en ovanskligare ära genom den mensklighet, han förmådde Fernando att införa i krigsbruken. När 1248 den ryktbara staden Sevilla gifvit sig åt den kastilliske monarken, återvände Muhamed sorgsen och djupt bekymrad till sitt rike. Han såg de moln, som skockade sig tillsammans öfver det muselmanska väldet, och utbrast i ett utrop, som han i stunder af oro och bekymmer lät undfalla sig: — Huru trångt och eländigt skulle ej vårt lif vara, om ej vårt hopp vore så omfattande och vidsträckt! — Que angosta y miserabile seria nuestra vida, sino fuera tan dilatada y espaciosa nuestra esperanza!

När den sorgsne eröfraren närmade sig sitt älskade Granada, strömmade folket med otålig glädje ut för att se honom, ty de älskade honom som en välgörare. De hade uppfört triumfbågar för att fira hans krigiska bedrifter, och öfver allt, hvar han passerade fram, helsades han med namnet el ghalib eller eröfraren. Muhamed skakade på hufvudet, när han hörde dessa rop: — Va la ghalib ila Allah! utropade han. (Det fins ingen eröfrare utom Allah). Hädanefter blef äfven detta utrop hans valspråk. Han lät inskrifva det på ett snedt band tvärs öfver sin sköld, och det förblef allt framgent hans ätts valspråk.

Muhamed hade köpt sig fred genom underkastelse under det kristna oket, men han visste, att, der elementen voro så stridiga och bevekelsegrunderna till fiendskap så djupa och gamla, den hvarken kunde vara trygg eller beståndande. Följande den gamla grundsatsen: »väpna dig under freden och kläd dig under sommarn!» begagnade han sig derför af denna mellantid af lugn för att

befästa sina gränser och fylla sina arsenaler samt främja dessa nyttiga yrken, som gifva ett rike välstånd och verklig makt. Han gaf de skickligaste handtverkarne belöningar och privilegier, förädlade häst- och de andra husdjursraserna och uppmuntrade jordbruket; också blomstrade de täcka dalarna i hans rike som trädgårdar. Han främjade äfven silkesodlingen och sidentillverkningen, tills Granadas väfstolar öfvergingo Syriens i finheten och skönheten af sina alster. Han lät dessutom flitigt bearbeta de guld-, silfver- och andra grufvor, som funnos i de bergiga delarna af hans rike, och var den förste konung i Granada, som lät slå guld- och silfvermynt med herskarens namn, läggande sig stor vinn om, att präglingen skulle bli konstnärligt utförd.

Det var ungefär vid denna tid, omkring midten af trettonde århundradet och strax efter hans återkomst från Sevillas belägring, som han började det ståtliga palatset i Alhambra. Han öfvervakade bygnadsverket i egen person, besökte ofta konstnärerna och arbetsfolket och ledde det hela.

Men ehuru praktälskande i sina bygnadsverk och stor i sina företag, var han på samma gång enkel i sina vanor och måttlig i sina njutningar. Hans drägt saknade ej blott prakt, utan var till och med så enkel, att man ej kunde skilja honom från hans undersåtar. Hans harem kunde endast berömma sig af några få skönheter, och dessa besökte han endast sällan, ehuru de underhöllos med stor prakt. Hans hustrur voro döttrar af rikets högsta ädlingar och bemöttes af honom som vänner och förtrogna rådgifvare. Hvad som mera är, han lyckades få dem att lefva i vänskap med hvarandra. Han tillbragte mycket af sin tid i sina trädgårdar, i synnerhet i Alhambras, hvilka han fylde med de sällsyntaste växter och de skönaste och mest välluktande blommor. Här roade han sig med att läsa historia eller låta den läsas eller berättas för sig och syselsatte sig emellanåt på lediga stunder med att sjelf undervisa sina tre söner, åt hvilka han anskaffat de lärdaste och utmärktaste lärare.

Liksom han öppet och frivilligt erbjudit sig att bli skattskyldig vasall åt Fernando, så förblef han städse trogen sitt ord och gaf honom upprepade bevis på trohet och tillgifvenhet. Då den berömde monarken afled i Sevilla 1254, skickade Muhamed Ibn Alahmar ambassadörer till hans efterträdare Alfonso X för att beklaga sorgen och med dem en lysande svit af hundra moriska riddare af hög rang, som skulle omgifva den kungliga likkistan under begrafningsceremonien, hvar och en med ett brinnande vaxljus i hand. Denna stora aktningsbetygelse upprepades af den muselmanske monarken under återstoden af hans lif på hvar enda årsdag af konung Fernando el santos död, då de hundra moriska riddarne begåfvo sig från Granada till Sevilla och togo plats.

med tända ljus midt uti den praktfulla katedralen rundt omkring det cenotafium, som här var upprest öfver den döde herskaren.

Muhamed Ibn Alahmar bibehöll sina själsförmögenheter och sin kraft till en hög ålder. I sitt sjutionionde år ryckte han i fält till häst, åtföljd af blomman af sitt ridderskap, för att afslå ett infall på sitt område. Då armeen tågade ut från Granada, råkade en af de förnämsta adaliderna eller vägvisarne, som red i spetsen, att bryta sönder sin lans mot porthvalfvet. Förskräckta öfver denna omständighet, som ansågs för ett dåligt förebud, besvuro konungens rådgifvare honom att vända om igen. Deras böner voro dock fruktlösa. Konungen stod fast i sitt beslut, och vid middagstiden, säga de moriska kronisterna, gick förebudet på ett olycksdigert sätt i fullbordan. Muhamed fick ett plötsligt anfall af illamående och hade så när fallit af hästen. Han lades på en bår och bars tillbaka till Granada, men hans sjukdom tog till den grad till, att de måste uppslå hans tält på vegan. Hans läkare voro ytterst bestörta och visste ej, hvad de skulle föreskrifva. Han dog efter några timmar under blodstörtningar och häftiga konvulsioner. Den kastilliske prinsen don Felipe, Alfonso X:s bror, var vid hans sida, när han dog. Hans kropp balsamerades, inlades i en silfverkista och begrofs i Alhambra i en graf af dyrbar marmor under oskrymtad klagan från hans undersåtar, hvilka begräto honom som en fader.

Sådan var den upplyste och patriotiske furste, som grundade Alhambra, hvars namn ännu står i gyllene bokstäfver inskrifvet bland utsiringarna i dess skönaste och smakfullaste gemak och hvars minne är egnadt att väcka betraktelser af det mest upphöjda slag hos dem, som besöka dessa nu bleknade scener för hans prakt och glans. Ehuru hans företag voro kolossala och hans utgifter omätliga, var dock hans skattkammare ständigt full, och denna skenbara motsägelse gaf upphof till historien, att han var bevandrad i magi och kände hemligheten att förvandla oädla metaller till guld. De, som lagt märke till den nyss skildrade andan och riktningen af hans inre politik, skola lätt förstå den naturliga magi och den enkla alkemi, som kommo hans rymliga skattgömmor att flöda öfver.

Yusef Abul Hagig, Alhambras fulländare.

Under guvernörens våning i Alhambra är den kungliga moskeen, der de moriska monarkerna förrättade sin husandakt. Ehuru invigd till ett katolskt kapell, bär den ännu spår af sitt muselman-

ska ursprung; de saracenska kolonnerna med sina förgylda kapitäl och den gallerförsedda läktaren för harems qvinnor finnas ännu qvar, och på väggarna ses de moriska konungarnes vapensköldar blandade med de kastilliska suveränernas.

På denna vigda plats dog den lysande Yusef Abul Hagig, den storsinte furste, som fulländade Alhambra och för sina dygder och sina själsgåfvor förtjenar nästan lika höga loford som dess grundläggare. Det är med sant nöje, jag ur den skugga, hvari det allt för länge dvalts, framdrager namnet på ännu en af dessa furstar af en förgången och nästan glömd ätt, som regerade i glans och smakfull prakt i Andalucia, medan hela det öfriga Europa jemförelsevis befann sig i ett tillstånd af barbari.

Yusef Abul Hagig (eller, som det stundom skrifves, Haxis) besteg Granadas tron 1333, och hans personliga yttre och hans själsegenskaper voro sådana, att de tillvunno honom alla hjertan och väckte förhoppningar om en välgörande och lyckosam regering. Han hade en ståtlig gestalt, vitnande om stor kroppsstyrka, parad med manlig skönhet; hans hy var ovanligt ljus, och enligt de arabiska kronisterna höjde han värdigheten och majestätet i sitt utseende genom att låta sitt skägg växa till en ansenlig längd och färga det svart. Han hade ett utmärkt minne, väl försedt med vetande och lärdom; han egde ett lifligt snille och ansågs för sin tids ypperste skald; hans sätt var blidt, vänligt och förbindligt. Yusef egde det mod, som är gemensamt för alla ädla naturer, men hans sinnesart låg mera åt fredens än åt krigets konster, och flere gånger under sin regering tvungen att gripa till vapen, var han i allmänhet olycklig i sina krigsföretag. Han förde sina menniskovänliga tänkesätt med sig i kriget, förbjöd all onödig blodsutgjutelse, anbefalde skonsamhet och skydd mot qvinnor och barn, gamle och orkeslöse samt alla klosterinvånare, prester och eremiter. Bland andra olyckliga krig företog han jemte konungen af Marokko ett stort fälttåg mot konungarne af Castilla och Portugal, men led i den minnesvärda drabbningen vid Salado ett nederlag, som så när hade blifvit ett dödshugg för den muselmanska makten i Spanien.

Yusef erhöll efter detta nederlag en lång mellantid af lugn, under hvilken han egnade sig åt sitt folks undervisning och höjandet och förädlandet af dess seder. För detta ändamål inrättade han i alla byar skolor med enkla och likformiga undervisningssystem, ålade hvarje by med mer än tolf hus att hafva en moske och förbjöd hvarjehanda missbruk och anstötliga saker, som fått insteg vid de religiösa ceremonierna, festerna och folkförlustelserna. Han vakade strängt öfver ordningens upprätthållande i staden, införde nattvakter och patruller och tog verksam del i dess municipala angelägenheter. Hans bemödanden voro äfven riktade på fullän-

dandet af de stora bygnadsverk, som hans företrädare påbörjat, och på uppförandet af andra efter hans egen plan. Alhambra, som blifvit börjadt af den gode Ibn Alahmar, blef nu fulländadt. Yusef uppförde den vackra Rättvisans port, som bildar hufvudingången till fästningen, och bygde den färdig 1348. Han utsirade likaledes många af palatsets gårdar och salar, såsom kan ses af inskrifterna på väggarna, der hans namn ofta förekommer. Han bygde äfven den ståtliga alcazaren eller citadellet i Malaga, nu ty värr endast en massa af ruiner, men som högst sannolikt i sitt inre företedde samma prakt och fina smak som Alhambra.

En furstes snille trycker sin stämpel på tiden, i hvilken han lefver. Granadas ädlingar följde Yusefs exempel och det föredöme i smak och skönhetssinne han gifvit, och Granada fyldes snart med ståtliga palats, hvilkas hallar voro belagda med mosaikgolf, hvilkas väggar och tak voro sirade med stalaktitverk, förgylda och målade med ultramarin, skarlakansrödt och andra glänsande färger eller konstrikt inlagda med ceder och andra dyrbara träslag, såsom ännu kan ses af de prof derpå, som i all sin friska glans bibehållit sig under århundraden. Många af dessa bygnader hade springbrunnar, som med sina vattenstrålar uppfriskade luften. De hade äfven höga torn, af trä eller sten, egendomligt snidade och sirade och öfverdragna med metallplåtar, som glittrade i solskenet. Sådan var den förfinade arkitektoniska smak, som rådde bland detta med skönhetssinne rikt utrustade folk. Granada var under Yusefs dagar, för att begagna en arabisk författares vackra liknelse, »en silfvervas fyld med smaragder och jacinter».

Ett drag skall vara tillräckligt att visa storsintheten hos denne ädle furste. Den långa vapenhvila, som följt på slaget vid Salado, var slut, och Yusefs alla bemödanden att få den förnyad voro fruktlösa. Hans dödlige fiende Alfonso X af Castilla ryckte i fält med en stor styrka och belägrade Gibraltar. Yusef grep motvilligt till vapen och skickade trupper till platsens undsättning, då han midt under sin oro erhöll underrättelse, att hans fruktade fiende plötsligt fallit offer för pesten. I stället för att visa någon glädje öfver händelsen erinrade sig Yusef den dödes stora egenskaper och intogs af en ädel sorg.

— Ack, utropade han, verlden har förlorat en af sina yppersta furstar, en herskare, som förstod att hedra förtjensten vare sig hos vän eller fiende!

De spanska kronisterna intyga sjelfva denna storsinthet. Enligt deras berättelser delade de moriska riddarne sin konungs känslor och anlade sorg efter Alfonso. Till och med morerna i Gibraltar, som nyss varit så strängt inneslutna, beslöto, när de erforo, att den spanske monarken låg död i sitt läger, att ingen fiendtlig rörelse skulle företagas mot de kristne. Den dag, då lägret bröts upp och

armeen aftågade, förande med sig Alfonsos lik, strömmade morerna i massor ut från Gibraltar och stodo under aktningsfull tystnad och åsågo sorgtåget. Samma vördnad för den döde visades af alla de moriska befälhafvarne på gränsen; de läto sorgtåget, som förde den kristne monarkens lik från Gibraltar till Sevilla, fritt passera utan att blifva på minsta sätt oroadt[1].

Yusef öfverlefde ej länge den fiende, som han så ädelt sörjt. Då han en dag 1354 förrättade sin bön i den kungliga moskeen i Alhambra, rusade en galning plötsligt fram bakifrån och stötte en dolk i hans sida. Konungens nödrop kallade hans vakt och hans hofmän till hans bistånd. De funno honom vältrande i sitt blod och i häftiga konvulsioner. Han bars till de kungliga rummen, men dog nästan ögonblickligt. Mördaren höggs i stycken, och hans styckade lemmar brändes offentligt för att stilla folkets raseri.

Konungens lik begrofs i en praktfull graf af hvit marmor; ett långt epitafium i guldbokstäfver på azurblå botten omtalade hans dygder: »Här ligger en konung och martyr, af en lysande ätt, mild, lärd och dygdig, berömd för älskvärdheten i sitt yttre och sitt väsen, hvars mildhet, fromhet och välvilja voro prisade öfver hela konungariket Granada. Han var en stor furste, en lysande härförare, ett skarpt muselmanernas svärd, en tapper standarförare bland de mäktigaste monarker,» och så vidare.

Moskeen finnes ännu qvar, som en gång genljöd af Yusefs dödsskri, men minnesvården, som berättade hans dygder, har länge sedan försvunnit. Hans namn står dock inskrifvet bland Alhambras prydnader och skall fortlefva med denna berömda bygnad, som det var hans stolthet och glädje att försköna.

---

[1] »Y los moros, que estaban en la villa y castillo de Gibraltar, despues que supieron que el Rey don Alonzo era muerto, ordenaron entresi, que ninguno non fuesse osado de fazer ningun movimiento contra los christianos, ni mover pelear contra ellos: estuvieron todos quedos y dezian entre ellos, que aquel dia muriera un noble rey y gran principe del mundo.»

Bihang.

Berättelse om det muhamedanska väldets hufvudsäten i Spanien. Af Rev. Hartwell Horne.

(Valda utdrag ur hans Historia om det muhamedanska väldet Spanien, skrifven som text till Murphys praktfulla illustrerade verk Spaniens arabiska fornlemningar.)

Irving har i sina berättelser visat, med hvilken hastighet muselmanerna eröfrade den spanska halfön, jemte den muhamedanska maktens uppstigande, blomstring och förfall. Nästan hela dett land liksom Portugal underkastade sig arabernas vapen. De tvi förnämsta regeringssätena, som ännu visa förvånande lemninga af den arabiska konsten, voro Cordova och Granada. Den förr staden blef kalifatets hufvudstad under Abderrahman I; det senar var hufvudstaden i konungariket Granada, grundadt af Muhame Ibn Alahmar i hejirans år 616 eller 1238 efter den kristna tid räkningen. Vid riket Cordovas förfall tillvällade sig ståthållarne de förnämsta städerna makt och namn af konungar, och sålund fingo Toledo, Zaragoza, Sevilla, Valencia, Murcia, Badajoz ocl några andra mindre vigtiga platser sina särskilda furstar. I följd a deras inbördes afund, ständiga krig, massakrer och inre skakninga blefvo dessa småfurstar efter hand underkufvade af Aragons Castillas och Leons vapen, medan det lilla konungariket Granada förstärkt med morer, som flytt från de af spaniorerna eröfrade stä derna, i tre århundraden tillväxte i folkmängd, välstånd och od ling och styrdes af Muhameds lagar och religion, tills det slut ligen förstördes af Fernando och Isabella 1492.

Arabernas idoghet och företagsamhet, som uppmuntrades af dera största monarkers visa politik, bidrogo båda att rikta och pryd deras land, och de lemningar af arabisk konst, som ännu finnas Spanien, jemte alla deras historieskrifvares vitnesbörd, gifva en hög föreställning om deras forna storhet.

Berättelse om Granada och Alhambra.

Konungariket Granada, som utgjorde en del af den romers provinsen Baetica i det forna Spanien, grundades af Muhamed med tillnamnet Ibn Alahmar och fick under hans efterträdare stor namnkunnighet. Det omfattade dessa delar af Spanie som ligga i det sydöstra hörnet af halfön, och mätte aldrig, äfv

under sin största välmakt, mer än tretiofem svenska mil i längd från öster till vester och tolf i bredd från norr till söder. Riket skall, enligt sin historieskrifvare Ibn-al-Khatib, bättre känd under namnet Alkhatib, hafva innehållit tretiotre områden eller kretsar, hvilka han i korthet uppräknar och beskrifver[1] jemte deras hufvudstäder; men som det ingalunda är lätt att för de arabiska namnen på dessa platser finna de motsvarande spanska, måste vi inskränka vår uppmärksamhet till städerna Granada och Sevilla.

Granadas gamla historia före morernas tid är insvept i ogenomträngligt mörker. De granadiska fornforskarne påstå visserligen, att denna stad var en foinikisk koloni, känd af romarne under namnet Illiberis[2]; men den äldsta tillförlitliga underrättelsen, vi ega om dess tillvaro, förlägger ej dess ursprung längre tillbaka än till de spanska arabernas tid, af hvilka den synes ha blifvit grundad i hedsjrans tredje eller i den kristna erans tionde århundrade, vid hvilken tid den utgjorde en del af kalifatet Cordova. I hedsjrans år 634 (1256 e. Kr.) blef den hufvudstaden i det då nyss grundade konungariket Granada, och de glänsande minnesmärken af arabisk arkitektur, som ännu finnas qvar, gifva varaktiga vitnesbörd om dess muhamedanska herskares smak och prakt.

Granada, säger Ibn-al-Khatib, af utländingar[3] kalladt Granata eller främlingsstaden, af araberna Spaniens Damaskos, hörde fordom till den berömda staden Albira, hvilken låg omkring en half mil ifrån det. Till sitt milda klimat och sin jords fruktbarhet är det säkerligen ej olikt Damaskos, och dess afstånd från Cordova, de vesterländska kalifernas första och äldsta residens, är omkring tolf mil. Granada skildras vidare som »hufvudstaden för de flesta sjöstäderna, hela rikets stolta hufvud, köpmännens praktfulla stapelort, de sjöfarandes goda moder, hemmet för främlingar från alla verldens delar, den städse grönskande trädgården med frukter, som i hastig följd aflösa hvarandra, den angenämaste

[1] Ibn-al-Khatib, i Casiris Bibliotheca arabico-escurialensis. T. II, s. 246—260.

[2] Razes, i ett citat hos Pedraza, uppgifver, att denna stad blifvit grundad af hebreerna och derför kallades judarnes stad; enligt den spanske fornforskaren äro de äldsta tornen och murarna foinikiskt arbete. Anmärkas bör dock, att Pedraza ej var synnerligt noggrann i valet af de källor han rådfrågade. Mycket lärdt pedanteri har af fornforskarne blifvit slösadt på gissningar om den sannolika härledningen af namnet på denna stad. Den mest omtyckta och allmänt gängse åsigten (hvilken måhända är lika grundad som någon annan) är, att den blifvit så kallad af den likhet, som dess belägenhet har med ett moget granatäple (granatum); de två kullarna, på hvilka staden reser sig, skulle nämligen föreställa det sprickande skalet, och husen, som ligga i dalen emellan dem, kärnorna. I enlighet med denna åsigt är Granadas vapen ett krönt granatäple, halföppet och visande de färglagda kärnorna i försilfradt fält.

[3] Med främlingar menar han hebreer eller foiniker.

vistelseorten för menniskor, den allmänna skattkammaren, den för sina åkerfält och befästningar namnkunnigaste af städer, ett ofantligt haf af säd och de yppersta skidfrukter, samt en grufva rik på silke och socker.» Att dessa storståtliga titlar ej voro oförtjenta eller öfverdrifna af en inhemsk författares partiskhet skall lätt visa sig af följande skildring af dess läge och de praktfulla byggnader, med hvilka det var smyckadt.

Ett litet stycke från staden reser sig en bergkedja, kallad Sierra Nevada, berömd för hvitheten af sin snö och sitt utsökta vatten. Härtill måste läggas luftens helsosamma beskaffenhet, en mängd de skönaste trädgårdar jemte en stor mångfald af växter och de utsöktaste kryddor. Det mest framstående bland dess sällsynta företräden är, att sädesfält, ängar och betesmarker der kunna ses alla tider på året. Dess område öfverflödar af guld, silfver, bly, jern, zink, markasit och safirer; bland växterna på dess berg och i dalsänkorna finner man mjölkroten, gentianan och nardus. Här fås äfven kermes[1], hvarmed silket gifves en skarlakansröd färg; af denna artikel odlas en tillräcklig mängd både för inhemsk förbrukning och för handelns behof. De dermed färgade sidentygen anses med rätta vida öfverlägsna de assyriska i skönhet, mjukhet och finhet.

»Den omgifvande landsbygden är särdeles behaglig, täflande med den sköna trakten kring Damaskos och lika lämplig att färdas uti, ridande eller gående, natt eller dag. Den breder ut sig i en slätt[2],

[1] Botanisternas coccus ilicis; insekten troddes förr vara ett bär.

[2] Denna slätt kallas nu Vega de Granada, och ehuru ej odlad till samma utsträckning och med samma skicklighet som på de spanska arabernas tid, är den dock ännu en af de skönaste trakter, den resande kan få se. Ängar, sädesfält, floder, skogar, med här och der kringströdda villor och begränsade af berg, hvilkas toppar äro täckta med ständig snö, medan deras sluttningar äro beströdda med vingårdar, oliv-, orange-, citron- och mulbärsträd, ses här i öfverflöd och gifva tillsammans ett sällsynt skådespel af yppighet och skönhet. Få platser erbjuda i sjelfva verket en mera öfverraskande samling af föremål, som förtjena fornforskarens, naturhistorikerns och konstnärens uppmärksamhet. »Spår af puniska, romerska och arabiska verk. Berg fulla af mineral och marmor. Stora romantiska scener, egnade att inbjuda en Poussins eller en Claudes pensel. Den bördiga dalen, som utbreder sig framför staden, är en af de skönaste taflor i naturen; den beräknas till öfver tolf svenska mil i omkrets. Denna vidsträckta yta är höljd i ständig grönska, odödlighetens sinnebild. Ty ehuru de angränsande bergen ständigt äro täckta med snö, är dock den kalla årstiden okänd i dalen. Vår och höst intaga vinterns plats, och sommarhettan mildras af bergens närhet och de kristallklara källsprång, som vattna träden och örterna, hvilkas bilder de återspegla. Men fruktbarhetens förnämsta källor äro de talrika bäckar och åar, som från de omgifvande höjderna med häftig fart nedströmma i dalen, derefter allt mer sakta sitt lopp och i lekande krökar långsamt slingra sig fram öfver den fullkomligt jemna gräsmattan, liksom de hade svårt att skiljas från så förtjusande lundar.»

vattnad af bäckar och floder; åt alla håll synas byar och trädgårdar, prydda af sköna bygnader, träd och växter, medan de kringliggande bergen och kullarna på en sträcka af sex mil omsluta slätten nästan i form af en halfcirkel. I ena änden af denna slätt reser sig den ståtliga staden Granada, hvilken med sina höga, på fem kullar hvilande förstäder till en del stiger uppför förtjusande sluttningar, till en del sträcker sig ut på slätten, betäckt med bygnader, bebodda af en talrik befolkning, ända till den plats, som bär namnet Cor-Alnahl. Språket har i sjelfva verket svårt att beskrifva, huru härligt, huru förtrollande det blir genom luftens mildhet, broarna öfver floden, moskeernas glans och den ändamålsenliga inrättningen af dess försäljningsplatser. Staden delas af floden Darro, som kommer flytande från öster och, sedan hon förenat sig med Singilis, vattnar hela slätten, samt i likhet med Nil, sedan hon ökat sin vattenmassa med en mängd inströmmande bäckar och åar, sväller ut till en bred flod och flyter vidare till Sevilla (Hispalis).»

I Granada hade hvarje hus sin trädgård, planterad med orange-, citron-, lager-, myrten- och andra välluktande träd och örter, hvilkas doft rensade luften och befordrade invånarnes helsa. Alla husen voro försedda med rinnande vatten, och på hvar enda gata funnos springbrunnar till allmänt begagnande och till de religiösa tvagningarna — ett verk af flere på hvarandra följande furstars frikostighet: allt med ett ord, som kunde bidraga att främja lifvets trefnad och beqvämlighet, fans här i det rikaste öfverflöd. I synnerhet utmärkte sig husen i Albaycin (det högsta qvarteret i staden), som på morernas tid uppgingo till ej mindre än tio tusen, genom sin elegans och särskildt genom sina sköna utsiringar i damasquinaarbete[1]. Öfverskottet af de rika sädesskördar, som den ytterst bördiga jordmånen gaf, magasinerades i de otaliga spanmålsbodar, som voro urhålkade i bergsluttningarna, och de sålunda bildade grottorna gifva i våra dagar eländiga bostäder åt de i denna del af landet särdeles talrika zigenarne. Granada hade förr tjugu portar. Af dessa äro numera endast några få i oskadadt skick, men ruiner finnas af de flesta.

»Åtnjutande en ännu härligare utsigt, reser sig på andra sidan dalen så att säga en annan stad, kallad Alhamrā[2], med det kungliga residenset. Här ser man höga torn, mycket starkt befästa

[1] Damasquinaarbetet var ett egendomligt slag af stucco, ursprungligen uppfunnet i Damaskos, hvarifrån namnet är härledt.

[2] Eller Medinet Alhamrā (vanligen, men oriktigt skrifvet Alhambra), det vill säga Röda staden, ett namn, hvars tillkomst man förklarat på flere olika sätt. Enligt somliga arabiska författare kallades det så af färgen på de material, hvaraf det var bygdt; andra anse det för en förvrängning af Alhamar, den arabiska stam, från hvilken dess grundläggare Muha-

citadell, ståtliga palats och andra praktfulla bygnader, hvilkas anblick väcker åskådarens beundran. En ofantlig vattenmassa, hvars starka sorl höres redan på afstånd, strömmar hit från en mängd källor och vattnar både åkerfälten och ängarna. Staden Granadas yttre murar äro omgifna af de vackraste och vidsträcktaste trädgårdar, der träden stå så tätt, att de likna häckar, dock ej till den grad, att de hindra utsigten öfver Alhambras sköna torn, hvilka gnistra som stjernor bland löfven. Ingen fläck, med ett ord, saknar sina trädgårdar, sina vin- och blomstergårdar, och så rik är afkastningen af frukter och grönsaker, som skördas på denna stora slätt, att endast de rikaste furstars förmögenhet kan jemföras med deras årliga värde.» Den rena behållningen af hvarje trädgård beräknades till fem hundra guldkronor (aurei), hvaraf den betalade tretio minæ till konungen. Omkring dessa trädgårdar lågo dessutom fält med allahanda odlingsväxter, klädda i en ständig grönska och gifvande hvarje årstid en skörd af ett eller annat slag. Sålunda erhölls en ständig följd af skördar och en årlig afkastning, som uppgick till ett värde af 25 000 guldkronor, motsvarande måhända 270 000 svenska kronor — en ofantlig summa för denna tid, då hvetet gälde omkring 55 öre kubikfoten.

»Här kan åskådaren äfven se de kungliga domänerna, som få ett underbart behag af långa trädrader och en mängd olika växter, höga torn med en hänförande utsigt, en vidsträckt slätt och ständigt rinnande vatten till badens och qvarnarnas behof; afkastningen af dessa domäner är anslagen till underhållande af stadens fästningsverk. De kungliga landtgårdarna, som betäcka en yta af omkring tre mil, odlas af en mängd kraftiga arbetare och äro försedda med utsökta djurslag. På de flesta af dem finnas slott, qvarnar och moskeer, och till dessa deras prydnader måste läggas jordmånens utomordentliga bördighet. Många för sin folkmängd och idoghet berömda städer ligga kringströdda på de kungliga domänernas område; somliga af dessa egendomar äro igenlagda till betesmarker, medan andra äro lagda under plogen. Efter dessa städer följa större och mindre byar samt andra mycket folkrika platser, uppgående tillsammans till inemot tre hundra. Antalet skolor och moskeer är femtio, och utanför stadsmuren beräknas mer än ett hundra tretio vattenqvarnar vara i verksamhet.»

Granadas förnämsta prydnad under de spanska arabernas välde så väl som i våra dagar är otvifvelaktigt den kungliga alca-

---

med Alghalib Billah ledde sitt ursprung. Ibn-al-Khatib härleder dock namnet af den omständigheten, att man bygde derpå äfven om natten vid fackelsken. Af de nyare spaniorerna kallas denna ståtliga bygnad La sierra del sol eller Solens berg, emedan den genom sitt höga läge på en bergkulle belyses af den uppgående solens strålar.

zaren[1] eller fästningen och palatset Alhambra, som grundlades af Muhamed Abu Abdillah Ben Nasr, med tillnamnet Alghalib Billah, Granadas andre herskare, som bestred kostnaderna för dess uppförande med en på sina besegrade undersåtar lagd skatt. Han öfvervakade i egen person bygnadsarbetet och gjorde palatset, när det var färdigt, till sitt kungliga residens. Samme lycklige monark befäste äfven berget, på hvilket det ligger, och anslog under hela sin regering en stor del af sina skatter till dess förskönande och fulländande[2].

Abu Abdillahs efterträdare funno ett stort nöje uti att försköna och utvidga Alhambra, i synnerhet hans son Muhamed II och hans sonson Muhamed III. Den senare uppförde och begåfvade rikligen en moske af skön stil, som på det praktfullaste utsirades med mosaik och hvars tak uppbars af stora egendomligt utarbetade pelare, hvilkas baser och kapitäl voro af silfver. Den arabiske historieskrifvaren kallar denna bygnad ett sällsynt och beundransvärdt verk, i alla afseenden värdigt denne oförliknelige furste. Men den monark, som gaf palatset dess fulländning, var Jusuf Ben Ismael Ben Faragi, med tillnamnet Abu-l-Hajjaj, utmärkt ej mindre genom skaldegåfvor och lärdom än genom sin kärlek till de sköna konsterna, hvilken regerade från 709 till 732 af hedsjrans år eller från 1331 till 1354 efter vår tidräkning. Hans sista verk i Alhambra var det fyrkantiga tornet, som nu utgör hufvudingången till fästningen och enligt den derå anbragta inskriften skall vara uppfördt år 726 efter hedsjran eller 1348 efter den kristna eran.

Alhambras anordning.

I likhet med Windsor castle ligger Alhambra på norra kanten af en brant kulle, som erbjuder en vidsträckt utsigt öfver ett skönt landskap och med majestätiskt utseende reser sig öfver staden Granada.

---

[1] Detta ord är en förvrängning af det arabiska Al cayzar, som betyder Cæsars och har bibehållits af araberna allt sedan Julius Cæsars dagar, hvilken gaf en af deras stammar uteslutande privilegium att odla och handla med silke. På grund häraf kallade de den offentliga lokal, der silket såldes, Cayzar eller Cæsars hus. Sedermera, när de segrande muselmanerna förde sina vapen in i Spanien, införde de der silkesodlingen jemte sin benämning på lokalen, der varan såldes, ehuru under tidernas lopp äfven andra artiklar än silke der utbjödos till salu.

[2] Afbildningar af Alhambra och dess särskilda präktiga salar och utsiringar finner man i Murphys Arabian antiquities of Spain, pl. X och följande, der de äro troget tecknade och förträffligt graverade.

Sidorna mot citadellet äro så förfallna eller belamrade med nyare bygnader, att högst få spår af de gamla yttermurarna äro synliga. Men de inre qvarlefvorna af palatset äro temligen bibehållna och förete en slående bild af dess forna konungars romantiska prakt. Huru sällsamt förefaller ej hvart enda föremål i denna bygnad, huru olikt allt, som vi äro vana att se! Men äfven i dess nu varande öde tillstånd spåra vi i arkitekturen egarens rikedom och makt och det arabiska lynnets allvar. Men den turbanklädde monarkens glans har försvunnit, och tronen, der Nasrs son en gång satt, är ett näste för flädermöss och ugglor.

Enkel och naturlig är den allmänna anordningen. Gårdarna till exempel, i våra bostäder vanligen så enformiga och ointressanta, äro här så anlagda, att de synas utgöra en fortsättning af salarna, och då det hela allt igenom är i samma plan, måste det i sitt ursprungliga tillstånd erbjudit ett förtrollande perspektiv: hallar och gallerier, portiker och kolonner, hvalfbågar, mosaiker, buskverk och blommor i alla färger sågos genom de spelande fontänernas glittrande gasslöja. Ehuru araberna voro obekanta med perspektivet, är dock deras arkitektoniska sceneri verkligen pittoreskt och väl beräknadt att gifva en liten bygnad ett större utseende, än den i verkligheten har. I stället för den klassiska konstens dyrbara verk prydde de gårdarna och harem med naturens enkla alster och välsignade Muhameds gud, som gifvit dem originalmålningar i stället för kopior. I alla delar af palatset egde de vatten i öfverflöd och hade det fullkomligt i sin makt; de kunde efter behag göra det högt eller lågt, synligt eller osynligt eller få det att spruta högt upp i luften, skingra de der kringsimmande miasmorna och mildra luftens torrhet. Eller utbredde de midt på en gård en stor aflång vattenspegel, i hvilken bygnader, fontäner, menniskogestalter och himmelns klara azur sågos. Den var infattad med en kant af hvita marmorplattor samt en lång och smal rosenbädd; en ständigt rinnande ström smög sig in vid ena änden af dammen och ut vid den andra, lemnande ytan, som låg i jemnhöjd med marmorgolfvet, slät och jemn som spegelgolfvet i audienssalen, der Salomo mottog drottningen af Saba.

I hvart enda rum voro två luftströmmar ständigt i rörelse, då öppningar blifvit anbragta nära taket för att utsläppa den varma och ohelsosamma luft, som den rena lägre strömmen trängde uppåt. Medelst rör af bränd lera, som voro anbragta i väggarna, spridde en underjordisk värmningsanstalt värme icke blott genom hela sträckan af badsalar, utan äfven till alla de tillstötande rummen i öfre våningen, der värme behöfdes. Dörrarna äro vanligen mycket stora och sparsamt anbragta. Utom på den mot Darrodalen vettande sidan af bygnaden, der utsigten är mycket storartad, äro fönstren så anbragta, att de inskränka utsigten till det inre af palatset.

En inskrift i ett af rummen lyder: »Mina fönster insläppa ljuset och utestänga anblicken af yttre föremål, på det att naturens skönheter ej må afleda eder uppmärksamhet från mitt verks skönheter.»

Arabeskerna, målningarna och mosaikerna, som äro utförda med stor omsorg och noggranhet, gifva betydelse och intresse äfven åt det minsta rum. I stället för att vara tapetserade eller panelade äro väggarna betäckta med arabesker, gjutna i formar på ett egendomligt sätt och derefter hopfogade, ehuru ingen fog synes[1]. De fördjupade ornamenten äro i väl afpassade skiftningar förgylda eller målade i ljusrödt, ljusblått och mörk purpur: den första färgen är den närmaste, den sista den aflägsnaste från ögat, men väggytans allmänna färg är hvitt. En mängd skulpturer af olika relief gör ett oredigt och förvirradt intryck, ett fel, som här undvikits derigenom, att ornamenten äro frambragta genom fördjupning, och deras otaliga mängd väcker föreställning om någonting oändligt. På utsidan, der reliefer äro nödvändiga, är kontinuitetslinien strängt iakttagen i hvarje särskild följd af delar. Domerna och arkaderna äro äfven bildade af gjutna ornament, lätta nästan som trä, men varaktiga som marmor. Prof på den komposition, hvaraf de äro gjorda, kunna ses i arabernas äldsta bygnadsverk, trots tio århundraden fullkomligt oskadade. De synas ha varit väl bekanta med gipsens egenskaper.

Den nedre delen af väggarna är till en höjd af omkring fyra fot betäckt med porslinsmosaiker af olika former och färger, och af några få återstående fragment visar sig, att golfven och pelarna i några af rummen äfven voro belagda med dylika mosaikplattor. Araberna tyckte mycket om detta slag af utsmyckning, som var fullkomligt okändt för deras gotiska samtida, hvilka behängde väggarna i sina salar med mattor och täckte golfven med säf.

Sedan Granadas eröfring af Fernando och Isabella 1492 har Alhambra undergått allahanda förändringar. På grund af lägets skönhet och luftens renhet lät kejsar Karl V påbörja ett ståtligt palats på ruinerna af det gamla moriska palatsets ekonomibygnader, sannolikt i afsigt att göra det till sitt ständiga residens. Men i följd af de oupphörliga krig, i hvilka han inveckIades, äfvensom af hans långa bortovaro från Spanien blef endast en rad af rum, vackert sirade i den spanska stilen, färdigbygd, och dessa, i likhet med det öfriga Alhambra, förfalla af vanvård, allt hvad de hinna. För närvarande äro väggarna sönderrifna, målningarna urblekta, träverket murket och taken öfverdragna med festoner af spindelväf. I arabernas verk deremot äro väggarna oskadade, utom der de lidit åverkan af menniskohand. Målningarnas färger,

---

[1] Afbildningar af dessa arabesker och mosaiker finnas i Murphys Arabian antiquities of Spain, pl. XLIX till LXV och LXXVIII.

i hvilka det ej finnes någon tillsats af olja, synas, då damlagret borttages, ha bibehållit sin glans. Takens bjelkar och öfriga trävirke visa ej något tecken till förfall, och spindlar, flugor och alla andra insekter sky deras rum under alla årstider. Konsten att göra trävirke och färger varaktiga och att tillverka porslinsplattor, mosaiker, arabesker och andra ornament började och slutade i vestra Europa med de spanska araberna.

En högst egendomlig och intressant del af denna bygnad är badrummen, som äro nästan oskadda och kunna gifva en tydlig föreställning om arabernas sätt att bygga, upplysa och uppvärma dessa yppiga salar[1].

Pedraza, den granadiske fornforskaren, anmärker, »att ingen monark, vare sig kristen eller otrogen, någonsin egt ett ståtligare rum än det, som kallas Ambassadörernas sal». Han kunde med skäl säga, att det är en ståtlig sal och »så höghvälfd, att jättar kunna behålla turbanerna på». Men Sala de dos hermanas eller De två systrarnas sal, ehuru ej så stor, företer större rikedom i uppfinning; i synnerhet äro domerna utan fråga de märkvärdigaste alster af bygnadskonst, som någonsin blifvit sedda, och de äro äfven utmärkt väl bibehållna. Oaktadt den skenbara bräckligheten i konstruktionen af denna bygnad, är dock bärigheten så väl afpassad efter trycket, att ingen enda sten blifvit skjuten ur sitt läge eller gifvit sig under tyngden.

»Karakteren af det hela, säger en sakförståndig iakttagare i ett nyligen utgifvet arbete, är så olik allt, som vi äro vana vid, att det intryck af förvåning och förtjusning, det väckt hos mig, skall skänka mig det angenämaste minne under hela mitt återstående lif.» Njutningen skulle utan tvifvel i hög grad ökas, om vi kunde med en arabs hänryckta fantasi läsa och förstå den poesi, som i rikt färglagda kufiska och asiatiska bokstäfver är anbragt på friserna, arkitraverna och listerna[2].

En blick på de flerehanda lemningar af de arabiska monarkernas prakt, som ännu finnas qvar, samt historiens och krönikornas berättelser derom kunna gifva oss en föreställning om hvad detta palats var, medan granadakonungarnes makt stod på sin middagshöjd och gårdarna och salarna, baden och springbrunnarna, lundarna och trädgårdarna voro i sin fulla friskhet och glans. Dess egare gingo klädda i fint linne samt kostbart siden, glittrande af broderier och ädla stenar; de hade dyrbara möbler af citron-, sandel- och aloeträ, inlagda med elfenben och perlemor, guld och azurblå

---

[1] Se Murphys Arabian antiquities of Spain, pl. XX—XXVII.

[2] Flere af planscherna i Murphys Arabian antiquities of Spain (pl. LXXX—LXXXVII) skola gifva någon föreställning om skönheten af de på Alhambras väggar inristade kufiska bokstäfverna.

stenar, vaser af sällsynt och dyrbart arbete, af porslin, bergkristall, mosaik och sardonyx, präktiga draperier, blommiga mattor, hvilsoffor och kuddar, och det hela doftade af Yemens dyrbara rökelser.

Men sådan är den menskliga storhetens ovaraktighet, att af all denna asiatiska prakt och af Granadas forna glans numera endast återstå ruiner, igenvuxna åkerfält och skelettet af en stad, der kloster, munkar och det sämsta slaget af advokater, som öfverlefva det elände de vållat, äro det enda, som trifves och frodas. Alhambra är för närvarande helt och hållet öde, utom på de dagar, då främlingar få tillträde. Bristen på reparationer, okynnets ständiga åverkan och de skador, som regnet och de stillastående vattensamlingarna förorsaka, påskynda dess upplösning. På detta sätt härjadt, ensligt och vanvårdadt, likt en värnlös främling i ett främmande land, skola måhända, om ej regeringen snart kommer emellan, några år till jemna med marken de sköna domerna och arkaderna af de vesterländska kalifernas enda återstående palats.

Af Alhambras öfriga arkitektoniska lemningar äro de två förnämsta inträdesportarna de märkvärdigaste. Den stora cisternen utanför palatset är en solid och fast bygnad, och det sinnrika sättet att filtrera och hålla vattnet, som ditföres om vintern, rent och vid samma temperatur hela året om torde förtjena efterföljd, särskildt i tropiska klimat. Flere matamoras eller underjordiska spanmålsmagasin finnas ännu i östra och högsta delen af fästningen. För invånarnes behof skulle en sådan mängd af förråd ej varit erforderlig; de synas tillräckligt stora att rymma spanmål för hela staden Granada under dess folkrikaste period. En bygnad, kallad Casa de carbon eller Kolhuset, hvilket, som namnet antyder, synes ha varit en bazar för försäljning af kol, ses ännu i Granada. I granskapet af staden ligga två gamla bygnader, Generalife och Casa de san Domingo, båda arabiska villor och båda förträffliga prof på arabernas sätt att bygga och anlägga parker på en bergsluttning och en slätt. Det senare består förnämligast af en elegant portik af dubbelkolonner samt en hög sal af egendomligt arbete. Der finnas äfven några spår af dess forna planteringar, springbrunnar, promenader och bersåer, men det hela är i yttersta grad vanvårdadt af sina nu varande innehafvare, dominikanmunkarne, hvilkas namn det bär.

Den kungliga villan Al Generalife[1] är härligt belägen på sluttningen af ett brant berg midt emot Alhambra och bildar med detta den halfcirkel, inom hvilken staden Granada är bygd. I afseende på läge kan det fullt upp mäta sig med Alhambra, men

[1] Se den afbildning deraf, som finnes i Murphys ofvan nämda verk, pl. XC—XCVI.

är det vida öfverlägset i ymnigheten och skönheten af de bäckar, som vattna dess marker, äfvensom i afseende på växtligheten, hvilka tillsammans göra det till en förtjusande bostad. Hufvudbygnaden står på bergsluttningen, och bakom den höjer sig den med lummiga träd planterade och af en mängd små rännilar vattnade trädgården. Man ser här ännu de gamla cypresserna, hvilkas löfverk öfverskuggade platsen, då den var ett nöjets och yppighetens hem. Dessa träd kallas ännu drottningens cypresser, på grund af en gammal sägen, att den siste granadakonungen Abu Abdillahs sultana hade i skygd af dem blifvit sedd i ystert samtal med en medlem af abencerragernas ädla slägt[1].

Trädgårdarna äro anlagda i form af en amfiteater och vattnade af bäckar, som komma nedströmmande från bergtoppen och efter att ha bildat en mängd kaskader förlora sig bland träden och blomsterbuskarna. Ofvanför Generalife sjelft och nära toppen af kullen ses en i klippan uthuggen stenbänk, hvilken säges ha tjenat de moriska konungarne till observationspunkt, medan spaniorerna belägrade Granada. De inre utsiringarna af denna villa äro i afseende på prakt och elegans ej underlägsna Alhambras.

Sådant var Granada i all sin välmakt — hufvudstaden i ett mäktigt rike samt konstens, vetenskapens och literaturens hem. Ehuru stadens eröfring af Fernando och Isabella tilldrog sig för snart fyra århundraden sedan, hålles den ännu i denna dag i kärt minne hos morerna, som hvarje fredag bedja till Allah, att han måtte återgifva dem Granada, hvilket de, och ej utan skäl, anse för ett jordiskt paradis.

Riket Granadas folkmängd under morernas välde säges ha uppgått till tre millioner invånare; nu har den sjunkit till omkring 661 000. Stadens folkmängd har minskats i samma förhållande: 1492 räknade han 250 000 invånare, ett antal, som i följd af morernas förtryckande och utdrifvande 1614 hade smält i hop till 80 000 och, enligt en nyligen verkstäld folkräkning, gått ytterligare ned till 50 000[2].

Granada är dock ej endast märkvärdigt genom sina många lemningar af arabisk arkitektur; det har äfven anspråk på ett högt rum som literaturens och de sköna konsternas säte. Det offentliga

---

[1] Denna anklagelse så väl som den om en sammansvärjning mot Abu Abdillah säges hafva blifvit falskligen gjord af en af zegrierna, en mot abencerragerna fiendtligt sinnad adelsslägt, i syfte att i grund störta och tillintetgöra dem; tretiosex af dem blefvo också dödade på den misstänksamme monarkens befallning. Sultanan dömdes att brännas lefvande, om hon ej inom tretio dagar kunde anskaffa fyra riddare, som ville försvara hennes sak mot hennes fyra anklagare. — Vi skola på nästa sida fullständigt berätta den intressanta sägnen.

[2] Manuel géographique et statistique de l'Espagne, s. 166.

biblioteket i denna stad, som blifvit grundadt och ökadt genom flere på hvarandra följande konungars frikostighet, var särskildt berömdt, och många af de handskrifter det innehöll finnas nu i biblioteket i Escurial. Casiri upprättade 1214 en förteckning öfver dem, som på morernas tid ansågos mest sällsynta[1]. Ej mindre berömdt var universitetet; det anses ha blifvit grundadt mot slutet af elfte århundradet, vid hvilken tid ett stort antal utmärkta vetenskapsmän och författare lefde i Granada. Casiri har upptecknat namnen på ett hundra tjugu författare jemte titlarna på deras arbeten: teologer, rättslärde, historieskrifvare, filosofer och andra universitetslärare, hvilkas lärdom och skriftställartalang spredo glans och ryktbarhet öfver universitetet i Granada.

Berättelsen om sultanan.

I Boabdils eller Abu Abdillahs, den siste granadakonungens dagar voro alabecerna, abencerragerna, zegrierna och gomelerna de mäktigaste familjerna i denna stad; de beklädde de flesta af de stora hofsyslorna, och knappast någon glänsande vapenbragd från kriget omtalades, som ej var utförd af en riddare af någon bland dessa fyra ätter. Högt öfver de andra reste sig dock abencerragerna i tapperhet ej mindre än i prakt och ridderlighet. Ingen bland abencerragerna var dock mera utmärkt än Albin Hamet, hvilken för sin stora vishet och tapperhet med skäl stod främst i konungens ynnest. Hans makt steg till en sådan höjd, att den väckte den häftigaste afund hos zegrierna och gomelerna, hvilka beslöto störta honom. Sedan de länge lagt råd till hans förderf, beslöto de sig slutligen för en plan, som föreslogs af en utstuderad skurk af zegrislägten. Han begagnade ett tillfälle, då han var ensam med konungen, hvars karakter ännu var öppen och omisstänksam, för att med ett uttryck af den största sorg och bedröfvelse säga fursten, huru svagt han i alla kloka personers ögon handlade, då han satte ett så obegränsadt förtroende till sådana förrädare som abencerragerna, om hvilka det vore väl bekant, att de um-

[1] Kurator för detta berömda bibliotek var i början af 1300-talet Muhamed Ben Ahmed Ben Farag Ben Sjokral Abu Abdallah. Han var från Tarsos i Kilikia, men hade studerat i Almeria i konungariket Granada och var lika utmärkt i filosofi som i medicin och jurisprudens. Han var först bokhandlare i Granada, blef derefter guldstickare och slutligen droghandlare. På en anklagelse att ha olofligt tillegnat sig ett diplomatiskt manuskript, som tillhörde konungen, blef han landsförvist till Hippo (nu Bona) i Afrika, der han dog 1331.

gingos med planer till ett allmänt uppror för att beröfva Abu Abdillah hans krona och lif. Men ej nog dermed; han och tre andra redliga män hade sett drottningen i ett förtroligt möte med abencerragen Albin Hamet bakom de höga cypresserna i Generalifes park, och Hamet hade återvändt derifrån oförsynt bärande en krans af rosor på hufvudet.

Detta förtal väckte alla svartsjukans furier i den lättrogne monarkens bröst, och i den blodtörstiga kretsen beslöts, att abencerragernas hela ätt skulle utrotas. De förnämsta männen i den åt döden invigda familjen blefvo under en eller annan förevändning den ene efter den andre kallade till konungen i Lejongården. Den olycklige hade dock knapt kommit inom porten, förrän han greps af zegrierna, fördes till en stor alabasterfontän i en af de tillstötande salarna och der halshöggs. Tretiosex af slägtens ädlaste män hade redan bragts om lifvet, innan förräderiet upptäcktes. En page hos en af dessa ädlingar, som funnit tillfälle att följa sin herre in och komma osedd ut igen, spridde underrättelsen om det blodiga dådet. Förräderiet var knapt bekant, förrän hela Granada inom ett ögonblick var i vapen, och många förtviflade strider följde, hvilka genom den stora förödelse, de anstälde bland de tappraste af dess höfdingar, bragte staten till branten af dess undergång. Sedan dessa oroligheter blifvit stillade genom konungens naturlige broder Musas vishet, hölls ett stort råd, der Abu Abdillah framlade sina skäl för den straffdom, han låtit öfvergå abencerragerna, nämligen deras sammansvärjning och drottningens äktenskapsbrott. Han afkunnade derpå högtidligt hennes dom, som lydde på att lefvande brännas, så framt hon ej inom tretio dagar kunde anskaffa fyra riddare, som försvarade hennes sak mot de fyra anklagarne. Drottningens fränder stodo i begrepp att draga sina scimetarer i audiensrummet och rädda henne från den fara, som hotade henne; men deras raseri hejdades af Musa, som vältaligt fäste deras uppmärksamhet på, att de visserligen med våld möjligen kunde rädda sultanans lif, men ingalunda rentvå hennes rykte i verldens ögon, hvilken säkerligen skulle anse den sak dålig, som vägrade att underkasta sig det sedvanliga profvet. Drottningen blef genast innesluten i Comares' torn. Många af Granadas krigare täflade om äran att få våga sina lif för hennes sak, men ingen var så lycklig att blifva föremålet för hennes val. Hon hade fattat en så hög tanke om de kristne af den tapperhet, hon sett dem utveckla vid en stor, nyligen hållen tornering i Granada, och zegriernas falskhet hade ingifvit henne en så låg tanke om morisk heder, att hon var fast besluten att anförtro sitt försvar åt de spanska riddarnes tapperhet. I förhoppning att sporra deras ädla sinnen till handling skickade hon en trogen budbärare med ett bref till don Juan de Chacon, furste af Cartagena, hvaruti hon besvor honom att

antaga sig hennes sak och som en sann riddersman föra med sig tre tappra krigare att på den utsatta dagen kämpa för henne. Chacon svarade, att han satte för stort värde på denna ära att ej punktligt infinna sig på utsatt tid.

Den ödesdigra dagen kom, och hela Granada var försänkt i den djupaste sorg öfver, att deras älskade drottning underlåtit att utse en enda af sina försvarare. Musa Azarque och Almoradi, de båda stridsdomarne, besvuro henne förgäfves att antaga deras svärd eller flere andra krigares, som voro ifriga att få förfäkta rättvisan af hennes sak. Sultanan, som litade på spansk ordhållighet, vägrade allt jemt, hvarpå domarne förde ned henne från Alhambra till en med svart klädd schavott på stora torget, der de satte sig på ena sidan. Vid anblicken af denna skönhet i djupaste olycka återskallade hela platsen af högljudda skrin och klagorop, och det var endast med svårighet, åskådarne kunde hindras att anfalla hennes fiender och rädda henne med våld. Domarne hade knapt hunnit sätta sig, förrän tjugu trumpeter förkunnade annalkandet af de fyra anklagarne, som kommo inridande på platsen, klädda i stål från topp och till tå samt burna af Andalucias yppersta springare. Öfver sin rustning buro de löst åtsittande jackor med plymer och skärp af gulbrun färg. På deras sköldar voro målade två blodiga svärd och dessa ord: För sanningen draga vi dem. — Alla deras fränder och anhängare följde dem till deras platser innanför skrankorna. Förgäfves kastade folkmassan längtande blickar åt porten, genom hvilken den förorättade oskuldens försvarare skulle anlända; ingen syntes från klockan åtta på morgonen till tre på eftermiddagen. Sultanans mod började svika henne, och när fyra tappra morer infunno sig för att anhålla om äran att få draga sina scimetarer till hennes försvar, lofvade hon att anförtro sitt lif i deras händer, om ej de personer hon väntade anlände inom två timmar. I detta ögonblick hördes ett starkt sorl, och fyra turkiska ryttare kommo på dansande hästar inridande på platsen. En af dem vände sig till domarne och utbad sig den ynnesten att få tala med drottningen; då detta beviljades, steg han af hästen, gick fram och böjde knä för drottningen och sade henne högt, att han och hans följeslagare vore turkar, som kommit till Spanien för att pröfva sin styrka mot hjeltarne i Fernandos här, men, då de fått höra talas om detta högtidliga prof, ändrat plan och nu kommit till Granada för att egna sin första vapendust i Spanien åt hennes tjenst, i det hopp, att hon skulle antaga dem till sina kämpar. Som han talade, lät han det bref, hon skrifvit till don Juan, oförmärkt falla i hennes knä. Hon förstod då strax, att den förmente turken ej var någon annan än fursten af Cartagena, hvilken som stridsbröder i denna farliga kamp fört med sig hertigen af Arcos, don Alonzo de Aguilar och don Fernando de Cordova.

Drottningen antog deras tillbud, och domarne gåfvo det högt tillkänna, hvarpå de läto blåsa till anfall.

Sammandrabbningen var ytterst häftig och kampen länge oafgjord. Slutligen kastade don Juan gomelen Mahandin ur sadeln, medan hertigen gaf zegrin Ali Hamet dödshugget och gomelen Mahandon föll för Aguilars svärd; sist af alla sjönk förrädaren Muhamed Zegri, träffad af flere svåra hugg och utmattad af blodförlust, till don Fernandos fötter. Denne hoppade då af hästen, satte sitt knä på den otrognes bröst och uppfordrade honom med dolken på hans strupe att bekänna sanningen eller på ögonblicket dö.

— Du behöfver ej gifva mig något nytt sår, sade Muhamed, ty de, som jag redan fått, äro tillräckliga att befria verlden från ett sådant vidunder som jag. Vet då, att jag, för att hämnas på abencerragerna, uppdiktade den lögn, som vållade deras undergång och anklagelsen mot sultanan, hvilken jag härmed förklarar fri från all fläck och allt tadel och som jag nu med mitt sista andetag anropar om tillgift.

Domarne gingo ned för att mottaga denna bekännelse af den döende zegrin, och den förkunnades derefter för folket, som med de högljuddaste jubelrop uttryckte sin glädje. Dagen slutade med festligheter och gamman. Drottningen fördes i triumf tillbaka till palatset, der den ångerfulle Abu Abdillah föll till hennes fötter och med strömmar af tårar sökte tillgift för hvad han brutit, men förgäfves, ty drottningen förblef obeveklig och flyttade hem till sina närmaste anförvandter, då hon ej längre ville bo under samma tak som han. De fyra riddarne lemnade Granada utan att yppa för någon, hvilka de voro, och snart derefter lemnade äfven en mängd af abencerragernas vänner och anhängare staden och begåfvo sig till Castilla eller öfver till Afrika. På detta sätt beröfvad sina skickligaste och tappraste krigare, var Abu Abdillah helt och hållet prisgifven åt sina fiender, som inom loppet af några månader beröfvade honom hans rike[1].

Berättelse om Cordova.

Cordova, för närvarande den andra staden i provinsen Andalucia, bildar ett slags amfiteater på högra stranden af Guadalquivir och ligger på en stor och bördig slätt vid foten af den bergkedja,

[1] Vi ha ej velat utesluta denna berättelse, då den genom sägnen blifvit nära införlifvad med en af Alhambras berömdaste salar; men vi erinra läsaren om hvad Irving i sin undersökning om **Boabdil el chico** (s. 50—52) yttrat om dess högst tvifvelaktiga äkthet. Öfvers:s anm.

som kallas Sierra Morena. Det ligger omkring 30 svenska mil sydvest från Madrid, 16 mil nordvest om Malaga och 12 mil nordost om Sevilla. Det är en mycket gammal plats, ehuru namnet på dess grundläggare aldrig kunnat utrönas. Af några författare nämnas foinikerna som dess anläggare, och Silius Italicus nämner uttryckligen Cordova i sin förteckning öfver de kolonier, hvilkas trupper följde Hannibal till Italien.

Nec decus auriferæ cessavit Corduba terræ.
De bello punico; lib. III, v. 401.

Af detta ställe skulle det synas, som staden redan på denna tid var en betydande plats; Strabon uppgifver dock bestämdt, att den blifvit grundad af Marcellus under de borgerliga krigen mellan Pompejus och Cæsar och följaktligen långt efter den af Silius Italicus nämda tiden.

Cordova kallades först Corduba och sedermera Colonia patricia eller helt enkelt Patricia, såsom det synes af inskrifter på de många medaljer, som blifvit funna i denna stad och dess granskap. Från romarne öfvergick den först till goterna och sedan till araberna, och medan de senare beherskade Spanien, blef Cordova namnkunnigt såsom de vesterländska kalifernas hof och ett säte för vetenskap, konst och literatur.

Om Cordovas glans under den tid, då det var det arabiska Spaniens hufvudstad, kan man göra sig någon föreställning af följande uppgifter, som blifvit oss meddelade af arabiska historieskrifvare.

Asjsjakandy berättar i ett af sina arbeten, att han färdats genom Cordova med dess fortsättningar Azzahra och Azzahira halfannan mil vid skenet af lyktor längs en oafbruten sträcka af bygnader. Det säges dessutom, att husen hade en sammanlagd längd af åtta parasanger och en bredd af två, eller tre och en half mil på ena leden och nära en mil på den andra. Hela denna sträcka upptogs af hus, palats, moskeer och trädgårdar längs stranden af Guadalquivir. Ringmuren omkring staden, utom förstäderna, hade en omkrets af 24 750 alnar, men förstäderna bestodo af tjuguett qvarter, som hade hvar sina moskeer, saluplatser och bad, fullt tillräckliga för invånarnes behof, så att folket i det ena qvarteret ej behöfde af denna anledning begifva sig in i det andra. Under de borgerliga krig, som började 1009 och från hvilka Cordovas förfall är att räkna, gräfdes en vattengraf rundt omkring förstäderna, hvilka ytterligare omgåfvos med en mur, bygd vid samma tid.

Utom Cordova funnos 3 000 derunder hörande städer och byar. I hvar och en af dessa fans en mollah, af känd lärdom, som hade till åliggande att undervisa folket i religionens regler och föreskrifter. Dessa lärare voro folkets beskyddare, och hvar fredag

bivistade de af dem, som bodde i hufvudstadens närhet, bönen i stora moskeen jemte kalifen, till hvilken då hvar och en afgaf berättelse om tillståndet i sin stad. Under Ibn Abu Ahmirs dagar skola Cordovas inkomster i medeltal uppgått till 3 millioner denarer, och i hela vesterlandet fans ingen stad, som kunde jemföras dermed våre sig i folkmängd, husens utsträckning, saluplatsernas storlek, gatornas renlighet, religiösa bygnader eller mängden af offentliga bad- och värdshus; den kom i sjelfva verket i storlek Bagdad mycket nära.

Folket i Cordova var beryktadt för sin benägenhet att sätta sig upp mot sina konungar och tala illa om sina herskare, och en af deras guvernörer skall i detta hänseende, tillfrågad rörande sin tanke om dem, ha svarat: »De likna kamelen, som aldrig underlåter att klaga, antingen man lättar eller ökar hans börda; det är derför omöjligt att utfinna, hvad som behagar eller misshagar dem.» De voro dessutom kända för sin elegans i klädedrägt, sitt stränga iakttagande af religionens föreskrifter, sin stolthet öfver sin stora moske, sin benägenhet att rifva ned vinbutiker öfver allt, der de påträffade dem, sitt undseende med allahanda olofliga tilltag samt den ära, de satte i ädel börd äfvensom i krigisk bragd och vetenskap. Cordova egde likaledes en större rikedom på böcker än någon annan stad i Spanien, och dess invånare voro de mest passionerade boksamlare i verlden. En person med framstående samhällsställning hos dem, om han än var aldrig så obildad, sparde ingen möda eller kostnad för att få en stor boksamling, blott och bart för att det måtte heta, att han hade ett bibliotek eller vore egare till någon sällsynt bok. Om denna vurm för böcker har Alkhazramy berättat följande drag.

»Under min vistelse i Cordova, säger han, besökte jag under en lång tid dagligen bokmarknaden i hopp att komma öfver ett visst arbete, som jag var mycket angelägen att erhålla; slutligen uppenbarade det sig äfven till min stora glädje i ett elegant band med tillhörande kommentarier. Jag bjöd då på det och ökade oupphörligt mitt anbud, men det oaktadt öfverbjöds jag ständigt. Förvånad häröfver, frågade jag utroparen[1], hvem det var, som öfverbjudit mig och gått ända till ett pris, som så mycket öfvergick dess värde. Då han visade mig på en person i en domares drägt, gick jag fram till denne och sade: »Må Gud upphöja eder, högvördige doktor! Om ni nödvändigt vill ha denna bok, skall jag afstå ifrån den, ty genom våra ömsesidiga anbud har priset uppdrifvits mycket öfver bokens verkliga värde.» — Han svarade:

[1] Tydligen en försäljare, motsvarande nutidens auktionister; händelsen synes sålunda ha förefallit vid ett tillfälle, som haft mycket tycke af våra bokauktioner.

Jag är ingen doktor, ej heller vet jag hvad boken innehåller; ıen jag är angelägen att fullständiga ett bibliotek, som jag håller å att uppsätta, på det att jag bland stadens myndigheter måtte li ansedd för en respektabel man. Och som det på en af yllorna ännu finnes en lucka, just lagom att fyllas af den här oken, som har en vacker piktur och är elegant bunden, har jag ıtt smak för den och frågar ej efter, hur högt jag stegrar priset å den; jag tackar Gud för de medel, han behagat gifva mig, och e äro ej små.» Det återstod sålunda för mig ingenting annat än tt afstå från all vidare täflan. »Det är endast du och dina likar, ade jag, som ha öfverflöd på penningar; ett gammalt ordspråk äger dessutom: Den, som ej har några tänder, skänker bort nöten. 'ag, som ej är obekant med innehållet af denna bok och önskar öra någon nytta med den, måste afstå ifrån den, då jag har ondt m penningar.»

Ibn Said berättar i samma ämne, att under en tvist mellan Ibn Rasjid och Ibn Zahr inför Mansur, Abdul Mumins son, Ibn Rajid yttrade till sin motpart:

— Jag förstår ej hvad du säger, men jag vet, att, när en lärd nan dör i Sevilla och hans böcker skola säljas, de vanligen sändas ill Cordova för detta ändamål, och att, när en musiker dör i Corlova och hans qvarlåtenskap skall afyttras, det är brukligt att ıkicka den till Sevilla.»

Cordova beskrifves af Ibn Basjkuval som en gammal stad, öfver ıvilken flere dynastier af hedniska furstar herskat allt sedan profeten Moses dagar. Der finnas uråldriga bygnader och ytterst närkvärdiga fornlemningar så väl från grekernas tid som från romarnes, goternas och andra folks, som länge sedan försvunnit. Efter lessa prydde kaliferna af huset Marvan palatset i denna stad på let skönaste och sällsyntaste, uppförde der häpnadsväckande bygnader med förtjusande trädgårdar och inledde i alla dess qvarter med en ofantlig kostnad sött vatten från de aflägsna bergen medelst blyrör, från hvilka det strömmade ut i cisterner af guld, silfver eller försilfrad koppar, af allahanda former, äfvensom i större sjöar, egendomliga bassänger och ofantliga behållare af den finaste grekiska marmor och konstnärligt sirade. I detta palats fans äfven den höga springbrunnen, hvars make hvarken blifvit sedd i öster- eller vesterland.

Utom det ofvan nämda kungliga palatset funnos äfven flere andra berömda palats och trädgårdar, utmärkta med olika namn. En af stadens sju portar hade en balkong, som i verlden sökte sin like; öfver den var en jernport, vid hvilken var fäst en bronsring i gestalten af en menniska med öppen mun, hvilken ring emiren Muhamed hade fört med sig hem från Narbonne i Frankrike, sedan han intagit denna stad.

Bland Cordovas lustgårdar eller villor var det berömda Munyatu-r-Rusafat, nordvest om staden och uppfördt af Abderrhaman I i början af hans regering. Detta slott var en älsklingsort för dess uppbyggare, som kallade det Rusafat efter en dylik bygnad, som hans farfader Hisjam uppfört i Syrien, och det utvidgades, förskönades och beboddes allt jemt af hans efterträdare. Palatset var ståtligt, och trädgårdarna icke blott vidsträckta, utan äfven försedda med de utsöktaste trädslag, som kunde samlas och som buro de mest välsmakande frukter. Från dem blefvo äfven Spaniens trädgårdar i allmänhet inom kort försedda med växter, emedan deras företräde framför alla andra af samma slag var erkändt. Så leder den spanska safarypersikan[1], som genom sin fina smak, sina små kärnor, sin saftighet och sin vackra form söker sin like, sitt ursprung från dessa trädgårdar. Om sättet, hvarpå denna frukt infördes i landet, och anledningen till dess namn berättas följande. Abderrhaman skickade ett sändebud till Syrien efter sina båda systrar, och denne förde med sig hem många sällsyntheter, bland dem några af dessa persikor från Arrusafats trädgårdar. Monarken, som var stolt öfver dem, visade dem för sina vänner, och Safaru-bn-Ubaid, som fick en af dem till skänks, fann dess smak så angenäm, att han gömde en af kärnorna och dermed uppdrog det träd, hvarifrån persikan, som efter honom kallades Safary, blifvit fortplantad i Spanien.

Utanför staden låg saiyiden Abu Yahyas palats, uppfördt på bågar öfver Guadalquivir. Då dess uppbyggare tillfrågades, huru det kom till, att han, som hade en sådan afsky för folket i Cordova, kunde finna nöje uti att bygga detta palats, svarade han, att, då han visste, huru snart en herskare glömdes af dem efter sin bortgång och att han i jemförelse med kaliferna af huset Marvan var föga omtyckt af dem, han önskat, trots dem, lemna något minne af sig på platsen. Utom detta funnos andra berömda palats och trädgårdar, såsom palatset Dimisjk (Damaskos), bygdt af kaliferna af huset Omijah i en ståtlig stil; Munyatu-z-Zubair, som tros vara bygdt af Azzubair, en af Cordovas furstar; Munyatu-l-Musjafy; Kasru-l-Farisy, ett palats utanför staden; Fahsu-s-Suradik och Sadd.

Floden Guadalquivir är mindre vid Cordova än vid Sevilla, då hon upprinner i närheten af Seguras källa, hvarifrån den ena floden flyter mot öster till Murcia, den andra till Cordova och Sevilla. Öfver denna flod är en stenbro, ett af de utmärktaste alstren af spansk bygnadskonst. Den bygdes, såsom vanligen antages, af Assamh-bn-

---

[1] Denna persika odlas ännu i några delar af Spanien, i synnerhet i Aranjuez, och erkännes af dem, som smakat den, fullkomligt förtjena det loford, som förr gifvits den.

Malik, en af de första emirerna, eller, såsom andra uppgifva, af Abderrahman-bn-Ubaidillah, hans efterträdare, på befallning af kalifen Omar, Abdul-Aziz' son; men den blef sedermera ombygd och förskönad af kaliferna af huset Omijah i Spanien[1]. Enligt en sägen på platsen skall der dock redan förut funnits en bro på samma ställe, bygd omkring två hundra år före arabernas ankomst; men då dess bågar brustit och dess öfverbygnad förfallit i följd af tidens åverkan, uppförde Assamh denna bro i hedsjrans 101:a år på de ännu återstående bropelarna af den gamla. Bågarnas antal är sjutton[2], deras spännvidd 38 fot och afståndet mellan hvardera äfven 38 fot. Brons längd är 800 baa[3], dess bredd 20 baa och dess höjd 90 fot, och hon har nitton torn.

Men en af de mest underbara bygnader, som någonsin varit uppförda af menniskohand, var palatset eller staden Azzahra, som byggdes af kalifen Annasir på uppmaning af hans älskarinna Azzahra och uppkallades efter henne. Anledningen dertill berättas sålunda: Då en af kalifens frillor dog och lemnade efter sig en stor förmögenhet, befalde han, att den skulle användas till friköpande af fångar; men vid anstäld efterforskning kunde ingen enda muselmansk fånge anträffas i frankernas rike, öfver hvilken omständighet Annasir mycket fröjdade sig. Hans älskarinna Azzahra, som var honom mycket kär, sade då till honom: »Bygg ett palats, som kan få mitt namn och blifva mitt!» För att efterkomma hennes önskan lät Annasir, som i vurm för att bygga till och med öfvergick sina förfäder Muhamed, Abderrahman-l Ausat och Alhakem, anlägga denna stad vid foten af berget Alarus, omkring en half mil norr om det nu varande Cordova. Palatset, ett af de mest häpnadsväckande, berömdaste och ståtligaste, som någonsin blifvit uppförda af menniskohand, började den första moharrem år 325 efter hedsjran (947 e. Kr.), och för att utföra detta så väl som sina andra bygnadsföretag samlade Annasir de skickligaste arkitekter och murare från Bagdad, Konstantinupolis och andra orter[4]. Spaniens statsinkomster uppgingo i hans dagar till 5 480 000 denarer i skatter och 765 000 denarer i accis på torgförda varor, oberäknadt den pålaga af en femtedel, som utkräfdes af kristne och judar och som ensam utgjorde lika mycket som alla de andra tillsammans. Af

---

[1] Kalifen Hisjam. En afbildning af bron vid Cordova finnes hos Murphy, pl. IX.

[2] Enligt en annan uppgift aderton.

[3] Baa är ett arabiskt längdmått, ungefär lika med halfannan fot.

[4] Annasirs passion för att bygga var så stor, att han uppförde minnesmärken af sin storhet i alla delar af Spanien. Han var så ifrigt upptagen af bygnadsarbetet i Azzahra, att han tre på hvarandra följande fredagar försummade gudstjensten i den stora moskeen, af hvilken anledning kadin Mundhir, som förrättade bönen i denna moske, tog sig den friheten att offentligen förehålla kalifen hans försumlighet.

denna ofantliga inkomst anslog Annasir en tredjedel till armeen, en tredjedel till skattkammaren och den återstående tredjedelen till offentliga bygnader, af hvilka Azzahra var den förnämsta.

Den arbetsstyrka, som dagligen syselsattes vid detta bygnadsarbete, utgjorde 10 000, antalet mulåsnor 1 400 eller enligt några ännu flere, derjemte 400 kameler, tillhöriga kalifen; de för tillfället förhyrda lastdjuren voro ett tusen mulåsnor. För bygnadsarbetet forslades elfva hundra bördor kalk och gips hvar tredje dag. Dagspenningen var för en del af arbetsfolket en och en half dirhem och för en annan del två och en tredjedels dirhemer. Af huggen sten åtgingo dagligen sex tusen stycken, oberäknadt den sten som begagnades vid gatläggning, ohuggen sten och tegel. Kostnaden för hvarje marmorblock, vare sig stort eller litet, var tio denarer, oberäknadt transport och bearbetning. Den hvita marmorn fördes från Almeria, den ådriga från Ziya, den rosenfärgade och gröna från kyrkan i Isfakis i Ifrikia (Afrika) samt från Carthago Den i marmor huggna förgylda fontänen var från Syrien eller, som några uppgifva, från Konstantinupolis; menniskofigurer och andr bilder voro inhuggna derpå, och den ansågs ega ett oskattbart värde När den af filosofen Ahmed och biskop Rabia fördes till Cordova, befalde kalifen, att den skulle uppställas midt i östra salen, den s kallade Almunis. Han lät på fontänen anbringa tolf figurer. Den första hade gestalten af ett lejon med en antilop på ena och en krokodil på andra sidan. Midt emot lejonet voro en drake och en örn, och på gruppens båda sidor voro en dufva, en falk, en påfågel, en höna, en tupp, en katt och en gam. Dessa figurer voro förfärdigade i den kungliga verkstaden i Cordova, voro af rent guld, infattadt med ädla stenar, och vattnet från fontänen strömmade ut genom deras munnar.

I detta palats bygde han äfven en sal, kallad palatset Kilafa, hvars tak och väggar voro af guld och genomskinliga marmorblo af olika färger; midt i taket satt den perla, som Annasir fått s förärad af kejsar Leon i Konstantinupolis. I midten af denna s var en stor marmorbassäng, fyld med qvicksilfver, och på hva dera väggen åtta dörrar, infattade i hvalfbågar af ebenholts o elfenben, utsirade med guld och ädla stenar af allahanda slag o hvilande på pelare af mångfärgad marmor och ren kristall. N solstrålarna insläptes genom dessa dörrar, återkastades från t och väggar en sådan glans, att åskådaren ej kunde uthärda de När Annasir ville öfverraska eller skrämma någon i sitt sällska gaf han en af sina slavonier ett tecken att sätta qvicksilfret i r relse; det bländande sken, som härvid uppstod, slog åskådaren i ögat som en blixt och väckte hos alla närvarande den förestä ningen, att rummet gick rundt omkring. Någonting jemförligt m detta rum hade aldrig förr blifvit bygdt, och sådant öfverflöd ha

de spanska araberna på qvicksilfver, att man kunde falla på den tanken att använda det till detta ändamål.

Ibn Haiyan berättar, att detta palats innehöll 4 312 kolonner af olika storlekar. Af dessa sägas 1 013 ha blifvit samlade från Ifrikia och 19 från frankernas land, medan 140 voro en present till Annasir från kejsaren i Konstantinupolis. De öfriga voro från olika delar af Spanien, såsom Tarragona och andra platser. Antalet dörrar af alla slag uppgick till mer än 15 000, och alla voro beslagna med jern eller koppar, pläterade eller förgylda.

Moskeen i palatset Azzahra var uppförd på fyrtioåtta dagar, men det oaktadt bygd med stor omsorg. På denna del af bygnaden användes 1 000 skickliga arbetare, af hvilka 300 voro murare, 200 timmermän samt de öfriga 500 mekaniker och arbetare af olika slag. Denna bygnad hade fem skepp af ypperlig konstruktion; midtskeppet hade en bredd af 20 fot från öster till vester, och hvart och ett af de öfriga 18 fot. Längden från kiblan till jaufen utanför maksuran var 45 fot. Den öppna gårdens längd från kiblan till jaufen var 62 fot och dess bredd i öster och vester 60 fot. I midten af denna gård var en springbrunn, och hela platsen var belagd med sällsynt marmor. Moskeens hela längd från kiblan till jaufen, oberäknadt mihrab, som var en qvadrat af 15 fots sida, var 144 fot och bredden i öster och vester 90 fot. Samma dag bygnaden blef färdig, som var torsdagen den 23 sjaban i hedsjrans år 329 (951 e. Kr.), lät Annasir der uppställa en predikstol af utomordentlig skönhet och gjorde deromkring en maksura af underbar konstruktion.

I Azzahra funnos äfven två offentliga bad, ett för hofvet och ett för gemene man. Och så mycket låg detta ofantliga bygnadsverk Annasir om hjertat, att han ej ville anförtro öfverinseendet deröfver åt någon annan än sin son och efterträdare Alhakem. Oaktadt den massa arbetare, som dervid användes, upptog denna bygnad de tjugufem sista åren af Annasirs lif samt alla femton åren af hans sons regering. En tjensteman i Azzahra beräknar de årliga kostnaderna för denna bygnad till 300 000 denarer under de tjugufem år Annasir lefde, sedan arbetet påbörjades, och hela sammanlagda kostnaden till femton »bait mal». När detta sköna och ståtliga palats var färdigt, erkände alla, som sågo det, att det i islams land ej fans någonting, som dermed kunde jemföras, och alla resande från olika land så väl som af olika samhällsställning, vare sig furstar, ambassadörer eller köpmän, som förstodo sig på bygnader af detta slag, förklarade, sedan de sett denna, att de icke blott icke sett någonting dylikt, utan ej ens hört talas om eller tänkt sig möjligheten af något sådant; också var Azzahra det förnämsta under, som resande i Spanien på den tiden önskade se, och beskrifningarna derpå äro lika talrika som bevisen på deras

riktighet. Hade detta palats också ej haft någonting mer än den glänsande balkongen, som sträckte sig ut öfver de makalösa trädgårdarna, med den gyllene salen och rotundan, och hade man på samma gång tagit i beräkning det mästerliga arbetet, djerfheten i planen, proportionernas skönhet, elegansen hos ornamenten och utsiringarna, så väl de af marmor som af guld, symmetrien hos kolonnerna, som nästan tycktes gjutna i samma form, målningarna, som i naturtrohet täflade med de täckaste löfsalar, den stora, men fast bygda sjön och springbrunnarna med konstnärligt utförda bilder — skulle fantasien ej heller då mäktat finna ett sätt att skildra dem[1].

Några spanska historieskrifvare ha berättat, att antalet manliga tjenare i Azzahra var 13 750, åt hvilka dagligen utdelades 13 000 marker kött utom fågel och fisk, samt att antalet qvinnor af olika klasser utgjorde 6 314. Utom dessa funnos der 3 750 slavoniska tjenare.

Öfver porten till palatset lät Annasir uppställa en staty af sin älskarinna, efter hvilken det var uppkalladt. När hon kom för att bebo palatset och såg kontrasten emellan den ljusa och glada bygnaden och den mörka färgen på det angränsande berget, skulle hon ha yttrat: — Ser du ej, min herre, huru skön damen är, som ligger i armarna på den der svarte negern? I följd af denna anmärkning skall fursten ha gifvit befallning om bergets bortskaffande, men då någon af de närvarande förestälde honom, att det vore omöjligt för en menniska att utföra ett sådant arbete, befalde han, att skogen, hvarmed det var betäckt, skulle nedhuggas och hela berget planteras med fikon- och mandelträd, så att intet föremål kunde vara täckare och angenämare, än detta var, i synnerhet under blomningstiden och då de gröna löfven började spricka ut.

Azzahrapalatsets längd från öster till vester var 2 100 alnar och bredden 1 200 alnar. Med all sin prakt egde dock detta palats ej länge bestånd i sitt ursprungliga tillstånd, ty under striden mellan Abderrahman, son af Mansur ibn Abu Amir, och Muhamed, med tillnamnet Almuhdy, sonsons son af Annasir, blef Cordova intaget och började Azzahras förstöring 1009 e. Kr. Då den segrande armeen under Almuhdy vid detta tillfälle utgjordes af den lägsta folkklassen, såsom kolbärare, slagtare och gödselkörare, anföllo de adeln, afsatte kalifen Hisjam och gjorde stor skada på hans palats Azzahra.

Då Hisjam, Alhakems son, beröfvades makten af sin hajib, Mansur ibn Abu Amir, inspärrade denne kalifen i Azzahra och bygde

[1] Utom bygnaderna för hofvets räkning funnos i Azzahra vidsträckta förvaringsrum och inhägnader för vilda djur, med nät öfverdragna platser för fåglar, verkstäder för tillverkning af vapen och annan krigsmateriel, äfvensom af beklädnadsartiklar och andra saker.

för sin egen säkerhet och till residens åt sig palatset Azzahira, alldeles invid kalifens. Denna bygnad började i hedsjrans år 368 (990 e. Kr.), och sedan största delen deraf blifvit färdig på två år, nedlade Mansur der sina skatter, sina förråd och vapen och tog med sin familj, sina tjenare och sin lifvakt sin bostad der år 370. Dit förlade han äfven de högsta embetsverken samt bygde här spanmålsmagasin och qvarnar. Det angränsande området utskiftade han bland sina vesirer, generaler, sekreterare och kammarherrar, som der bygde sig ståtliga hus och palats. Men andra, som äfven voro angelägna att bo nära herskarens person, bygde äfven rundt omkring, så att Azzahiras förstäder slutligen smälte i hop med Cordovas. Kalifen förlorade derefter hela sin makt med undantag af namnet. Mansur skref nämligen till alla provinserna i Spanien och Afrika med befallning, att tributen skulle insändas till hans palats, och guvernörerna och regeringsombuden förständigades att i alla angelägenheter ej vända sig till kalifen, utan begifva sig från hans hof. Men ej nog härmed. Han stängde äfven formligen portarna till kalifens residens och lät bevaka dem med utstälda vakter, så att den nominele suveränen, hvars namn endast nämdes på mynten och i de offentliga bönerna, var helt och hållet afspärrad från sina vänner och hvarken fick ses af hög eller låg, medan Mansur höll sina rådsförsamlingar i Azzahira, dit ministrarne, krigshöfdingarne och ståthållarne sammanströmmade. Han mottog alla adresser och upprättade alldeles som kaliferna i palatsets port en pretorisk domstol med en president, till hvilken det vädjades från alla delar af landet.

Detta palats blef dock, i likhet med det i Azzahra, anfallet af Almuhdys folkhär 399 (efter hedsjran) och säges ha blifvit jemnadt med marken såsom residens för de inkräktare, mot hvilka detta krig blifvit börjadt. Denne Almuhdy, som Almansur ej ansett värdig sin uppmärksamhet, utrotade ej blott den senares familj och störtade hans dynasti, utan nedref äfven sjelfva de bygnader, som han grundat.

I början af år 329 (951 e. Kr.) fullbordade Annasir uppbyggandet af en häpnadsväckande aqvedukt, som i kanaler, anbragta på geometriskt konstruerade hvalfbågar, ledde förträffligt vatten från Cordovabergen till palatset Annaura eller Vattenverket. Der strömmade vattnet ut i en ofantlig behållare, på hvilken var ett stort och förfärligt lejon af så beundransvärdt arbete att ingen dylik af forna furstar uppförd bild varit skönare. Det var betäckt med det renaste guld, och dess båda ögon voro två juveler. Tätt bakom lejonet var dessutom anbragt en jättelik valkare, ur hvars mun vattnet strömmade på lejonbilden ned i behållaren. Sedan det vattnat alla delarna af palatsets trädgårdar, fans ännu, trots dessas ofantliga utsträckning, tillräckligt qvar att öka Guadal-

quivir. Denna aqvedukt bygdes på den korta tiden af fjorton månader. När vi taga i betraktande dess längd och den ogynsamma mark, genom hvilken den leddes, storleken af dess bygnader, tornens höjd, öfver hvilka vattnet gick fram, samt dess behållare med bilden, från hvilken vattnet framflöt, torde den med skäl kunna räknas bland de mest förvånande bygnadsverk, någon tids furstar utfört.

Den stora moskeen i Cordova[1] påbörjades af Abderrahman med tillnamnet Addakhil (inträdaren), hvilken, sedan han grundat sitt välde i Spanien, företog sig att utvidga och pryda sin hufvudstad Cordova; men hans son Hisjam kan sägas ha fullbordat detta bygnadsverk, som hans fader lemnade i ett ofulländadt skick, ehuru följande kalifer allt jemt fortforo att öka det, så att hela bygnaden kan anses för ett verk af den förenade fromheten hos åtta suveräner af huset Omijah. Då platsen, på hvilken den är uppförd, upptogs af en kristen kyrka, inköptes denna af Abderrahman för 100 000 denarer, och han skall på sjelfva bygnaden ha nedlagt 80 000 denarer; men hans son och efterträdare Hisjam har förtjensten af att hafva till verkets fortsättande anslagit 161 000 denarer, alla tagna från den af de otrogne betalade tributen.

Utom de ständiga tillägg till denna moske, som gjordes af på hvarandra följande kalifer, utvidgades bygnaden ansenligt af Almansur-bn-Abu-Amir, som härvid använde kristna fångar från Castilla och andra delar af Spanien. Sedan han bestämt sig för att utvidga moskeen, begaf sig Almansur i egen person till egaren af de hus, han för ändamålet önskade rifva, och sedan de gått in på att till honom sälja sin egendom till ett mycket högt pris, gaf han dem dubbelt så mycket, som de begärde, samt skänkte dessutom hvar och en ibland dem ett annat hus att bo uti. Men då han kom till en qvinna, som hade ett hus på moskeens gård med ett dertill hörande palmträd, vägrade hon att skiljas dervid på annat vilkor, än att hon erhöll ett annat hus med ett palmträd. Han förband sig också att skaffa henne ett sådant, om det än skulle kosta en »bait mal»[2], och han lyckades äfven skaffa henne ett sådant, ehuru till ett fabelaktigt pris.

Författaren till den bok, som bär titeln Majmu'ul Muftarik, säger, att takets längd öfver skeppen före den af Almansur gjorda tillbygnaden var 168 alnar från kiblan till jaufen, bredden från öster till vester 82 alnar och hela längden 248 alnar; men Al-

---

[1] Af denna moske och dess inskrifter ger Murphys Arabian antiquities of Spain flere intressanta utsigter. Se pl. I—VIII.

[2] Efter ordet »ett hus af rikedom», men att döma af ett annat ställe, der samma uttryck förekommer, synes det betyda den bestämda summan af '00 000 denarer.

mansur ökade, på kalifen Hisjams befallning, bredden på östra sidan med 60 alnar. Skeppens antal var först 11; midtskeppet hade en bredd af 12 alnar, hvartdera af de båda närmaste i öster och vester 10 alnar, och hvart och ett af de återstående sex 8 alnar. Men Almansur tillade åtta skepp, hvartdera af 7 alnars bredd; denna tillbygnad blef färdig på två och ett halft år, och Almansur tog sjelf del i arbetet. Gårdens längd från öster till vester var 96 alnar, dess bredd från kiblan till jaufen 82 alnar; bredden af portikerna, som omgåfvo gården, var 7 alnar, och hela den ytvidd, som upptages af bygnaden, är öfver 24 000 qvadrat-alnar.

Ibn Said, som afskrifver Ibn Basjkuval, säger, att antalet af dörrarna, stora och små, är 21, af hvilka 9 på den vestra, 9 på den östra och 3 på den norra sidan; på kiblasidan var det deremot blott en enda dörr, genom hvilken från en täckt väg, som stod i samband med kalifens palats, suveränen om fredagarna inträdde i moskeen för att deltaga i gudstjensten. Alla dessa dörrar voro beslagna med den yppersta andalusiska brons af det mest beundransvärda arbete. Hvar och en skall ha varit försedd med en ring af utsökt konstarbete.

Pelarna, alla af marmor, uppgå enligt en författare till 1 293, men enligt en annan till 1 417, medan Ibn Basjkuval uppgifver deras antal till 1 409, af hvilka enligt samme författare 119 skola ha funnits i den af Alhakem uppförda maksuran. Denna maksura, som är af en sällsynt konstruktion, sträcker sig öfver fem skepp i den af Alhakem uppförda tillbygnaden, och dess flyglar gå genom de återstående sex, af hvilka tre äro på en sida; dess längd från vester till öster är 54, dess bredd 16 alnar. Till denna maksura funnos tre konstfullt utskurna dörrar, som på tre sidor ledde ut i sjelfva moskeen.

Mihrab (eller predikstolen, der imamen, vänd emot Mekka, uppläser bönerna) har en längd af 6 och en bredd af 5 alnar. Bredvid den stod katedern, som i afseende på arbete och material sökte sin like i hela verlden. Den var gjord af de dyrbaraste träslag, såsom ebenholts, sandel, citron, aloe och så vidare. Arbetet på dess förfärdigande upptog en tid af sju år, och sju konstnärer voro syselsatta dermed. Kostnaderna derför sägas ha uppgått till 35 705 denarer. Nio trappsteg ledde upp till den.

Maksurans dörr liksom mihrabs vägg var af guld, och de angränsande delarna voro prydda med samma dyrbara metall; men maksurans golf var af rent silfver. I den del af denna moske, der katedern stod, var nedlagd en afskrift af Koran, skrifven, såsom det allmänt tros, af kalifen Otman, hvilken säges ha förärat ett exemplar åt hvar och en af de fyra städerna Mekka, Basra, Kufa och Damaskos, och detta måste ha varit en af dem, om den verk-

ligen var skrifven af kalifen. Det är dock högst osannolikt, att Otman någonsin gjorde en afskrift af Koran; men vare härmed huru som helst, visst är, att det här antydda manuskriptet förvarades i ett med perlor och rubiner besatt guldfodral, öfverdraget med en påse af guldstickadt tyg, som låg på en tron af aloe med guldspik. Men då den inom hela den muhamedanska verlden ansågs för en dyrbarhet af sällsynt värde, blef den 552 (efter hedsjran) af sultanen Abu-l-Hassan bortröfvad och förd till Afrika. Från detta land fördes den tillbaka till halfön af portugiserna, som vid ett infall i Afrika kommo i besittning deraf; men då de voro okunniga om dess värde, bevakade de den så illa, att någon fann ett tillfälle att röfva bort den och återlemna den till afrikanerna.

Höjden af det nu befintliga tornet, som bygdes af kalifen, är 108 fot till spetsen af den öppna domen, mot hvilken muezzinen vände ryggen, när han utropade böntimmen. På spetsen af denna dom äro tre namnkunniga äplen, af hvilka två äro af rent guld och det mellersta af silfver. Tornet är täckt med koppar, och till dessa prydnader på dess topp sluter sig på ett högst smakfullt sätt en sexdubbel lilja af guld. Hvartdera af dessa äplen håller $2\,^{1}/_{2}$ fot i omkrets, och det lilla guldpäron, som reser sig en fot öfver domens spets, är ett af verldens underverk. Tornet är ej så högt som Sevillas eller Marokkos, af hvilka det senare håller 165 fot i höjd. I det nu befintliga tornet äro två trappor, skilda af en murad vägg från hvarandra; men det gamla, som nedrefs af Annasir 340 (962 e. Kr.), hade endast en uppgång. Grunden är en qvadrat af 27 fots sida; höjden upp till altanen, hvarifrån böntimmarna utropades, är 80 fot, och denna del af bygnaden uppfördes på tretton månader.

Anledningen till denna af Almansur gjorda stora tillbygnad var bristen på utrymme för Cordovas befolkning; ty när berberstammarna blifvit ditlockade från Afrika och platsens förmåner blifvit kända ända längst bort i Gallicia, vimlade dess förstäder och alla dess delar af invånare, och den stora moskeen kunde ej längre rymma den församling, som diteströmmade i stora skaror. Som kalifens palats gränsade intill moskeen på vestra sidan, kunde Almansur endast utvidga den på den östra. Men huru stort än hans företag var — det öfverträffade till och med det, som utförts af Alhakem — blef det dock på det mest solida och fullständiga sätt verkställdt. Almansur lät äfven gräfva den stora brunnen på gården, liksom det var han, som utom oljlamporna först lät upplysa moskeen med vaxljus, så att båda belysningssätten användes på samma gång.

Antalet af ljuskronor af olika storlek i moskeen, utom dem öfver portarna, var 280, antalet af skålarna, som innehöllo lampoljan, 7 425 eller, enligt andra uppgifter, 10 805. Till lampvekarna åt-

gingo tre fjerdedels »kintar»[1] bomull i hvar månad; och den årligen förbrukade oljan utgjorde 125 »kintar», hvaraf hälften åtgick i månaden ramadan. För denna månad åtgingo äfven tre »kintar» vax öfver det vanliga behofvet. Det stora vaxljuset, som brann vid imamens sida, vägde mellan femtio och sextio skålpund, och så mycket brändes deraf hvar natt, att hela ljuset kunde vara nedbrunnet sista natten i ramadan. Ljuskronorna voro alla af messing, af olika mönster, utom tre, som voro af silfver. De fyra största hängde i midtgången; men dessa stora ljuskronor tändes endast de tio sista nätterna i ramadan. Enligt Ibn Basjkuval utgjorde hela den årliga förbrukningen af olja 225 »kintar», hvaraf tre fjerdedelar i ramadan. Enligt en annan författare kräfde de tre silfverkronorna 72 skålpund olja hvar natt. Speculum eller reflektorn säges ha varit sammansatt af 36 000 stycken och hvarje stycke ha utgjorts af sju dirhemer silfver. Han var dessutom prydd med stift af guld och silfver och i några delar med ädla stenar. Genom denna reflektor niodubblades ljusstyrkan. Den största ljuskronans omfång utgjorde 36 fot, och hon innehöll 1 084 oljskålar, alla förgylda.

Öfver yttersta änden af mihrab hvilade på pelare sju bågar, hvardera mer än en aln i längd, hvilkas skönhet förvånade alla, europeer så väl som moslem, och vid mihrabs två dörrposter voro fyra pelare af oskattbart värde, två af grön marmor och två af lapis lazuli.

Ibn Basjkuval berättar, att Alhakem nedref den gamla behållaren för tvagningen på moskeens gård, till hvilken vattnet fördes på ryggen af lastdjur, och i dess ställe på gården anlade fyra stora cisterner, hvilka han lät uthugga ur fasta klippan vid foten af Cordovabergen och framforsla till platsen på en enkom förfärdigad vagn af sjutio de starkaste dragoxar, sedan en väg blifvit bygd för tillfället. Dessa cisterner eller behållare voro af marmor; en stor för karlarne och en mindre för qvinnorna voro anbragta på gårdens östra och vestra sidor; de matades medelst rör, som nedlades ända till foten af Cordovabergen. Genom samma ledning fördes dessutom vatten till tre marmorbäcken, som till allmänhetens beqvämlighet voro anbragta vid dörrarna på moskeens östra, vestra och norra sidor.

Antalet af vid moskeen anstälda personer, såsom prester, föreläsare, tillsyningsmän, dörrvaktare, utropare af böntimmarna, lamptändare med flere, utgjorde på Almansurs tid 159; men Ibn Basjkuval, hvars berättelse är trovärdigast, säger, att det på kalifernas och Almansurs tid uppgick till 300. Sista natten i månaden ramadan brändes som rökelse fyra uns ljus ambra och åtta uns

[1] Samma vigt som den spanska »quintal» eller omkring 120 skålpund.

aloeträ; men några historieskrifvare säga, att ett skålpund aloeträ och ett fjerdedels skålpund ambra hvar fredag anslogos åt moskeen för detta ändamål.

I likhet med det exempel, som gifvits af Ubaidatu-bnu-l Jarrah och Khalidu-bnu-l Valid, när de eröfrade Syrien, och enligt Omars råd delade Spaniens araber kyrkorna med de kristne. I enlighet med denna grundsats delade moslem och barbarerna mellan sig Cordovas förnämsta kyrka, kallad S:t Vincent, och på sin andel uppförde de förra en stor moske, medan den andra delen förblef i de kristnes händer, och alla kyrkorna i Cordova sjönko i förfall. Muselmanerna förblefvo dock nöjda med hvad de hade, och då folkmängden i Cordova, der arabernas höfdingar slogo sig ned, oupphörligt växte, tillbygdes på olika tider nya skepp till denna moske. Då emellertid taket på hvarje nytt skepp var lägre än på det närmast föregående, blef slutligen det sista så lågt, att man med möda kunde stå rak der. I detta tillstånd förblef templet under emirernas regering; men när Abderrahman, Moavijahs son, kommit i besittning af riket och bosatt sig i Cordova, lät han undersöka moskeens tillstånd, och då han önskade utvidga den, sökte han få köpa af de kristne deras andel i den till moskeen stötande kyrkan, men de ville ej sälja den. Efter många enträgna uppmaningar gåfvo de dock slutligen sitt samtycke, på det vilkor, att de fingo iståndsätta de förfallna kyrkorna utanför staden och behålla dem uteslutande för sig sjelfva. Sedan saken på detta sätt blifvit uppgjord, lade Abderrahman grunden till den nu varande stora moskeen i Cordova.

Hisjam, Abderrahmans son, utvidgade och fulländade hvad hans fader grundlagt. Abderrahman Alausat, Hisjams son, utvidgade moskeen, och Muhamed, den senares son, fulländade, hvad som ej var färdigt vid faderns död. Almundhir iståndsatte moskeen, och Annasir ombygde några delar deraf, hvarjemte han nedref det gamla tornet och uppbygde det nu varande. Men Alhakem, Annasirs son, gjorde de största tilläggen i följd af den stora tillökningen i Cordovas folkmängd, tills slutligen Hajib Almansur, såsom förut nämts, uppförde de åtta ytterligare skeppen på östra sidan. På vestra sidan bygde Alhakem ett hus för utdelande af almosor, och midt emot den stora vestra porten uppförde han bygnader till bostäder åt de fattige.

Hvad Cordovas öfriga offentliga och enskilda bygnader beträffar, berättas det, att redan under Abderrahman Addakhils, den förste omijadiske herskarens, dagar moskeerna i denna stad uppgingo till ett antal af 490; men de blefvo sedermera mycket talrikare. Några ha påstått, att antalet af de torn, från hvilka folket kallades till bön, var 4 300. I det stora slottet funnos omkring 430 hus, och under Matuna- och Muhaditdynastiernas tid uppgick antalet af de

hus inom murarna, som beboddes af gemene man, oberäknadt dem, som innehades af adeln och statens embetsmän, till 113 000. Vid denna tid funnos äfven 6 300 hus, tillhöriga hofvets folk. Förstädernas antal var 28 eller enligt en annan uppgift 21, moskeernas 3 837, de offentliga badanstalternas 700 eller enligt andra 300. Ibn Haiyan uppger dock moskeernas antal på Almansurs tid, när Cordova stod på höjden af sin storhet, till 1600 och badens till 900[1]. Enligt en gammal krönika skola der till och med funnits 3 877 moskeer, 911 badanstalter, 113 000 hus för gemene man och omkring halfva detta antal för adeln och dem, som voro i hofvets tjenst.

Det påstås dock af en bland de lärde, att under Almansurs regering husen i Cordova och dess förstäder räknades och befunnos uppgå till 212 000 eller 213 077, bebodda af det simpla folket, och 60 300, bebodda af adeln, ministrar, sekreterare, militär- och andra personer i statens sold, utom hotell, bad- och värdshus. Antalet salubodar vid denna tid var 80 455. Under inbördes kriget vid början af hedsjrans fjerde århundrade blef icke blott en stor del af dessa bygnader nedrifven, utan äfven hela qvarter alldeles jemnade med marken[2].

Sådant var Cordova i dess gamla glans, och många värdefulla lemningar deraf finnas ännu qvar, särskildt moskeen och bron, minnesmärken af de vesterländska kalifernas praktlystnad och fromhet. Men stadens glans inskränker sig ej till prakten af hans offentliga bygnader[3], ty Cordova har från aflägsna tider varit berömdt som ett lärdomens och de sköna konsternas säte. Ännu medan det var under romarnes välde, egde Cordova en berömd högskola, der särskildt retorik och filosofi studerades, och det hade äfven en grekisk lärostol. Den äldre Seneca och Lucius Annæus Seneca, Neros lärare, voro båda födda i denna stad, och det samma var äfven fallet med skalderna Lucanus och Sextilius Henna, af hvilkens skrifter endast en elegi finnes i behåll. Här studerade äfven talarne Acilius Lucanus, skaldens morfader, Gallio och Porcius Ladro, af hvilkens verk endast ett tal finnes qvar, utom flere andra framstående personer. Cordovas literära ryktbarhet aftog ej heller under morernas välde. Den lärde Casiri har upptecknat namnen

---

[1] Af dessa bad har endast ett öfverleft tidens tärande tand eller spaniorernas härjningar.

[2] I de föregående berättelserna, som äro hemtade från olika författare, skall läsaren säkerligen anmärkt betydliga skiljaktigheter i olika delar. Dessa skiljaktigheter måste dock antingen tillskrifvas de förändringar i sakernas tillstånd, som inträdt på de olika tider, då författarne skrefvo, eller de olika mått de begagnade.

[3] De moriska herskarnes gamla palats har blifvit förvandladt till ett stall för ett hundratal andalusiska hästar, hvilkas genealogi omsorgsfullt bevaras.

på nära 170 utmärkta författare, alla bördiga från denna stad samt deras skrifter, för att bevisa, att araberna åt dess universitet bevarat det rykte, det vunnit under romarnes tid.

Bland de berömda personligheter från nyare tider, som härstamma från Cordova, är den ryktbaraste Gonzalvo de Cordova, bättre känd under namnet El gran capitan, hvilken utmärkte sig genom sina bedrifter mot morerna.

Mycket olikt dess gamla glans är Cordovas nu varande tillstånd. Vi ha sett, huru under Almansurs styrelse husens antal i staden uppgick till 262 300 af olika slag, hvilket, om man endast räknar tre personer på hvarje hus, ger en folkmängd af öfver 700 000. Några nyare författare beräkna till 1 million Cordovas folkmängd under kaliferna, hvilken i sextonde århundradet minskats till 60 000 och för närvarande ej uppgår till mer än 35 000. Hela det förra konungariket Cordovas folkmängd utgjorde i början af detta århundrade endast 383 226 personer.

Trakten kring Cordova är den på säd och oliver fruktbaraste i hela provinsen; några band-, galon-, hatt- och bojfabriker äro dock allt, som finnes qvar af dess en gång så berömda manufakturer, hvilka, på samma gång de gåfvo syselsättning åt dess talrika befolkning, i hög grad befordrade landets rikedom och välstånd.

Berättelse om Sevilla.

Följande Guadalquivirs lopp, komma vi till Sevilla, Spaniens hufvudstad, till dess Felipe II förlade sitt hof till det mera centralt belägna Madrid. Denna stad, det gamla Spaniens Hispalis, har ett för handeln utmärkt gynsamt läge och intog under arabernas välde ett framstående rum. I hedsjrans år 418 (1040 e. Kr.) blef det hufvudstaden i ett litet rike, hvars monarker herskade omkring femtio år, då en mängd ståthållare ryckte till sig väldet i nära fyrtio år. I hedsjrans år 634 blef Sevilla en republik och åtnjöt ett fritt styrelsesätt, tills det efter ett förtvifladt motstånd intogs af Fernando, konung af Castilla, år 646 efter hedsjran (1268 e. Kr.). Vid denna tid var Sevilla en af Spaniens mest betydande städer, på samma gång dess härliga luftstreck och dess yppiga natur gjorde det till en af de angenämaste vistelseorter. Dess gynsamma läge nära Guadalquivirs mynning gaf dess företagsamma invånare ett tillfälle till handel, som ej försummades.

Stadens folkmängd beräknades 1247 till närmare 300 000 personer, men hade i sextonde århundradet minskats med en tredjedel och utgör nu endast 96 000. Dess rika industri har äfven aftagit i för-

ållande derefter. I granskapet af Sevilla finnas de under namet Ajarafe berömda olivfälten, hvilka på morernas tid voro så logt odlade, att antalet landtgårdar och olivpressar uppgick till 00 000, ett större antal, än som nu finnes i hela provinsen Andaıcia. Det är sällan den årliga skörden nu uppgår till mer än 2 000 arrobas olja.

Bland de få lemningarna af arabiska minnesmärken i Spanien ro Alcazaren eller det kungliga palatset, Giraldan och en del af en stora moskeen de förnämsta. Den första, en ofullkomlig efterildning af Alhambras arkitektur, uppfördes efter morernas förrifvande från staden. Moskeen var, såsom det synes af den del f de yttre murarna, som ännu finnes qvar, till plan och utförande ik Cordovas Mesquita och till storleken henne ej mycket underigsen. Hon grundades af den utmärkte herskaren Jusuf Abu akub och blef, då Sevilla gaf sig åt konung Fernando af Castilla, örvandlad till en katedral, sedan hon undergått de öfliga reningarna och ceremonierna, och skulle måhända ännu fortfarit att tjenstgöra i lenna egenskap, om ej bygnadens anspråkslöshet varit oförenlig ned biskopsstolens rikedom och värdighet. Efter lång tvekan belöt presterskapet omsider bygga en ny katedral, i en stil motvarande dess tilltagande välstånd. I kraft af en »auto capitular» if den 8 juli 1401 lades grunden till den nu varande gotiska bygnaden, det största templet på halfön, och inom loppet af 170 ır var den jemte den inre utsiringen nästan helt och hållet färdig. När man jemför denna bygnad med moskeen i Cordova, kommer man lätt till den slutsatsen, att hvarken utrymme eller beqvämlighet vunnits genom denna förändring, och att San Fernandos fördade aska kunnat hvila lika lugnt i det muhamedanska templet om i det på dess ruiner uppförda.

Men moskeens förstörare skonade lyckligtvis dess mest slående drag, det höga tornet, kalladt La giralda och uppfördt 1196 e. Kr. Det var ursprungligen helgadt åt vetenskapen och användes till ett astronomiskt observatorium, men är nu taget i beslag af kyrkan och degraderadt till ett klocktorn. Enkel på en gång och sinnrik ır konstruktionen af Giralda, måhända det högsta och äldsta monument i kristenheten till astronomiens ära. Det uppfördes under öfverinseende af den berömde arabiske astronomen och matematikern Geber, hvilken af några författare, ehuru oriktigt, anses för algebrans uppfinnare.

I likhet med de spanska arabernas alla öfriga stora städer var Sevilla säte för en högskola, som sannolikt grundades i slutet af hedsjrans fjerde eller början af hennes femte århundrade, motsvarande den tidigare delen af tolfte århundradet e. Kr., och inemot tjutio berömda vetenskapsmän uppräknas af Casiri såsom lärare vid detta vetenskapens och konstens högsäte.

INNEHÅLL.

BIHANG.

Digitized by Google